

Concept notulen

OPENBARE VERGADERING PROVINCIALE STATEN VAN UTRECHT

Jaar

2023

Vergaderdatum

28 juni 2023

Publicatiedatum

06-09-2023

Inhoudsopgave

Opening.....	3
Afscheid Statenlid Frans Hazeleger (SGP).....	4
Onderzoek geloofsbrieven Kees Vermaat (SGP).....	7
Beëdiging kandidaat-Statenlid Kees Vermaat (SGP).....	7
Agenda 28 juni 2023.....	8
Vragenhalfuur.....	9
SV Jaarstukken 2022.....	21
SV Kaderbrief 2024-2027.....	70
Bespreking moties UPLG.....	118
Stemverklaringen.....	148
Stemming.....	155
Sluiting.....	162
Toezeggingen.....	163
Index.....	164

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht

Aanwezig: de heer S.A. Berlijn, Utrecht (JA21), de heer ing. B.C. van den Dikkenberg, Elst (SGP), mevrouw M. van Elteren, Woudenberg (GroenLinks), de heer M.C. Fiscalini, Maarssen (JA21), mevrouw J.C.A.M. van Gilse Bsc, Utrecht (VVD), mevrouw W.M.M. Hoek, Vreeland (50Plus), de heer V.C. Janssen, Amersfoort (VVD), mevrouw M. de Jong, Utrecht (GroenLinks), de heer drs. E.A. Kamp, Doorn (D66), mevrouw O. de Man, Zeist (VVD), de heer ing. D.A. Oude Wesselink, Utrecht (GroenLinks), mevrouw H.J. Rikkoert Msc, Utrecht (ChristenUnie), de heer A.G. van Schie, Utrecht (VVD), mevrouw L.E. Veen, Utrecht (D66), mevrouw L.M. Welschen-van der Hoek, Zeist (CDA), de heer C. Westerlaken, Lopik (CDA), mevrouw ir. M. de Widt MPM, Utrecht (D66), de heer A. Travaille (Partij voor de Dieren), mevrouw A. Blekxtoon (Volt), mevrouw A. Oude Lutikhuis (BBB), de heer A. Verleun (BBB), de heer D. Gilissen (VVD), de heer E. Virginia (GroenLinks), de heer F. van Breukelen (Forum voor Democratie), de heer F. Hazeleger (SGP), de heer H. Adriani (PvdA), de heer I. El Hamdaoui (GroenLinks), de heer J. Breur (SP), de heer J. Zagt-Lokhorst (BBB), de heer J. Vogel (BBB), mevrouw J. Batteau (Partij voor de Dieren), de heer J. Beltman (BBB), mevrouw J. Matser (GroenLinks), de heer K. Van Vuuren (BBB), de heer M. Harinck (D66), mevrouw M. van de Vooren (GroenLinks), de heer M. Koren (CDA), mevrouw M. van der Velde (PVV), mevrouw M. van den Broek (BBB), mevrouw N. Flink (PvdA), mevrouw O. Butterman (Partij voor de Dieren), de heer P. Overkleeft (D66), de heer R. Hossain (VVD), mevrouw S. Kennedy-Doornbos (ChristenUnie), de heer S. Nagtegaal (PVV), mevrouw W. de Boer-Leijnsma (PvdA)

Afwezig:

Aanwezig: gedeputeerden de heer ir. H.P. van Essen, Utrecht (Ruimtelijke Ontwikkeling, Omgevingsvisie, Energietransitie en Klimaat), de heer ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort (Binnenstedelijke Ontwikkeling, Wonen, Cultuur en Gezonde leefomgeving), de heer A.J. Schaddelee, Houten (Mobiliteit, Recreatie en Toerisme, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, Communicatie en Participatie), de heer R.C.L. Strijk, Utrecht (Financiën, Organisatie, Economie en Europa), mevrouw M. Sterk (Landbouw, Natuur, Bodem, water, Sport, Bestuur)

Afwezig:

Provinciale Statenvergadering 28 juni 2023

Statenvoorzitter: de heer mr. J.H. Oosters, Commissaris van de Koning

Plaatsvervangend statenvoorzitter: -

Griffier: de heer R. Poort

Verslaglegging: mevrouw E. Van Asten (Notuleerservice Nederland)

De **VOORZITTER** opent de vergadering om 9.15 uur.

1. Opening

De **VOORZITTER**: Dames en heren. Mag ik u vragen, en dat vraag ik aan de Statenleden om achter hun tafel plaats te nemen? En mag ik ook vragen om de onderlinge beraadslagingen te staken? Mooi. Dames en heren, van harte welkom. Ik open de vergadering van de Provinciale Staten van Utrecht. Ik heet de leden van Provinciale Staten welkom. Ik heet alle aanwezigen op onze publieke tribune van harte welkom. En ik heet ook iedereen welkom die onze vergadering via de livestream volgt. Fijn dat u daar allemaal bij bent.

Dames en heren, ik meld u vooraf dat om 11 uur twee trainees, u weet, dat zijn de pareltjes van onze organisatie, de jonge mensen die twee jaar lang in onze organisatie ervaring opdoen en een grote bijdrage leveren aan het werk van de provincie, komen in onze Statenvergadering meekijken. Nou is het niet zo'n uitgebreid gezelschap dat dat onmiddellijk opvalt, maar ik vind het wel leuk om te vertellen dat ook dat onderdeel is van hun ontdekkingstocht in onze provincie. Dus weet dat die om een uur of 11 aansluiten bij de vergadering.

Dames en heren, dan wijs ik erop, natuurlijk is gedeputeerde Staten op het moment dat een motie is aangenomen en de organisatie altijd onmiddellijk in actie om hetgeen in de motie wordt opgedragen uit te voeren, maar we hebben nu wel echt een unicum dat de daad onmiddellijk bij het woord gevoegd is, als het gaat om de motie over de Europese vlag die uw? 0:02:16] Staat in de vorige vergadering heeft aangenomen. U ziet hem daar, ik wilde zeggen wapperen, maar dat is niet zo. Waarvan akte.

Maar ik denk dat het goed is als u dat toestaat, dat gedeputeerde Strijk als portefeuillehouder nog even kort toelicht om u te informeren over de andere vraag die door uw Staat is gesteld op dit punt. Meneer Strijk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Dank u wel, voorzitter. Maand mee bezig geweest namelijk. Nee, viel mee. Maar fijn dat de Europese vlag er staat, maar ik heb een tweede toezegging toen gedaan op uw verzoek. Kunnen we ook op een bepaalde manier verbeelding geven, daar gaf u ook enige ruimte mee voor het feit dat wij 26 gemeentes in onze provincie hebben en kunnen we die ook op een bepaalde manier illustreren? Misschien niet met de vlag, maar op een andere manier. De gedachte daarbij in het College is om aan misschien de inschrijving een groep kunstenaars, kunstenaar te vragen om met een ontwerp daarvoor te komen. Daar gaan we u nog wel verder over informeren hoe wij dat willen uitzetten, die vragen en dat verzoek. Maar daarmee gaat dat altijd een iets langer traject worden dan een maand. Dus ik wilde hierbij even geven dat we het zeker in gedachten hebben, maar dat wij zoeken naar een mooie, creatieve manier, waarbij ook de collega van Muilekom vanuit de culturele sector in mee zal denken hoe we dat kunnen vormgeven.

2.

Afscheid Statenlid Frans Hazeleger (SGP)

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Strijk. Dan komen wij nu toe aan agendapunt twee en dat is het afscheid van onze collega statenlid Frans Hazeleger, die ga ik vanachter het spreekgestoelte toespreken.

Ik was er zelf niet bij. Maar als commissaris hoor je wel eens wat. En het was najaar 2018, het hoogtepunt van alle reuring rondom de Uithoflijn. Er is forensisch onderzoek gedaan en het rapport met bevindingen is geheim. De gewoonte is om geheime stukken achter een slotje op het Stateninformatiesysteem te zetten. Maar nu kiest het College ervoor om een papieren exemplaar van het honderden pagina's tellende rapport beschikbaar te stellen voor de staten. Het document is in te zien op de kamer van de commissiegriffier van Ben. Belangstellenden mogen niet eens een mobieltje bij zich hebben, om te voorkomen dat passages worden gefotografeerd.

De meeste Statenleden bladeren het lijvige manuscript even door en leggen het dan snel weer weg. Ze geloven het wel. Maar niet een zeker commissielid van de SGP. Deze man verblijft dagenlang op de griffierskamer om het rapport nauwgezet door te spitten. Het hele rapport. Omdat een papieren exemplaar geen zoekfunctie heeft, blijft hij maar bladeren en bladeren tot hij alle verbanden heeft gelegd. Indrukwekkend. Hij is ook ruimhartig, want hij deelt zijn bevindingen vrijelijk met de rest van de oppositie. Wel alleen met de rest van de oppositie, want zo is hij dan ook wel weer. Ik heb het natuurlijk, dames en heren, over Frans Hazeleger.

Beste Frans. Een dossiervreter word je genoemd. Een gepassioneerd politiek dier, kien op details en vasthoudend als een terriër. In jouw ontslagbrief aan mij, getiteld Ontslagbrief commissaris, een titel die in mijn kabinet even voor de nodige onrust heeft gezorgd – gelukkig opgehelderd – stel jij dat een ontslagaanvraag binnen twee maanden na beëdiging niet bijdraagt aan het vertrouwen van burgers in de overheid. Misschien zit daar iets in. Maar ik denk dat wij allen weten dat je jezelf daarmee tekort doet, met die constatering. Want voordat jij, Frans, zitting nam in de Utrechtse staten, heb je vier jaar meegedraaid als commissielid en bijna zes jaar als fractiemedewerker. En daarmee, en de wijze waarop je dat gedaan hebt, heb je het vertrouwen en de verwachtingen van je kiezers en ook van ons meer dan waargemaakt.

Collega's typeren jou als iemand die ervoor gaat. Als jij ergens je zinnen opgezet hebt, laat je niet meer los. Voor de SGP, maar ook voor andere fracties is dat van grote waarde geweest. Anderen konden drijven op jouw gedrevenheid en jouw belezenheid. Je las en je las, ook voor anderen. Je kon collega's attenderen op bijzonderheden en belangrijke passages. Daar moet je even op letten. Men accepteerde jouw kennis en lifte erop mee. En dat is goud waard in onze kring. Politiek heeft twee facetten, zeg jij. Het spel en de inhoud. En de inhoud heb jij in de hand. Daar kun je je grondig op voorbereiden. Daar komt jouw drive vandaan, jouw overtuiging en bevlogenheid. Met die drive heb je heel veel weten te bereiken in tal van dossiers. Dossiers waar je soms tot het gaatje ging. Jouw inzet op het gebied van de vossenjacht-, de landbouw- en de voedselagenda zijn bekend en dankzij jou hebben de Staten nog een positie in het debat rondom de ruimtelijke plannen in de omgevingsvisie. Je hebt je altijd sterk gemaakt voor de invloed van dit parlement.

Als ik het wel heb, heeft de SGP de afgelopen vier jaar het best gepresteerd qua ingediende en aangenomen moties en amendementen. Indienen is één ding, maar om ze aangenomen te krijgen, is echt een kunst. En ook niet gek voor zo'n kleine fractie. Dat is echt de verdienste ook van jou geweest, Frans. Je moet er wel opkomen om een motie in te dienen en dan moet je ook nog maar eens even steun weten te krijgen van de collega

fracties. Maar je hebt veel hele goede contacten in dit gremium.

Op de uitslagenavond van de Provinciale Statenverkiezingen togen vele fracties naar de zestiende verdieping, waar de landelijke SGP ook bijeen was, om jou de hand te drukken. Want los van je politieke kleur, ben jij zeer gezien en was iedereen blij met jouw verkiezing.

Is er niet eens een motie ingediend om jouw provinciesecretaris te maken? Dat mag dan grappig bedoeld zijn. Het zegt wel alles over de positie die jij in dit huis had. Door iedereen gewaardeerd. Met jouw drive neem je de mensen op sleeptouw en des te schrijnender en hoe jammer is dat je nu besloten hebt om te vertrekken? Toch denk ik dat je de juiste beslissing hebt genomen. Hoe moeilijk die ook is. Jij bent geen persoon om iets half te doen. In die zin is het diezelfde drive en diezelfde beslistheid die je hiertoe aanzet.

Frans, we zullen je missen. Maar stiekem denk ik dat we je nog wel eens gaan terugzien. Als je weer de rust, die je van harte toekomt, weer hebt gevonden. Want ik denk dat het openbaar bestuur en de provincie Utrecht gewoon in jou zit. En dat zal er niet meer uitgaan. Het zit in de genen, Frans. Beste Frans, ik wens je het allerbeste en hartelijk dank namens ons allen.

[Applaus]

Frans, dan wil ik je even vragen naar voren komen om je iets te overhandigen, namens ons allen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Hazeleger.

De heer **HAZELEGER**: Dank u wel, voorzitter. Dit is mijn maidenspeech, dus er mag niet geïnterrupteerd worden. Voorzitter, ik sta hier vandaag met veel emoties en gedachten. Bijna zeven jaar lang heb ik het werk binnen de SGP fractie in deze Staten met vreugde mogen doen als fractiemedewerker en later ook als commissielid. Want ik was op het moment dat het integer voorlag nog geen commissielid. Ik moest een speciaal formulier ondertekenen dat ik het ook als fractiemedewerker mocht inzien.

Ik sta hier daarom allereerst met verdriet. Verdriet omdat ik afscheid moet nemen van een plek die me lief is, van mensen die me dierbaar zijn geworden en van werk dat ik altijd met vreugde heb gedaan. Ik ga het werken en alle collega's hier ontzettend missen. De keuze om te stoppen met de Staten moest ik nemen, om mijn tot mij steeds verder teruggaande gezondheid niet nog verder in gevaar te brengen en om er weer te zijn voor mijn leerlingen, dat vooral.

Ik ben blij en dankbaar dat mijn herstel sinds de keuze om de Staten te verlaten definitief is, bemoedigend snel is ingezet. Intussen kan ik mijn leerlingen alweer individueel begeleiden. En ik hoop deze week afscheid van ze te nemen voor de vakantie en ze na de vakantie weer terug te zien. En zoals het er nu uitziet, kan ik er dan weer voor hen zijn.

U weet dat ik mijn werk hier heb gedaan met volle overtuiging en als ik het kon, zou ik het zo weer doen. Het openbaar bestuur verdient volle inzet. En inderdaad, dat is de reden dat ik nu ook ben gestopt. De afgelopen periode heeft me wel opnieuw en veel dieper geleerd dat dit politieke werk uiteindelijk betrekkelijk is. We hebben hier zeker individueel een klein beetje impact op heel veel mensen, maar in onze directe omgeving hebben wij allemaal en mensen in het onderwijs wel in het bijzonder, heel veel impact op heel weinig mensen. En mijn overtuiging is geworden dat onze inzet hier niet, of in ieder geval niet structureel, mag veroorzaken dat we er niet kunnen zijn in onze directe omgeving. Vandaar.

Bij al het verdriet is er ook dankbaarheid. Dankbaarheid voor alle contacten die hier in de loop van de jaren zijn ontstaan, dankbaarheid voor de samenwerking die er

mocht zijn met werkelijk alle partijen en voor de dingen die we daardoor hebben kunnen bereiken voor de samenleving. Want dat ik het voor de oppositie las, was omdat de coalitie het niet wilde horen. Anders had ik het ook al meteen...

[Applaus]

De heer **HAZELEGER**: Ik wil iedereen met wie ik hier in de afgelopen jaren heb samengewerkt, hiervoor hartelijk bedanken, in het bijzonder Patrick, met wie ik vanaf het begin en zeker de laatste jaren heel nauw heb samengewerkt. Dat het zo lang heeft geduurd voordat ik de stap durfde te zetten om echt te stoppen, kwam voor een heel groot deel omdat ik het niet over mijn hart kon verkrijgen om de samenwerking met jou te stoppen. Ik kan me niet herinneren ooit met iemand zo nauw en zo goed te hebben samengewerkt. Dat ga ik het meest missen. Daar zullen we nog wel op terugkomen.

Ik ga verder geen collega's bij naam noemen, want ik heb met iedereen goed samengewerkt of vrijwel iedereen en zou mensen al snel tekort doen als ik daarin ga selecteren. Wie ik wel met naam wil noemen, is Mieke. De service die door Mieke is geleverd voor onze fractie en voor ons allemaal is onbetaalbaar. Datzelfde geldt voor de ondersteuning door onze ICT'ers, ...?(14:55), onze bodes en zeker ook de griffie. Mooi dat Johan er ook is. Heel veel dank voor alles wat jullie hebben betekend.

Loslaten is voor mij een van de moeilijkste dingen. Daarom is dit ook een moeilijk moment. Vooral onze inzet voor een toekomstperspectief voor het landelijk gebied in het algemeen, en de agrarische sector in het bijzonder, voor een realistisch faunabeleid en voor een goed openbaar vervoer laat ik met heel veel moeite los. Toch heb ik er vertrouwen in dat de zaken waar ik me voor heb ingezet in goede handen achterblijven. Bertrick en Kees zullen het SGP-geluid blijven vertolken. Daar wens ik hen veel succes en vooral Gods zegen bij toe.

De belangen van Woudenberg laat ik en deze Staten wel een beetje in linkse handen achter, maar ik weet ook dat er sinds vorig jaar een heel goed College zit dat buitengewoon goed werk levert. Dus ook daar moet het wel goed komen.

En bij het beluisteren van de commissies, hoorde ik tot mijn vreugde dat sommige van onze speerpunten ook door andere partijen met verve worden uitgedragen. Ik hoop vooral dat de open bestuurscultuur van de afgelopen periode ook de komende jaren blijft bestaan. Blijf open, blijf transparant en blijf vooral inzien dat de inbreng van de oppositie heel vaak waardevolle dingen bevat en dat je daar alleen je winst maar mee kunt doen. En dat was de afgelopen periode wel een houding die er was.

Tot slot, voorzitter, de afgelopen jaren heb ik me steeds gesteund geweten door de God die me steeds de krachten gaf om dit werk te doen. Toen ik steeds meer de overtuiging kreeg dat het niet langer Zijn weg was om dit werk nog te doen, ontbrak het me steeds meer aan de energie en aan de wilskracht om het nog op te pakken. Ik wens jullie allemaal toe die God dan mogen kennen en Zijn kracht en Zijn zegen te ervaren bij dit werk. Ik heb te weinig over hem gesproken, maar ik wil er vandaag wel dit van zeggen. Zonder hem zie ik geen leven. Ik wens jullie allemaal persoonlijk toe de genade van de Here Jezus te mogen vinden. Dank u wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dankjewel, Frans. Vanzelfsprekend krijg je ook roemer en de daarbij behorende oorkonde. Die geef ik je straks nog. Je bent nu nog mooi achter het struikgewas gezeten. Maar als je dat goed vindt en de vergadering dat goed vindt, zou ik nu eerst over willen gaan tot straks de beëdiging van het nieuwe Statenlid Kees Vermaat en daarna schorsen zodat u allen afscheid kunt nemen van Frans en Kees formaat kunt feliciteren met zijn beëdiging.

3.

Onderzoek geloofsbrieven Kees Vermaat (SGP)

Dames en heren, dan is aan de orde agendapunt 3. En dat is het onderzoek van de geloofsbrieven van de heer Kees Vermaat van de SGP. Ik geef graag het woord aan de voorzitter van de Commissie van de Geloofsbrieven, mevrouw Hoek. Mevrouw Hoek, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. De Commissie voor Onderzoek van Geloofsbrieven is bijeen geweest en heeft kennisgenomen van de bescheiden van Kees Vermaat. De commissie is van mening dat de bevindingen overeenkomstig de wettelijke vereisten zijn. Er zijn dus geen beletselen in de toegang van Kees Vermaat tot de Provinciale Staten van Utrecht. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Hoek. Daarmee constateer ik dat de heer Vermaat kan worden toegelaten tot Provinciale Staten. Ik dank mevrouw Hoek de commissie voor het verrichte onderzoek.

4.

Beëdiging kandidaat-Statelid Kees Vermaat (SGP)

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan is aan de orde agendapunt vier, de beëdiging van kandidaat Statelid Kees Vermaat. Ik wil de heer Vermaat vragen om hier naar voren te komen en tegenover mij te gaan staan. En de griffier zal de eed voorlezen. Ik verzoek u allemaal te gaan staan.

De heer **POORT**: Ik zweer dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

De heer **VERMAAT**: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **VOORZITTER**: Van harte gefeliciteerd en heel veel succes.

De heer **VERMAAT**: Dank je wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dan is deze voor jou.

De heer **VERMAAT**: Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik schors de vergadering voor een moment om afscheid te nemen en felicitatie. En ik verzoek Frans en Kees om hier in het midden te gaan staan, zodat-

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

5.

Agenda 28 juni 2023

De **VOORZITTER**: Dames en heren. Kijk er is hulp bij het wegdragen van de cadeaus. Dames en heren, Ik wil u vragen om allemaal weer uw zetel in te nemen en dan heropen ik de vergadering. Aan de orde is agendapunt 5 en agendapunt 5 is de vaststelling van de agenda van onze Provinciale Statenvergadering vandaag. Ik heb gisteravond overleg gehad met de fractievoorzitters over de agenda en ik deel graag met u wat we in ieder geval daar hebben afgesproken en u ook voorleggen, is dat bij agendapunt 10 – dat is het Statenvoorstel Jaarstukken – wij gezien hebben dat daar een aantal moties zijn aangekondigd en dat wij besloten hebben met elkaar omdat een debat te laten zijn. Een normaal debat, zodat het ook in twee termijnen kan plaatsvinden, zodat u ook op elkaars moties kunt reageren en dat het College dat kan doen. En dat u een tweede termijn, indien gewenst, nog het woord kunt voeren voordat we daarna aan het eind van de dag daarover gaan stemmen. Dus als u dat goed vindt, is dat een debat in twee termijnen.

Dan wijs ik u erop dat in overleg – naar aanleiding ook van de behandeling in de Commissie RGW van het UPLG – is afgesproken dat die Statenleden en die Statenfracties die nog een uitspraak van Provinciale Staten op dit onderwerp zouden willen hebben, de gelegenheid krijgen om dat te doen aan de hand van wat we dan maar noemen, actualiteitenmoties, die gegroepeerd bij agendapunt 12 aan de orde gaan komen. Daar is de afspraak dat degenen die een motie willen indienen, daar de gelegenheid voor krijgen om dat toe te lichten. Dat kunnen de indieners achtereenvolgens doen. Daarna zal vanuit het College Gedeputeerden Sterk reageren op de moties, krijgen alle andere fracties de gelegenheid om iets in te brengen over de ingediende moties, is er eventueel nog een gelegenheid voor de gedeputeerden om daar nog even op te reageren, indien dat nodig is. Daarna hebben, als te doen gebruikelijk bij actualiteitenmoties, de indieners nog het laatste woord, zodat we toch een soort goede en duidelijk articuleringen naar voren brengen hebbend van die moties in de Provinciale Staten, zodat we daar aan het eind van de dag over kunnen stemmen. Dus dat zou mijn voorstel zijn.

Kunt u met die kanttekeningen in acht genomen instemmen met de agenda?
Dank u wel. Doen we dat zo.

6.

Verslag Provinciale Statenvergadering 31 mei 2023

De **VOORZITTER**: Dan kom ik vanzelf bij agendapunt 6. Dat is het verslag van de Provinciale Statenvergadering van 31 mei. Daar stemt u mee in, dank u wel.

7.

Motielijst en lange termijnplanning Provinciale Staten

De **VOORZITTER**: Agendapunt 7, de motielijst en lange termijnplanning Provinciale Staten. Stelt u vast.

8. Vragenhalfuur

De **VOORZITTER**: Dan is aan de orde agendapunt 8 en dat is het vragenhalfuur. Er is een vraag aangekondigd door de fractie van D66 en de VVD. En ik heb begrepen dat de heer Kamp die vraag zal gaan stellen. Ik nodig hem uit om dat vanachter het spreekgestoelte te doen. Meneer Kamp heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Kamp.

Vragen van het statenlid Kamp inzake het voorkomen van een grote stroomstoring (12.000 huishoudens) in de Provincie Utrecht.

De heer **KAMP**: Dank u wel, voorzitter. Op 1 mei berichtten verschillende media dat een grote mogelijke stroomstoring in de provincie Utrecht dreigt, als er niet snel onderhoud aan een transformatorhuis in de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt uitgevoerd. De reden voor het tot nu toe uitblijven voor het uitvoeren van noodzakelijk onderhoud, is dat de kans groot is dat er een beschermde vleermuis zich heeft gehuisvest in het trafohuis, waardoor door de provincie vooralsnog geen ontheffing kan worden gegeven.

Samen met de VVD zoals u al zei, hebben wij de volgende drie vragen. De eerste is: wat is de huidige stand van zaken?

De tweede is: welke oplossing heeft u om deze impasse te doorbreken? Wat moet er gebeuren zodat er wel onderhoud kan worden uitgevoerd?

En de derde en laatste vraag: is deze situatie uniek voor onze provincie? Kan naar de toekomst toe opnieuw een dergelijke situatie ontstaan en wat moet er gebeuren om dit te voorkomen? Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel meneer Kamp. Dan wil ik de gedeputeerde de heer Schaddelee vragen om uw vraag te beantwoorden. Meneer Schaddelee.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Iemand moet als eerste zijn met het vergeten van zijn pasje als je hier naartoe loopt.

Dank u wel, voorzitter en dank voor de vraag. Het is altijd goed om hier de kans in de gelegenheid te krijgen om dingen die soms in de krant op een bepaalde manier verwoord zijn nog eens goed en duidelijk uit te leggen. Want inderdaad, een krantenlezer zou zomaar de indruk kunnen krijgen dat er een enorme impasse is en dat we binnen no time straks door provincie en door vleermuizen geen stroom meer hebben op onze Utrechtse Heuvelrug. Laten we ervan uitgaan dat dat niet het geval is.

Het is misschien wel goed om met elkaar te delen dat we de Wet Natuurbescherming hebben en dat de Wet Natuurbescherming geen hardheidsclausule kent. Dus er is geen ruimte voor bestuurlijke afweging, als ik als gedeputeerde op een goede dag met mijn goede been uit bed stap, denk van laten we eens eventjes een paar problemen oplossen, dat ik dan aantal Wnb-vergunningen verstrek, zonder dat daar goed

ecologisch onderzoek of iets dergelijks onderligt. Zo gaat dat niet. En dat is maar goed ook, want we willen volgens mij met elkaar niet dat de natuur op een zeker moment opnieuw de dupe is van wat voor activiteit dan ook. En daarom hebben we de Wnb, die gewoon vraagt om een goed ecologisch onderzoek te doen. En dat is waar we nu met de huidige stand van zaken inderdaad zitten.

Er is gisteren nog een overleg geweest tussen de veiligheidsregio Utrecht, de provincie Utrecht, Stedin en een aantal betrokken gemeenten. Er vindt op dit moment gelukkig namens Stedin een ecologisch onderzoek plaats. Het had misschien geholpen als dat iets sneller was gegaan, maar wij hebben op dit moment dus een ecologisch onderzoek lopen en in september zal er ook een najaar onderzoek plaatsvinden. Je bent een beetje afhankelijk van de seizoenen en wat voor soort er ergens huist. En dat bepaalt ook een beetje van, wat voor moment moet je dat onderzoek doen? Er wordt in het najaar in september een onderzoek gedaan naar de vleermuizen die daar waarschijnlijk in dat transformatorhuisje zitten. Op het moment dat dat onderzoek is afgedaan, dan kan daar ook snel een aanvraag worden ingediend en zullen wij als provincie – dat hebben wij ook al toegezegd – een spoedprocedure in werking stellen, zodat er in ieder geval zo snel mogelijk vanuit de provincie een vergunning verleend wordt.

Op dit moment is er dus geen sprake meer van een impasse gelukkig. En als provincie Utrecht zullen we ook alle mogelijkheden benutten om die procedure zo snel mogelijk te laten verlopen.

Speelt deze casus nou op meer plekken? Is dit nou een hele unieke situatie. Het spijt me te moeten zeggen dat ik als gedeputeerde gewoon de afgelopen vier jaar wel een paar keer per jaar een casus had die hier misschien een beetje op leek. Deze met Stedin is wel uniek. Maar eigenlijk is regelmatig dat een wethouder in enige paniek belt en zegt van, help, er ligt nu een heel belangrijk lokaal project stil, een appartementencomplex voor lokale bejaarden of een peuterspeelzaal of het zwembad, verzint het maar, het ligt stil en dat komt door hullie van de provincie. Dan is het altijd interessant om even door te vragen van, wat is er aan de hand? Vaak heeft dat dan te maken met de Wnb, heeft het te maken met soortenbescherming en heeft het te maken met een ecologisch plan wat er nog niet is en onderzoek wat gedaan moet worden. Dat is gewoon best lastig. Gelukkig hebben wij in de praktijk het heel vaak voor elkaar gekregen om toch snel, soms via een spoedprocedure, soms via de reguliere procedure, tot een goede houdbare vergunning of ontheffing te komen.

En een van de dingen waar we denk ik best trots op mogen zijn, zijn de soortenmanagementplannen, die wij nu met veel gemeenten hebben gemaakt. En dat is ook – in antwoord op uw derde vraag – wat wij ook met bedrijven als bijvoorbeeld een Stedin, maar misschien ook andere bedrijven die te maken krijgen met de energietransitie en daar grote stappen in moeten zetten de komende jaren, maar misschien ook onze drinkwaterbedrijven die ook voor een grote opgave staan, om met hen in gesprek te gaan om tot een soort soortenmanagementplan te komen, die voor al hun locaties kan helpen om snel de juiste ontheffing en de juiste ecologische procedures in gang te zetten. Dat aanbod is gedaan en we zijn op dit moment ook als provincie aan het kijken samen met dit soort partners hoe we daartoe kunnen komen.

9.

[Statenvoorstel Meerpartijovereenkomst Zero Emissie-bussen nieuwe OV-concessies](#)

[Verwijzing naar het Statenvoorstel](#)

De **VOORZITTER**: Dank u wel meneer Schaddelee. Dames en heren, dan ben ik nu toe aan agendapunt 9, het Statenvoorstel Meerpartijovereenkomst Zero Emissie-

bussen nieuwe OV-concessie. Vanuit de commissie is geadviseerd om daar een klein debat over te voeren. Dat betekent in één termijn.

Als eerste krijgt het woord meneer Van Vuuren van de BBB. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Vuuren.

De heer **VAN VUREN**: Dank u wel, voorzitter. Wij onderstrepen het belang van Zero Emissie openbaar vervoer. Daarom zijn we dus in principe voorstander van dit Statenvoorstel. We begrijpen wel dat er bij een aantal andere fracties nog wat vragen zijn over de financiële risico's en we zullen de beantwoording van GS daarop meewegen in ons definitieve oordeel, dit voorstel. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij GroenLinks. Meneer Oude Wesselink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dank u wel, voorzitter. De provincie wordt duurzamer en bij de komende OV-concessie zetten wij in op 100 procent emissieloos openbaar vervoer. En dat is heel hard nodig. Onze CO₂-uitstoot moet overal – dus ook in onze provincie – fors omlaag en elektrische bussen helpen daarbij. Daarom is GroenLinks positief over dit Statenvoorstel. Het zorgt ervoor dat de aankoop van elektrische bussen voor de toekomstige vervoerders financieel gunstiger wordt. Dat zorgt dus voor een betere kostendekkingsgraad, oftewel meer bussen voor dezelfde prijs. GroenLinks kan instemmen met dit Statenvoorstel. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. VVD, de heer Hossain.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Hossain.

De heer **HOSSAIN**: Dank u wel. De VVD is heel blij met verdere concrete stappen om ons openbaar voert verduurzamen. We hebben al in 2014 samen met D66 daartoe een motie ingediend. Fijn dat het nu eindelijk ook met oplossingen uit de markt gaat lukken, met brede steun vanuit de staten, super.

Het is ook heel goed dat we nadenken over de randvoorwaarden waarbinnen marktpartijen die Zero Emissie kaders goed met elkaar kunnen concurreren op de aanbesteding. Het is ook goed dat we nadenken inderdaad over de financiële risico's. En ik denk dat we dat al in de commissie goed besproken hebben en dat die beheerst lijken.

Wel hebben wij nog een klein beetje de zorg dat er misschien een klein principal agent-probleem is, in die zin dat de concessienemer natuurlijk met een horizon van tien jaar zal rekenen, maar wij vijftien jaar aan die bussen vastzitten. En we natuurlijk niet alleen elektrische bussen als mogelijkheid hebben voor emissievrij openbaar vervoer, maar dat er ook in heel veel provincies om ons heen met waterstof wordt geëxperimenteerd. Dus we hopen dat GS dat wel in zicht blijft houden, dat we ook kijken naar de iets langere termijnbelangen en dat we niet de deur helemaal sluiten voor de toekomstige rol die waterstof ook kan spelen in het verduurzamen van ons openbaar vervoer. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij D66, meneer Harinck.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Harinck.

De heer **HARINCK**: Dank, voorzitter. Principal agent-probleem. Ik zit weer terug in de collegebanken van Bestuurskunde eerste jaar. Dank daarvoor zeg ik, meneer Hossain.

Met het NPO zetten wij een belangrijke stap richting de nieuwe concessie. Het speelveld wordt gelijk voor aanbieders en daardoor hebben we straks, als het goed is, een lagere prijs voor de aantal kilometers die worden gereden. En dat wordt ook inzichtelijk gemaakt in het voorstel. De provincie staat natuurlijk voor grote bedragen garant, maar in de aanbesteding worden ook goede eisen opgenomen om deze risico's te beperken. En daarmee zien wij als D66 geen risico's of geen onneembare risico's voor dit voorstel. Dus wij stemmen voor. Dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. CDA, meneer Koren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koren.

De heer **KOREN**: Dank, voorzitter. De vraag die voorligt, is of wij als provincie garant willen staan voor Zero Emissie bussen. Maar dat is een serieuze vraag. Wat mij betreft moeten we daar ook serieus naar kijken. De concessiehouder Cobussen die ze doorverkoopt aan de financier die dan eigenaar wordt. Sale and lease back. Het beoogde effect van een garantstelling is lagere kosten voor de concessiehouder en continuïteit van het openbaar vervoer, in geval van een faillissement.

Om met het laatste te beginnen, is het cruciaal te weten waar het eigendom ligt. Bij een echte financial lease is concessiehouder zowel economisch als juridisch eigenaar. In dit geval wordt er waarschijnlijk met van financial lease de huurkoopvariant bedoeld, waarbij de financier juridisch eigenaar blijft. In faillissement zijn dan de bussen van de financier en niet van de concessiehouder. Alternatieven zouden zijn eigendomsvoorbehoud of verpanding, waar de financier ook het eigendom in faillissement naar zich toe kan trekken. Feit blijft dat er in faillissement een curator komt, die gaat bepalen wat er gebeurt met de boete van de failliet. Hij kan een afkoelingsperiode afkondigen, hij kan ze te goed doen aan de inkomsten en zo heeft hij nog veel meer mogelijkheden. Hij zal hier – neem ik aan, gezien het belang – de dienstverlening van het OV niet in gevaar willen brengen. Maar daar kan hij wel een bepaalde prijs tegenoverstellen. Ik noem bijvoorbeeld een boedelbijdrage.

Ik lees dat wij als provincie garantstaan voor achterstallig onderhoud, waardedaling, achterstallige leasetermijnen, toekomstige leasetermijnen, risico en kosten van eigenaarschap en exploitatiesubsidies. Ik lees dat dat een redelijk onwaarschijnlijk risico is, wat zich waarschijnlijk niet gaat voordoen. Maar als dat zo is, waarom hanteert de financier dan een risico-opslag? Of denkt de financier dat er wel degelijk een risico is?

Voorzitter, ik heb een paar vragen. Het voordeel van de concessiehouder wordt ingeschat op 1,5 miljoen per jaar. Een leaseovereenkomst duurt over het algemeen geen vijftien jaar. Is dat hier wel het geval of is die leaseovereenkomst korter?

Er wordt gesteld dat wij de bussen overnemen en doorverkopen aan de nieuwe concessiehouder. Maar als die nou niet komt of even op zich laat wachten, zijn wij dan als provincie ingericht op het organiseren van het OV? En wat als een nieuw concessiehouder het alleen wil overnemen tegen lagere kosten?

Er wordt gesteld dat het risico van de provincie op enkele miljoenen wordt ingeschat, maximaal 10 miljoen. Maar waar is dat nou op gebaseerd? Met alles wat ik net heb opgenoemd, vraag ik me dat daadwerkelijk af. Maar waarom is er geen duidelijke risicoschatting gemaakt? Waarom zit er niet een schema bij van leasetermijnen door de jaren heen? Waarom zitten er niet veel meer uitgebreide voorbeeldrekeningen bij, aangezien ook de meerdere risico's.

Voorzitter? Ik zeg niet dat we de garantstelling niet moeten doen. Maar om te weten waar we ja of nee tegen willen zeggen, wil ik het wel goed begrijpen. Ja, Zero

Emissie bussen is een mooi doel. Maar die emotie moeten we hier niet in meenemen, in de vraag die voorligt. Dit is een financiële vraag, waarvan wij de risico's goed moeten kunnen inschatten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Koren. Dan is nu het woord aan de fractie van de Partij van de Arbeid. Mevrouw Flink. En ik nodig u uit achter het spreekgestoelte, want u gaat uw maidenspeech houden. Mevrouw Flink, u heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Flink.

Mevrouw **FLINK**: Dank, voorzitter. Vandaag spreek ik hier in de Provinciale Staten met de zorgen van Utrechters op mijn lijf geschreven. In een heuse sneeuwstorm ging ik tijdens de afgelopen campagne in het witte pak de straat op om de zorgen van jongeren op te halen. Jongeren maken zich zorgen over of ze een huis kunnen vinden en of dat hij straks betaalbaar is. Ze maken zich zorgen over veilige fietsroutes en gratis stallingen. Ze maken zich zorgen om het behoud van natuur in onze provincie en met name dat van Amelisweerd. Mijn generatie maakt zich zorgen over de toekomst. Er staat ontzettend veel op het spel. Keuzes die wij hier maken, zijn van invloed op de manier waarop zij later in de provincie kunnen wonen en naar hun werk of geliefden reizen. Bovendien bepalen wij hoe wij omgaan met de ontwrichtende gevolgen van de klimaatcrisis. Wat wij hier de komende vier jaar met elkaar zullen beslissen, zullen doen, raakt niet alleen de Utrechtse jongeren. Het raakt iedereen.

Helaas moet ik, omdat het niet te combineren is met het Statenlidmaatschap en mijn studie duurzaamheidsrecht, deze maand afscheid nemen van mijn baan bij de bibliotheek Utrecht. Hier heb ik van mijn collega's en onze bezoekers ervaren wat de gevolgen van beleid kunnen zijn. Mensen komen steeds vaker voor hulpvragen naar de bieb. Of het nu gaat om compensatie voor de stijgende energiekosten, het aanvragen van een DigiD of hulp bij het gratis OV voor ouderen. Alles komt bij ons in de wijkbibliotheken langs. Het is voor deze mensen dat ik de stap naar de provinciale politiek heb gemaakt en iets wil gaan doen aan de uitdagingen waar we nu voorstaan.

Wat de PvdA betreft, is het tijd om eerlijke keuzes te maken en daarin mensen mee te krijgen. De overgang naar een duurzame provincie schreeuwt om menselijk en sociaal beleid met fatsoenlijke woonruimten en goede voorzieningen voor iedereen die Utrecht thuis noemt. Met deze insteek, met deze missie, ga ik voor Utrecht als Statenlid aan de slag. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank wel, mevrouw Flink. Wilt u ook nog iets over het voorstel zeggen? Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Flink.

Mevrouw **FLINK**: Dank u wel, voorzitter. Openbaar vervoer, ik noemde het net al even in mijn speech, is een ontzettend belangrijke voorziening die wij hebben. En als PvdA zijn we ontzettend voorstander van dat het openbaar vervoer zo snel mogelijk duurzaam, dus emissievrij wordt. En dit Statenvoorstel is een manier hoe dat gefinancierd kan worden en ook betaalbaar kan blijven voor de inwoners van de provincie. En dat gaat ons ontzettend aan het hart en daarom zullen wij voor dit voorstel stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Flink. Kom ik bij de Partij voor de Dieren. Meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u, voorzitter. Dit voorstel is een voorstel dat bijdraagt aan Zero Emissies in het OV. Heel goed. Wij zullen voor dit voorstel stemmen.

En voorzitter, voorts ben ik van mening dat het OV zo snel mogelijk moet worden opgeschaald minimaal tot het niveau van vóór corona. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Travaille. Dan kom ik bij de ChristenUnie. Geen woordvoering? Ja. Mevrouw Kennedy.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Kennedy-Doornbos.

Mevrouw **KENNEDY-DOORBOS**: En ik ga zelfs mijn maidenspeech houden, als u dat niet erg vindt. Dus ik ga even achter het spreekgestoelte staan.

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang, mevrouw Kennedy.

Mevrouw **KENNEDY-DOORBOS**: Nou hoop ik niet dat dit van mijn tijd afgaat, want anders dan snoep ik alle tijd van mijn partij af met mijn maidenspeech. Maar we gaan het proberen, net als bij de PvdA. Ik denk dat mevrouw Flink ook nog wat extra minuten zou moeten krijgen. Ik heb gehoord in elk geval dat het niet van de tijd afgaat, je maidenspeech. Mijn maidenspeech gaat helemaal niet over het onderwerp mobiliteit. Vandaag hou ik mijn maidenspeech over een onderwerp dat besproken is in een commissie waar ik geen lid van ben. Dat is wel weer typisch voor mij. Ik doe van alles en nog wat, bemoei me overal mee en vind alles interessant. Toen ik nog studeerde in Amsterdam, deed ik zowel medische biologie, een brede alfastudie, als politicologie, een brede bètastudie. Tijdens mijn studie leerde ik ook Russisch en had ik een reisbureau opgezet voor reizen naar de Sovjetunie onder Gorbatsjov. Toen was er nog geen prestatiebeurs. De belangstelling voor Rusland verdween naar de achtergrond toen ik mijn man James leerde kennen en met hem naar Amerika ben geëmigreerd. Daar heb ik negen jaar gewoond in het dorp Holland Michigan, waar elk jaar een tulpenfestival werd georganiseerd en inwoners in Nederlandse klederdracht voor honderdduizenden toeristen de straten gingen schrobben en de Jan Pierewiet dansten in grote optochten. Ons gezin liep dan in Spakenburgse klederdracht. We hebben daar drie kinderen gekregen die ondertussen al volwassen zijn.

Terug in Nederland ben ik zestien jaar gemeenteraadslid geweest in Amersfoort en nadat ik aftrad werd ik jeugdzorgmedewerker bij het Leger des Heils. Maar die brede belangstelling is altijd gebleven en daarmee ook de valkuil om te veel aan te pakken. Toen ik net Statenlid was, was ik een paar maanden eerder gevraagd om Eerste Kamerlid te worden. Die termijn eindigde, toen wij een maand geleden de nieuwe Eerste Kamer kozen. Daarnaast heb ik nog steeds mijn reisbureau, maar ik organiseer niet lange reizen naar Rusland, maar fietsreizen voor Amerikanen door Nederland. Ik was afgelopen week ook met Amerikanen op pad en ik heb vandaag mijn man met hen meegestuurd, want nu ben ik hier.

Toch is mijn werk niet het belangrijkste in mijn leven. Dat zijn mijn kinderen en vooral ook de pleegkinderen. Ik had een zoon die heel moeilijk was om op te voeden. Hij had een vriendengroep waarmee hij wodka dronk en drugs gebruikte in het Parkinson, waarna ze als vandalen rondtrokken in de buurt en soms met de politie in aanraking kwamen. Om te voorkomen dat hij een strafblad zou krijgen, hebben wij uiteindelijk die hele groep uitgenodigd in onze achtertuin, waar ze ook heel veel schade hebben aangericht, totdat mijn zoon uiteindelijk besloot dat het genoeg was geweest en hij brak met die vriendengroep. Het was me het waard. Maar sinds die tijd hebben we altijd jongeren van tussen de 15 jaar en 20 jaar in huis gehad, die deels afkomstig waren uit die

vriendengroep en deels van andere pleegkinderen. Vaak met een strafblad, soms formeel via een pleegzorgorganisatie, maar meestal informeel zonder enige vorm van ondersteuning. Gewoon omdat ze anders op straat zouden moeten slapen. Veel van hen zijn afkomstig uit jeugdzorginstellingen waar ze hun halve leven al hebben doorgebracht. Vaak worstelen ze met verslaving of criminaliteit. En al doende leer je hoe je die jongeren weer de goede kant op kunt krijgen. Maar dat gaat niet altijd zonder slag of stoot. Sommigen moeten eerst nog even een tijdje in de gevangenis zitten, voordat ze hun houding beteren. En wie weet moeten ze ook gewoon ouder worden en heeft het weinig te maken met wat wij doen voordat ze verstandig worden.

Mag ik dus eindigen met een oproep over jeugdzorg? Dat heeft dus helemaal niets te maken met Zero Emissie bussen. Jongeren kunnen niet mentaal gezond opgroeien zonder liefde en vertrouwensrelaties. Jeugdzorgprofessionals kunnen dat niet geven. Want zij veranderen van baan of stoppen het contact als de jongere verhuist. Wij zijn als naasten verantwoordelijk. Als we jongeren tegenkomen in onze omgeving, die onaangepast gedrag vertonen, die boos zijn, agressief of zich terugtrekken, probeer dan alsjeblieft naast die jongere te staan en een vertrouwensband op te bouwen en hem te begrijpen. Dat hoeft niet door jongeren in huis te nemen. Dat kan ook gewoon door hen aandacht te geven en samen leuke dingen te doen. Elke persoon in het leven van deze jongeren die zij kunnen vertrouwen, zal hen vooruit helpen in het leven. Dat was mijn maidenspeech.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Complimenten voor de maidenspeech. Dank u wel. U gaat nog iets over de emissieloze- Zeker. Gaat uw gang.

Mevrouw **KENNEDY-DOORNBOS**: De Zero Emissie bussen zeggen. Precies. Vandaag besluiten we over de Meerpartijenovereenkomst Zero Emissie bussen, waarin de provincie ter voorbereiding op de aanbesteding van het openbaar vervoer in de provincie aan alle geïnteresseerde vervoerders een garantstelling aanbiedt, om de kosten van de aanschaf van deze bussen te verminderen. Want vanaf 2028 moeten al onze bussen Zero Emissie zijn. Maar weinig vervoerders zullen in staat zijn om een lening af te sluiten bij de bank voor de aanschaf van zo'n vloot van 550 bussen, ter waarde van 300 miljoen euro. Als de provincie deze verantwoordelijkheid op zich neemt, kan die lening wel worden afgesloten en worden de kosten voor de aanschaf van de bussen tot een minimum teruggebracht. Er ontstaat dan een gelijk speelveld voor alle vervoerders, waardoor hun bereidheid om in te schrijven toeneemt.

De commissieleden van M&M hebben dit voorstel voorbereid en de commissieleden van FAC zijn daarbij niet betrokken, hoewel de garantstelling niet past binnen de kaders van de nota Financieringsbeleid van de provincie Utrecht. De afwijkingen zijn wel goed beargumenteerd, zoals de nota ook vereist, maar er zijn een paar zaken die opvallen. In de eerste plaats is een garantstelling volgens mij een toezegging van een derde partij, dat hij de betalingsverplichting van een andere partij zal nakomen als die laatste in gebreke zou blijven. Maar in dit voorstel mag de vervoerder de bussen, de tank- en de laadinfrastructuur wel verwerven, maar zal de financier het bedrag tot 300 miljoen euro betalen voor deze bussen en dus eigenaar worden en zal de provincie de kosten voldoen via maandelijkse leasetermijnen die betaald worden. En ook het onderhoud en de verzekeringspremies worden door de provincie betaald. Die betalingen gaan via een aparte bankrekening van de financier. De busmaatschappij kiest de bussen en moet het onderhoud regelen, maar de provincie betaalt de kosten in maandelijkse termijnen. Deze financiële constructie kan als een subsidie of als een garantstelling worden verwerkt in de begroting. En de 300 miljoen euro die de bussen

ongeveer zullen kosten, hoeven niet in de begroting te worden verwerkt als het een garantstelling is. Het is een slimme constructie, die volgens de Statenbrief ook in andere provincies wordt toegepast, maar het is nog geen bewezen concept. De accountant is er niet over gehoord. De accountant zal pas geconsulteerd worden als er een vervoerder is die gebruik wil maken van de garantstelling, blijkt uit het antwoord op onze vragen. Maar in de nota Financieringsbeleid is de grens van het garantiëplafond bepaald op 40 miljoen euro. Daarvan is in 2022 al 20 miljoen gebruikt. Deze garantstelling zal het hele bedrag voor de financieringstermijnen, onderhoudsverplichtingen en verzekeringspremies van de bussen garanderen. En dat gaat het aanschafbedrag van 300 miljoen euro zelfs nog te boven. Maar het daadwerkelijke risico is volgens de berekening niet meer dan 10 miljoen euro. Het is de vraag wat de accountant hiervan vindt bij de jaarrekening 2023. Zijn we dan nog binnen de kaders van het garantiëplafond van 40 miljoen euro gebleven, die in de nota Financieringsbeleid staat, of niet?

Zonder garantstelling zullen we geen Zero Emissie bussen kunnen laten rijden per 2028 of we worden op hoge maandelijkse kosten gejaagd, als alleen vervoerders die de financiering voor deze bussen zelf kunnen regelen, zullen inschrijven op deze aanbesteding, omdat ze dan een soort monopoliepositie hebben. Bovendien zullen de kosten die we nu maandelijks op ons nemen voor leasebetalingen, onderhoud en verzekeringspremies anders via subsidies aan de vervoerders worden verstrekt. We zijn dus niet tegen dit voorstel, maar vinden wel dat de financiële risico's en de gevolgen van de inzet van dit financiering instrument besproken hadden moeten worden met de accountant of de FAC. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Kennedy. Dan is nu het woord aan de fractie van Volt. Meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u, voorzitter. Allereerst compliment aan de gevers van hun maidenspeeches. Heel inspirerend.

Volt ondersteunt innovaties en verduurzaming en wil waar mogelijk versnellen. Daar zijn ook financiële zekerheden voor nodig en daar kan de overheid ook op provinciaal niveau een rol spelen. Dit hebben we ook zo opgenomen in ons beleidsplan en verkiezingsprogramma. We staan daarom ook positief tegenover dit voorstel. Wel zien we ook een rol voor financiers om verduurzaming aantrekkelijk en mogelijk te maken en bewaken daarom de dialoog tussen overheid en financiers, als het gaat om risicodkking en een gedeelde verantwoordelijkheid. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer De Jong. Dan kom ik bij JA21. Meneer Fiscalini.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. Wij hebben geen woordvoering op dit onderwerp.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de PVV. Geen woordvoering, begrijp ik. Verkeerde vakje. Mevrouw Van der Velde, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van der Velde.

Mevrouw **VAN DER VELDE**: Dank u wel, voorzitter. Ik ga het kort houden. In het Parool van 23 juni, dus nu vijf dagen geleden, stond een heel mooi artikel dat de gemeente Amsterdam ondertussen dieselveuwniswagens aangeschaft heeft wegens het overvolle elektriciteitsnet. Dus wij hebben eigenlijk als PVV de vraag hoe de ambities van de provincie waarheid kunnen worden, als dit bericht dus van de week in de krant heeft gestaan en of GS dan nu gaat lobbyen voor een kerncentrale, omdat het natuurlijk anders wel in de knoop gaat komen met deze ambities. Wat vindt GS daar eigenlijk van? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Kom ik bij de SGP. Meneer Van den Dikkenberg, geen woordvoering. SP, meneer Breur. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Op zich voor het voorstel. Er zijn door andere partijen ook al wel wijze dingen gezegd over de financiering. Maar het doel van de Zero Emissie bussen is wat ons betreft te belangrijk.

Wel nog een tip meegeven: zorg dat ze niet allemaal tegelijk worden aangeschaft. Want dat gaat ook inhouden dat ze allemaal tegelijk vervangen moeten worden. En dat wil je liever gespreid hebben. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij Forum voor Democratie. Meneer Van Breukelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Breukelen.

De heer **VAN BREUKELLEN**: Dank u wel, voorzitter. Het Nul Emissie verhaal is een farce. Nul emissie is onmogelijk. Zelfs wij hier in de Staten kunnen onmogelijk nul emissie zijn. Zodra wij hiernaast naar het toilet gaan om onze behoefte te doen, komt er al emissie vrij. Dus laat staan bij productie, het onderhoud, de opwekking van de stroom en de overige processen om elektrische bussen te laten rijden.

Garantstaan voor 300 miljoen aan materieel is ook onwenselijk wat ons betreft. Ook al wordt het reële risico geschat op 10 miljoen, we vragen ons nog steeds af waar dat op gebaseerd is.

Daarbuiten, zoals mijn collega van de PVV al aangaf, nemen de zorgen over netcongestie alleen maar toe. Een probleem dat ontstaan is uit een doorgeslagen elektrificatiedrang, voortkomend uit klimaatangst. De grote vraag die bij ons blijft, is: hoe kan gegarandeerd worden dat de netcongestie niet toeneemt en stroom nog een garantie is voor alle Utrechters, met of zonder vleermuizen in transformatorhuisjes.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. 50PLUS, mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. MOP, oftevel mop voor de luisteraar, Meerpartijenovereenkomst. Goed dat men zoekt naar middelen om te kijken of het daarmee kostenbesparing kan realiseren, zeker op lange termijn. En het komt natuurlijk ook – in ieder geval, dat is het streven – klimaatdoelen tegevoeden. Maar inderdaad, het is al gezegd, er kunnen natuurlijk ook financiële tekorten ontstaan. 50Plus wil opmerken dat dat niet mag leiden tot vershraling van het openbaar vervoer van nu, op dit moment en in de toekomst. De vraag is aan de gedeputeerde, kan de gedeputeerde dat toezeggen? Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Hoek. Dan stel ik vast dat uw inbreng vanuit de Staat bij dit agendapunt is voltooid. Dat is zo. Dan kijk ik naar de gedeputeerde, meneer Schaddelee, voor de beantwoording.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dank u wel, voorzitter. Allereerste felicitaties en complimenten aan mevrouw Flink en mevrouw Kennedy met hun maidenspeech. Het is mooi om uit die maidenspeech een beetje te destilleren wat voor verschillende mensen we ze in deze zaal hebben, die met verschillende achtergronden en soms boodschappen die wel of niet op het lijf geschreven zijn, hier hun bijdrage leveren aan het goede bestuur van onze provincie.

We hebben voor ons een voorstel wat denk ik best wel technisch van aard is. Dat blijkt ook wel een beetje uit de vragen die in de commissie al gesteld zijn, die in de schriftelijke ronde ook uitvoerig gesteld zijn en die door sommigen ook hier nog gesteld werden. Maar het is altijd wel goed om nog even terug te ploegen met, waarom kwamen wij ook alweer met dit voorstel? Waarom willen wij als provincie op deze manier via een meerpartijenovereenkomst garantstaan voor die elektrische bussen? Ik denk dat het goed is om vast te stellen dat daar twee hele goede redenen voor zijn. Allereerst, dat we met elkaar willen dat straks uit die concessie een zo goed mogelijk aanbod komt voor onze reizigers, een zo goed mogelijk OV-product voor de nieuwe concessieperiode. We weten dat het OV in zwaar weer zit, door corona, door alle dingen die de afgelopen jaren zijn beleefd op dat punt. En ik denk dat het daarom belangrijk is dat wij proberen om de markt zoveel mogelijk te verleiden en zo goed mogelijk te helpen om tot een goed aanbod te komen. Ik denk dat dat de eerste reden is. EN de tweede reden is natuurlijk dat we met elkaar hoge eisen stellen aan schoon openbaar vervoer, daar ook graag de ambitie voor emissieloos aan toevoegen en op dat punt ook in 2028 gewoon Zero Emissie willen in ons eigen openbaar vervoer. En dat zal best nog wel lastig zijn, maar het is haalbaar. Daar ben ik van overtuigd. En ik hoop dat deze meerpartijenovereenkomst daaraan gaat bijdragen. En dan zeg ik maar gelijk even als geruststelling richting de heer Hossain, dat hebben we ook in de commissie al tegen elkaar gezegd, wij zetten nu met deze meerpartijenovereenkomst natuurlijk in op elektrische bussen, maar in onze Nota van Uitgangspunten bijvoorbeeld en het hele bestek wat uitgaat nu voor de nieuwe concessie zit ook absoluut de ruimte voor OV-bedrijven om in te schrijven met waterstofbussen. Want ik zie ook heus wel dat waterstof best kansrijk is. Wij hebben als provincie ook het initiatief genomen om een convenant waterstof in mobiliteit te initiëren. Dat heeft geresulteerd in een platform, waar inmiddels honderdtwintig, honderddertig bedrijven en overheden in onze provincie aan deelnemen, met hele grote ambities als het gaat over waterstof in mobiliteit. Want volgens mij is ook dat een puzzelstuk wat we nodig hebben om tot schone mobiliteit te komen.

Dan ga ik naar de vragen die de heer Koren stelde en dat waren best nog wel heel wat technische vragen. En het is natuurlijk ook goed recht om hier in de Staten die vragen te stellen. Maar of ik tot optimale beantwoording nu nog kan komen, dat kan ik u niet zomaar beloven. Ik zou u echt ertoe willen uitdagen om voortaan ook in de commissie of schriftelijk gewoon nog even ambtelijk op zoek te gaan naar die antwoorden. Boven ieder Statenvoorstel, iedere brief, staan naam- en contactgegevens van de behandelend ambtenaren. Belt u hen gerust, mailt u hen gerust. U vraagt, waar ligt het eigendom van de bus? Bij de financier of bij de concessiehouder? Dat is maar net wat de OV-bedrijven afspreken. Dus wij krijgen straks verschillende inschrijvingen en er zijn misschien bedrijven die inschrijven met bussen in eigendom van een financierder en er zijn er die zullen inschrijven met bussen in eigen eigendom. Dat betekent ook dat wij op dat moment

vervolgafspraken moeten maken over, hoe kleden we die meerpartijenovereenkomst en die garantstelling nou precies in? Dus dat is denk het moment om dat heel precies vast te leggen.

U vraagt ook naar de rol van de curator bij een faillissement. In de commissie hebben we er ook wel vrij uitvoerig bij stilgestaan dat dat min of meer hypothetische discussie is. Sinds de Wet personenvervoer 2000 hebben we in Nederland geen casus gehad met een failliete vervoerder. En we hebben ook de afgelopen jaren ons als overheden natuurlijk enorm ingespannen om te zorgen dat die OV-bedrijven juist vitaal en fit genoeg blijven om deze belangrijke maatschappelijke dienst te kunnen blijven verlenen. Maar het is wel een van de redenen – en we hebben daar wel degelijk ook nagedacht over scenario's en over wat als – het is een van de redenen geweest dat we bijvoorbeeld in de Nota van Uitgangspunten een aantal bepalingen hebben opgenomen, om dat zoveel mogelijk te ondervangen. Waarin we eisen stellen bijvoorbeeld aan de bedrijfseconomische gesteldheid van een vervoerder. Maar waarin we ook hebben gezegd dat we bij voorkeur twee verschillende vervoerders hebben in onze twee verschillende concessies, ook om dat soort risico's al te spreiden. Dus we hebben in de Nota van Uitgangspunten, met name bij uitgangspunt 6, daar vrij uitvoerig bij stilgestaan en over nagedacht.

En overigens, om nog maar even door te exerceren op van wat als, op het moment dat er een vervoerder failliet gaat, dan gaat het eigendom van de bussen verplicht over naar de volgende vervoerder. Er zal altijd een OV-vervoerder zijn in onze provincie. Want onze provincie kan geen dag zonder OV. Dus als er vandaag een bedrijf failliet gaat, zal er binnen no time een andere vervoerder gevonden moeten worden. Wettelijk zijn er zelfs allerlei voorzieningen georganiseerd dat er zelfs vervoerders verplicht vrijwillig aangewezen kunnen worden, dat je als overheid het zelfs kortstondig zelf organiseert. Dus daar wordt op allerlei manieren ook wettelijk in voorzien.

En wat betreft de duur van de leaseovereenkomst, die heeft de duur van de concessieperiode. Op het moment dat de concessieperiode afloopt, dan geldt ook weer dat in de nieuwe concessieperiode een eventuele nieuwe vervoerder het materieel moet overnemen.

Daarmee ben ik ook een beetje op de vragen die mevrouw Kennedy stelde. Want het bedrag van 300 miljoen – voordat dat nou hier gaat rondzingen als, het eigenlijke echte risico is 300 miljoen – we zetten heel erg in op- We hebben speciaal twee concessies. Twee concessies gaan we in de markt zetten. We hebben heel erg de wens om twee vervoerders daarop in te zetten. Dat maakt dus ook al dat je risico op een faillissement daarmee is gespreid over twee aanbieders. Dus die 550 bussen zullen nooit in onder één bedrijf, één vervoerder vallen.

De **VOORZITTER**: Ogenblik. Meneer Koren heeft een interruptie. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koren.

De heer **KOREN**: Voorzitter, dank voor de antwoorden. Ik wil ook niks afdoen aan het doel wat wij nastreven. Wat ik graag zou willen weten, is: hoe kunnen we die risico's nou in kaart brengen? Als ik de gedeputeerde hoor zeggen van, het is maar wat we afspreken wie de eigenaar wordt, dan maak ik me nog meer zorgen. Want op het moment dat de concessiehouder eigenaar is, gaat die curator erover en niet wij. Dan slaat deze hele overeenkomst nergens op. Dus ik ben toch wel heel benieuwd hoe we die risico's inschatten. Daar heb ik nog onvoldoende gevoel bij.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Volgens mij hebben we in het voorstel wat we nu voor hebben liggen daar het nodige over vastgelegd, van: hoe gaan we om met risico's die zich eventueel kunnen voordoen? Maar je houdt natuurlijk altijd een aantal onzekerheden. Die hebben gewoon ermee te maken dat wij op dit moment nog niet weten welke vervoerders zich gaan inschrijven voor de nieuwe concessie, onder welke conditie. Op het moment dat daar twee winnende visies uit naar voren komen die we de twee concessies gaan gunnen, op dat moment weet je ook: hoe is dan het eigenaarschap van de bussen belegd? En op wat voor manier wil deze inschrijver invulling geven aan onze wens om in 2028 Zero Emissie vervoer te hebben? Op het moment dat je die twee puzzelstukjes hebt, kan je ook met die vervoerder tot nauwkeurige afspraken komen over hoe je deze meerpartijenovereenkomst wil gaan invullen. Wat u hier nu voorstelt, is het vastleggen van de mogelijkheid en het vastleggen van de kaders op dat moment. Dat zijn de kaders waarbinnen die afspraken op dat moment gemaakt kunnen worden.

De heer **KOREN**: Voorzitter, afronding.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koren.

De **VOORZITTER**: Tot slot, meneer Koren.

De heer **KOREN**: Wat hier voorligt, in de overeenkomst staat dat de financier eigenaar is. Dus als er nu variant bijkomt dat de financier geen eigenaar is, hebbe we het over een totaal ander risico en zijn wij niet in controle ...(63:58) curator, hoe dan ook wettelijk vastgelegd. Dus ik zou daar toch nog meer van willen weten. En ook hoe we aan die 10 miljoen komen.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde vervolgte, rondt denk ik langzamerhand zijn betoog ook af.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Het is misschien goed, ook richting de heer Koren, maar ook richting mevrouw Kennedy, die daar vragen over stelden, om vast te stellen dat de provincie niet verantwoordelijk is voor de aanschaf, maar dat wij garantstaan voor het betalen van ofwel de leasetermijnen ofwel de betalingstermijnen, op het moment dat – en nogmaals, dat is wat mij betreft een behoorlijk hypothetisch geval – de vervoerder failliet zou gaan. Want daar heb je het over. In dat hypothetische geval betalen wij de termijnen door, totdat er een nieuwe vervoerder is. En dat schetste ik net ook al, dat kan nooit maanden duren, dat kan zelfs geen weken duren. Want op het moment dat een vervoerder failliet zou gaan, laten we nou even die denkexercitie met elkaar doorgaan, het is ook niet zo dat de vervoerder voor de provincie op een volkomen onverwacht moment failliet gaat. Wij staan dag dagelijks in verbinding met die vervoerders. Op het moment dat zo'n vervoerder financieel in zwaar weer komt, heeft dat ook een aanlooptijd die je al heel lang met elkaar kan zien aankomen, waarbij je dus ook al op dat moment afspraken kan maken over een eventuele nieuwe vervoerder. Maar ook op, hoe voorkom je nou dat zijn vervoerder failliet gaat? In dat hele samenspel denk ik dat het puur hypothetisch is dat een vervoerder verliet gaat. We hebben in de Nota van Uitgangspunten ook allerlei eisen gesteld. Dat gaat over het eigenaarschap en dat gaat over de manier waarop het materieel gefinancierd kan worden. Maar gaat bijvoorbeeld

ook over de manier waarop het onderhoud wordt vormgegeven, een vraag die vanuit de ChristenUnie gesteld werd. Dus dat maakt dat wij heel veel garanties inbouwen in en het bestek en de Nota van Uitgangspunten, maar ook in het Statenvoorstel wat nu voorligt. Dan tot slot, voorzitter, was er nog de motie van de ChristenUnie. Op dat punt zou ik... Maar ik zie mevrouw Kennedy al schudden. De Staten gaat over haar eigen agenderen.

De **VOORZITTER**: Maar hij is niet ingediend, begrijp ik. Dus dat klopt. Wilt u daar nog iets over zeggen, mevrouw Kennedy?

Mevrouw **KENNEDY**: Ik wil graag nog reageren op wat de gedeputeerde zegt. Kan dat?

De **VOORZITTER**: Bij interruptie. Kort.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Kennedy-Doornbos.

Mevrouw **KENNEDY-DOORNBOS**: Bij interruptie. U zegt dat de provincie garantstaat voor de betalingen als de concessiehouder de betalingen niet doet. Maar in het contract staat, de concessieverlener zal een bedrag gelijk aan de maandelijkse leasetermijnen betalen aan de financier. Dus de provincie betaalt en is dus niet alleen maar dat provincie garantstaat, maar wij betalen dit.

Iets anders is dat u zegt, er is een verschil. Als ik vraag over hoe hoog is de garantstelling, dan heeft u het daarna over de risico's. De risico's zijn inderdaad 10 miljoen euro. Maar het plafond van 40 miljoen euro uit de Nota van het Financieringsbeleid gaat over de garantstelling. Dus ik wil graag weten, hoe hoog is de garantstelling? Wat zal de accountant vinden van de hoogte van de garantstelling?

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dat is inderdaad een goede vraag. Goed dat u me daar nog aan herinnert, want die had ik nog openstaan. Zojuist hebben we overlegd met mijn collega van financiën. Er komt bij de Zomernota, dus na de zomer, een voorstel over de manier waarop we omgaan met het garantieplafond. Want inderdaad, daar zit een grens in van 40 miljoen. Die naderen we en het is dan denk ik goed om daar met elkaar bij stil te staan van: hoe ga je daar dan mee om en hoe bouw je daar eventuele buffers op in? Dus daar komt bij de Zomernota aan voorstel voor.

De discussie wordt gesloten.

10. [SV Jaarstukken 2022](#)

[Verwijzing naar het Statenvoorstel](#)

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dames en heren, dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit voorstel en kunnen we aan het eind van de vergadering stemmen hierover. Aan de orde is agendapunt 10 en dat zijn de jaarstukken

2022. Vanuit de commissievoorbereiding hebt u ervoor gekozen om dat als een normaal debat, althans dat hebben we net zo aangepast, dus in twee termijnen. En ik stel ook voor dat in ieder geval de eerste termijn vanachter het spreekgestoelte wordt gedaan. En ik nodig graag de heer Verleun uit om namens de BBB het woord te voeren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun.

De heer **VERLEUN**: Dank u, voorzitter. Er is een tal van moties.

De **VOORZITTER**: U mag het vanachter het spreekgestoelte doen.

De heer **VERLEUN**: Ik wilde alleen zeggen dat er tal van moties komen, dus dat wij later aan bod zullen komen. Voor nu hebben wij daarom ook geen inbreng.

De **VOORZITTER**: Sorry, maar-

De heer **VERLEUN**: Er zullen namens andere partijen tal van moties worden ingediend die wij misschien wel mede indienen of zullen steunen. Maar voor nu hebben wij helemaal geen inbreng.

De **VOORZITTER**: Ik begrijp het. Dan kunt u in de tweede termijn daarop reageren. Dank u wel, meneer Verleun. Meneer Oude Wesselink, gaat uw gang. GroenLinks.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dank u wel, voorzitter. We hebben weer een prachtige, maar lijvige jaarrekening voor ons liggen. Sommigen van ons weten dat dat niet vanzelfsprekend is en daarom wil GroenLinks als mogelijk de laatste vergadering met deze coalitie dan ook de gedeputeerde en haar ambtenaren van harte complementeren met het zeer geslaagde verbetertraject, zodat wij opnieuw een uitstekende financiële verantwoording kunnen presenteren. GroenLinks zou graag bij een paar positieve punten stil willen staan.

Allereerst het openbaar vervoer, al jaren een van de grootste kostenposten. Door flinke extra investering hebben wij ervoor kunnen zorgen dat er nauwelijks afgeschaald hoefde te worden, in tegenstelling tot andere regio's in Nederland. En daar zijn wij echt heel erg blij mee.

En energie. GroenLinks is ook heel blij met de inzet van isolatievouchers bij gemeente ter bestrijding van energiearmoede. En ook het programma Schools OUT is succesvol geweest in Amersfoort en Utrecht. Dat is een organisatie die scholen helpt met inclusief voor LGBTQ+.

Voor wat betreft landgoed Oude Tempel, we hebben dat tijdens en buiten de commissievergadering goede gesprekken gevoerd naar aanleiding van zorgen van ons. We hebben nog een aantal open punten en verzoeken om toezeggingen daarop. Wij zouden graag zien dat er een afweging van locaties, inclusief potentiële opbrengst daarvan gemaakt, waarbij de SOK intact blijft. En dat de kosten in beeld worden gebracht wanneer de gemeente en provincie met elkaar in gesprek zouden gaan over een alternatief.

En het laatste verzoek is dat dat terug wordt gekoppeld naar PS voor een definitief besluit, inclusief een verwachte termijn.

Tot slot. GroenLinks maakt zich zorgen over de onderbesteding. Daar staan we vermoedelijk niet alleen in. We maken immers afspraken met elkaar en dan is het ook de

bedoeling dat die goed uitgevoerd worden. We horen daarom graag van het College hoe we daarmee omgaan of hoe we daarmee om kunnen gaan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Oude Wesselink. En u hebt geen moties ingediend, heb ik goed begrepen.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dat klopt.

De **VOORZITTER**: Mooi, dank u wel. VVD. Meneer Janssen heeft het woord. Gaat uw gang, meneer Janssen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Dank u wel, voorzitter. Toen ik de jaarstukken ontving, kreeg ik ineens het gevoel – ik weet niet of de aanwezigen dat hier herkennen – van een café na sluitingstijd. De statenperiode, Collegeperiode, de vorige statenperiode is afgelopen. Het College zit in zijn laatste weken, hoop ik. Dan gaan ineens de tl-lampen aan en dan kijk je naar de bar en dan zie je daar een paar glazen bier. En zijn die glazen nou halfvol of zijn die glazen halfleeg? En hoe je daarnaar kijkt, hangt er een beetje vanaf hoe de avond geweest is, hoe je hem zelf hebt beleefd. Of je kritisch van nature bent. Wat ik soms iets te kritisch ben, krijg ik weleens het verwijt. Of dat je van nature heel optimistisch en positief bent. Of misschien ook wel of je in de oppositie hebt gezeten of in de coalitie. Ik heb die glazen eens op de bar bekeken en ik wil er eens vier opnoemen. Of ze halfvol zijn of halfleeg laat ik aan iedere luisteraar zelf over.

De jaarrekening, het jaarresultaat is beter voorspelbaar geworden dan in het verleden. Dat is het halfvolle glas. Het halflege glas is dat we nog steeds een aantal onverwachte meevallers in de jaarrekening gerapporteerd krijgen. De doelen zijn goed omschreven en een flink aantal van de doelen zijn gehaald. Dus dat is echt een positief punt, compliment waard. Aan de andere kant zien we dat nog niet alle investeringsplannen en het investeringsvolume volledig gerealiseerd worden. Ongeveer 50 procent, als ik het even heel grof afrond, wordt niet gerealiseerd.

Positief is dat het programma versterking bedrijfsvoering is afgerond. Dat is een knappe prestatie en belangrijk om als provincie weer in control te komen. Aan de andere kant zijn er de zorgen van de accountant over de financiële beheersing. Dat zet ons wel weer op het spoor om door te blijven gaan met het aandacht geven aan de bedrijfsvoering. Positief is dat het de provincie is gelukt om in een krappe arbeidsmarkt de inhuur in deze provincie terug te dringen. Meer eigen mensen betekent behoud van kennis in de organisatie, opbouw van kennis, carrièreperspectief. Dat is echt positief. Zorgelijk vindt de VVD wel dat de arbeidskosten in totaal met 5 miljoen zijn gestegen ten opzichte van de primaire begroting. We hebben eerder al gevraagd, we willen als Staten meer grip krijgen op de beheersing van die arbeidskosten als geheel.

Wij hebben ook gezien, en dat is een ander punt, is de overschrijding. Belangrijk in het programma verbetering financiële functie was het nieuwe financiële systeem. We hebben daar een overschrijding op gezien. Wij zouden daar als Staten beter over geïnformeerd willen worden, omdat we dat echt een cruciaal onderdeel vinden. Niet omdat we het College niet vertrouwen, maar wel omdat we dicht op de bal willen zitten. Daar gaan we een amendement voor indienen en wij gaan samen met Volt, of althans, Volt dient straks een motie in die wij mede zullen indienen over lobbyregister.

Kortom, of het glas halfvol is of halfleeg, hangt ervan af hoe je gebakken bent of waar je hebt gezeten de afgelopen vier jaar. Maar voor mij of voor ons Staat als een paal boven water dat de Collegeleden zich met hart en ziel hebben ingezet voor deze provincie. Het waren niet altijd onze keuzes. Dat hebben we ook duidelijk laten blijken.

Maar als een paal boven water staat dat wij heel veel waardering hebben voor de inzet van alle gedeputeerden. En ik wil ze in ieder geval daarvoor namens de VVD van harte danken. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A3 van het lid Janssen (VVD) inzake Vervanging Financieel Systeem.

Provinciale Staten van Utrecht in vergadering bijeen 28 juni 2023 ter behandeling van het statenvoorstel Jaarstukken 2022.

Constaterende dat:

- De kosten voor vervanging van het financiële systeem in 2022 € 734.000,= in 2022 hoger zijn uitgevallen dan begroot (verschillenanalyse jaarrekening, pagina 412).

Overwegende dat:

- Vervanging van het financiële systeem een complexe operatie is die impact heeft op de bedrijfsvoering van de gehele provinciale organisatie; • De provincie strategische afhankelijkheid kent van de aanbieder die op de aanbesteding heeft ingeschreven;
- In de nota investeren, waarderen en exploiteren (SV2022FAC03) onderscheid wordt gemaakt tussen reguliere, grote en complexe projecten;
- Voor complexe projecten aanvullende eisen gelden voor rapportage aan Provinciale Staten.

Voegen een nieuw besluitpunt 12 toe:

- 12. De vervanging van het financiële systeem te benoemen tot complex project zoals bedoeld in de nota investeren, waarderen en exploiteren en het College van GS op te dragen 3x per jaar te rapporteren zoals vastgelegd in de nota investeren, waarderen en exploiteren.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Janssen. Dan kom ik nu bij de fractie van D66. Mevrouw De Widt heeft het woord. Gaat uw gang.

Dank. Het amendement is ingediend en maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen. Wordt in het Stateninformatiesysteem geplaatst.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt.

Mevrouw **DE WIDT**: Voorzitter, dank u wel. Om te beginnen, deel ik graag de complimenten die net al gegeven werden, complimenten aan het College en de ambtelijke organisatie. Alweer een jaarrekening die er op tijd is met een goedkeurende accountantsverklaring. Fijn dat we dat voor mekaar gekregen hebben met zijn allen.

Er is wel weer veel geld over, maar op zich zijn daar verklaringen bij die acceptabel zijn, dus daar ga ik het verder niet over hebben. Ik zou sowieso bij een heleboel details kunnen stilstaan, maar dat doe ik niet. Eén, zo'n jaar is maar een rimpeltje in de eeuwigheid eigenlijk. Mijn fractie ziet vooral een goede tendens waar we in deze provincie mee bezig zijn. Verder is het zo dat in de tafeltjessessie, in de commissiebehandeling en via technische vragen eigenlijk alle dingen die wij wilden bespreken al goed aan de orde zijn geweest. Dus daar wou ik het voor nu bij laten. Met een dank dat dat allemaal mogelijk is geweest in de voorbereiding hiernaartoe. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw de Widt. Kom ik bij het CDA. Meneer Westerlaken. Meneer Koren. Sorry, ik keek scheef. Meneer Koren, u hebt het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koren.

De heer **KOREN**: Dank, voorzitter. Allereerst dank aan iedereen die meegewerkt heeft aan de jaarrekening. Het was goed verzorgd en goed leesbaar. Voorzitter, een begroting komt nooit uit en een jaarrekening is geschiedschrijving. Ik zeg dit met een lach op mijn gezicht, want het zijn naast de kadernota wel onze belangrijkste sturingselementen.

Uit de jaarrekeningen blijkt hoe goed we begroot hebben. Over 2022 wijken we 46 miljoen af van de oorspronkelijke begroting en 24 miljoen ten opzichte van de bijgestelde begroting. Als we daar verder op inzoomen, is 8 miljoen daarvan niet uitgegeven aan onze programma's. En dat is jammer, want daar doen we het tenslotte voor. Er zijn diverse redenen waarom we 8 miljoen minder hebben besteed dan begroot. Ik noem de krapte op de arbeidsmarkt, niet voorhanden zijnde grondstoffen, vertraagde vergunningstrajecten, stijgende rente, veranderende wetgeving, maar ook planningsoptimisme. Een deel overkomt ons en daarop kunnen we het gedurende jaar bijsturen. Een deel is ook te ondervangen door kritisch te zijn bij het opstellen van de begroting. Te optimistisch begroten is het creëren van onterechte verwachtingen, een uitgestelde teleurstelling. Voorzitter, het CDA heeft hier de ondersteuning al eerder ter sprake gebracht, maar doet bij deze nogmaals een beroep op de gedeputeerde om te zorgen dat we het voorspellend vermogen van deze organisatie verder perfectioneren.

Voorzitter, we hebben een positief resultaat van 46 miljoen. Een dijk van een solvabiliteit. Het weerstandsvermogen is meer dan voldoende en er is een goedkeurende verklaring van de accountant. Conclusie is dan ook dat we het financieel-technisch over 2022 goed gedaan hebben en er op dit moment goed voorstaan. Een compliment daarvoor aan dit College.

Maar naar toekomst toe zijn er wel uitdagingen en onzekerheden. Zo loopt de liquiditeitspositie terug en moeten we misschien wel gaan lenen. Wordt het geld dat wij van het Rijk krijgen herverdeeld onder de provincies en krijgen wij misschien wel minder? En wil men de motorrijtuigenbelasting vervangen voor andere belasting? En wat doet dat met onze inkomsten? Het vraagt van de gedeputeerde om de belangen van onze provincie zo goed mogelijk over het voetlicht te brengen. En van wat ik de afgelopen maanden heb meegekregen, denk ik dat hij dat met verve heeft gedaan. Daarnaast vraagt het van ons als provincie Utrecht om tijdig te anticiperen, en bij te sturen. Vooralsnog heeft het CDA daar het volste vertrouwen in.

Voorzitter, er zijn vele details waar ik nog op in kan zoomen. We willen de leerpunten vooral meenemen naar de kadernota en de begroting. Eén dingetje wil ik nog wel noemen en dat zijn de prestatie-indicatoren. Als er een was geweest voor veilige school-fietsroutes, dan had ik die namens mijn fractie hier graag als voorbeeld genomen, maar die stond er helaas niet in. Maar neem de indicator Op de fiets naar het werk. Met de begrotingen hebben we ingezet op 50 procent, alles onder de 15 kilometer op de fiets. Uit de jaarrekening blijkt dat het laatste wat we hierover weten in 2022 34 procent hebben gehaald. Het is een belangrijk punt waar we ook graag op in blijven zitten.

Voorzitter, is een voorbeeld. Maar hoe weten we nu of het afgelopen jaar succesvol was en of we naar de toekomst toe het beleid moeten bijsturen? Kan de gedeputeerden daar iets over zeggen?

Voorzitter, de financiën van de provincie en de uitdagingen die op ons afkomen, moeten we niet onderschatten. Het CDA zal waar we kunnen onze bijdrage leveren en we zullen de ontwikkelingen opbouwend kritisch blijven volgen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Koren. Dan is nu het woord aan de Partij van de Arbeid, meneer Adriani.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Eigenlijk best een gekke Statenvergadering die we vandaag hebben. We kijken terug met een jaarrekening op een periode waar deze Staten niet bij betrokken was en straks bij het volgende agendapunt kijken we vooruit met een beleidsarme kaderbrief, omdat er nog geformeerd wordt. En toch gaan we daar de hele dag hier met elkaar over vergaderen.

Voorzitter, als ik dan naar die jaarrekening kijk, het gaat over een jaar waarin wij als fractie in ieder geval dat niet meebeleefd hebben. Dus ik doe het met de informatie die me aangereikt wordt. Dan denk ik dat ik me beperk tot het uitdelen van een aantal complimenten. Want in de begroting waren 457 prestaties opgenomen. En daarvan zijn er in totaal 18 van het bordje gevallen, 18 van de 457. Volgens mij kun je dan spreken van een organisatie die in control is. In control ondanks dat we aan het herstellen waren van corona. In control ondanks het feit dat het Rijk enorme bakken werk over de provincie heen gooit, als het gaat om de nationale bouw- en woonagenda, als het gaat om het ruimtelijk voorstel uit de NOVEX-agenda, als het gaat om het voorbereiden van het Programma Landelijk gebied, als het gaat om de **...(81:59)**, als het gaat om de RESsen. Noem maar op. Er komt onvoorstelbaar veel op de provincie af. En de komende vier jaar gaan we daar ontzettend veel werk aan elkaar hebben. En dan is het fijn om te zien dat we kunnen leunen op een organisatie die in control is en die ook een jaarrekening levert die ook in control is. Waar ook de financiële sturing goed is en waarvan de accountant zegt dat het allemaal goed op orde is, in ieder geval rechtmatig en getrouw. Dat was vier jaar geleden wel anders, dus ook daarvoor de complimenten.

Dan, voorzitter, ligt er een amendement van de VVD over het in control zijn, als het gaat om de digitale systemen. Op zich snap ik die, want de overheid en digitale systemen, het is niet altijd een gelukkige combinatie. En ik heb zelf in het verleden ook wel een aantal van dit soort transitieprocessen bestuurlijk mogen begeleiden. Dan vraag ik me wel af, voorzitter, is dan drie keer per jaar een brief krijgen, helpt ons dat om er ook bovenop te zitten? Ik heb inmiddels een beetje geleerd als nieuw Statenlid hoeveel brieven we van het College krijgen en hoe het vechten is op de commissievergaderingen om brieven die je echt belangrijk vindt ook bespreekbaar te maken. Dus ik weet niet zeker of dat helpt. En tegelijkertijd kan ik me wel vinden in het gevoel van, moeten we niet wat dichter op de bal zitten als het gaat om die grote digitale transitie? En ik ben nog een beetje aan het zoeken. Maar misschien kan het College daar ook in helpen. En anders moeten we daar maar eens in de FAC over doorpraten, welke andere mogelijkheden we daar nog voor kunnen bedenken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Adriani. Is nu het woord aan de Partij voor de Dieren. Ik zie dat zowel mevrouw Butterman als mevrouw Batteau het woord voeren, achtereenvolgens. Dat klopt? Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Butterman.

Mevrouw **BUTTERMAN**: Dank u wel, Voorzitter. Ik begin dus kort met een bijdrage en dan aan mijn collega Jessica Batteau. Ik sluit me aan bij de complimenten van mijn voorgangers over het verrichte werk voor de jaarstukken. En in de jaarstukken lezen we dat er veel werk is verricht in het landelijk gebied. Er zijn middelen voor mobiliteit en de woningbouwopgave uitgegeven.

Voorzitter, wij herinneren het College er graag aan om de lange termijnbelangen van een robuuste biodiversiteit en een gezond klimaat leidend te laten zijn. We weten dat 2023 bijvoorbeeld een dramatisch jaar was voor hommels, bijen en andere insecten. Menselijk ingrijpen in de leefomgeving hebben invloed op de overlevingskansen van deze insecten. Maar, hoor ik u denken, wat doen die kleine beestjes ertoe? Voorzitter, die doen ertoe. Ze zijn de bestuivers voor de fruitteelt op de kleigronden in onze provincie. Ze zijn het voedsel voor de vele vogels en ze hebben uiteraard waarde in en van zichzelf. Een ontwrichting in de delicate keten van het ecosysteem verzwakt dat systeem en kan het zelfs doen laten instorten. Een gezond ecosysteem is het fundament ook van ons bestaan. Wat ons betreft, is het dan ook tijd voor ecocentraal en niet egocentraal denken. Het is tijd voor radicale inclusie, door in de plannen de stand van de biodiversiteit, dieren en natuur voorop te laten zetten. En voorzitter, dat vraagt om scherpe keuzes. We staan voor grote opgaven, zoals toekomstbestendig wonen, ontwikkelingen in het landelijk gebied, mobiliteit en klimaat. Dat zijn de grootste uitdagingen. En met beperkte ruimte en beperkte middelen vragen die ontwikkelingen om scherpe keuzes. Keuzes die gemaakt zullen worden door het nieuw te vormen College, maar ook keuzes die wij als Provinciale Staten maken.

Ons voorstel vertaald in een motie die we samen met Volt en 50Plus indienen, is om vanaf de Jaarrapportage 2023 inzichtelijk te maken wat de inhoudelijke voortgang is van de realisatie van de geformuleerde beleidsdoelen. In de huidige jaarstukken is wel inzichtelijk welke activiteiten zijn ondernomen of welke procedures in gang zijn gezet. Maar voor ons, voorzitter, is nog niet helder genoeg hoe die activiteiten of procedures bijdragen aan het realiseren van de doelen die moeten helpen bij de grote opgave. Daartoe de motie. Dan geef ik graag het woord aan Jessica.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M18 van de leden Butterman (PvdD), de Jong (Volt), Hoek (50PLUS), Verleun (BBB) inzake Toetsing op beleidsdoelen.

Dragen het College van GS op om

1. Vanaf de Jaarrapportage 2023 voortaan een toetsing van de inhoudelijke voortgang van de realisatie van de beleidsdoelen op te nemen volgens het gehanteerde stoplicht systeem.

Aanleiding

- In de Jaarstukken 2022 zien we per programma de vastgestelde doelen, de omschreven processen en de vastgestelde maatregelen. Er is tevens een toetsing uitgevoerd die veelal over de uitgevoerde maatregelen gaat. Hierbij is zichtbaar welke maatregelen wel, gedeeltelijk of niet zijn uitgevoerd en waarom. Dit is visueel inzichtelijk gemaakt met de stoplicht-kleuren groen, oranje en rood. Met een toetsing van alleen de maatregelen is het onzeker of de programma- en beleidsdoelen daadwerkelijk zijn gerealiseerd.

Beoogd effect

- Met meer inzicht in de mate waarin doelen zijn gerealiseerd, zijn PS beter in staat GS te controleren en indien nodig bij te sturen.

Argumenten

1.1 Provinciale Staten controleert Gedeputeerde Staten, daarvoor is inzicht nodig in realisatie van doelen PS kan GS alleen controleren als PS weten in hoeverre de programma- en onderliggende beleidsdoelen zijn gerealiseerd. De mate van realisatie van doelen is een belangrijke indicatie voor de overweging of bijsturing noodzakelijk is.

1.2 De jaarrapportage is bruikbaar instrument voor controle van GS De jaarlijks terugkerende jaarrapportage is een bruikbaar instrument voor het in kennis stellen van PS over de voortgang op het niveau van de gestelde doelen. Bij

de bespreking van de jaarstukken kan daarmee direct vooruit gekeken worden naar kadernota en begroting.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Butterman. En u dient een motie in. En die zal worden verspreid en in hetzelfde informatiesysteem gezet. Mevrouw Batteau, u heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Batteau.

Mevrouw **BATTEAU**: Dank u wel, voorzitter. Hart van de Heuvelrug en het Oude Tempelbos. Ik heb lang nagedacht hoe ik dit onderwerp over het voetlicht wil brengen vandaag. Misschien kunnen we het nog beste vergelijken met een lange reis. We zijn als provincie 20 jaar geleden op pad gegaan met gemeenten en andere partners en hadden een mooie bestemming in het vooruitzicht. Een groene regio, waarin er ruimte is voor natuur en dieren en tegelijkertijd ook ruimte voor mensen om te wonen, te werken en te recreëren. Een nobel doel. Een die we denk ik allemaal nog steeds kunnen onderschrijven.

Maar inmiddels zijn we twee decennia verder en de realiteit is dat we ons moeten afvragen we wel op het juiste pad zijn. Er zitten namelijk fundamentele weeffouten in onze reisgids. Natuurontwikkeling is afhankelijk gemaakt van woningbouw. Groen voor steen, zonder steen geen groen. We zijn op papier gaan schaken met rood en groen en ons geen rekenschap gegeven van de hoge natuurwaarden in de rode gebieden.

Een van de etappes in onze reis brengt ons bij een bijzonder bos, namelijk het bos en buitenplaats Oude Tempel, een bos van 16 hectare met grote cultuurhistorische en landschappelijke waarde, met een hoge ecologische waarde. Een bos dat wordt gekoesterd door de inwoners van Soesterberg en het thuis biedt aan vele dieren, vogels, insecten en ook elf bedreigde diersoorten die op de rode lijst staan. Het bos bestaat uit een variatie aan boomsoorten, inclusief zeer oude bomen die wel 400 jaar oud zijn. De historische lanen worden gevormd door eiken en beuken. Deze bomen hebben in de loop van de tijd zich kunnen ontwikkelen tot een rijk biotoop, een hecht ecosysteem. 1600 bomen staan hier, zo heeft de actiegroep Oude Tempel berekend. 1600 bomen die verkoelen bij hitte. Eén volwassen boom staat gelijk aan tien airco's, beseft u dat? Water opvangen en vasthouden, CO₂ opslaan, de lucht zuiveren, als groene long fungerend van Soesterberg. Daar blijven er minder dan 200 van staan. Dit bos moet nu gaan plaatsmaken voor zogenaamde natuurinclusieve woningbouw. Insprekers hebben vorige week overtuigend laten zien dat er geen sprake kan zijn van het behoud van een bos als hier 300 woningen komen staan. Er blijft zeer weinig over van de oorspronkelijke bomen van de oorspronkelijke laanstructuur. Verharding en verkeerstoename zal funest zijn voor de kwetsbare hoog gewortelde bomen en zal de rijke humuslaag kapot maken. De ecologische samenhang zal worden vernietigd. De gebruikelijke argumenten – dat is nu eenmaal afgesproken, we hebben de opbrengsten nodig – die gaan gewoon niet meer op. Niet nu we geconfronteerd zijn met de hevige gevolgen van klimaatverandering, niet nu we ons bewust zijn van de hoge ecologische waarde van volwassen bomen en van wat bomen ons bieden. Ook niet nu blijkt dat die opbrengsten verre van zeker zijn. En dat het project Oude Tempel zelfs bijdraagt aan een negatieve balans in het project Hart van de Heuvelrug. En ja, we hebben een woningopgave. Maar ik weet zeker dat, wanneer we tot de conclusie komen dat we het anders willen, dat het ons gaat lukken om een andere geschikte locatie te vinden voor deze woningen.

Voorzitter, de tijd is aangebroken om politieke moed te tonen en ook om beloftes na te komen. En dat is helemaal niet moeilijk. We weten allemaal dat de vernietiging van een bos, een heel ecosysteem, op geen enkele manier is goed te praten en ook niet is uit te leggen. Niet aan de inwoners van Soesterberg, maar ook niet, als u eerlijk bent, aan uzelf. Ook niet aan uw kinderen en aan uw kleinkinderen. Luxer wonen in een gedecimeerd bos is geen mensenrecht, geachte Statenleden. Een schone, gezonde en duurzame leefomgeving is dat wel. Het is een kans nu voor ons om het juiste te doen, om af te zien van kortetermijndenken, van ons rijk rekenen met verstening en komende generaties in gedachten te houden. Zou het niet geweldig zijn als we straks kunnen zeggen, we hebben net op tijd de juiste afslag genomen en kijk wat het ons heeft gebracht? Het Hart van de Heuvelrug is springlevend en klopt diep donkergroen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: En u dient een motie in?

Mevrouw **BATTEAU**: Ik ga hierbij de motie overhandigen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M19 van de leden Batteau (Partij voor de Dieren), De Jong (Volt), Hoek (50PLUS), Verleun (BBB) inzake Behoud Landgoed Oude Tempel.

Verzoek

1. Als Gedeputeerde Staten in gesprek te gaan met de betrokken gemeente(n) om de huidige afspraken over landgoed de Oude Tempel te herzien (dat wil zeggen, af te zien van de plannen voor woningbouw op deze locatie) met inachtneming van de argumenten die hieronder zijn benoemd.
2. Als Gedeputeerde Staten actief te zoeken naar alternatieve woningbouwlocaties waar bos en natuur niet worden geschaad.
3. Als Gedeputeerde Staten gemeente Soest te verzoeken geen onomkeerbare besluiten in relatie tot landgoed Oude Tempel te nemen of mogelijk te maken zolang bovenstaande verzoeken niet zijn uitgevoerd en de uitkomsten nog niet ter beoordeling zijn voorgelegd aan de Provinciale Staten.

Aanleiding

In de Jaarstukken 2022 wordt ingegaan op de begroting en financiële stand van zaken van de verschillende projecten die vallen onder het plan 'Hart voor de Heuvelrug'. In de jaarstukken wordt ook verwezen naar de 'Tussenrapportage Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg' (oktober 2022) en de financiële rapportage 'Mastergrondexploitatie Hart van de Heuvelrug en grondexploitatie Vliegbasis Soesterberg' (maart 2023).

Beoogd effect

Het behoud van de natuur en het bos op landgoed Oude Tempel en het afzien van woningbouw op deze locatie vanwege de negatieve gevolgen voor mens, dier en natuur.

Argumenten

- 1.1 Er bestaat grote maatschappelijke weerstand tegen de realisatie van woningbouw bij landgoed Oude Tempel. Vele inwoners, actiegroepen en natuurorganisaties zetten zich al jaren in om landgoed Oude Tempel als bos en natuur te behouden. Het landgoed heeft een hoge ecologische en cultuurhistorische waarde en vervult een belangrijke recreatieve functie voor de inwoners van Soesterberg.
- 1.2 Het kappen van bos staat op gespannen voet met het Klimaatakkoord, de doelstellingen voor de realisatie van meer natuur in onze provincie, de bossenstrategie, het bomenactieplan en de hoge ecologische/klimaatwaarden van volwassen bomen. De provincie Utrecht

loopt achter met de realisatie van haar doelen op het gebied van natuur en bomenaanplant. De kap van vele eeuwenoude bomen en het aantasten van essentieel leef- en foerageergebied van beschermde (minimaal 11 rode lijstsoorten) en niet-beschermde diersoorten staan hier haaks op. Boomdeskundigen en wetenschappers hebben berekend dat de natuur- en klimaatwaarde van volwassen en veterane bomen dusdanig hoog is dat deze na kap niet gecompenseerd kunnen worden met 1,5-2,5 bomen, zoals gebruikelijk is, maar dat daarvoor op zijn minst 200-300 nieuwe jonge bomen voor nodig zijn: <https://pointer.kro-ncrv.nl/een-gekapte-boom-moet-vervangenworden-door-een-nieuwe-maar-gebeurt-dat-ook>

- 1.3 Woningbouw en verkeerstoename hebben grote negatieve gevolgen voor mens, dier en natuur. Woningbouw en daarbij behorende verkeerstoename op deze locatie leidt tot een aantasting/verslechtering/vernietiging van het bovengrondse en ondergrondse ecosysteem. De kap van bomen op deze locatie leidt tot toename van hittestress, wateroverlast en luchtverontreiniging in Soesterberg en daarbuiten.
- 1.4 Belanghebbenden hebben om bovenstaande reden een bezwaar ingediend tegen de voorgenomen kap van bomen bij landgoed Oude Tempel bij het Europese Hof van de Rechten van de Mens; dit bezwaar is in behandeling genomen.
- 1.5 De realisatie van woningbouw bij Landgoed Oude Tempel gaat met financiële risico's gepaard en zorgt voor een negatieve balans voor het gehele Hart van de Heuvelrug-project. In de (voor publiek toegankelijke) Statenbrief staat het volgende:
  - 'De mastergrex heeft naar de huidige inschattingen een verwacht resultaat op eindwaarde van ruim +/- € 11 mln. Dit is een teruggang ten opzichte van 2022 van ruim € 0,8 mln' (pagina 1).
  - 'De vergroting van het financieel tekort binnen het Programma HvdH komt grotendeels door het project Oude Tempel en in mindere mate door de projecten Huis ter Heide West en Kamp van Zeist' (pagina 2).
- 2.1 Zowel provincie als gemeente Soest zijn betrokken bij de plannen voor woningbouw bij landgoed Oude Tempel. Daarom dient er een overleg plaats te vinden met betrokken overheden om gezamenlijk tot een herziening te komen van de plannen voor Oude Tempel.
- 2.2 De provincie heeft een grote woonopgave en daarom dient er gezocht te worden naar alternatieve locaties voor woningbouw. Het verdient de voorkeur om te bouwen waar reeds bebouwing is en natuur niet in het geding is. Er dient onderzocht te worden welke locaties als alternatief kunnen dienen binnen de gemeente Soest, zoals bijvoorbeeld het defensie terrein, en welke locaties als alternatief kunnen dienen binnen het project Hart van de Heuvelrug zelf, zoals bijvoorbeeld Kamp van Zeist. Daarnaast is het zaak te kijken naar geschikte locaties voor woningbouw elders in de provincie.
- 3.1 Gezien de bovenstaande verzoeken is het bestuurlijk onverstandig om onomkeerbare besluiten te nemen voordat er duidelijkheid is over de herziening van de plannen rondom Oude Tempel. Het is dan ook belangrijk dat GS aandringt bij de gemeente Soest om mogelijk voorliggende besluiten uit te stellen en dat provincie en gemeente eerst om tafel gaan om gezamenlijk tot een herziening te komen van de plannen voor Oude Tempel. Omdat het hier gaat om een 2 zwaarwegende beslissing met een groot maatschappelijk impact is het daarnaast wenselijk dat de uitkomsten hiervan aan PS worden voorgelegd.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dan wordt hij in het Stateninformatiesysteem gezet en maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dank u wel, mevrouw Batteau. Dan kom ik nu bij de fractie voor de ChristenUnie. Mevrouw Rikkoert.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Voor ons ligt een jaarrekening met een overzicht van behaalde resultaten en opbrengsten waar we als ChristenUnie trots op zijn. Als kleinste partij in de coalitie hebben we hier een wezenlijke bijdrage aan geleverd. De rol van onze gedeputeerde is in deze weg in dezen niet weg te denken. En daar willen wij hem heel hartelijk voor bedanken. Ik zoom in op een aantal belangrijke punten.

Allereerst de gezonde leefomgeving is bij elk vraagstuk een leidend principe geworden. Het fundament is gelegd voor duurzamere bereikbaarheid. De inzet op schoon, stiller, zuiniger en gezonder maken van mobiliteit heeft prioriteit gekregen. En de nodige voorbereidingen zijn getroffen samen met het Rijk voor de OV-schaalsprong. Het mag ook genoemd worden dat er steeds meer doorfietsroutes zijn aangelegd. En ondanks de grote tegenslagen door corona en het wegvallen van de Rijksbijdrage, hebben we het OV overeind kunnen houden.

Bij de natuurtransitie zien we dat landbouw en natuur goed met elkaar kunnen worden verweven. Er is meer en betere natuur mogelijk door agrarisch natuurbeheer. Ook de hulp van plattelandscoaches, die op ons initiatief worden ingezet, dragen hieraan bij.

We zijn trots op de lancering van de voedselagenda, waarbij hard wordt gewerkt aan het versterken van de korte keten en het stimuleren van gezonde en duurzame consumptie in onze provincie.

Met het College is een enorme stap gezet op het gebied van klimaatbeleid en energietransitie. Op alle terreinen is inzet van de provincie versterkt. Onze fractie heeft daarbij specifiek de vinger gelegd bij een energietransitie die voor alle inwoners haalbaar is. Het ondersteunen van de gemeente in de warmtetransitie, de voorbeeldfunctie van de provincie zelf en meer aandacht voor energiebesparing. Op al die onderwerpen is de provincie nadrukkelijk zichtbaar geworden en wordt nog altijd hard gewerkt.

Ook het proces rondom RESsen wordt en is zorgvuldig doorlopen. En het is nu aan het nieuwe College om hier ook daadwerkelijk uitvoering aan te geven.

Als we kijken naar wonen, is er in deze coalitieperiode het eindelijk mogelijk gemaakt om te bouwen buiten de bebouwingsgrenzen, dus buiten de rode contour. Dit draagt bij aan het leefbaar houden van de kleine kernen. En als er woningen worden gebouwd in onze provincie, dan groeit het groen mee. Een prachtige prestatie.

Als het gaat om cultuur en erfgoed, zijn er cruciale stappen gezet. Er is blijvende inzet gepleegd op het varend erfgoed, onderhoud van de molens en de restauratie van iconische monumenten.

Goed en belangrijk dat middels de sociale agenda werk is gemaakt van alle vormen van inclusie, met een duidelijke focus op eenzaamheid, laaggeletterdheid en een inclusieve samenleving.

Het is ook eerder genoemd, als het gaat om de provinciale organisatie, het is mooi dat die financieel en organisatorisch op orde is. Laten we dat dan ook zo houden. Het is weer goed om te zien dat we inzicht hebben in hoe we er financieel voor staan.

Tot slot, wij zijn zeer tevreden met deze resultaten en wij zullen dan ook ons uiterste best doen om in de komende periode zo goed mogelijk – dan wel constructief en waar nodig kritisch – deze koers voort te zetten en zo daadwerkelijk stappen te zetten naar een mooier, duurzamer en rechtvaardigere provincie.

De **VOORZITTER**: Dank wel, mevrouw Rikkoert. Dan kom ik nu bij de fractie van Volt. Meneer De Jong heeft het woord. Meneer De Jong gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u, voorzitter. Volt ziet dat er veel werk is verricht en bedankt iedereen die hard heeft gewerkt in deze uitgebreide verantwoording. De afgelopen informatiesessies en commissievergaderingen hebben ons ook al veel duidelijk gemaakt om de inhoud goed te kunnen duiden. En daar zijn wij blij mee. We willen ook aansluiten bij de complimenten zoals eerder uitgedeeld door mijn collega van de PvdA.

Tegelijk vragen we ons af hoe Utrechters die deze sessies niet hebben kunnen meemaken, de jaarstukken zullen lezen. Het is een lijvig document met heel veel tekst en inhoud die niet altijd makkelijk te begrijpen is. We zouden graag eens met de Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten nadenken over de toegankelijkheid van de jaarstukken en vragen ons af of Gedeputeerde Staten daartoe bereid is. Graag een reactie.

En er is meer te winnen, voorzitter. Europa bijvoorbeeld komt weinig voor in de stukken. Tik control+f en je vindt het twaalf keer terug, waarvan vijf keer slechts in algemene zin. En de informatie is meestal algemeen en weinig concreet, bijvoorbeeld als er gesproken wordt over de geïnventariseerde aanknopingspunten op basis van het werkprogramma van de Europese Commissie. Welke aanknopingspunten dan, vragen wij ons af.

Ook lezen we de intentie om actief in te zetten op het benutten van financieringskansen. Het is ons onduidelijk wat hier tot op heden is uitgekomen. We vragen Gedeputeerde Staten om een reactie op de vraag, waarom komt Europa zo gering en algemeen terug in de stukken en hoe verhoudt dat zich tot de Europastrategie 2023 volgens Gedeputeerde Staten?

Daarnaast, voorzitter, stelt Europa heel veel fondsen beschikbaar voor regionale projecten en initiatieven. Wij zien dat Utrecht daar deels gebruik van maakt, maar vragen ons hardop af of we die wel optimaal benutten, wat er vanuit Europa mogelijk is. Zijn onze programma's zo ingericht dat we alle mogelijke Europese fondsen kunnen aanwenden? En benutten we alle middelen die beschikbaar zijn? Een helder en compleet overzicht van alle mogelijkheden aan de ene kant en de benutting door de provincie Utrecht aan de andere kant ontbreekt. Dat is wat Volt betreft een waardevolle toevoeging en die zouden we graag uitgevoerd zien.

Daarnaast vinden wij de gekleurde bolletjes verhelderend, alleen begrijpen we daaruit de inzet van de middelen en niet zozeer het bereiken van de doelen. En dit laatste is toch het meest belangrijk. We zijn goed op koers. Zijn we goed op koers, blijft nu de vraag. Daarom is Volt mede-indiener van de motie van Partij voor de Dieren, zodat we kunnen toetsen op beleidsdoelen.

Voorzitter, voor Volt is het belangrijk dat we onze voortgang meten aan de hand van het brede welvaartsprincipe. Ondanks het gebruik van de regionale dataset van het CBS, vinden wij het nu niet altijd gemakkelijk om te monitoren wat het effect is van de gerapporteerde voortgang op de diverse levensdomeinen. Worden we als Utrechters nou dankzij de voortgang van provinciaal beleid gelukkiger en gezonder? En wat zegt het over de welzijnskansen van onze toekomstige generaties? We vragen daarmee niet om welvaart te reduceren tot nieuwe cijfers, maar om de dialoog met onze inwoners aan te gaan over de voortgang van provinciaal beleid. Wat zegt het bijvoorbeeld als een leefomgeving een 6 scoort? We vragen Gedeputeerde Staten, hoe kunnen we onze voortgang en doelbereik nog beter monitoren aan de hand van het brede welvaartsbegrip? Zouden socio-professionals hier een rol kunnen spelen? Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving gaat brede welvaart in essentie over het welzijn van mensen en omvat het alles wat mensen van waarde vinden voor het leiden van een goed leven. Volt zou komend jaar een verdiepingsslag willen maken met Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten en de jaarstukken daar duidelijker over te laten rapporteren. Is Gedeputeerde Staten hiertoe bereid?

Voorzitter, de motie van de Partij voor de Dieren over de Oude Tempel hebben wij ook mede ingediend. Wat ooit mogelijk een mooi plan was, kunnen wij in de huidige tijdsgeschiedenis niet meer goed begrijpen. We hebben ons hierin verdiept, maar concluderen dat de huidige plannen ons niet overtuigen. Het behoud van de primaire functie van het lokale ecosysteem prevaleert in dezen. Het lijkt Volt daarom niet zinvol om in deze vorm door te gaan. We zien ook heel veel lokale weerstand en hebben van inwoners begrepen dat de burgerparticipatie de afgelopen 20 jaar als abominabel wordt bestempeld. En dat is zeer spijtig en vraagt om bezinning.

We begrijpen de grote woningopgave en willen ons inzetten voor het versneld realiseren van nieuwe woningen, met name voor jongeren, starters en mensen met een kleine portemonnee. Maar 81 procent van de natuurgebieden in Europa verkeert in slechte staat. We hebben rond de driekwart van onze biodiversiteit verloren hier en het klimaat verandert sneller dan ons vermogen tot effectieve antwoorden. We hebben ook nog een hele grote puzzel te leggen op het gebied van natuurherstel en perspectief voor agrarische ondernemers. En binnen dat kader lijkt dit plan van veel bomen omhakken, aantasten van belangrijke biodiversiteitswaarden en het bouwen van grote woningen ons moeilijk uitlegbaar en niet bij te dragen aan de nu noodzakelijke toekomstbestendige oplossing. En daarom heeft Volt ervoor gekozen om deze motie mede in te dienen.

Tot slot, voorzitter, is voor Volt transparantie erg belangrijk. We hebben campagne gevoerd voor een actieve en zichtbare provincie die dicht bij haar inwoners staat. Dit betekent ook dat we een provincie voor ons zien die op transparante wijze samen met haar inwoners belangrijke beslissingen neemt. Transparantie is onderdeel van een modern en goed bestuur. De huidige Gedeputeerde Staten heeft daarin een aantal stappen gezet en dat stemt optimistisch. Wij zien nu de mogelijkheid tot een volgende stap, een openbaar register van belangenbehartiging of – in de volksmond – een lobbyregister. Simpel, maar doelmatig. Gewoon een overzicht van contacten tussen leden van Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie enerzijds en niet-publieke partijen anderzijds. En dit overzicht dan online beschikbaar maken. Niets meer, niets minder. Dit zorgt voor meer transparantie en helpt – zo lezen we ook uit een recent en befaamd onderzoek van Professor C. Braun – bij het mogelijk maken van een gelijk speelveld. Wij denken ook dat dit helpt bij het versterken van het vertrouwen van Utrechters in de provinciale politiek. En Utrecht helpt Nederland zo meer te voldoen aan Europese normen en standaarden. Mijn laatste zin.

De **VOORZITTER**: Meneer De Jong, er gebeurt iets fantastisch in die zaal. Dus u hebt al twee fractievoorzitters naar de interruptiemicrofoon weten te lokken. Maar mevrouw De Widt was eigenlijk wel eerste. Want ik denk dat meneer Westerlanden even wil reageren op dat laatste punt van het lobbyregister, vermoed ik. Mevrouw De Widt, is dat voor u ook zo?

Mevrouw **DE WIDT**: Nee, ik wilde terug naar het begin van zijn bijdrage. Maar ik wilde hem gewoon uit laten spreken.

De **VOORZITTER**: Fijn. Maar vindt u het dan goed dat ik meneer Westerlanden op dat punt van lobbyregister even het woord geef? Gaat uw gang, meneer Westerlanden.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlanden.

De heer **WESTERLANDEN**: Dank u, voorzitter. Ik heb een verhelderingsvraag voor de heer De Jong. Wat bedoelt hij met niet-publieke partijen? Want ook publieke partijen kunnen zich gedragen als lobbyisten, denk ik.

De heer **DE JONG**: Daar kunnen we het lang over hebben, of die zich kunnen gedragen als lobbyisten. Je zou ook nog via een indirecte lobbygangen kunnen denken. Maar wat wij in deze motie hebben voorgesteld, is dat Gedeputeerde Staten daar met een voorstel komt en ook deze term definieert. Zoals wij die in de geest van deze motie begrijpen, zijn het vooral de gemeentes en waterschappen.

De **VOORZITTER**: Voldoende. Dan rondt u het betoog af en dan krijg daarna mevrouw De Widt in ieder geval nog het woord.

Het wordt nu ingewikkeld, want die wil weer over het lobbyregister waarschijnlijk, meneer Breur? Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel. Ik wilde de vraag van de heer Westelaken even afwachten, om niet dezelfde vraag dubbel te stellen. Maar wat probeert u eigenlijk te bereiken met uw motie? Moet het zo zijn dat ieder gesprek openbaar gemaakt moet worden? Ik heb even moeite met uw motie te begrijpen. Want aan de ene kant, transparantie zijn we helemaal voor, maar het moet natuurlijk wel werkbaar blijven. En als de Gedeputeerde ieder telefoontje moet melden, dan komen we om in de rapportages.

De **VOORZITTER**: Meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u, voorzitter. Nogmaals, wij hebben de motie zo geformuleerd, dat Gedeputeerde Staten perfect gepositioneerd is om met een goed voorstel te komen dat beantwoordt aan onze vraag naar transparantie op een werkbare wijze.

De **VOORZITTER**: U rondt af. Dan krijgt daarna mevrouw De Widt nog het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Zeker, voorzitter. Ik was er bijna. Wij denken dus dat dit helpt bij het versterken van het vertrouwen van Utrechters in de provinciale politiek. En Utrecht helpt Nederland ook zo mee te voldoen aan Europese normen en standaarden. Volt vindt dat lobbyen hoort bij de ontwikkeling van goed beleid binnen politiek. Met het oog op dat transparante, meer gelijke speelveld kunnen we de kwaliteit daarvan hooghouden. De motie vraagt Gedeputeerde Staten een voorstel te doen voor de vorm en toepassing en dat zien wij met veel interesse tegemoet. En als nabrander – en dan ben ik klaar, voorzitter – geven aan dat de oorspronkelijke motie hebben aangepast door het woordje relevant toe te voegen voor contacten en te vragen de Gedeputeerde Staten het begrip relevante contacten dan te definiëren in het voorstel, omdat we hebben begrepen dat deze bewoording Gedeputeerde Staten meer welgevallig is. Tot zover.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M20 van de leden De Jong (Volt), Gilissen (VVD), Butterman (Partij voor de Dieren), Harinck (D66) inzake Openbare Registratie Belangenvertegenwoordiging.

De Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 28 juni 2023, de Jaarstukken 2022 aan de orde hebbende.

Constaterende dat:

- Het vertrouwen van de burger in de politiek laag is, wat volgens het Sociaal Cultureel Planbureau o.a. van bestuurders vraagt om het actief afleggen van verantwoording en een manier van werken waarbij integriteit in het handelen van de overheid voorop staat¹ ;
- GS en ambtenaren van de provincie Utrecht fysiek en digitaal/telefonisch contacten onderhouden met belangenvertegenwoordigers, maar momenteel niet systematisch alle contactmomenten en gespreksagenda's bijhouden;
- De Europese Unie op 3 mei 2023 wetgevingsvoorstellen heeft gepubliceerd² op het gebied van politieke integriteit en corruptiebestrijding, die ook voor Nederland van toepassing zullen zijn;
- Transparency International Nederland (TI-NL) op 8 juni 2023 de Nederlandse regering heeft opgeroepen tot het versneld aannemen van de Europese richtlijn en om te komen met een nationaal anti-corruptieplan;
- Nederland in de laatste (2022) jaarlijkse Corruption Perceptions Index (CPI) met 80 punten (een daling van 2) haar laagste score ooit behaalde, met name vanwege achterblijvende regelgeving op het gebied van politieke integriteit;
- Het Europese integriteit- en anticorruptieorgaan GRECO in 2019³ zestien aanbevelingen deed aan Nederland, maar in 2021⁴ constateerde dat Nederland geen enkele implementeerde⁵ ;
- Een van de GRECO-aanbevelingen ziet op het reguleren van lobbypraktijken en het vergroten van transparantie over contacten met derden;
- Recent uitgevoerd onderzoek⁶ naar Legitieme Belangenvertegenwoordiging van prof. Dr. C.Braun (hoogleraar Public Governance en Civil Society) aangeeft dat het (publiek toegankelijk) registreren van contacten met belangenvertegenwoordigers (een 'Register als Radar') een belangrijke bijdrage kan leveren aan het creëren van een meer gelijk speelveld.

Overwegende dat:

- Belangenvertegenwoordiging een integraal onderdeel is van onze democratie, noodzakelijk voor het ontwikkelen van uitvoerbaar en gedragen beleid;
- Een publiekelijk toegankelijk register van contacten met belangenvertegenwoordigers gezien kan worden als een van de stappen naar een meer transparanter en toegankelijker provinciebestuur;
- Utrecht binnen Europa een voorbeeld kan stellen op het gebied van politieke integriteit middels een modern Openbaar Registratiesysteem van Belangenvertegenwoordiging (ORB).

Verzoekt Gedeputeerde Staten,

- Om een wijze van eenvoudige doch doelmatige registratie van alle relevante contacten (fysiek, telefonisch, digitaal of anderszins) tussen leden van GS en/of de ambtelijke organisatie enerzijds en vertegenwoordiger(s) van externe niet publiek-bestuurlijke partijen anderzijds, middels een SV voor te leggen aan PS, op een zo kort mogelijk termijn en minimaal nog dit kalenderjaar (2023);
- In het SV duidelijk te maken wie, wat, hoe en wanneer er zal worden geregistreerd;
- In het voorstel in ieder geval mee te nemen:
  - Definities van de begrippen relevante contacten/contactmomenten, externe partijen/individuen, niet publiek-bestuurlijke partijen, belangenvertegenwoordiging en lobby;
  - Minimale registratie van datum, aanwezig en besproken onderwerpen;
  - Wijze waarop het register publiekelijk toegankelijk wordt gemaakt binnen de grenzen van de algemene verordening gegevensbescherming (AGV).

En gaat over tot de orde van de dag.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan dient u bij deze de motie in. Dank u wel. En dan maakt die onderdeel uit van onze beraadslaging.

Mevrouw De Widt, u hebt lang gewacht, maar aan u het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt.

Mevrouw **DE WIDT**: Dank u wel. Ik wilde even terug naar het begin van het betoog van meneer De Jong. U gaf aan dat u vindt dat het nogal een omvangrijk verhaal is en dat dat beter toegankelijk gemaakt zou moeten worden voor alle mensen die in de provincie wonen of die iets willen weten van wat wij hier aan het doen zijn. Maar heeft de fractie van Volt gezien dat er voorin het hele dikke stuk van de jaarstukken een infographic waarmee juist geprobeerd wordt om in totaal begrijpelijke woorden en plaatjes duidelijk te maken wat nou eigenlijk makkelijk toegankelijke dingen zijn van wat wij hier aan het doen zijn? Wat wil hij dan eigenlijk nog meer? Want met dat stuk wordt ook in de communicatie naar buiten toe getreden. En dat hele dikke stuk, wat wij hier behandelen, dat is vooral bedoeld voor ons. Dat wij onze toezichttaak goed kunnen uitvoeren.

De **VOORZITTER**: Meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Ik ben het volledig met D66 hier eens, mevrouw De Widt. Er zijn ook al hele goede stappen gezet. Wat ons betreft, gaat toegankelijkheid ook meer over hen die wel meer het detail in zouden willen treden. En zouden we ook graag willen begrijpen van onze inwoners of dit soort middelen als infographics het doel bereikt dat we ermee willen bereiken. Ik denk ook dat mensen wel geïnteresseerd zijn ook in het verhaal erachter en wellicht dat we dat ook toegankelijk kunnen maken. Dat lijkt me een goed streven.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer De Jong. Ben ik bij de fractie van JA21. Meneer Berlijn.

De heer **OUDE WESSELINK**: Voorzitter?

De **VOORZITTER**: Meneer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Ik heb een punt van orde. Voor de beraadslagingen gebruiken wij heel veel het Stateninformatiesysteem, maar dat ligt er vanochtend al gedurende meerdere periodes uit. Zodoende wil ik bijvoorbeeld net de laatste versie van de motie van Volt bekijken, maar dat is mij niet gelukt en ook mijn burens niet. Dat wil ik dus melden. En wellicht kunnen we ook al werken aan back-up met papieren exemplaren die ergens ter inzage liggen, mocht dat zich voortduren. Dank.

De **VOORZITTER**: Ik beloof u dat het even wordt bekeken of het dermate structureel is dat we even tot de papieren varianten overgaan. Meneer Berlijn heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, voorzitter. De jaarstukken zijn zoals gebruikelijk weer een heel boekwerk geworden, maar toch de complimenten aan de opstellers. In

tegenstelling tot wat Volt vindt, vind ik het – ondanks het indrukwekkende formaat – prima te lezen. En ik ga per domein even benoemen wat ons is opgevallen en waar nodig zal ik ook eventueel de koppeling naar de kaderbrief maken.

Bij de paragraaf Ruimtelijke ontwikkeling staat: er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht. Dit doel staat op oranje en dat betekent dat het doel niet volledig behaald is. Onze vraag is of het niet gewoon helemaal op rood zou moeten staan, gezien de ontwikkeling op de woningmarkt. Eerder hebben we ook al onze zorgen geuit over de focus op binnenstedelijk bouwen en dat dit eigenlijk helemaal niet past bij de woningbehoefte van de gemiddelde huizenzoekers in Utrecht.

Zorgelijk, maar niet verrassend, is ook dat we kunnen lezen dat het aandeel nieuwbouwwoningen minder dan begroot is door vertragingen in en het stopzetten van woningbouwprojecten. Dat belooft niet veel goeds voor de vrij ambitieuze plannen voor de komende jaren. En hoe beoordeelt de gedeputeerde deze ontwikkeling?

Bij het beleidsdoel De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten, staat dat er een evenwichtige groei moet zijn tussen recreatief groen en rode ontwikkelingen. Uitgangspunt is dat we kwaliteiten behouden of zelfs versterken. Dit terwijl we tegelijkertijd in de paragraaf over Brede welvaart juist kunnen lezen dat het aantal hectare natuur per inwoner alleen maar afneemt. Hoe rijmt de gedeputeerde deze twee haaks op elkaar staande opvattingen? En wat zijn de compenserende maatregelen waarover in de stukken wordt gesproken?

Bij het landelijke gebied spelen natuuruitbreiding en stikstof de hoofdrol. Eerst de natuur. In onze ogen is het werken met grotere verbonden natuur in plaats van kleine snippers en het betrekken en faciliteren van agrariërs bij het beheer van deze natuur de juiste weg. We zien bij 2.2.1, voor de mensen die het bij de hand hebben, dat de doelstelling rondom het veranderen van functie naar natuur nog niet voor de helft gehaald wordt. We zijn blij dat in de jaarstukken benadrukt wordt dat deze functieverandering op basis van vrijwilligheid moet gebeuren en dat er in de toekomst realistischere doelstellingen gehanteerd gaan worden.

Het agrarisch natuurbeheer lijkt soepeler te gaan en wij zijn blij met de stijging in subsidie voor agrarisch natuurbeheer ten behoeve van weidevogels. Tegelijkertijd valt op dat er van de 474 aflopende contracten slechts 362 worden doorgezet. Een daling van bijna een kwart. Toch staat het bolletje op groen. Wat verklaart deze daling?

Aangezien de gronden ook zonder verlenging van het contract hoe dan ook deel van het NNN blijven, vinden wij het belangrijk dat de agrarisch natuurbeheerders alle kans krijgen om door te gaan.

Over de stikstofaanpak zien we dat het rood staat bij instrumenten zoals extern salderen en depositie bank. We weten wel via de commissie dat hieraan gewerkt wordt en kijken ook uit naar het debat over het uitgiftebeleid.

Verder zien we oranje bij de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Begrijpelijk, aangezien er nog gewerkt wordt aan de UPLG en de UPLG een voorwaarde is voor middelen uit het transitiefonds.

Als we bij de paragraaf Bodem, water en milieu kijken naar de resultaten per beleidsdoel, zien we één rode en drie oranje bolletjes staan bij de activiteiten. Er staat dus 18 keer een groen bolletje. Dat is geruststellend, zou je denken. Totdat je de waarschuwing van Vitens en negen andere waterbedrijven leest. Zij luidden onlangs de noodklok over de alsmaar toenemende vraag naar drinkwater, terwijl de kwaliteit van veel bronnen juist verslechtert. Toch staat er een groen bolletje bij 3.2, de zoetwatervoorzieningen van het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit. Eerlijkheidshalve staat er een oranje bolletje bij 3.3.3, Zorg dragen voor voldoende drinkwater voor de functies openbare drinkwatervoorziening, menselijke consumptie, natuur en landbouw. Maar bij een oranje bolletje denk ik niet gelijk aan een noodklok. Kan

de gedeputeerde dit verschil in zienswijze tussen de waterbedrijven en het oranje bolletje verklaren?

Bij het programmaonderdeel Energietransitie staat dat de realisatie van de RES-doelstelling voor 2030 onder druk staat en dat de verhouding zon en wind verder uit balans raakt. In plaats van dat we dit als een signaal interpreteren dat gemeente en de inwoners van onze provincie niet staan te springen om windturbines van 280 meter in het Utrechtse landschap, lezen we dat er gestart is met de voorbereiding van planologische procedures voor het geval de oproep van de provincie en de gemeente om meer in te zetten op windenergie te weinig oplevert. Hier staat dus naar mijn idee letterlijk dat er voorbereidingen worden getroffen om gemeenten met dwang rond af te laten staan voor windturbines die ze eigenlijk niet willen. Ik vraag de gedeputeerde voor de zekerheid of dit een juiste interpretatie is en waarom er nu aan blijkbaar een gebrek aan draagvlak voorbij wordt gegaan. Ziet de gedeputeerde andere mogelijkheden dan gemeenten te dwingen deze windturbines te accepteren?

Verder rijst ons de vraag hoe en waarom er nu al voorbereidingen worden getroffen als de wettelijke afstandsnormen nog niet bepaald zijn. Of weet de gedeputeerde daar misschien al meer over? Ziet de gedeputeerde er misschien heil in om het plan van het PBL over te nemen om zon op dak mee te gaan tellen, zodat de noodzaak voor ongewenste windturbines afneemt of misschien wel geheel verdwijnt.

Beleidsdoel 4.2.1 stelt ook dat er meer zonnepanelen op daken moeten komen te liggen. Als dat een beleidsdoel is, is het tevens vreemd dat dit niet in de RES-opgave meetelt.

Verder streeft de provincie naar minimaal 50 procent lokaal eigendom. Het betrekken van inwoners met een lager inkomen is hierbij nog wel een aandachtspunt. Dit bolletje is dan ook niet groen, maar opvallend genoeg oranje gekleurd. Dat betekent dus dat de prestatie niet volledig behaald is, maar dat is niet consistent met de tekstuele weergave waarin het een aandachtspunt is. Kan de gedeputeerde daarop reageren?

Wel grappig, of eigenlijk triest – het is maar hoe je het bekijkt – is dat bij doel 4.4, de provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven, er geen enkel bolletje groen kleurt. Misschien moeten we toch maar eens in de spiegel gaan kijken voordat we mensen met allerlei dwangmaatregelen willen gaan confronteren. Graag een reactie van de gedeputeerde.

Wat opvalt bij het programmaonderdeel Bereikbaarheid, is dat van de acht beleidsdoelen er zes in het rood staan bij de vraag of de realisatie in lijn is met het budget. Als reden wordt aangegeven een tekort aan gekwalificeerde medewerkers en het ontbreken van een oplossing voor de stikstofuitstoot van projecten. Bij fietsinfrastructuur speelden voor sommige projecten ook dat ze afhankelijk zijn van externe ontwikkelingen. Ook bij de realisatie van doorfietsroutes is enige vertraging opgetreden. Dat is toch wel enigszins opmerkelijk, omdat we in de kaderbrief daar verder niets overlezen. Daar staat namelijk dat er door de inzet van 10 fte een forse impuls is geweest voor de fietsstimulering en door vier fte te continueren, de belangrijkste onderdelen van het programma geborgd kunnen blijven. Dat roept bij ons de vraag op, wat hebben die andere zes fte dan de afgelopen jaren bereikt? Als we dan het meerjarenplan bekijken van 5.3.1, Het regionaal fietsnetwerk is vlotter, veiliger en comfortabeler, 5.3.2, De keten is sterker, 5.3.3, Slim fietsen wordt op meer plaatsen ingevoerd en 5.3.4, Stimuleren van gezond en veilig fietsgedrag is beter, dan zien we dat van de in totaal 26 doelen er slechts 9 behaald zijn. Als ik met dergelijke resultaten bij mijn directeur aan kom zetten, dan denk ik dat ik gelijk mijn spullen kan pakken. Graag een reactie van de gedeputeerde.

Het is goed om te lezen dat het aantal dodelijke verkeersslachtoffers is afgenomen. Ondanks die daling is elk slachtoffer er uiteraard één te veel. Het is wel belangrijk – maar dat hoeft misschien niet in deze vergadering – om te kijken om wat voor soort ongelukken het gaat, zodat daar preventieve maatregelen op genomen kunnen

worden. We vertrouwen erop dat de gedeputeerde deze cijfers heeft en daarnaar ook handelt.

Vanwege het chauffeurstekort hebben de twee Utrechtse OV-vervoerders het grootste deel van 2022 in afgeschaalde dienstregeling gereden. Ik zie hier vanuit GS geen oplossing voor. Wel zie ik dat de huizenprijzen Utrecht vrijwel niet meer op te hoesten zijn met een chauffeurssalaris. We willen wel de meest competitieve regio van Europa zijn, heel veel extra fte's aantrekken voor een dik betaalde baan in het provinciehuis, maar chauffeurstekorten zijn niet ons probleem, zo lijkt het. De gemiddelde verkoopprijs voor het eerste kwartaal 2023 van een huis in Utrecht bedroeg 447.000 en een klein beetje. Met het gemiddelde salaris van de buschauffeur kan hij of zij een hypotheek van maxima 156.000 euro krijgen. Graag een reactie van de gedeputeerde hierop.

Bij het programmaonderdeel Economie lezen we dat de belangrijkste regionale samenwerkingsverbanden en organisaties zich het afgelopen jaar hebben doorontwikkeld en de onderlinge samenhang versterkt zouden hebben.

In de infographic op bladzijde 197 staat dat de Utrecht Talent Alliantie bijdroeg aan 4500 overstappers naar structurele tekort sectoren. Dat is op zich hartstikke mooi natuurlijk en daarom staan waarschijnlijk vrijwel alle beleidsdoelen op groen. Maar als ik de website van Utrecht Talent Alliantie bekijk, dan lees ik dat een doelstelling is om 10.500 extra overstappers per jaar te realiseren. Gaat de provincie van een ander doel uit aan de alliantie zelf, of hoe moet ik dit interpreteren? Dat sla ik even over.

Het bolletje bij 8.1.2, Bedrijven en werknemers zijn beter voorbereid op digitalisering, is groen. Toch lees ik verderop dat er juist 4000 mensen minder dan begroot zijn die beschikken over digitale basisvaardigheden. Tegelijkertijd neemt het aantal mensen dat vaardig is op het gebied van privacybescherming af. Waarom dan toch dit groene bolletje? Misschien kan de gedeputeerde hier een verklaring voor geven.

Het stukje over brede welvaart staat dat inwoners van Utrecht genieten ten opzichte van het landelijke gemiddelde op veel vlakken een hoog niveau aan brede welvaart. Op het vlak van milieu-indicatoren scoort de provincie minder goed. Per 1000 inwoners was in Utrecht in 2017 16 hectare natuurgebied beschikbaar. Het gemiddelde in Nederland ligt op 29 hectare. Inmiddels zal het wel een stuk lager zijn. Ook ligt de fijnstofemissie per vierkante kilometer hoger dan gemiddeld. Inwoners van Utrecht hebben dus relatief weinig natuur ter beschikking. Door de bestaande en verwachte bevolkingsgroei zal dit alleen maar verder afnemen. Hoe kijkt de gedeputeerde hier tegenaan? Hoe voorkomen we dat de gezonde leefomgeving van de inwoners van Utrecht verder in het gedrang komt? Wat is voor de gedeputeerde een wenselijke verhouding tussen aantal inwoners en hectare natuur? Als de gedeputeerde daar nu nog geen antwoord op kan geven, dan kan die daar misschien later op terugkomen.

Bij de paragraaf Bestuur lezen we dat GS wel heel erg over zichzelf te spreken is als het gaat over in verbinding staan met stakeholders, partners en inwoners. Zo kleuren ze de bolletjes behorende bij dit doel lekker groen. Als ik dan lees dat je een groen bolletje krijgt bij 15 tot 20 werkbezoeken, dan ligt de lat wel heel erg laag. Met vijf gedeputeerden kom ik dan op drie tot vier werkbezoeken per persoon, de commissaris niet meegerekend. Om het sommetje compleet te maken, dat is dus één werkbezoek elke drie of vier maanden. Zo makkelijk verdient mijn zoon in groep twee een dergelijke sticker nog niet. Maar niet zo kritisch. Er ligt tenslotte ook een werkprogramma Participatie. Weer een groen bolletje. We gaan door met die hybride bijeenkomsten. Weer een groen bolletje ingekleurd. Dat is lekker makkelijk scoren. Maar alle gekheid op een stokje. Het is natuurlijk prima dat er een participatievisie is. Nog mooier is dat er in die visie staat dat het vanzelfsprekend is dat mensen die hier wonen, werken en leven zeggenschap hebben over hun fysieke leefomgeving. Als noot is nog extra bijgevoegd dat de fysieke leefomgeving alles is wat je voelt, ziet en ruikt, waar je op staat en wat daaronder ligt. Nu is er in de provincie vrij veel verzet van omwonenden tegen de komst van windturbines.

Hoe ruimte gedeputeerde deze zeggenschap over de fysieke leeromgeving met het opleggen van locaties voor windturbines? Eigenlijk is dat dezelfde vraag die we al eerder tegenkwamen bij het onderdeel energietransitie. Bij deze paragraaf dienen wij dan ook graag de motie Participatie en draagvlak in. De motie spreekt voor zich, maar het gaat over tijdige visieparticipatie ontwikkelen, zodat we niet pas over participatie gaan praten als de besluiten eigenlijk al genomen zijn en er weinig meer te kiezen valt. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M21 van het lid Berlijn (JA21) inzake Participatie en draagvlak.

Provinciale Staten van Utrecht in vergadering bijeen op 28 juni 2023.

Draagt GS op:

1. Zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk derde kwartaal 2023, met een visie op participatie te komen met betrekking tot de zoeklocaties van windturbines in de provincie Utrecht.
2. Duidelijk te maken hoe en op welke manier inwoners zeggenschap hebben over hun fysieke leefomgeving met betrekking tot deze zoeklocaties.
3. In deze visie benoemen wie de participanten zijn en hoe de input van de participanten gewogen wordt in de te nemen besluitvorming.
4. Hoe deze visie bijdraagt aan het verstevigen van de vertrouwensband met de inwoners.

Duiding

GS hebben een participatie-visie opgesteld over de thema's uit de omgevingsvisie. Hierin staat dat het vanzelfsprekend is dat mensen die hier wonen, werken en leven zeggenschap hebben over hun fysieke leefomgeving. De participatievisie moet bijdragen aan een beter en breed gedragen beleid en een op te bouwen en te verstevigen vertrouwensband met de inwoners.

In de kaderbrief staat dat GS al bezig is om plannen op te stellen voor het geval de RES-doelstellingen niet behaald worden en er geen balans is tussen de op te wekken hoeveelheid zon- en windenergie. Omdat GS wil voorkomen dat een participatieproces pas na afloop van een project wordt geëvalueerd en het eindresultaat al op tafel ligt, dient een participatieproces zo snel mogelijk gestart te worden.

Dit in lijn met het Verdrag van Aarhus dat stelt dat elke partij tracht doeltreffende inspraak in een passend stadium te bevorderen, en terwijl opties nog openstaan, gedurende de voorbereiding door overheidsinstanties van uitvoerende regelingen en andere algemeen toepasselijke wettelijk bindende regels die een aanzienlijk effect kunnen hebben op het milieu.

Beoogd effect

Inwoners op tijd mee laten meebeslissen over hun fysieke leefomgeving. Het vertrouwen tussen politiek en inwoners verstevigen. Ruimhartige en transparante omgang met informatie. Beleid opstellen en uitvoeren dat kan rekenen op een breed draagvlak bij betrokkenen.

En gaat over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Berlijn. Kom ik nu bij de fractie van de PVV. Mevrouw Van der Velde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van der Velde.

Mevrouw **VAN DER VELDE**: Dank u wel, voorzitter. Maar wij hebben geen bijdrage.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de SGP. Meneer Van den Dikkenberg, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank u wel. De bespreking van de jaarrekening is een heuglijk feit. Voorzitter, zelfs na zes jaar rekeningen in vier jaar blijft het een heuglijk feit. En dat wel om drie redenen. Allereerst, dat die er is. Ten tweede, omdat we als Staten dan ons controlerende werk in optima forma kunnen doen. En als derde, omdat we ervan kunnen leren.

Voorzitter dat hij er is, het eerste puntje. Want het is geen vanzelfsprekendheid – en dat is wel opmerkelijk – na een verbouwing van vier jaar in onze organisatie. Het proces ging nog niet vanzelf. Dat we als Staat ons controlerende werk optimaal kunnen uitvoeren, hebben we in de commissies gezien. En zojuist ook nog in de bijdrage van JA21, hoeveel informatie dat er wel niet in de jaarrekening is opgenomen. En voorzitter, wat is het dan mooi als we op die manier kunnen controleren of dat wat is afgesproken ook is uitgevoerd. Dank ook voor die uitgebreide besprekingen en behandelingen in de commissies en ook de antwoorden van GS en de ambtelijke organisatie. Ook de tafeltjessessie heeft daar goed bij geholpen. Wat ons betreft zijn die besprekingen afdoende geweest.

Het enige opstaande punt dat de VVD ook al adresseerde, is dat het in het ongewisse blijft hoe wij omgaan met de personeelsraming. De SGP hecht eraan dat inhoudelijke doelen en organisatie altijd bij elkaar passen. In dit verband zullen we in de financiële auditcommissie dus ook nog verder spreken over de wijze waarop we dat als Staten willen. Wel wil ik alvast aan de pratende fracties meegeven dat hier ook in het akkoord specifiek aandacht voor moet zijn. Dit is voor de organisatie van groot belang, om ook de komende vier jaar hun werk gedegen te kunnen blijven leveren. Dat vraagt ook wel keuzes aan de pratende tafel.

Voorzitter, dan het derde onderdeel, dat we kunnen leren. En eigenlijk heb ik vier lessen uit deze jaarrekening getrokken. Ik zei het al aan het begin, dat het niet vanzelfsprekend is dat die er ligt. Dat is een groot leerpunt. De organisatie is nog niet dusdanig in orde, dat we met losse handen door het jaarrekening proces kunnen fietsen. Kan de gedeputeerde in zijn overdracht hier specifiek aandacht voor vragen? Als vertrekkend gedeputeerde, want één ding is zeker, dit zal wel de laatste jaarrekening zijn denk ik van die zes en vier jaar. Maar je weet nooit hoe dat de coalitievorming gaat natuurlijk.

Voorzitter, het tweede leerpunt is de mate van in control zijn. We hebben hierop een motie overwogen, maar denken dat het meegeven aan de pratende partijen voldoende moet zijn. Hiervoor is het nodig dat in de organisatie de controlstructuren minder afhankelijk worden van personen. Een klein voorbeeldje erbij is het missen van de gevolgen van de circulaire van het Rijk voor de provinciefinanciën. Dat vinden wij wel een

tekenend beeld van de risico's die we lopen. Gelukkig was dit aan de inkomstenkant en kunnen we het relatief goed repareren.

Een derde leerpunt is de belasting van de organisatie. Ik heb daar net al wat over uitgeweid en het hangt nauw samen met wat ik daarover zei. Ik denk dat we met elkaar scherpere keuzes moeten maken, om ook die belasting in de hand te houden.

Het vierde leerpunt is de afhankelijkheid van doelstellingen in de uitvoering. We zijn afhankelijk vaak van derde partijen. Dat relativeert enerzijds onze impact die we kunnen maken en anderzijds bindt het onze daadkracht in. We kunnen wel wat willen, we kunnen wel wat roepen, maar we kunnen het niet altijd zelf realiseren. En voorzitter, daarvan moeten we ook leren, denk ik. Deze jaarrekening laat dat heel duidelijk zien, dat ook daarin een balans gezocht moet worden. Wij maken als SGP daarin liever impact door te doen, dan door doelen te stellen. Want een reactie op het niet realiseren van doelen, kan zijn dat je doelen in overdrijf gaat formuleren, om toch maar te realiseren. Maar daarmee realiseer je eigenlijk het averechtse. Dus praktisch doen, in plaats van doelen. Een mooi voorbeeldje erbij – er kwam gisteren volgens mij nog beantwoording binnen – biodiversiteit in natuurgebieden. We zijn afhankelijk van resultaten van derden en van inzet van derden. Maar we formuleren daarop wel doelen en we zijn hier ook steeds in gesprek over hoe we die biodiversiteit verliezen, hoe we het kunnen repareren. Maar blijkbaar moeten we toch ergens op onze handen zitten, hoe ongeduldig ook, om daar meters in te kunnen maken. Terwijl het geld er ligt, terwijl de doelen er zijn, maar simpelweg de uitvoeringscapaciteit ontbreekt. Dat was de vierde les, voorzitter.

En dan wil ik deze jaarrekeningsbehandeling aangrijpen om gedeputeerde Strijk en consorten specifiek te bedanken voor zijn inzet. De restpunten uit zijn aanpak van de grote ontwikkelingen die we de afgelopen vier jaar hebben doorgemaakt in het PNC-systeem, de restpunten die ik zojuist noemde als lessen en als constatering, die vormen – ondanks zijn stevige inzet – een mooie kluit voor zijn opvolger. En we kijken ernaar uit om dat weer positief kritisch te volgen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van den Dikkenberg. SP, meneer Breur, behoefte? Is niet het geval. Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen, geen behoefte. 50PLUS, mevrouw Hoek. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. De jaarstukken 2022. Als je het allemaal zo leest en je leest dat er dan ook nog 46 miljoen is overgebleven, dan vraagt 50PLUS zich toch wel af, hoe kan dat? Wat is er dan niet gedaan? Achterstallig onderhoud, komt dat dan allemaal weer terug in de volgende periode? Dus is het dan een beetje voor de gek houden van, we hebben geld over? Of wordt het extra toegevoegd aan het jaar 2023?

Woningbouw. Ik heb het al zo vaak gevraagd. Ik wil ook wel zeggen dat U16, waarin zestien gemeentes met elkaar verbonden zijn, dat schijnt allemaal heel erg aardig te zijn, maar 50PLUS vindt dat de balans in de U16 niet klopt. De meeste gemeentes zitten rond de 35.000 of 40.000 inwoners. Maar de stad Utrecht, die heeft er heel wat meer. En daar hebben ze 35.000 woningzoekenden in de sociale sector. Dus ze zitten met zijn allen op het WoningNet. Dus de eerste en de beste huizen die vrijkomen in een kleinere gemeente waar juist die huizen daar zo hard nodig zijn voor de sociale cohesie, die gaan over het algemeen allemaal naar de woningzoekenden vanuit de stad Utrecht. Terwijl de stad Utrecht zelf toch gewoon nog steeds niet de Rijnenburgerpolder wil volbouwen. Daar kunnen er tussen de 23.000 en 35.000 gebouwd worden. Maar die gaan gewoon voor zes windmolens. Dat wil ik toch wel even gezegd hebben, voorzitter.

Het andere punt is namelijk, ik heb het in de commissievergadering ook al gezegd en we hebben het laatst ook weer vernomen bij een bijeenkomst waar een aantal

woningbouwcorporaties aanwezig waren, help ons, help ons. We hebben genoeg geld, we kunnen bouwen. Sociale woningen. Maar we hebben geen grond. Dus nogmaals een beroep op de gedeputeerde van nu, en neem het ook mee in de onderhandelingen, rek die ruimte buiten de rode kantoren op, oftewel de stedelijke begrenzing. Dat is het verzoek waar 50PLUS bijna naar smeekt. Want dan kunnen we in ieder geval overal de sociale cohesie in de kleinere gemeenten in stand houden. Oud zorgt voor jong en jong zorgt voor oud. En daartussenin kan soms voor beiden zorgen. En dan moeten we wel gewoon die voorzieningen doen. Natuurlijk worden we ook belast met de statushouders en alle anderen die hiernaartoe komen voor een woning. Wij hebben ook onze eigen woningen. Ik wil niet zeggen: eigen volk eerst. Want daar ben ik wars van. Maar 50PLUS wil wel zeggen: gelijk verdelen.

Die 46 miljoen. 50PLUS heeft een motie over verkeersveiligheid. Er zijn de laatste jaren zeer ernstige ongevallen geweest. Dan hoorde ik zojuist wel dat het iets teruggenomen is, maar ieder ongeval is er één te veel en iedere dode al helemaal. En dan heb ik het nog niet eens over de zwaargewonden die voor hun leven lang invalide zijn. Tot nu toe, en daar gaat onze motie ook over, als zich zo iets voordad, een paar punten zijn opgelost, bijvoorbeeld de onveilige bocht bij IJsselstein. Daar zijn voorzieningen getroffen. Maar er zijn zoveel meer plaatsen in onze provincie waar het hapert, waar het gewoon niet veilig is. En als we dan 46 miljoen overhouden, dan denkt 50PLUS, haal daar een gedeelte vanaf en reserveert dat dan voor de actualiteiten. Als er zich iets voordoet, dat we zeggen van, nu kan het echt niet meer. Dit moet opgepakt worden. Zorg dat daar dan geld voor beschikbaar is. En ga dan niet zeggen, het staat al op de planning van 2027 of zo. Dat is gewoon veel te laat. Ik heb de neiging, voorzitter, om gewoon een minuut van mijn spreektijd te vragen, een minuut stilte voor alle dodelijke ongevallen die wij in onze gemeente hebben gehad en die we waarschijnlijk nog zullen krijgen. Dan combineren we het.

Verder, Erfgoed. 50PLUS heeft erfgoed hoog in het vaandel. We vinden het gewoon te gek voor woorden wat er eigenlijk dreigt te gebeuren bij de Oude Tempel. We hebben vorige week in de commissie heel veel insprekers gehad en die hebben het allemaal zo uitgedragen. En ik ben niet voor de Partij voor de Dieren, maar ik ben wel voor dieren. Dus als je dan hoort dat er negen beschermde diersoorten zijn in datzelfde gebied, waar men gewoon 300 dure woningen wil gaan bouwen. Die 300 dure woningen, dat lost het probleem het woningtekort niet op. Laten we ons daarop richten en niet op de duurdere woningen. Dure woningen kunnen overal wel gebouwd worden, maar niet bij een landgoed. Erfgoed dat moeten wij koesteren. Als je ziet op de begroting hoeveel miljoenen wij besteden aan erfgoed en behoud van erfgoed, daar hoort zeker ook de Oude Tempel bij. Dus daar wil 50PLUS ook voor pleiten.

Voorzitter, we hebben ook een motie ingediend. Dat heeft te maken met gratis openbaar vervoer. Die motie wordt aangepast, in die zin dat wij die samen gaan doen met de ChristenUnie. Dus de motie zoals die nu van ons is, die vervalt en die wordt samengevoegd met de motie van de ChristenUnie. Maar dat hoort zo meteen dan van. De ChristenUnie die zal dat nog nader toelichten. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De ChristenUnie is natuurlijk al in de eerste termijn aan het woord geweest, dus is de motie nu ingediend of niet? Mevrouw Rikkoert?

Mevrouw **RIKKOERT**: We zullen een motie indienen bij de kaderbrief.

De **VOORZITTER**: Bij de kaderbrief. Dan komt hij.

Mevrouw **HOEK**: Hij komt bij de kaderbrief, voorzitter. Want hij wordt in orde gemaakt. Ik was eigenlijk nog niet klaar. Op dit moment is hij in het beheer van de griffie.

De **VOORZITTER**: Het is helemaal goed. Dan weten we dat die komt. Dank u wel, mevrouw Hoek. Daarmee is de inbreng vanuit de eerste termijn van uw Staten voltooid. Dan kijk ik naar het College en dan geef ik eerst gedeputeerde Strijk het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Dank u wel, voorzitter. En gewoon omdat ik het zo leuk vind om te zeggen, de zesde jaarrekening in vier jaar tijd. Mooi om hem te bespreken met u. Voorzien van een goedkeurende verklaring, als het gaat om de getrouwheid. Voorzien van een goedkeurende verklaring, als het gaat om de rechtmatigheid van de uitgave. En binnen de planning. Dat vind ik toch mooi om te constateren.

De heer Janssen, ik vond het een mooie beeldspraak die u zei, een bar na sluitingstijd met het tl-licht aan. Ik ken dat soort verbijsterende momenten ook weleens, waar je altijd schrikt van wat je dan precies ziet. Maar u gaf een mooi beeld over dingen wat u dan constateert, halfvolle en -lege glazen. Ik vind het in die beeldspraak ook wel mooi om toch ook te memoreren wat de accountant daarover verder nog aan glazen zag staan. Is een vol glas als je weggaat eigenlijk nou een goed teken of slecht teken? Weet ik dan niet helemaal. Maar de accountant gaf toch aan dat als het bijvoorbeeld gaat over onze frauderisicobeheersing, dat we dat gewoon goed in zicht hebben en dat er ook op dit moment geen enkele reden was om ergens fraude te veronderstellen. Dat als het gaat over de leesbaarheid van de stukken, de accountant verklaart dat dat er gewoon goed uitziet en dat dat als een voorbeeld soms wordt gebruikt richting andere provincies. Dat als het gaat over onze financiële positie, al onze indicatoren op groen staan. En over de aanbesteding, merkte die aan dat we dat ook in opmaat naar onze eigen rechtmatigheidsverklaring op dit moment goed doen. Ook een aandachtspunt daar zeker bij zat dat we dat nog meer moeten brengen naar het primaire proces en we te vaak ook nog in de tweede en de derde lijn soms dit soort constatering doen. En dan blijft ook uw feit staan dat als het gaat, toen wij een blik onder de motorkap kregen van de accountant in, hoe komen dit soort jaarstukken nu tot stand, dat de accountant dan ook meedeelde dat we daar als organisatie onszelf nog hebben te verbeteren en dat daar nog dingen niet goed gaan. Het eindresultaat ligt er. Dat is goed. Maar u heeft inderdaad ook even meegekeken onder die motorkap en het is ook echt een van de aandachtspunten. Flinker kluif, zei net heer Van den Dikkenberg volgens mij. Er ligt ook nog een kluif voor degene die mij straks mag opvolgen, om hier aandacht voor te blijven hebben. En u ook als Staten om aandacht te blijven hebben voor de kansrijkheid dat onze organisatie dit ook steeds goed kan doen. Want het vraagt ook iets voor de mensen die je dan inzet.

Dan even, voordat ik toekom aan een drietal – of één amendement en twee moties – voorzitter, even wat reacties op vragen die mij gesteld werden. De heer Oude Wesselink van GroenLinks. Blijven wij aandacht hebben voor het lerend vermogen van onze organisatie? De afwijkingen die er zijn. Uiteindelijk leveren we nu toch een jaarrekeningresultaat op dat 46,2 miljoen hoger is dan oorspronkelijk begroot. Het College geeft al aan, twee derde daarvan valt te verklaren uit bedragen die we hebben mogen ontvangen in 2022. Die we onmogelijk hadden kunnen weten, toen we de begroting opstelden. Want die zijn namelijk afhankelijk van het nieuwe kabinet, wat begint 2022 startte, en dat wisten we toen gewoon nog niet. Maar dat nog steeds betekent dat een derde komt doordat de lasten lager zijn geweest dan wij eerder prognosticeerden. In de slotwijziging hebben we daar al het nodige over kunnen zeggen, waardoor we voldoen aan toch een belangrijke wet die we ook binnenkort in de financiële verordening zullen zetten, de Wet Wijntjes, die u hier met de Staten zelf heeft verklaard, het blijft binnen 2 procent afwijking. Voor mij zit steeds in het feit dat we het constateren, dat we het opschrijven.

En elke keer dat je dit constateert, zit er een leereffect in. Elke keer dat je constateert, hier hebben we dus onze planning moeten bijstellen – en die zullen er altijd zijn, ook in de toekomst – is dat voor ons en voor de organisatie een moment waarop we realiseren, dat moeten we dus de volgende keer anders doen of beter doen of moet in de begroting anders worden opgeschreven. Dus voor mij is ook in de manier waarop we transparant zijn over dit soort zaken, zijn allemaal nou zichtbare stappen in het leerproces. En ik ben toch blij te hebben kunnen constateren dat we dit doen binnen de normen die u heeft gesteld via de Wet Wijntjes. Dus ook richting de heer Koren van het CDA, het voorspellend vermogen zal daarmee aandacht blijven vragen. Want we blijven een lerende organisatie. Dat is natuurlijk nooit weg.

Fijn meneer Adriaan. Dat u ook nog eens even aangeeft dat het best ingewikkeld is, ook voor onze organisatie. Waar we soms in een periode van corona ook moesten improviseren in de manier waarop we werkten, rekening houdend met grote mate van onzekerheid, of nou de omgevingswet doorging of de onzekerheid over bepaalde baten, en met grote uitdagingen die er liggen, dan is het ook heel erg ingewikkeld om soms gewoon goed te begroten. Dus ik vind het fijn dat u gewoon eens memoreert en dat u dat ziet.

De motie van de Partij voor de Dieren kom ik zo even apart op terug.

Volt geeft nog aan, wil het College blijven nadenken over de toegankelijkheid? Ik realiseer me ook dat als je deze 400 pagina's ergens neerlegt, dat maar weinig mensen in de provincie Utrecht zullen denken, kom, laat ik op zondagmiddag eens lekker gaan lezen in de jaarstukken van de provincie Utrecht. Wij rapporteren natuurlijk bovenal aan u met dit stuk. We proberen ook echt wel als College, en dat hebben we de afgelopen jaren in gang gezet, via allerlei andere media, dus social media vooral, ook op een manier die toegankelijk is via filmpjes mensen aan het woord te laten die uitvoering hebben gegeven aan ons beleid. Dan roep ik echt, dat is dus soms ook gewoon de buschauffeur of dat is de handhaver bij de RUD die in het bos loopt. We proberen het op die manier. En soms ook wij als gedeputeerden die vertellen wat we doen. Ik sta open voor elke manier waarop wij dit nog kunnen verbeteren. Want het College voelt het ook echt als een verplichting om naar onze inwoners verantwoording af te leggen voor dat wat we met het opgehaalde belastinggeld hier doen. En hoofdstuk 1, bestaat sinds een jaar of drie in de jaarstukken, probeert ook echt in een – dan blijft het nog steeds 25 pagina's – maar die 25 pagina's vertellen we wel echt het verhaal op de hoofdlijn. Dan nog steeds zijn dat er ook een heleboel. We kunnen daar zeker in het FAC natuurlijk nog eens met u over doorpraten.

Europa, hoe landt dat nou? We hebben daar ook in de commissie even over gesproken en misschien om in de FAC ook eens goed door te praten hoe we daar nog op een andere manier de informatie zo kunnen ordenen, dat het voldoet aan de behoefte die u daarin heeft. Aan de andere kant zien wij dus dat onze inzet in Europa, en dat kan leiden tot regelgeving en soms ook tot middelen die wij krijgen om ons beleid in uitvoering te brengen, die landt dan binnen onze programma's. Die komen zichtbaar terug in mobiliteit, die komen zichtbaar terug binnen het programma Economie, die komen zichtbaar terug binnen het programma Natuur. Wij recapituleren onze uitgaven ook niet naar Vijfheerenlanden, Bunnik of Zeist, want dan kijken we op programmaniveau ernaar. Net zo goed reproduceren we nu ook niet, wat komt er nu uit Europa? We verantwoorden binnen de programma's. Maar ik sta open om met u in gesprek te gaan, samen met de FAC, als u daar een informatiebehoefte heeft en die breder zou leven, hoe we dat ook zo kunnen opstellen. Dat je het ook in één of twee pagina's ook nog ergens samenvattend weer terugziet.

De brede welvaart. Die vind ik lastiger, om op uw vraag in te gaan. En ook daar zouden we dan een keer over moeten doorpraten. De brede welvaart is sinds een jaar of drie opgenomen in onze jaarstukken en in de begroting. Daarbij hebben we altijd gezegd, er is nooit een een-op-een relatie tussen een actie die wij als provincie nemen in ons

beleid en, dan kan je zien dat daar de brede welvaart omhoog gaat. Want er kunnen weer zoveel andere factoren zijn die ook invloed hebben op hoe mensen in onze provincie hun leven ervaren. Wat het wel doet – en daarom was het ook belangrijk dat we het opnemen – is dat het agenda zettend is. Dat het voor u een analyse-instrument is om te kijken, hoe ontwikkelt die zich nu? En zouden wij op basis van die ontwikkeling langjarig misschien weer onderwerpen moeten bespreken waar we wel beleid op moeten formuleren? Maar het gaat nooit zo worden dat dat een een-op-een relatie krijgt. Het is niet een prestatie-indicator die eraan vastzit. Dus ik vond uw vraag ingewikkeld om nu zomaar toe te zeggen, omdat ik denk dat u het veel meer moet zien als een inspiratiehoofdstuk, paragraaf 3.9, voor het gesprek hier met elkaar over wat we zouden moeten willen.

De heer Berlijn, u ging in een behoorlijk hoog tempo door een heleboel bolletjes en vragen. Ik heb geprobeerd mee te schrijven. Dat was gewoon echt niet te doen voor mij. Ik vond het ook wel lastig, omdat ik het verschil zie in hoe andere fracties daarmee omgaan. Veel zijn langs geweest bij de tafeltjesavond, daar waren een heleboel vragen denk ik afgevangen. Hebben dat in technische vragen gesteld, u niet. Zijn in de commissie daarover ingegaan, u niet. En nu heeft u best wel een batterij aan vragen op detailniveau. De spreektijd laat dat eigenlijk in deze vergadering, waar we proberen wat bestuurlijke hoofdlijnen te pakken over de jaarstukken, minder toe. Dus ik zou, want ik zie sommige van mijn collega's op een aantal van uw vragen nog ingaan, eigenlijk willen zeggen: daar komen we dan schriftelijk bij u terug. Of ik verwijs u nog even, bijvoorbeeld als het gaat over het eigen programma Economie, want daar had u ook vragen over, naar brieven die we daar recent over hebben geschreven en bij de stukken zaten van de Commissie BEM afgelopen keer.

De heer Van den Dikkenberg, als het gaat over de personeelsraming, heb ik u toegezegd in de commissie, dat het mij goed lijkt om in die bredere uitdaging die de FAC heeft opgepakt om met een delegatie van een aantal van uw Statenleden samen met de organisatie te kijken, hoe kunnen wij de informatiewaarde van onze PC-stukken vergroten? Misschien ook wel minder pagina's, maar dan toch u juist meer stuur geven. En dat sturing op personeel daar ook een aandachtspunt in is, waarbij we altijd in die gesprekken hebben gezegd: dat zal natuurlijk altijd een beetje bij GS en de organisatie blijven liggen. Maar desondanks begreep ik goed de behoefte dat Provinciale Staten daar op de hoofdlijn op mee wil kunnen sturen. Dus daar gaan we wat mij betreft goed naar zoeken in het komend halfjaar.

Uw leerpunten herken ik zeer die u nog eens een keer mooi samenvatte over – de organisatie riep het net naar aanleiding van de vragen van punten van de VVD – het onder de motorkap kijken. U herhaalt ze en ik zie ze ook. En nogmaals, daar moeten we aandacht voor blijven houden.

Dan gewoon even puur praktisch op amendementen zoals die zijn ingediend. Het amendement nummer 3, de vervanging van het financieel systeem, ik begrijp heel goed wat de heer Janssen hier beoogt. Ook in het licht van de meldingen die we daarover doen. We gaan een belangrijk nieuw ondersteunend instrument, zijn we aan het implementeren op dit moment. Het moet per 1 januari '24 live gaan. Dat moet ons echt helpen om beter te kunnen sturen in onze organisatie. En ik begrijp dat u daar belangstellend in bent. Ik weet niet of uw amendement oproept tot de beste manier om dat te doen. Want ik lees deze zo als, ga dan in 2024 goed rapporteren. Maar het moet per 1 januari '24 al af zijn. Dat is over een half jaar. Dus ik zou veel liever toezeggen dat ik u bijvoorbeeld vrij snel na het reces en nog eens een keer na drie maanden gewoon even een goede stand van zaken geef over dit implementatietraject. En dat wil ik ook nog een keer doen per 31 maart, driemaandelijks vanaf nu. Maar dat niet per se de kwalificatie groot project te geven, want dan gaan hier allerlei processen lopen hoe dat moet landen in PC-stukken, terwijl uw informatievraag mij volledig helder is. U wilt wat meer grip hebben op dit belangrijke ICT-project dat er bij ons op dit moment speelt.

De **VOORZITTER**: Meneer Janssen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Dank, gedeputeerde, voor het meedenken. Het gaat ons wat dat betreft ook niet zozeer over de vorm waarin. Wij dachten dat dit een passende vorm zou zijn, omdat we dat met elkaar hadden afgesproken. Maar ik ben daar ook wel gevoelig voor, voor uw argumenten. Begrijp ik het dan goed dat u zegt, we willen eigenlijk nog een keer bijvoorbeeld in de Commissie FAC eens even op gezette momenten een tussenstand geven, presenteren hoe het project loopt of we op schema zitten? Dat lijkt mij de geëigende plek. Maar als ik uw toezegging zo begrijp, dan hoor ik die graag.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik zeg hem zo toe. En misschien is die nog wel beter, want dan krijgen we interactie. Dat is misschien beter dan een brief te sturen. Maar laten wij gewoon in de FAC een keer ook de projectleider die op dit proces zit, om gewoon te zorgen dat het systeem per 1 januari '24 werkt, uitnodigen, laten presenteren. En dan kunt u uw vragen stellen. Ik begrijp uw belangstelling ervoor. Feitelijk zou dan het amendement vervallen met deze toezegging om dat zo te doen na de zomer.

De motie 18, toetsing op beleidsdoelen, van de Partij voor de Dieren. Ook hier zoek ik een beetje of ik hem nou goed lees, want u vraagt ons om op de beleidsdoelen via het stoplichtenmodel te rapporteren. En dat doen wij al. In de jaarstukken staat gewoon, elk hoofdstuk van een programma begint met één pagina met groene, oranje of rode bolletjes voor elk beleidsdoel en elk meerjarendoel. En in de pagina's daarna gaan we dan in op de activiteiten. Volgens mij doen wij het al, of ik heb het verkeerd begrepen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Butterman, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Butterman.

Mevrouw **BUTTERMAN**: Het is een klein verschil. Het zit hem een beetje in de finesses. Ik had een goed voorbeeld op pagina 94, uit mijn hoofd. Dat gaat over waterkwaliteit. En dan staat er van: in 2027 voldoen we aan de doelen zoals gesteld in KRW-doelen. En daaronder zie ik vier groene bollen. Dus alle processen zijn in gang gezet. Er is een stuk geschreven, dus al die processen zijn in gang gezet. Maar we weten ondertussen uit andere bronnen dat het er slecht voorstaat met de waterkwaliteit. Dus wat wij liever zouden zien – of dat nou op programmaniveau is of op subdoelniveau – is van, als het doel is in vier jaar van het College om waterkwaliteit te verbeteren, hoe staat het er dan voor? Dus dat is even een heel specifiek voorbeeld van hoe we het bedoelen. Dus die processen zijn ingericht. Super. Dus er gebeurt wat. Maar wat heeft dat voor betekenis voor het uiteindelijke doel?

De **VOORZITTER**: Voordat de gedeputeerde daar nog kort op reageert, maar we kunnen hier niet een heel nieuw ontwerp designen, denk ik. Dus dat is ook echt straks voor de FAC.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ook hier zou ik u willen vragen, ik verwees er al een paar keer naar, ook in de commissie naar aanleiding van vragen van Volt over Europa, in de FAC is het initiatief genomen om samen met een aantal Statenleden en College en de organisatie te kijken, hoe kunnen we de informatiewaarde van de PC-stukken voor de komende vier jaar en de planning die daaronder ligt optimaliseren? Laten we ook zo'n punt daarin meenemen. En dan is dat misschien beter dan het nu via een motie op te

roepen, waarvan ik niet helemaal weet hoe het beleidsdoel staat geformuleerd op pagina 74, maar het misschien dan wel in de definitiekwestie zit. Dus zou dit een mogelijkheid kunnen zijn. Want nu denk ik, we geven al kleurenbolletjes bij beleidsdoelen.

De **VOORZITTER**: Tot slot mevrouw Butterman.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Butterman.

Mevrouw **BUTTERMAN**: Daar ga ik even over nadenken.

De **VOORZITTER**: U gaat erover nadenken. Dat is verstandig. Dank u wel.

Gedeputeerde **STRIJK**: En tot slot, voorzitter, de motie 20 van Volt, VVD Partij voor de Dieren, over een openbare registratie belangenvertegenwoordiging. Toch iets meer tijd voor nodig, voorzitter. Het College vindt het echt ingewikkeld. Er zit een spanning tussen de intentie die we direct begrijpen van u. We begrijpen wat u hier beoogt. Wij willen ook natuurlijk een organisatie zijn die publiek verantwoording aflegt en integer handel, alle mensen die ook bij ons werken. Maar er zit een spanning tussen dat streven, wat uw motie uitademt, en de werkzaamheid in de praktijk. Want u roept wel op dat alle contacten – dat staat gewoon in het dictum – alle contacten, fysiek, digitaal, telefonisch, anders, tussen leden van GS, maar ook van de ambtelijke organisatie, dus die 1100 mensen, alle contacten moeten worden geregistreerd in een openbaar register. Onze ambtenaren hebben elke dag contact, meerdere keren per dag. Moeten zij al die contacten gaan vastleggen? De jaarrekening valt in het niet bij wat u dan van ons gaat krijgen. En ik denk ook dat ik een nieuwe groep ambtenaren moet gaan aannemen om dat te gaan registreren en bijhouden. Dus ik schrik gewoon van zo'n zin. Dan zegt u in dictum 2 daarna, daar waar het relevant is. Kom maar met een definitie. Dan denk ik, daar gaat al weer iets ontstaan. Wanneer is het relevant? Zijn dat dan alle ambtenaren en alle contacten? Het staat wel in dictum 1. Afgelopen maandag organiseerde de provincie Utrecht – ik heb geen geheim om dat te vertellen – wij hadden een Wielerdiner noemden we hem. Dan nodig wij als provincie in regio Utrecht Kamerleden uit, maar ook mensen van publieke organisaties die bij ons werkzaam zijn, zodat ze ook met Kamerleden gesprek kunnen zijn. Ik heb op zo'n avond twintig mensen gesproken, denk ik. Hoe wilt u dat ik dat vastleg? Moet ik dan de volgende dag allemaal terugdenken, toen sprak ik die generaal nog even een kwartier. Ik vind dit echt heel ingewikkeld in zijn uitvoeringskracht. Nog los van de privacyaspecten. Ga ik mijn ambtenaren dan met naam noemen in een openbaar register? Als er een gast bij ons is, openbaar noemen? Dat moet ik allemaal navragen of dat mag. Kortom, de uitvoering is nogal complex.

De **VOORZITTER**: Misschien is het goed- Ik kijk even naar meneer De Jong. Ik laat u even uitpraten, maar meneer De Jong wil denk ik direct reageren. Maar u bent-

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik wilde eigenlijk een voorzet doen, voorzitter. Misschien kan die ook worden meegenomen.

De **VOORZITTER**: Misschien vindt de heer De Jong het goed, nog een voorstel.

Gedeputeerde **STRIJK**: Want ik begrijp het thema. Het College begrijpt echt de intentie die u bedoelt. Toevallig is dit gesprek laatst ook in de Tweede Kamer nog gevoerd in overleg met mevrouw Bruins Slot, dat is Minister van BZK. Zij verwees naar bijvoorbeeld een stuk wat geschreven is door professor Braun, afwegingskader legitieme belangenvertegenwoordiging. Zij is hoogleraar Public Governance & Civil Society aan de

Universiteit van Leiden. Zou een werkwijze kunnen zijn dat we dit onderwerp nou eens gewoon met elkaar adresseren in een Commissie BEM? Niet direct met een Statenvoorstel van onze kant, maar nodig eens een hoogleraar uit. Wat kan je hier nou aan doen? Dan hebben we het gesprek erover, waar we met elkaar kunnen zoeken naar een vorm. Misschien leidt dat daarna wel tot een Statenvoorstel. Misschien zit het veel meer in de mores of de manier waarop wij elkaar onderling aanspreken op zaken. Ik worstel dus wat met een motie waar mijn verwachtingen echt misschien wel heel anders liggen dan die van u als u hem uit.

De **VOORZITTER**: Goed. Dan ga ik even naar de degene achter de interruptiemicrofoon kijken. Eerst, meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. allereerst, ik heb begrip voor de vragen omtrent, hoe passen we dit in de praktijk op de meest efficiënte wijze toe? En ik denk dat we in de geest van de motie best wel kunnen nadenken over een manier waarop dat ook goed werkbaar blijft. Daarom hebben wij deze motie ook op een beleefde manier geschreven. En als u komt met een voorstel waarin u die afweging maakt, misschien moeten alle contacten dan op een manier interpreteren dat dat werkbaar blijft. Maar, voorzitter, het moet me wel van het hart: waar we dit thema ook bespreken – binnen de Tweede Kamer, binnen gemeentes, zoals nu ook in gemeente Utrecht of hier binnen de provincie – dat we er weer een heel complex verhaal van maken. Terwijl we eigenlijk gewoon om iets simpels vragen. En dat is het registreren van gesprekken die ertoe doen voor uw beleidsvoering, voor uw beleidsontwikkeling, met derde partijen die met een interesse naar u toe komen, namelijk het beïnvloeden van dat beleid. En hoe kan het toch dat als er moties worden aangenomen in een stad, dat er in de wandelgangen gezegd wordt, vergeet het maar, we gaan hem niet uitvoeren? Of dat er op een ander gremium wordt gezegd, we zetten die agenda's publiek en succes met het uitzoeken. Waarom faciliteren wij die democratie nou eindelijk niet eens op een wat fatsoenlijker wijze? En hier binnen de provincie kan ik het niet begrijpen dat we niet zouden registreren, de grote gesprekken die we hebben met belangenvertegenwoordigers – ontzettend belangrijk om tot goede beleidsvorming te komen, dat ondersteunen we van harte – maar we willen graag inzichten, zodat er ook een gelijk speelveld ontstaat. En mevrouw Braun die u aanhaalt, heeft dat ook zo geconcludeerd. Wij vragen hier niet om een ingewikkeld register. We vragen van u een voorstel. En ik wil best met u afspreken hier, als u stelt dat het niet om alle ambtenaren moet gaan en om alle contacten ook met het thuisfront, maar dat het op een werkbare wijze gaat over de contacten met derde partijen die gaan over beleidsbeïnvloeding, dan denk ik dat we in de geest van de motie handelen. En we vragen u om een voorstel te doen en ik denk dat we er dan wel uit gaan komen, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Goed. Dank u wel. Meneer Gilissen?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Gilissen.

De heer **GILISSEN**: Voorzitter, aansluitend, de namen van de heer De Jong en de mijne staan natuurlijk onder de motie. Maar ik vind eigenlijk ook wel dat de gedeputeerde een beetje een karikatuur maakt van ons verzoek. Ik denk dat we elkaar goed begrijpen. Ik denk dat de gedeputeerde onze insteek ook gewoon begrijpt. En ik zou ook met hem met het College van GS willen zoeken naar een manier waarop we dat gezamenlijke belang wat we te dienen hebben wel kunnen vinden. Dus

kunnen we kijken naar een brief? Want we hebben ook geworsteld met de precieze formulering. We onderschrijven het belang, maar tegelijkertijd wil de organisatie, maar ook het College, geen onmogelijke opgaves meegeven. Dus zou de gedeputeerde in ieder geval willen nadenken om met dit verzoek van de Staten, of dit verzoeken in ieder geval van deze partijen, ook bijvoorbeeld met een brief te komen? Een brief die we zouden kunnen agenderen ook in de Commissie BEM. En volgens mij werd ook al gesuggereerd dat we de bal nu wel even bij GS leggen en dat we daarna ook het gesprek – want ik denk dat we gezamenlijk die verantwoordelijkheid voelen – verder kunnen brengen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Berlijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, Voorzitter. Het duurde even, ik moest mijn aantekeningen even doornemen. Maar ik wil toch even terugkomen op de reactie van de gedeputeerde. Eigenlijk heb ik een aantal hele concrete vragen gesteld.

De **VOORZITTER**: Sorry, meneer Berlijn. Misschien even om het te volgen, vind ik het plezierig dat meneer Strijk even reageert op de twee punten rond de belangenvertegenwoordiging. Meneer Strijk. En dan krijgt u daarna het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Wat er gebeurt, voorzitter, in het gesprek, is dat er toch enige nuance wordt gegeven op wat er in het dictum staat. En dat vind ik belangrijk, want dan gaat het College uitvoering geven aan een vraag, een oproep die u aan ons doet om iets uit te werken, waarbij u meer ruimte geeft dan ik heb gelezen in de tekst. En het gaat niet per se over alle contacten, het moet niet dogmatisch het worden. Het moet passen in het doel, roep ik maar even, als ik als gedeputeerde Economie met ondernemersverenigingen praat die meedenken over de intensivering van bedrijfsterreinen, dat dat gewoon transparant is dat ik met ondernemingsverenigingen heb gesproken. En dat staat volgens overigens al in de Statenvoorstellen altijd er dan bij. Maar u wilt dat ook ergens kunnen- Welke contacten heeft u nou ook niet gehad? En welke heeft u wel gehad? Dat wilt u zien. Dan lijkt het mij nog steeds het beste dat het niet per se nu de eerste stap is dat het College met een Statenvoorstel komt, maar u wel een Statenbrief sturen. En misschien ook wel een bijeenkomst organiseren in de commissie, waar we eens ook gewoon de externe autoriteit van bijvoorbeeld zo'n hoogleraar vragen. Laten we eens breder in onze Staten nadenken over hoe je dit kan vormgeven. Leidt misschien uiteindelijk wel tot een Statenvoorstel, kan. Maar dan ga ik een stapje terug maken in het proces. Als we de motie zo mogen interpreteren dat u die vrijheid aan het College meegeeft. Dus ga met ons in een goed gesprek komen tot een vorm van registreren van de belangrijke contacten die invloed kunnen hebben gehad op je beleid. Maar het moet wel werkbaar zijn. Het moet passen binnen privacyregels en het blijft ook steeds recht doen aan gewoon het gesprek wat we hebben. Integriteit is niet alleen te vangen in registers. Dat gaat ook gewoon over het gesprek wat je met elkaar hebt. Dan vind ik het die zoektocht die we in moeten gaan. En dan hoop ik niet dat als wij over een halfjaar hier een mooie afspraak over hebben, dat dan iemand zegt, maar in het dictum stond iets anders.

De **VOORZITTER**: Stof tot het overdenken, denk ik. Geef ik nu het woord aan meneer Berlijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, voorzitter, nogmaals. Een aantal hele concrete vragen die ik toch graag beantwoord zou zien worden. Er zijn beleidsdoelen, er ligt een afweging aan ten grondslag. En ik zal het even heel kort herhalen. Wat is het gewenste aantal hectare natuur per inwoner?

De **VOORZITTER**: Een ogenblikje, meneer Berlijn. Het is ingewikkeld, maar nu staat de portefeuillehouder Financiën, die weet veel, maar ook weer niet alles. Dus er komen nog portefeuillehouders aan het woord en die zijn misschien bereid op onderdelen de punten die u aan de orde gesteld heeft te beantwoorden. En dan kunt u daarna even kijken of er nog prangende vragen zijn waar de schriftelijke beantwoording niet voor kan worden afgewacht. Zullen we zo even afspreken? Tenzij u nog een vraag heeft aan de portefeuillehouder Financiën op zijn gebied of Economie.

De heer **BERLIJN**: Wat hadden we daarover gezegd?

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik had er twee genoteerd voor Economie.

De heer **BERLIJN**: Die had ik zelf even niet- Ik denk, die komen wel.

Gedeputeerde **STRIJK**: Die voor Economie was dat u heeft geconstateerd dat het aantal mensen in onze provincie die een training heeft gevolgd om hun digitale vaardigheden op niveau te brengen, lager is dan wat wij beoogd hebben. Dat klopt. Dat staat ook in de cijfers. We hebben daarbij onze doelstelling niet gehaald. En de brief die we daar recent over hebben gestuurd, die bij de vorige Commissie BEM zat, geeft ook aan welke verdere acties wij gaan nemen in de toekomst om wel onze doelstellingen te halen. Maar u heeft een feitelijke constatering dat wij beoogd hadden meer mensen deze vaardigheid bij te brengen, wat ons is gelukt.

En de tweede was dat u heeft geconstateerd dat op de website van het UTA een ander cijfer stond dan provinciaal. Ik heb niet zo snel op de website gekregen. Maar dat zou hetzelfde moeten zijn, want wij willen als provincie juist dezelfde doelen hebben, die we ook met andere partners binnen de UTA hebben. Dus dit vind ik zelf bijna een beetje een technische vraag, die ik niet helemaal direct scherp heb. Maar het moet hetzelfde zijn, want we beogen hetzelfde.

De **BERLIJN**: Dat is er niet, maar ik wacht uw antwoord dan even af.

De **VOORZITTER**: Fijn. Dank u wel. Dank u wel, gedeputeerde. Dan kijk ik nu in de eerste instantie naar gedeputeerde Sterk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, ik altijd twee vragen van JA21, als ik het goed heb kunnen volgen. Ik zie een lach. De eerste was over de bolletjes rond drinkwater en de Blauwe Agenda. We hebben die opdracht rond, die we onszelf natuurlijk hebben gegeven over drinkwater, hebben wij in 2022 uitgevoerd. We hebben met Vitens gekeken naar welke nieuwe drinkwatervoorzieningen we kunnen gaan aanboren, waar het gaat over Schalkwijk en Eemdijk. En we hebben ook u geïnformeerd over de activiteiten die we op dit moment met drie drinkwaterbedrijven die in onze provincie actief zijn hebben, om ervoor te zorgen dat er voldoende schoon grondwater blijft, om te kunnen voorzien in voldoende goed drinkwater. En dat er een aantal bolletjes op oranje staan. Dat heeft te maken met de Blauwe Agenda. Die is in overigens 2023 wel uitgevoerd en hetzelfde geldt ook voor het plan van aanpak Waterbesparing.

Dan had u ook nog een vraag over hoe het nou precies zit met dat bolletje van de contracten rond natuurbeheer, die zou zijn afgenomen. Maar als je kijkt naar het aantal hectares wat wordt beheerd, dan blijkt eigenlijk dat dat ongeveer gelijk is gebleven. Dus ik ga u even getallen noemen. In totaal zijn er 21.419 hectares verleend in het kader van de subsidie Natuurbeheer. 112 hectare is niet doorgezet. Maar er is ook weer 72 nieuwe hectare subsidie Natuurbeheer bijgekomen. Dat maakt dat je ongeveer gelijk blijft en daarom staat hij op groen. Dat was het, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Sterk. Dan kijk ik naar gedeputeerde Van Essen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dank, voorzitter. Allereerst, dank voor de complimenten van verschillende fracties met betrekking tot onder andere versnelling energietransitie. Goed te horen. En ook vanuit ChristenUnie werd een compliment gegeven over bouwen voor vitaliteit. En dat is bijna denk ik ook het antwoord op de vraag van mevrouw Hoek, van, hoe zit het nou met bouwen voor vitaliteit? Volgens mij heb ik ook naar aanleiding van een vraag van mevrouw Hoek in een commissie of een eerdere Statenvergadering onlangs een overzicht gestuurd van alle locaties die zijn opgenomen in het provinciaal programma Wonen en Werken, die ook de methodiek volgen van de omgevingsverordening. Daarin staan een heel aantal locaties, ook buiten bestaand stedelijk gebied. Dat leidt ook tot een programma met, naast de 83.500 woningen die we al hebben, ook nog 32 procent extra woningen die ook zijn opgenomen in de planregistratie. Dus daar wordt aan gewerkt. Of sterker nog, daar hebben we al forse resultaten op geboekt.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. Ik heb dat inderdaad allemaal gezien, meneer de gedeputeerde. Maar waar het eigenlijk om gaat, is om de kleine kernen. De kleine kernen in de gemeentes. Het gaat allemaal over grote projecten. En heel veel kleine kernen zouden zo ontzettend blij zijn als ze 50 of tot 100 woningen bij zouden kunnen bouwen, gewoon aan de rand van. Wat ik al zei, als voorbeeld, we hebben een paar jaar geleden hier in de Staat eindelijk af kunnen dwingen met de motie dat dus de rode contour opgerekte zou worden met 50 woningen. We zijn twee jaar verder, misschien nou wel bijna drie jaar. Er is nog geen steen gerealiseerd in datzelfde projectje. Want daar wil ik dan ook gewoon voor pleiten, om dan ook zo'n proces gewoon voortvarend op te pakken. Dan moet het naar de gemeente, dan moet het naar de provincie. De provincie moet het goedkeuren.

De **VOORZITTER**: Wat is uw vraag?

Mevrouw **HOEK**: Mijn vraag is gewoon om alles in het werk te stellen, om juist bij de kleine kernen woningen te kunnen realiseren. Helemaal niet veel. 50, 100.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Mevrouw **HOEK**: En de processen hierin te versnellen, ook door de goedkeuring van het bestemmingsplan bij de provincie. Want ook daar loopt het stuk.

De **VOORZITTER**: Goed. De gedeputeerde reageert daar nog even op.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Tot 50 woningen vitaliteitslocaties, die kunnen los van het programma Wonen en Werken door. Er zijn ook gemeentes die daar gebruik van maken. Er zijn ook gemeenten die daar geen gebruik van maken. Dit is echt iets, als mevrouw Hoek vindt of anderen vinden dat daar onvoldoende vaart in is, om in de gemeenteraad aan de orde te stellen. Ons beleid is daar geen showstopper voor.

Kom ik bij de vragen van JA21. Dat waren er nogal wat, vrij specifiek inderdaad. Ik ga proberen een aantal daarvan in ieder geval even te beantwoorden. De verhouding zon en wind is scheef. Dat klopt. Dat heeft u ook zelf geconstateerd met de tussenbalans van de RES. En JA21 vraagt van, hoe kan het dan dat er nou gestart wordt met de projectbesluitprocedure, met de voorbereidingen daarvan? Dat besluit wat de Staten bij de tussenbalans genomen hebben, die heeft u ons gevraagd als College om gemeentes aan te sporen tot 1 december, als het onvoldoende locaties geeft, om dan voorbereiding voor een plan-MER te starten. Een NRD daarvoor is vastgesteld, ter visie gelegd. Dat is allemaal uitvoering van het besluit wat u bij de tussenbalans genomen heeft. Er is trouwens geen sprake van dat de provincie gemeentes kan dwingen grond af te staan. Dat is niet waar het over gaat. De grond blijft gewoon uiteraard bij de betreffende gemeente en er gaat ook niet iets in veranderen in de eigendomssituatie van grond. Het gaat echt over ruimtelijke procedures, niet meer en niet minder. En sterker nog, op dit moment alleen nog maar voorbereidingen daarvoor in de vorm van een plan, een milieueffectrapportage.

Ook een vraag was het zon op dak, kan dat worden meegeteld? Ja. Conform Klimaatakkoord, conform de afspraken over de RESsen, dus dat betekent dat kleinschalig zon op dak meetelt voor het Klimaatakkoord, maar los van de opgave voor grootschalige opwek voor provincies, gemeenten, waterschappen, netbeheerders, gezamenlijk in de RESsen. Binnen de RESsen wordt er in alle drie de regio's maximaal ingezet op zon op dak, wordt er ook hier en daar ruimte gegeven voor zon op land. En wordt ook in alle drie de regio's gestreefd naar een goede balans tussen zon en wind. Ook om bijvoorbeeld de druk op agrarische grond nog enigszins te beteugelen. Als je natuurlijk alleen maar op zon op land inzet, krijg je op een gegeven moment ook wel heel veel ruimtebeslag. Dus dat is ook een element wat daarbij meetelt. En nogmaals, ook in lijn met de vele besluiten die u daar eerder over genomen hebt en onze opdrachten die u daarbij ons heeft meegegeven.

50 procent lokaal eigendom. U zegt, er staat een groen bolletje, maar in de tekst staan aandachtspunten. Dat klopt. Dat gaat met name dat we ook wel zien dat coöperatieve projecten, daar staat een bolletje bij op groen, omdat we daar ook mensen met een lager inkomen bij betrekken, dat we dat als een ontwikkel-, als een aandachtspunt zien. Tegelijkertijd staan er op al die andere onderwerpen rond participatie en ook lokaal eigenaarschap – want daar gaat dat over – eigenlijk staan alle bolletjes op groen, omdat wat we daar ook in de begroting hadden staan, is uitgevoerd.

Er zijn er nog twee. Dat gaat over provincie als voorbeeld. Daarvan is de vraag, waarom geen groen bolletje? Dat zit hem erin dat wij wel heel veel hebben gedaan op dat vlak, maar we wilden ook daar wel een eerlijk beeld geven. Er zijn een aantal zaken ietwat vertraagd, bijvoorbeeld omdat er op een aanbesteding niet meteen inschrijvers waren. Dat ging, ik geloof, op zon. Tegelijkertijd is daar wel veel voortgang en is ook de verwachting dat een aantal van de zaken die voor vorig jaar waren voorzien, alsnog dit jaar zullen plaatsvinden. Zo'n voorbeeld is solar carports, die inmiddels vergund zijn. En ook alle daken van panden zijn inmiddels voorzien van zonnepanelen. Alleen dit provinciehuis, dat heeft ook deels met de hoge eisen te maken. Een nieuwe aanbesteding voor

zonnepanelen op het provinciehuis is in voorbereiding. Dus ook dat loopt. Maar enige vertraging en daarom staat het op oranje.

Tot slot de motie van JA21 over participatie. Eigenlijk, misschien een eerste reactie dat het niet in zekere zin overbodig is. Er zit natuurlijk al een participatieplan bij de ontwerpen NRD. En die zullen we ook ontwikkelen en verder brengen later dit jaar. Dus het is er al. Hetgeen wat u schetst, derde kwartaal met een visie te komen, als we dat kunnen uitleggen als het verder ontwikkelen van het participatieplan, dan kunnen wij ermee uit de voeten, op één onderdeel na. Dat is namelijk het beoogde effect. En daarbij zegt u, inwoners op tijd laten meebeslissen over hun fysieke leefomgeving. En dat kan denk ik ook verwachtingen wekken die misschien niet helemaal na te komen zijn. Want uiteindelijk besluit of besluiten gemeenteraden daarover. Dus als u daarvan maakt, betrekken bij beslissingen over, dan is hij nog steeds denk ik in zekere zin overbodig, maar dan kunnen we daar wel mee uit de voeten. Dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Essen. Meneer Van Muilekom. Vraag aan u gesteld. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Dank u wel, voorzitter. Ik heb drie onderwerpjes. Ik wil even beginnen met mevrouw Rikkoert. Want die sprak ook even iets uit over het belang van cultuurerfgoed en ook de sociale agenda. Dat vind ik ook heel fijn om te horen in ieder geval, omdat daar ook heel hard aan gewerkt is het afgelopen jaar weer. Over woningbouw heeft de heer Berlijn, de heer De Jong, mevrouw Hoek en mevrouw Butterman een opmerking over gemaakt. Even over de aantallen. Als College hebben we altijd gezegd, wij willen toegroeien naar 10.000 woningen per jaar. Ik ben zo eerlijk, dat hebben we niet gehaald. En daarom is dat bolletje ook niet groen. Tegelijkertijd zijn er wel heel veel dingen gebeurd om te kijken met woondeals, met ondersteuning van gemeenten, met versnellingstafels die er ook gaan komen, waar we met gemeenten en het Rijk en de corporatie en de marktpartijen willen kijken, waar lopen we nou tegen welke knelpunten aan? Hoe kunnen we die oplossen? Dus wat dat betreft, is het niet zo dat we daar tevreden over zijn, maar dat we daar volle vaart mee door willen gaan.

Toekomstbestendigheid. Wat mevrouw Butterman zegt, ik ben het daar helemaal mee eens. Het is een belangrijk item. En ik ben ook blij dat bijna alle gemeenten het convenant Duurzame Woningbouw hebben omarmd. Dus wat dat betreft, is dat een hele belangrijke.

En dan betaalbaarheid, minstens zo belangrijk. Die 66 procent betaalbaarheid waar we naartoe willen per gemeente, die is er nog niet. Het is in ieder geval wel zo dat we ...(169:47) programmeren ook in de woondeals willen hebben, maar we gaan er wel naartoe. En dat betekent ook, mevrouw Hoek, als je kijkt naar de corporaties, dat we ook heel goed moeten kijken dat we die corporaties keihard nodig hebben om niet alleen betaalbare woningen, maar ook voldoende sociale huurwoningen te doen. En dat vergt ook locaties. Daar heeft u helemaal terecht een punt mee.

Dan even over Oude Tempel. Er is een motie ingediend. Er zijn een aantal partijen die hebben hier ook opmerkingen over gemaakt. Ik wil een aantal dingen erover zeggen. Het is niet aan de provincie Utrecht op dit moment, zowel aan GS, PS niet, om even te zeggen, we gaan hiermee stoppen. Er ligt gewoon een onherroepelijk bestemmingsplan. En dat is gewoon het juridisch instrumentarium. Twee keer bij de Raad van State geweest, waarbij aandacht is gevraagd ook Raad van State aan ecologie en cultuurhistorie. En wat het nu wel is – en dat is de beruchte samenwerkingsovereenkomst, de SOK – dat is dat er een projectopdracht ligt ook aan de gemeente Soest om die Oude Tempel te ontwikkelen. Soest is daar vrij in te handelen op zich. Zoals wij ook als

provincie verantwoordelijk zijn voor de project bijvoorbeeld voor de vliegbasis en Zeist ook bepaalde projecten heeft, op zich is dat redelijk scherp omschreven. Dat wil niet zeggen dat – dat geldt ook voor de gemeente Soest, maar voor alle projecten – dat die toekomstbestendige woningbouw niet in beeld is. Als je kijkt naar Oude Tempel is het in ieder geval zo dat die duurzame natuurinclusieve wijk, die staat echt bovenaan waar Soest nu mee bezig is. Als je kijkt naar de ambities van convenanten die gaan bouwen, dat zit tussen zilver en goud, om maar zo te zeggen. Als je het project wat in de motie staat, het stoppen met de woningbouw, dan is het feitelijk zo dat je de samenwerkingsovereenkomst opblaast. En dat wil zeggen dat dat wel echt iets betekent in de verhoudingen tussen Soest, Zeist, Utrecht Landschap en de provincie. Dat is een beetje apart, omdat we natuurlijk een traject zijn begonnen in 2004, de samenwerkingsovereenkomst in 201. En inmiddels is het zo dat alle groene doelstellingen gerealiseerd zijn. Dat zijn de natuurdoelstellingen, de verbindingszones, het recreatieve doelen die we hebben. En nu zitten we eigenlijk in een soort staatje van een aantal projecten, woningbouwprojecten, en daar moeten we zorgvuldig mee omgaan. En dan is mij de vraag, zijn de consequenties voldoende in beeld, als je het hebt over van, wat even wordt gezegd, stoppen of niet of wel. Dan denk ik van, dan overvalt mij wel even deze motie, zeg ik maar even heel eerlijk. En waarom? We hebben vorige week een commissie RGW gehad. Er moest een openbaar deel, een geheim deel. Is hier niet over gesproken. Ik denk dat er wel een aantal informatie mist. En dat is bijvoorbeeld inzicht in de financiën. Meneer Oude Westelink vroeg dat ook, ik wil meer inzicht hebben in de financiën en de afwegingen die gemaakt worden. En vorige week is ook afgesproken, mede op verzoek van de Partij voor de Dieren, dat er komende week al meteen een sessie is om meer inzicht te krijgen in de financiën, als je kijkt welke risico's er zijn en als je andere keuzes maakt, wat dat zou kunnen betekenen. Als ik de motie lees en ook over waar woningen wel of niet gebouwd zouden kunnen worden, dan heeft dat impact. Dat wil zeggen, er gaat 300 tot 1000 woningen, die komen dan ter discussie te staan. En het gevolg is dat de financiële consequenties gaan oplopen tot enkele tientallen miljoenen. Maar dat is gewoon het beeld en dat wil ik heel graag verder uitwerken, die betekenis daarvan, als je andere keuzes maakt. Maar de plek om dat te gaan bespreken, dat is de stuurgroep. De stuurgroep Hart voor de Heuvelrug. Daar zit Zeist, Soest, de provincie en het Utrechts Landschap in. Er zijn een aantal vragen over locaties. Zijn er dan geen andere locaties onderzocht? Ik ga dat aan de orde stellen in die stuurgroep. Een aantal vragen zijn ook natuurlijk over de ecologische belangen die er zijn, ook de historische belangen die er zijn.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Muilekom, ik zie dat-

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik ben bijna klaar, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik zie dat mevrouw Batteau- Vindt u het goed als de gedeputeerde het nog even afrondt? En dan krijgt u de gelegenheid.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Dus dat gesprek te voeren in de stuurgroep. En dat zal ook een belangrijk punt zijn, wat is er dat de SOK intact kan blijven? Daar ben ik heel benieuwd naar. Waar we als provincie wel een rol in hebben, dat is natuurlijk dat het allemaal moet voldoen aan de Wet natuurbescherming. Wat dat betreft, is het nog de vraag of er een nieuwe ontheffing wel of niet zou moeten komen. Dus ik wil graag een aantal zaken die ook aan bod zijn gekomen over locaties, ecologische borging, financiële consequenties graag uitwerken, u daar ook over te informeren. Maar de motie die er zo ligt, die ontraadt het College.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Batteau.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Batteau.

Mevrouw **BATTEAU**: Dank u wel. Dank u wel voor de beantwoording ook. Ik heb daar een paar vragen bij en ook zelf weer opmerkingen over. Allereerst, de gedeputeerde begint zijn beantwoording met de constatering dat hij erg verrast is door deze motie. Dat verbaast mij dan weer. Want dit is een motie die ook twee jaar geleden is ingediend. We weten wat er speelt op dit moment bij de Oude Tempel. Dus dat lijkt me merkwaardig dat we overvallen worden door deze motie. We hebben inmiddels te maken met – en dat heb ik ook toegelicht in mijn bijdrage – we hebben te maken met voortschrijdend inzicht. Dus het is echt nu zaak om die keuze te maken. Daarnaast wordt er verwezen naar Financiën. Wij hebben specifiek gevraagd om een besloten sessie. Er was een hele heisa. De stream moest uit, iedereen moest een handtekening zetten. En vervolgens hebben we tijdens die sessie niets gehoord van Financiën.

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, punt van orde.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Schie.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: Ik merk dat er een aantal keren nu gerefereerd wordt aan wat wel of niet besproken is in een sessie die met gesloten deuren is gehouden in onze commissie. En ik vind het echt onverstandig dat we dat doen. Dus ik wil er of op aandringen dat we de geheimhouding van die sessie gewoon geheel nu opheffen. Want volgens mij is er ook heel weinig gezegd wat het daglicht niet kan verdragen, of dat we met zijn allen echt afspreken, dit moeten we op een ander moment bespreken.

De **VOORZITTER**: Ik denk een terecht punt. Wat dat betreft, zou ik het ook willen honoreren. Er wordt niet uit besloten vergaderingen geciteerd. Maar dat heeft mevrouw Batteau ook verder niet nodig in haat betoog, denk ik.

Mevrouw **BATTEAU**: Ik verwijs niet naar de inhoud van deze sessie. Dat er een sessie was, lijkt me niet geheim. Vervolgens-

De heer **VAN SCHIE**: Maar voorzitter, dan toch even de scherpheid. Ook wat niet gezegd is in een geheime vergadering, is geheim.

De **VOORZITTER**: Precies, dat is ook zo. Ik zou mevrouw Batteau willen vragen om gewoon haar punt te maken, puttend uit openbare bronnen. En even kort – want u interrumpeert – kort te reageren op het antwoord van de gedeputeerde.

Mevrouw **BATTEAU**: Goed. Misschien kunnen we concluderen dat wat betreft de financiën, dat dat nog onduidelijk is voor ons. En daarnaast zegt gedeputeerde dat hij in gesprek wil met de stuurgroep. Dan zou mijn vraag zijn, wat is de richting van dat gesprek? Is dat gesprek gericht op uiteindelijk het stopzetten van de woningbouw bij Oude Tempel? Of is dat een verkennend open gesprek, zonder een bepaalde richting? Want dat is denk ik het verschil tussen onze motie en de toezegging die GroenLinks heeft gevraagd. Die vraagt om bepaalde verkenning, beeldvorming. Dus dat is eigenlijk mijn vraag, wat gaat er in die stuurgroep plaatsvinden?

De **VOORZITTER**: De vraag is wat de gedeputeerde gaat bespreken. Dan was volgens mij vervolgens meneer Adriani. Ik stel voor dat nu even degenen die interruptie

hebben aangevraagd aan het woord komen en daarna de gedeputeerde in één keer reageert. Meneer Adriani.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. En dit is best een dilemma. Want ik denk, als we een jaar of tien geleden hadden aangekeken tegen oude ecologie, oude bomen, zoals we dat nu doen, dan hadden we misschien wel toen een ander besluit genomen. En tegelijkertijd denk ik, terecht wat de gedeputeerde zegt, het onherroepelijke bestemmingsplan is er. Als er vandaag een vergunningaanvraag wordt ingediend, wordt hij gewoon gehonoreerd. Maar toch. Er ligt een mooi rapport van Copijn Schippers, architectenteam Copijn, uit februari '21, wat uitgaat van een ontwikkeling Te gast in het bos. Mijn beeld is dat Te gast in het bos ook nog wel weer een stapje verdergaat, dan een natuurinclusieve wijk. En als u nou toch dat gesprek aangaat in de stuurgroep, voorzitter, zou de gedeputeerde dan kunnen kijken of er nog scenario's te maken zijn die echt helemaal gebaseerd zijn op dat principe van Te gast in het bos, zoals dat vanuit team Copijn is voorgesteld. En ook ons even inzichtelijk te maken wat daar dan de financiële consequenties van zouden zijn. Want ik kan me voorstellen dat dat dan tot een minder zwaar woningbouwprogramma leidt. En dat zal dan een effect hebben op de grex. Maar dan hebben we in ieder geval alle waardes en alle mogelijkheden op tafel. In de slipstream daarvan, we hebben in de commissie vorige week vragen gesteld over de betaalbaarheid. Zou u dan ook die betaalbaarheid, zoals die ook in de woondeals hebt afgesproken, kunnen meenemen?

De **VOORZITTER**: Meneer Oude Wesselink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dank u wel, voorzitter. En we danken ook de gedeputeerde voor de toezeggingen die zijn gedaan. Maar wel in navolging op de vragen van Partij voor de Dieren, wat er dan concreet bij de stuurgroep besloten wordt, hebben wij dan eigenlijk de vervolgvraag, is er dan nog ruimte voor PS, afhankelijk van de uitkomsten van wat er bij de stuurgroep besproken wordt, om een nieuw besluit te nemen, indien wij dat wensen? Dat is eigenlijk nog de vraag die ons rest. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u, voorzitter. Een korte vraag is, los van alle formaliteiten en processen die doorlopen zijn, als de gedeputeerde even zijn ogen sluit, kan hij dan ons als Provinciale Staten vertellen of hij zelf blij is met dit plan in de huidige tijdsgeest, of niet? Dank u.

De **VOORZITTER**: Goed. Dan stel ik vast dat er vier interrupties zijn gepleegd en de gedeputeerden die gaat beantwoorden. Mijnheer Van Muilekom.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik begin even bij mevrouw Batteau. De vraag over de agenda van de stuurgroep. Wat de stuurgroep echt wel is, is een platform om de zaken die, of ze nou bij Zeist of Soest of bij de provincie of bij Utrechts Landschap spelen, om die aan de orde te stellen. Dus ik hoor dat u een aantal zorgen heeft. Ik weet ook wel dat sommigen het idee hebben van, voor ons is de conclusie wel duidelijk. Is voor mij niet.

Maar dat is ook voor de stuurgroep niet, omdat we een bepaalde afspraak hebben gemaakt. Maar de zorgen die er zijn en het gaat over- Ik heb natuurlijk gehoord over locaties, consequenties voor locaties. Die ga ik aan de orde stellen. En ook dat we daar een soort financiële doorvertaling voor krijgen. Even over de vraag van de heer Adriani, over Te gast in het bos. Ik vind het een terechte vraag dat we – en ik heb dat niet paraat – maar dat we aan Soest vragen van, hoe heeft u de adviezen van Copijn nu invulling gegeven? Uw vraag ging eigenlijk nog een stukje verder, door te zeggen van, stel dat je nog iets anders wil of iets meer wil- Er zal misschien wel een financiële vraag achter komen, zo vertaal ik dat even vanuit uw kant.

Dat geldt denk ik ook voor betaalbaarheid hè. Men is nu volop bezig natuurlijk binnen de kaders van het bestemmingsplan het verder uit te werken. En de heer Oude Wesselink, even ruimte voor nieuw beleid. U vroeg ook aan mij in uw bijdrage van dat de SOK intact blijft. Wat dat betreft, als je dat uitgangspunt kiest – en daar zou ik zelf ook erg voor zijn, om maar zo te zeggen – dan moet je echt wel de randen op gaan zoeken. Dus het is wel zo, ik zeg maar even heel eerlijk, als er een andere locatie uitkomt, dan blaas je de SOK op. En als de provincie het initiatief neemt om de SOK op te blazen, dan komt de rekening, die enkele tientallen miljoenen, bij de provincie op tafel. En we hebben daar geen dekking voor. Ik maak het maar even zo scherp, om het even neer te zetten.

De **VOORZITTER**: Ik stel even voor, ik kijk naar meneer Van Schie, dat – anders raakt het een beetje in de war – dat de heer Van Muilekom even zijn beantwoording afrondt. Vindt u goed?

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik was klaar, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik help u. U was klaar?

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, dank. Ik bespeurde toch bij de gedeputeerde enige ruimte om nog nader onderzoek te doen, verder te verkennen, de SOK niet opblazen, helemaal helder. Maar dat brengt ook wel enige zorgen met ons mee over wat dat dan weer betekent in de markt en in de snelheid waarmee dit project gerealiseerd kan worden. Dus ik wil er toch op aandringen dat het parallel plaatsvindt aan alle ontwikkelingen die er zijn in de gemeente Soest, zodat in elk geval binnen de huidige randvoorwaarden het programma gewoon volle doorgang kan vinden en dat niet in de vertraging komt.

De **VOORZITTER**: Misschien even kort hierop nog reagerend. En dan ga ik zo naar Mevrouw Batteau.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Het punt is, vorige week hebben we afgesproken dat er zo snel mogelijk een sessie moet komen met de financiële consequenties. Maar ik bedoel, dus er zijn een aantal dingen die kunnen-

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, er is in het openbaar niets afgesproken.

De **VOORZITTER**: Goed. Dan wordt het heel erg verwarrend. De vraag van de heer Van Schie – het was eigenlijk meer een opmerking – is van, prima dat u nog een keer gaat praten, maar laat het niet veel vertraging met zich brengen.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: En dat is een punt, want de gemeente Soest is gewoon bezig met de uitwerking van de opdracht die ze heeft. Dus wat dat betreft, moet er snel duidelijkheid komen van de consequenties. Heeft u helemaal gelijk in.

De **VOORZITTER**: Prima. Mevrouw Batteau.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Batteau.

Mevrouw **BATTEAU**: Dank u wel. We hebben het over de SOK, dus de samenwerkingsovereenkomst, dat die zou kunnen worden opgeblazen, als we voor iets anders kiezen. Maar dat lijkt me helemaal niet noodzakelijk. Volgens mij kun je als partners met elkaar besluiten, we gaan het anders doen. Dan blijft die samenwerkingsovereenkomst prima intact en dan ga je met elkaar naar een andere richting. Dus ik begrijp niet helemaal waarom u het hebt over opblazen. Dat doe je alleen als er eenzijdig een actie wordt ondernomen en we begrijpen dat de verschillende partijen elkaar in een soort wurggreep houden. Dus op het moment dat je dat samen besluit, dan heb je gewoon nog steeds een SOK.

De **VOORZITTER**: Goed. Waarvan akte, zou ik denken. Meneer Oude Wesselink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dank u wel, ook wederom over het opblazen van die SOK. Ik denk dat het ook afhankelijk is van welke woorden we daarvoor gebruiken. We kunnen het ook hebben over aanpassen van de SOK. De gedeputeerde heeft gelijk, het zou dan kunnen inderdaad dat er dan miljoenen voor onze rekening komen. Maar sowieso, je gaat het gesprek met elkaar aan. En als je besluit onderdelen aan te passen, dan is het niet alleen aan ons, omdat wij het aan het licht hebben gebracht, of we het hebben voorgesteld om het aan te passen. Maar daarvoor kunnen dan nieuwe afspraken ontstaan. Toch horen we dan nog graag de toezegging, krijgen wij in dit geval ook een nieuw voorstel? En is het mogelijk om een wijziging aan te brengen, zodat wij inderdaad kunnen besluiten of wij al dan niet enkele tientallen miljoenen, zoals de gedeputeerde aangaf, eventueel bij kunnen dragen? Of meer of minder, afhankelijk van wat er voor nieuwe afspraak uitkomen.

De **VOORZITTER**: Goed, weer een nieuwe vraag. Ik probeer ook een beetje naar de beëindiging van dit stukje debat te gaan. Dus ik wil meneer De Jong nog het woord geven voor een korte interruptie en dan krijgt tot slot meneer Van Muilekom het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Ik had eigenlijk geen antwoord gehoord op mijn vorige vraag. Als de gedeputeerde zijn ogen sluiten – en even los van alle procedures – kan aangeven, ben je nou blij met dit plan of niet? En als je los van alles een keuze in alle vrijheid zou mogen maken, wat zou die keuze dan zijn? Ja of nee, voor dit plan?

De **VOORZITTER**: Goed. De gedeputeerde antwoordt nog even kort op de punten die naar voren gebracht zijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Op de vraag van de heer De Jong, over wat ik ervan vind en blij of niet blij, dat laat ik even buiten beschouwing. Ik heb het over afspraken die gemaakt zijn tussen partijen. Even over de terugkoppeling. U heeft een aantal punten aan de orde gesteld, diverse partijen. En ik heb gezegd, ik ga met de stuurgroep in overleg. Ik kom daarin terug. En ik ga dat wel even afwegen natuurlijk of we dat in een besloten sessie gaan doen of niet. Dus volgens mij zijn er echt duidelijk een aantal vragen gesteld. In de lijn van de heer Van Schie, dat moet niet te lang duren. En u krijgt daar een terugkoppeling van. En wat de conclusies zijn.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Batteau, het lijkt me nu wel voldoende. We zitten nog in de eerste termijn, daar wijs ik u even op. Ik denk dat er ook – zou ik u ook adviseren – er is het nodige gezegd over deze motie, dat u ook nog even met elkaar nadenkt wat dat

zou kunnen betekenen. Goed. De gedeputeerde Van Muilekom was klaar met zijn beantwoording. Kijk ik nog naar de gedeputeerde Schaddelee.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dank u wel, voorzitter. Ik had ook drie onderwerpen waar ik vragen over had die ik wil beantwoorden. De eerste zijn de vragen van de heer Koren van het CDA. Dat ging met name over de indicatoren over verkeersveilige schoolfietsroutes en ook over het doel om 50 procent tot en met 15 kilometer op de fiets te krijgen. Hoe zien de laatste cijfers eruit? Dat is inderdaad- Het laatste cijfer is van kort na corona en toen zagen we na een stijgende trend weer een kleine daling. Maar ik denk dat het inderdaad, dat was de vraag waar ik bij u een beetje op uitliep, van, zou je daarop willen bijsturen en kunt u daar eens op reflecteren, ik denk dat dat inderdaad bijsturing vraagt en misschien wel verdubbeling van de inzet van ons als provincie. We hebben de afgelopen vier jaar bijna 100 miljoen geïnvesteerd in de fiets. En ik denk dat het goed is – ik zou bijna willen toezeggen, als dat niet meer aan mij zou zijn – om daar de komende vier jaar een dubbele inzet op te plegen en zo'n 200 miljoen te investeren in een nog bereikbaardere fietsprovincie. Want kampioen worden op deze schaal is misschien makkelijk, maar kampioen blijven dat is denk ik de uitdaging voor de provincie de komende jaren rond de fiets.

Dan had ik wat vragen van de heer Berlijn. Veel vragen daarvan zijn al in de commissie en schriftelijk ook aan de orde geweest. Het is misschien goed om even te corrigeren, de opmerking die u maakte over dat u allemaal rode bolletjes zag en dat de conclusie dus was dat doelen niet gehaald zij. Volgens mij zijn de meeste doelen juist wel gehaald. Maar de rode bolletjes die u ziet, zijn bolletjes bij het budget. En die hebben voor een vrij groot deel te maken met het feit dat subsidies dan net over de jaargrens heen zijn uitgekeerd en in het eerste kwartaal van 2023 zijn uitgegeven. Dus doelen wel gehaald, maar het budget niet in 2022 uitgegeven, maar wel het jaar daarna. En uw punt over het chauffeurstekort, daar is denk ik ook al heel veel over gewisseld. Maar ik onderstreep denk ik wel wat uzelf ook zegt, dat het misschien goed is om meer te reguleren op de woningmarkt en ook met inkomenspolitiek te kijken wat je op dat punt kan doen.

En tenslotte de vragen van mevrouw Hoek. Dat gaat over veiligheid en over achterstallig onderhoud. Volgens mij moeten we even af van het idee dat er achterstallig onderhoud is. We hebben bij sommige investeringen, dus in het MIP, getemporiseerd. Dat had vaak te maken met stikstofproblematiek of met problematiek met partijen waar we mee samenwerken. Maar op beheer en onderhoud is geen enkel achterstallig onderhoud. Dat loopt zo goed als conform planning.

En u had ook nog een aankondiging om met een motie te komen, dan met name over verkeersveiligheid, om daar wat er geld in te steken. Volgens mij is juist wat u zegt ook, bijvoorbeeld die bocht bij IJsselstein die we snel hebben aangepakt, een prima illustratie van het feit dat als er een ernstig ongeval zich voordoet waarbij we zeggen van, hier zou best nog wel een kleine aanpassing aan onze infrastructuur kunnen helpen, dat wij heel snel kunnen schakelen. Dus budget is op dat punt nooit een probleem. Maar het gaat soms ook om grotere aanpassingen en die lopen altijd via het MeerjarenInvesteringsProgramma. En ook daar hebben we voldoende geld om te schakelen op een planmatige aanpak van verkeersveiligheid. Want veiligheid laat daar geen onduidelijkheid over bestaan. Heeft altijd onze volle aandacht.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. Ik word even getriggerd. Ten eerste zei u een tijdje geleden, tien minuten geleden, over veilig fietsen en dergelijke, schoolroutes en dergelijke – zullen ze wel denken allemaal, daar komt ze weer met die motie van Spengen – daar is het levensgevaarlijk. Dat is een schoolroute, dat is een onveilige plaats. Moet daar eerst weer een dodelijk ongeluk gebeuren, voordat u dan zegt, nu gaan we dat heel snel oppakken? Ik heb het een paar weken geleden ook al naar voren gebracht. U doet er een beetje lacherig over. Een beetje zo van, daar heb je haar weer. Maar ik ga weg. Ik kom hierbuiten de ambtenaar tegen en die heeft het gehoord. Die zegt, Mieke, alles is rond. We kunnen het opstarten. En dan denk ik, waarom gebeurt het niet?

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek, wat is uw vraag?

Mevrouw **HOEK**: Mijn vraag is, moet er eerst weer een ernstig ongeluk gebeuren, voordat de gedeputeerde het sein geeft van: en nu gaan we het doen?

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Gedeputeerde antwoordt tot slot.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dank u wel, voorzitter. Het lijkt me denk ik goed om hierbij alleen maar op te merken dat het mij stoort dat mevrouw Hoek een karikatuur maakt van de manier waarop wij omgaan met verkeersveiligheid. Volgens mij is zij over de casus waar ze nu weer over begint meerdere keren geïnformeerd dat alles klaar is, maar dat je op een gegeven moment ook gewoon de aannemers het werk moet laten doen. U weet dat heel goed. En het is denk niet goed om een karikatuur te maken van elkaars inzet op het gebied van verkeersveiligheid.

De **VOORZITTER**: Goed Dank u wel. Dan zijn we gekomen aan het eind van de beantwoording van het College in de eerste termijn. We waren ooit begonnen met een idee van een kort debat, maar ik heb u al eerder toegezegd – het is goed dat ik dat op voorhand heb gedaan – dat er nog een gelegenheid is om eventuele respunten in een tweede termijn kort aan de orde te stellen van achter uw tafel, zodat het College daar alsdan nog op kan reageren. Ik kijk even naar de BBB, want die had een inbreng voor de tweede termijn bewaard. Meneer Verleen, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun.

De heer **VERLEUN**: Zeker. Dank u wel, voorzitter. Ten eerste wil ik me graag aansluiten bij de eerste woorden van de heer Adriani aangaande deze jaarstukken, dat het natuurlijk wel vreemd is om te reflecteren op een jaar waar wij in ieder geval als PS geen invloed op hebben gehad. Daarnaast wil ik heel graag aangaande de motie van de Partij voor de Dieren aangeven, aangaande de toetsing op de beleidsdoelen, dat wij die graag- Die dienen wij mee in. We begrijpen de toezegging van de gedeputeerde, maar we vinden het wel nodig dat we hier verder over gaan praten. En door die motie willen we het juist wat extra kracht bijzetten. En aangaande de motie van de Partij voor de Dieren van het behoud van de Oude Tempel, wil ik ook benadrukken dat we deze mee willen indienen. En ik zou ook graag het woord willen geven aan de heer Vogel.

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Vogel.

De heer **VOGEL**: Dank u wel, voorzitter. De BWW wil ook dat er voldoende woningen worden bijgebouwd, maar is tegelijkertijd van mening dat dat niet ten koste van elke prijs mag. Feitelijk is de prijs van dit bos niet in geld uit te drukken. BBB koest het

oude bestaande bossen met al haar fauna en flora. BBB pleit dan ook voor onderzoek naar alternatieve woningbouwlocaties, welke minder desastreus voor de natuur zijn? We zijn ervan overtuigd dat deze te vinden zijn. De provincie belooft dat er een deel van het bos na de realisatie van de woningen behouden blijft. BBB ziet daar onvoldoende inhoudelijke onderbouwing toe en vreest dat dit een illusie is. Juist volwassen bomen nemen veel CO₂ op, de compenserende maatregelen zijn zeer ondermaats en compenseren onvoldoende. We hebben als bestuur onze mond vol van het behoud van onze natuur. Het is vandaag de dag een van de belangrijkste thema's, getuige ook het ULPG. Op basis daarvan wordt veel gevraagd aan onze landbouwsector. Hoe is het dan mogelijk dat de provincie tegelijkertijd het vernietigen van dezelfde natuur toestaat? Is dat niet meten met twee maten? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat was de inbreng van de BBB. Dan kijk ik naar GroenLinks. Meneer Oude Wesselink, kort.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dank u wel. Helaas ook opnieuw over de Oude Tempel. GroenLinks heeft namelijk nog steeds geen antwoord op de vraag die we inmiddels twee keer gesteld hebben, namelijk: als de gedeputeerde terugkomt bij ons na een gesprek in de stuurgroep, is er dan de mogelijkheid tot een nieuw besluit door PS?, ja of nee? En kan de gedeputeerde aangeven dat er in elk geval geen onomkeerbare beslissingen worden genomen tot die tijd? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. VVD, meneer Janssen nog behoefte?

De heer **JANSSEN**: Ja, graag. Dank, gedeputeerde Sterk voor de toezegging en het gesprek dat we daarover hadden. Wij trekken ons amendement daarop in. Want doel bereikt, patiënt overleden. Hoe was het ook alweer? Maar goed, dus het amendement is overleden.

Amendement A3 van het lid Janssen (VVD) maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer **JANSSEN**: Dan de motie van de Partij voor de Dieren en Volt, als het ging over de, hoe heet het, over die beleidsdoelen. Die vinden wij sympathiek, alleen wij denken dat het een beetje paard achter de wagen aan het spannen is, want volgens mij moeten we eerst de discussie voeren over hoe we de beleidsdoelen geformuleerd hebben. Want die indicatoren doen niets anders dan rapporteren op de beleidsdoelen zoals vastgesteld. Dus je kunt niet de indicatoren veranderen, als je niet eerst de beleidsdoelen verandert. Dus we hebben de vorige Statenperiode best intensief met elkaar die hele doelenboom vastgesteld. Dan denk ik dat in de hele opschoning van de P&C-cyclus we ook nog eens naar die doelenboom zouden moeten kijken. Maar wij ondersteunen wel de gedachte dat we op maatschappelijk effect zouden moeten rapporteren. Die ondersteunen we. Maar goed, ik kom misschien nog met een stemverklaring. Dan ga ik nog een keer- Goed.

En dan de Oude Tempel. De toezegging die GroenLinks vraagt, is precies het tegenovergestelde van waar onze zorg zit. Dat we nu allerlei alternatieve plannen gaan ontwikkelen en bedenken en onderzoeken. Vervolgens de huidige ontwikkeling on hold zetten, met alle dito(197:26) financiële gevolgen van dien. En dan erachter komen dat het niet betaalbaar is enzovoorts. Dus ik herhaal de vraag eigenlijk van collega Van Schie,

van, kan wel gewoon een normale planontwikkeling doorgaan, zonder dat we allerlei oponthoud organiseren door het doorrekenen van alternatieve plannen? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Janssen. Kom ik bij D66, mevrouw De Wit.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Wit.

Mevrouw **DE WIT**: Dank u wel, voorzitter. Kort over Oude Tempel. Wij wensen vooral de gedeputeerde heel erg veel succes bij de gesprekken in de stuurgroep. Wij zullen deze motie absoluut niet steunen, omdat wij denken begrepen te hebben ook uit de recente presentatie dat het heel erg goed mogelijk is om met behoud van alle waarden in dit bos daar wel degelijk te bouwen en dat het erg moeilijk is om daar nou nog van af te gaan wijken. Wij denken dat hier grotere problemen gemaakt worden dan er in de werkelijkheid zijn. Dan geef ik graag nog even het woord door aan de heer Harinck over de andere motie.

De **VOORZITTER**: Meneer Harinck.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Harinck.

De heer **HARINCK**: Dank, voorzitter. Over de motie over het register, het lobbyregister. Het mag geen verrassing zijn dat D66 voor transparantie staat en daar ook veel voor vecht. Maar hoe de motie er eerst lag, we hadden wat bezwaren over de uitvoerbaarheid, die bezwaren heeft gedeputeerde ook geuit en die die deelden wij. Echter hebben we net een goed gesprek gevoerd in de wandelgangen over hoe dat dan anders zou kunnen. En in de nieuwe vorm die, ik denk, de heer De Jong zal gaan toelichten, kunnen wij deze steunen en dienen wij deze zelfs mee in. Dus bij deze. Dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, Meneer Harinck. Dan kom ik bij het CDA. Meneer Koren, behoefte aan het woord- Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koren.

De heer **KOREN**: Voorzitter, allereerst dank voor alle antwoorden. Met betrekking tot prestatie-indicatoren – misschien heb ik het niet goed uitgedrukt – was het punt vooral, het is niet dat we er meer geld tegenaan willen gooien omdat het een belangrijk doel is, maar meer, we beoordelen dat op het percentage uit 2020, hoe kunnen we dat beoordelen op recentere cijfers? Dus dat was eigenlijk de vraag. En misschien is dat wel gewoon niet te doen, is dit gewoon wat het is. Maar dat was de onderliggende vraag.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Partij van de Arbeid, meneer Adriani.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Even naar aanleiding van de moties, de motie Toetsing op beleidsdoelen, het lijkt mij een heel goed idee als die ondergebracht wordt bij de Commissie Janssen, om hem daar te bespreken. En dan verklap ik vast dat mijn inbreng daar zal zijn dat ik niet heel erg groot gelover ben in dat we in een heel dik pak papier met heel veel KPI's in één vergadering hier de wereld kunnen besturen. Dus ik ben het heel erg eens met dat hoe we kunnen sturen op die beleidsdoelen. Maar dan zou ik

dat veel liever aan de hand van trends doen, dan aan de hand van een vast KPI-getal in een P&C-document. Dan ligt hij maar vast in de week.

De oude tempel. Voorzitter, ik denk dat we ons echt goed moeten realiseren dat wij geen partij zijn op dit moment. Er ligt een onherroepelijk bestemmingsplan. Daar zijn grondtransacties gedaan. Als er vandaag een vergunningsaanvraag bij de gemeente Soest op de mat valt, dan moet hij gewoon toegekend worden. Dus wat wij hebben, is het gesprek in het kader van de samenwerking die wij hebben. En wij hebben eventueel geld, als we dat zouden vinden. En in die zin ben ik blij met de toezegging van portefeuillehouder om dat gesprek aan te grijpen, om ook met die scenario's terug te komen. Ik denk ook, dat kan parallel aan het proces wat verder loopt, dus dat dat niet heel veel tijd hoeft te kosten. En dan kan de gedeputeerde ook makkelijk toezeggen dat er geen onomkeerbare besluiten genomen worden, voordat we er hierover terug gerapporteerd hebben. Want volgens mij gaan die dingen mekaar qua tijdlijn niet in de weg zitten. Maar dat hoor ik graag nog even in de reactie van het College.

En dan over de motie Openbare registratie belangenvertegenwoordiging van Volt. Ik was heel blij dat ik de heer De Jong in zijn interruptie specifiek de term beleidsdoelen heb horen noemen. Want dat is een insteek die ik ook vanuit de Partij van de Arbeid zou kunnen steunen. Dat je zegt, op het moment dat hier beleidsvoorstellen naar de Staten komen, dat dan daarbij volkomen helder is wie er allemaal betrokken geweest zijn en invloed uitgeoefend hebben op zo'n beleidsdoel. En ik ga dus nu zitten hopen dat de heer De Jong straks gaat toelichten dat dat precies is zoals die zijn motie gaat aanpassen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Adriani. Partij voor de Dieren, mevrouw Batteau. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Batteau.

Mevrouw **BATTEAU**: Dank u wel. Ik wilde allereerst nog noemen dat we onze mede-indieners bedanken voor hun steun, want dat had ik niet in mijn bijdrage gedaan. Volt, 50PLUS en BBB ook, dank voor die steun. En daarnaast wil ik ingaan op twee punten. Allereerst, voor ons is het heel belangrijk hoe die gesprekken worden ingegaan door de gedeputeerde met de stuurgroep. Dus dat het niet een brede verkenning is, maar dat het echt met het doel is om te stoppen. Dus dat die richting duidelijk is. En ten tweede, er wordt nu gezegd, we kunnen parallel hieraan gewoon de processen voort laten gaan. Soest kan in feite voortgaan op de ingeslagen weg. Maar dat geeft juist het probleem. Op het moment dat die onomkeerbare besluiten worden genomen en we alsnog stoppen, dan kost het ons nog veel meer. Dus dat zou ik willen zeggen, daar moeten we eerst een pas op de plaats maken. Dat is een belangrijk onderdeel van onze motie.

Daarnaast wil ik reageren over wat D66 inbrengt. Dat vind ik een naïef standpunt, om te denken dat het wel kan, dat we die natuurinclusieve bouw kunnen realiseren in het bos. We hebben nu heel veel rapporten waaruit blijkt dat dat niet kan. Dus ik zou echt willen zeggen, bestudeer dat. Bestudeer het rapport van Copijn ook heel goed, want die heeft daar een bepaalde voorwaarde aangesteld en we voldoen niet aan die voorwaarde.

En wat betreft- Ik heb gezegd wat ik wil zeggen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Batteau. De ChristenUnie, nog behoefte, mevrouw Rikkoert?

Mevrouw **RIKKOERT**: Wij hebben geen inbreng voor de tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer De Jong vast wel, want die is al aangekondigd door diverse sprekers. Meneer De Jong, u heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Nou moet ik wel natuurlijk. Goed. Ik heb al weinig spreektijd, dus ik hou het even kort. We hebben de motie inderdaad over openbare registratie belangenbehartiging aangepast aan de hand van ons gesprek met de gedeputeerde en de mede-indieners, in de zin van dat we nu in het dictum vragen de Gedeputeerde Staten te onderzoeken op wat voor manier een dergelijke registratie vorm kan krijgen en ons dan via een Statenbrief nog in 2023 te informeren. Dus we geven er ook wat meer tijd voor. En dan zouden we dan in het Q1 van 2024 een realisatie zien. Maar dat hangt er een beetje vanaf hoe dat dan door de gedeputeerde is voorgesteld. Voor de rest stond er al in dat Gedeputeerde Staten met een voorstel kon komen en daarin ook de begrippen kon definiëren. En stond er ook al in dat het gaat over relevante contacten. Dus ik denk dat we met al deze context voldoende tegemoet zijn gekomen en dat we de geest eigenlijk allemaal wat delen, ondanks het debat.

En nog even een reactie op PvdA. Ik denk dat wij geacht worden de beraadslaging in de Provinciale Staten gehoord te hebben. En dat er een voorstel van Gedeputeerde Staten gaat komen in de geest van ons gesprek vandaag. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M20A van de leden De Jong (Volt), Gilissen (VVD), Butterman (Partij voor de Dieren), Harinck (D66) inzake Openbare Registratie Belangenvertegenwoordiging.

De Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 28 juni 2023, de Jaarstukken 2022 aan de orde hebbende.

Constateerend dat:

- Het vertrouwen van de burger in de politiek laag is, wat volgens het Sociaal Cultureel Planbureau o.a. van bestuurders vraagt om het actief afleggen van verantwoording en een manier van werken waarbij integriteit in het handelen van de overheid voorop staat¹ ;
- GS en ambtenaren van de provincie Utrecht fysiek en digitaal/telefonisch contacten onderhouden met belangenvertegenwoordigers, maar momenteel niet systematisch alle contactmomenten en gespreksagenda's bijhouden;
- De Europese Unie op 3 mei 2023 wetgevingsvoorstellen heeft gepubliceerd² op het gebied van politieke integriteit en corruptiebestrijding, die ook voor Nederland van toepassing zullen zijn; • Transparency International Nederland (TI-NL) op 8 juni 2023 de Nederlandse regering heeft opgeroepen tot het versneld aannemen van de Europese richtlijn en om te komen met een nationaal anti-corruptieplan;
- Nederland in de laatste (2022) jaarlijkse Corruption Perceptions Index (CPI) met 80 punten (een daling van 2) haar laagste score ooit behaalde, met name vanwege achterblijvende regelgeving op het gebied van politieke integriteit;
- Het Europese integriteit- en anticorruptieorgaan GRECO in 2019³ zestien aanbevelingen deed aan Nederland, maar in 2021⁴ constateerde dat Nederland geen enkele implementeerde⁵ ;
- Een van de GRECO-aanbevelingen ziet op het reguleren van lobbypraktijken en het vergroten van transparantie over contacten met derden;
- Recent uitgevoerd onderzoek⁶ naar Legitieme Belangenvertegenwoordiging van prof. Dr. C.Braun (hoogleraar Public Governance en Civil Society) aangeeft dat het (publiek toegankelijk) registreren van contacten met

belangenvertegenwoordigers (een 'Register als Radar') een belangrijke bijdrage kan leveren aan het creëren van een meer gelijk speelveld.

Overwegende dat:

- Belangenvertegenwoordiging een integraal onderdeel is van onze democratie, noodzakelijk voor het ontwikkelen van uitvoerbaar en gedragen beleid;
- Een publiekelijk toegankelijk register van contacten met belangenvertegenwoordigers gezien kan worden als een van de stappen naar een meer transparanter en toegankelijker provinciebestuur;
- Utrecht binnen Europa een voorbeeld kan stellen op het gebied van politieke integriteit middels een modern Openbaar Registratiesysteem van Belangenvertegenwoordiging (ORB).

Verzoekt Gedeputeerde Staten,

- Te onderzoeken op wat voor manier een eenvoudige doch doelmatige registratie van alle relevante contacten (fysiek, telefonisch, digitaal of anderszins) tussen leden van GS en/of de ambtelijke organisatie enerzijds en vertegenwoordiger(s) van externe niet publiekbestuurlijke partijen anderzijds, gerealiseerd kan worden;
- Hierover PS middels een Statenbrief in 2023 te informeren;
- In de Statenbrief duidelijk te maken wie, wat, hoe en wanneer er zal worden geregistreerd;
- In de brief in ieder geval mee te nemen:
- Definities van de begrippen relevante contacten/contactmomenten, externe partijen/individuen, niet publiek-bestuurlijke partijen, belangenvertegenwoordiging en lobby;
- Een vorm van registratie waarbij in ieder geval gedacht wordt aan datum, aanwezig en besproken onderwerpen;
- Wijze waarop het register publiekelijk toegankelijk wordt gemaakt binnen de grenzen van de algemene verordening gegevensbescherming (AGV).
- De openbare registratie belangenbehartiging in het eerste kwartaal van 2024 te realiseren.

En gaat over tot de orde van de dag

De **VOORZITTER**: Ik constateer in ieder geval dat er een nieuwe motie – want hij is nogal vertimmerd, om maar zo te zeggen – wordt straks verspreid en in het Stateninformatiesysteem gezet, zodat iedereen ook nog ruim voor de stemverklaringen en de stemming daar kennis van kan nemen. Meneer Adriani heeft daar nog een vraag.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Toch dat ik het goed snap. Blijft dan wel staan dat het een openbaar register is wat generiek bijgehouden wordt? Of gaat u het in de motie ook koppelen aan de beleidsvoorstellen die aan Provinciale Staten worden aangeboden?

De **VOORZITTER**: Meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Er staat nu niet letterlijk in de tekst dat het opgehangen moet worden aan de beleidsvoorstellen, maar we hebben

wel hier met zijn allen de discussie gehad hoe we dat register moeten interpreteren. En dat is inderdaad in gesprekken met derde partijen, waar de beleidsdoelen ter sprake komen.

De **VOORZITTER**: Goed. Dank u wel, meneer De Jong. Dan kom ik bij JA21, meneer Berlijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, Voorzitter. Even terugkomend op de motie participatie die we ingediend hadden en de woorden van de gedeputeerde. Dat stelt me dan toch niet helemaal gerust, als hij zegt dat die motie overbodig is en ik behoor dan zijn beantwoording. We zien eigenlijk steeds weer problemen met participatieprocessen, met name rond dit soort onderwerpen. En als de gedeputeerde dan zegt, het woordje meebeslissen dat dat eigenlijk geschrapt moet worden omdat dat valse verwachtingen schept bij de inwoners, en ik kijk eigenlijk wat er in de participatievisie staat onder het kopje De provincie Utrecht is er voor de inwoners, staat er: we vinden het vanzelfsprekend dat de mensen die hier wonen, werken en leven zeggenschap hebben over hun fysieke leefomgeving, et cetera. Als je dan heel simpel het woordenboek erbij pakt en kijkt wat zeggenschap betekent, dan staat er letterlijk: bevoegdheid om ergens over te beslissen, oftewel beslissingsrecht.

Verderop in de participatievisie staat ook dat we niet bang zijn voor presidenten en we willen ruimhartig en transparant zijn. En als de gedeputeerde al schrikt van het woordje meebeslissen, dan vraag ik me af of die hele participatievisie dan niet in de prullenbak moet. Dus ik denk dat onze motie dringend aangenomen moet worden, in plaats van dat hij overbodig genoemd gaat worden.

En dan stond er volgens mij nog één vraag over het gewenste aantal hectare natuur per inwoner. Maar die is dan voor de andere gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Straks als mevrouw Sterk daar een antwoord op kan geven. Dank u wel. PVV, ook niet behoefte aan het woord. SGP, meneer Van den Dikkenberg, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank. Dank ook voor de beantwoording aan het College. Ik wil graag even kort reflecteren op die Oude Tempel motie. De vorige keer hebben wij die gesteund. Maar als je nu kijkt naar de veranderende randvoorwaarden in het project en daarmee ook de onomkeerbaarheid min of meer en de gevolgen die je daarmee afroept, op moment dat we nu bij wijze van spreken zo'n SOK opblazen, zorgt er wel voor dat we nu anders tegen de motie aankijken dan de vorige keer. Het geeft wel weer dat we daar ook goed over na moeten denken van, hoe ga je met dat soort afspraken om meerderjarig? En hoe kun je met de herijking om? Want het zou maar zo kunnen zijn dat een compensatie van een bouwproject nu op een andere plek misschien wel voor ook meer oppervlak aan schade zou kunnen gaan regelen, om hem nu van deze plek af te halen om dezelfde opbrengsten te genereren. Dus, voorzitter, we zouden hem nu niet steunen. En ik zou ook willen vragen aan de gedeputeerde om vooral ook door te gaan. Want het is wel zaak dat er snelheid komt en ook opbrengsten binnenkomen om de groene investeringen af te betalen. Dank u wel.

Motie M19 van de leden Batteau (Partij voor de Dieren), De Jong (Volt), Hoek (50PLUS), Verleun (BBB) maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel meneer Van den Dikkenberg. Dan kijk naar SP, meneer Breur. Geen behoefte. Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Breukelen.

De heer **VAN BREUKELLEN**: Dank u wel, voorzitter. Het is vandaag een heuglijke dag, want FVD gaat een motie van Partij voor de Dieren steunen. Het gebeurt niet heel vaak, maar misschien gaat het vaker gebeuren met de hoeveelheid moties die uit de koker van Partij voor de Dieren komt. Maar het is heel spijtig dat de gedeputeerde, meneer Van Muilekom, aangeeft dat er een dichtgetimmerd bestemmingsplan ligt en het dus eigenlijk onherroepelijk is. Maar de consequenties van het opblazen van dit bestemmingsplan zijn eigenlijk door de provincie zelf gecreëerd. Kan hij toezeggingen doen dat in de toekomst zulke constructies geen belemmering zullen zorgen voor de besluitvoering van PS?

Bewoners die, vooral wanneer die hun roots hebben in de omgeving, dienen nou eenmaal gehoord te worden, wanneer dit nou de bouw van windturbines, een AZC of de afbraak van een natuurgebied ten behoeve van woningbouw betreft.

Dan nog even over de motie registratie belangenvertegenwoordiging. Ik hoop dat meneer Harinck het gesprek in de wandelgangen ook zal melden in dit register. Maar het is inderdaad een heel nobel doel om na te streven naar openheid van zaken en communicatie tussen gedeputeerden, ambtenaren, wanneer er een belang behartigd wordt. Alleen wij zien in deze vorm dat dit niet een goede manier is. Het is jammer dat het eigenlijk voor ons voelt als een privacyschending. Want inderdaad in de wandelgangen gebeuren gewoon heel veel gesprekken. Je zult altijd gesprekken onderling met gedeputeerden, ambtenaren belangenvertegenwoordigers hebben. En hoever moet dit gaan reiken? Gaat dit uiteindelijk ook voor PS-leden gelden, wat wij in de wandelgangen bespreken? Ik zie niet echt een toevoeging voor het reële geloof in de overheid. Dat zal op heel veel andere manier bereikt kunnen worden, maar niet met- De hoogopgeleide stemmer vindt het heel interessant dat de lantaarnpaallobby een gesprek met de gedeputeerde moet melden. Maar wanneer er 10.000 peperdure zonnelantaarnpalen bijvoorbeeld er toch komen, terwijl niemand het wil en het komt er toch, dan weet je waarom, maar tegelijkertijd, het voegt geen vertrouwen toe. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel meneer Van Breukelen. 50PLUS, mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. 50PLUS blijft uiteraard gewoon de motie van de Partij voor de Dieren Oude Tempel steunen. Ik ben zo verbijsterd welke argumenten er allemaal opgevoerd worden. We moeten dit gewoon niet doen. En deze gedeputeerden die heeft ook al de vliegbasis Soesterberg, daar komen ook alleen maar woningen in de allerduurste sector. Wij moeten gewoon woningen bouwen, als we al woningen bouwen, in de sociale sector en zeker niet in een park van een buitenplaats wat al 300 jaar oud is en het is gewoon erfgoed. Laten we daar toch gewoon mee ophouden. We hebben ook nog eens een keertje gewoon negen beschermde diersoorten van de ene kant en bakken met geld om van alles te beschermen en van de andere kant doen we alsof het niet bestaat. Ik ben gewoon verbijsterd, voorzitter. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Hoek. Dan ga ik heel snel de gedeputeerden het woord geven die nog iets zou moeten antwoorden. Begin ik bij meneer Strijk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik heb inmiddels de nieuwe motie 20A kunnen lezen. Ook in gedachte wat we daarnet over gewisseld hebben, kan ik me voorstellen dat het College deze zo zou kunnen uitvoeren. Dat wij dan verder het gesprek hebben in Q3 en in opmaat naar het eerste kwartaal proberen tot een register te komen. Dus zo zou ik hem kunnen omarmen.

De **VOORZITTER**: Mooi, dank u wel. Mevrouw Sterk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: We hebben denk ik die vraag net gemist, dus ik stel voor dat we daar even schriftelijk op terugkomen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik naar meneer Van Essen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dank, voorzitter. Een reactie op de motie van JA21. Nogmaals, wij doen dit al en wij zijn het ook gaan doen en we willen het ook verder uitwerken. Dus in die zijn kan je het ook interpreteren als een ondersteuning daarvan. Laten meebeslissen kan op heel veel verschillende manieren. We streven sowieso naar minimaal 50 procent lokaal eigenaarschap. Dat zijn inwoners die zelf een initiatief ontwikkelen en op die manier ook zeggenschap hebben. Dus als we ook zo mogen interpreteren dat dat ook daar onderdeel van uitmaakt – en dat is volgens mij een lijn die u al eerder vaak ook heeft ingezet – kunnen we daarmee uit de voeten. Oktober is wel snel. Heb ik net ook al aangegeven. Dus nogmaals, hij is volgens mij overbodig. Met deze interpretatie kunnen we ook als ondersteuning van de lijn waar we mee bezig zijn interpreteren.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Muilekom.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Dank u wel. Even een vraag van de heer Oude Westelink. Ik rapporteer terug wat we hebben afgesproken volgens mij hier. Besluiten, ik heb wel gezegd: PS gaat er niet over GS ook niet. Dus dit is wel even zoeken van wat voor type besluiten u bedoelt. Maar PS kan altijd een besluit nemen wat ze wil, alleen je moet er wel over gaan. Geen onomkeerbare besluiten. Dat heb ik meerderen horen zeggen. Wij als provincie zijn niet van plan een besluit te nemen over Oude Tempel of een bepaalde invulling van Oude Tempel of weet ik veel in ieder geval wat. Dus dat zal niet aan de hand zijn.

Even over de vraag van Forum. Ik vond het een goede vraag. Het punt is dat GS en PS besluiten hebben genomen over dat programma en op basis daarvan is er een bestemmingsplan opgesteld. Dat heeft best wel met horten en stoten, want het is twee keer bij de Raad van State geweest. Dus eerst is GS en PS erbij betrokken geweest en ook de andere partners en daarna is het bestemmingsplan gekomen.

En even de vraag van de Partij voor de Dieren, wat ga je verkennen? Wat ik niet aan de orde ga stellen, van, wij hebben een besluit genomen of wij willen gaan stoppen, maar we gaan wel in beeld brengen, het doorgaan, het stoppen. Ik heb een aantal dingen

gehoord van, als u doorgaat, welke optimalisaties of wat- En wat betekent dat dan? Dus we komen niet met iets terug, ik ga gewoon terug rapporteren wat we gaan uitzoeken en wat daar het resultaat van is.

De **VOORZITTER**: Even kort, mevrouw Batteau.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Batteau.

Mevrouw **BATTEAU**: De vraag is met name, wat zijn de intenties? Ik keer terug bij die vraag. En daarnaast zijn we er natuurlijk van bewust dat besluiten die genomen worden bij de gemeente worden genomen. Dus de opdracht is, is om de gemeente Soest op te dragen om geen onomkeerbare besluiten te nemen. Omdat we dit gaan doen, omdat we met elkaar in gesprek gaan.

De **VOORZITTER**: Goed. Gedeputeerde nog kort daarop reagerend.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Sorry, weet ik niet. Maar dat zullen we in de stuurgroep wel aan de orde gaan stellen. Dus ik kan er op dit moment niks meer over zeggen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Schaddelee.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dank u wel, voorzitter. Ik had nog één vraag openstaan. Ik zie dat we qua spreektijd al in de min staan. Dus ik denk dat het College naar huis mag vanmiddag. Maar dat misschien terzijde. Alle prestatie-indicatoren, dat is de vraag even van de heer Koren, van, hoe zit het nou met die- Alle prestatie-indicatoren gaan we komend najaar bij het nieuwe bereikbaarheidsprogramma tegen het licht houden. En dan is het denk ik ook goed als we niet alleen maar kijken naar het beleidsmatige doel van die indicatoren, maar ook, liggen daar nou waarden onder die we een beetje frequent kunnen voeden? En dan is het denk ik ook goed om naar deze te kijken. Want het lukt mij op dit moment niet om boven water te krijgen van, wanneer zou ik weer een nieuw getal kunnen krijgen? Op het moment dat je doelen gaat baseren op waarden die je maar eens in de twee, drie jaar kan verversen, dan is dat ook best lastig bijsturen. Dus het is denk goed om daar bij het nieuwe bereikbaarheidsprogramma met extra aandacht naar te kijken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over de jaarstukken. Ik schors de vergadering voor de lunch tot kwart over twee.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

11.
[SV Kaderbrief 2024-2027](#)

Verwijzing naar het Statenvoorstel

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De heer **BELTMAN**: Supermarkten leveren hun bijna-over-datum producten in. Spiegelaars waren zwaar schaars in die tijd. Al gauw gaat het als een lopend vuurtje door de buurt dat Sjaak en Clara wekelijks voedselpakketten uitdelen. Hun kleine woonkamer is het eerste distributiecentrum wat in een paar jaar zal uitgroeien tot het grootste burgerinitiatief en vrijwilligersorganisatie van het land, de Voedselbank. Sjaak en Clara zijn ervan overtuigd dat hoe diep je ellende ook is, je altijd ergens voor iemand van betekenis kan zijn. Een beetje handigheid, doorzettingsvermogen en met heel veel liefde kan je echt het verschil maken voor je buurman, je straat, wijk, dorp of stad waar je woont. Een glimlach maakt mij meester. We moeten zorgen dat niemand achterblijft.

Tussen de periode 2010 en 2020 zijn mijn persoonlijke politieke ambities in een lange winterslaap beland. Het vaderschap, vele verhuizingen en een aantal baanveranderingen waren in dat decennium mijn hoogste prioriteit. Bovendien had ik geen idee welke politieke partij nou precies bij mij paste. Sterker nog, ik was politiek verdwaald. Ik had namelijk altijd op verschillende partijen gestemd in de verschillende fases van mijn leven. Tijdens mijn studeren was de onderwijspartij mijn partij. Het vaderschap bracht mij 'het gezin is de hoeksteen van de samenleving'. En ook 'zin in de toekomst' en 'iedereen telt mee' kwamen af en toe langs. En ja, soms lust ik ook een bitterbal. Maar nooit had ik het gevoel dat ik ergens thuiskwam. Het passen in een bepaald hokje bekleemde mij. Oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen zijn niet altijd in de basis liberaal of socialistisch. Niet alles kan worden opgelost door alleen Mark-denken of door een superstaat. Ook een ideologie die fungeert als basis van een politieke partij, kan in de weg staan bij het maken van beleid voor het algemeen belang. Grote maatschappelijke uitdagingen betekent ook groot denken en groot denken betekent ook soms kleiner doen. Af en toe loslaten en vertrouwen op de burger. Kleine burgerinitiatieven beginnen zoals die van Sjaak en Clara en kunnen uiteindelijk voor veel mensen het verschil maken. Kleine dorpsinitiatieven, zoals Austerlitz Zorgt, kunnen binnen een dorp de saamhorigheid en de leefbaarheid vergroten en de zorgvraag verminderen. Hetzelfde geldt voor kleinschalige energie- mobiliteit- en woningcorporaties. Wel bekend als noaberschap 2.0, oftewel nabuurschap 2.0. Een corporatieve samenleving die vanuit onderop draagvlak creëert om de straat, wijk, dorp of stad morgen net iets mooier te maken dan vandaag. En juist deze vermenging met verschillende ideologische soort stromingen maakt het beleid niet alleen evenwichtiger, maar zorgt ook dat niemand achterblijft.

April vorig jaar. Ik had net een heel jaar mogen proefdraaien in de gemeente Zeist als buitengewoon raadslid voor de lokale partij Nieuw Democratisch Zeist. En tijdens dat jaar zat ik daadwerkelijk voor het eerst in het fascinerende schouwspel, wat mij tot die tijd alleen maar aan de zijlijn volgde en van commentaar voorzag. Dit jaar zal mij altijd blijven vanwege de vele goede adviezen van mijn toenmalige coach Jan. Na de gemeenteraadsverkiezingen had ik vanuit een persoonlijke afweging mezelf niet meer beschikbaar gesteld als buitengewoon raadslid. Alleen ik had één probleem. Mijn politieke bloed bleef stromen. En toen kwam BBB. Of eigenlijk, ik meldde me aan bij BBB. Waarom? Ik weet dat ik niet de eerste B ben, maar de tweede B. Ik zocht een partij die aan een aantal criteria voldeed. Terugwinnen van vertrouwen, vernieuwing van democratie, kleinschaligheid, maatwerk, beleid maken op basis van vertrouwen, omarmen van burgerinitiatieven, maar vooral: we moeten zorgen dat niemand achterblijft. En toevallig sloten deze criteria heel goed aan bij het gedachtegoed van BBB. Ik werd voor het eerst in mijn leven lid van een landelijke politieke partij. En nu, voorzitter, tot slot staat hier voor jullie allen, gaat mijn gedachte weer even terug naar die koude winteravond in 1990, waarin een dertienjarige jongen nog geen flauw idee heeft van het leven, maar wel

één ding altijd zal onthouden: laten we hopen en zorgen dat er echt niemand achterblijft. Tot zover.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Complimenten voor uw maidenspeech, meneer Beltman. En u vervolgt uw betoog nu met de inbreng van de BBB. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Beltman.

Motie M22 van de leden Beltman (BBB), El Hamdaoui (GroenLinks), Blekxtoon (Volt), Hoek (50PLUS), Butterman (PvdD), De Boer (PvdA), Breur (SP), Kennedy (ChristenUnie), Veen (D66) inzake Provinciale U-Pas (PUP).

Verzoekt het college van GS

Oriënterend onderzoek te doen naar de mogelijkheden voor een provinciale U-pas (PUP) gericht op provinciale taken waarbij ook samenwerking gezocht kan worden met de huidige bestaande gemeentelijke (korting)passen waarmee als doel dat de participatie en kwaliteit van het leven voor mensen met een laag inkomen verhoogd wordt.

Aanleiding: Er is in de provincie Utrecht een (groeïende) groep inwoners die steeds vaker in de (financiële) verdrukking komt door onevenredige stijging van lasten ten opzichte van hun inkomens. Door deze (financiële) verdrukking is er een verminderende kwaliteit van leven en verlaagt dit de participatie in de samenleving. Een provinciale U-pas (PUP) is een gratis (korting)pas voor mensen met een laag inkomen voor diverse maatschappelijke goederen en diensten. In de plaatsen Utrecht, IJsselstein, Houten, De Bilt en Stichtse Vecht wordt al gewerkt met een reeds bestaande U-pas (In Veenendaal hebben ze de "Veenendaalpas"). Op de bestaande U-pas staat een persoonlijk/gezins-gegoed of korting voor sport, cultuur, recreatie en OV.

Beoogd effect: Een belangrijk beoogd effect is dat iedereen zo veel mogelijk mee kan meedoen aan alle maatschappelijke onderdelen van het leven in de provincie Utrecht (Sport, Cultuur, Recreatie en OV). Het onderzoeken voor een introductie van een provinciale U-pas, gericht op het takenpakket van de provincie, kan een welkome aanvulling zijn op onze huidige Sociale Agenda.

Argumenten: In de kern gaat het om dat bij armoede er toch volwaardig deelgenomen kan worden aan diverse aspecten van de maatschappij (Sport, Cultuur, Recreatie en OV). Door een onderzoek in te stellen naar de haalbaarheid en betaalbaarheid van een mogelijke Provinciale U-Pas (PUP) kan er worden vastgesteld hoe de provincie Utrecht kan bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van leven voor inwoners met een laag inkomen waarbij ook het verhogen van participeren door deze groep inwoners gewaarborgd is. Het dient een oriënterend onderzoek te zijn dat past binnen de huidige financiële grenzen van het programma "Sociale Agenda"

De heer **BELTMAN**: En dan nu de motie Provinciale U-Pas, de PUP. Om maar meteen de koe bij de spreekwoordelijke horens te vatten, met betrekking tot het zorgen dat niemand achterblijft, dient GroenLinks, BBB, Partij van de Arbeid, Partij voor de Dieren, Volt, SP, 50PLUS, D66 en de ChristenUnie bijgaande motie in. Deze motie verzoekt de GS om een oriënterend onderzoek te doen naar de mogelijkheden van de Provinciale U-Pas, gericht op provinciale taken ten behoeve van het verhogen van participatie en kwaliteit voor leven van mensen met een laag inkomen.

Voorzitter, ik realiseer me ten degen dat deze motie schuurt aan de taken en verantwoordelijkheden van de provincie ten opzichte van die van de gemeente. In beginsel is het een gemeentelijke taak om de participatie en de kwaliteit van leven voor mensen met een laag inkomen te verhogen. Met andere woorden: schoenmaker, blijf bij je

leest. Ga niet op de stoel zitten van de gemeente. Voorzitter, dat is ook absoluut niet de bedoeling met deze motie. Met deze motie willen we juist dat de provincie niet op de stoel gaat zitten van de gemeente, maar juist te onderzoeken waar de gemeente en de provincie elkaar kunnen versterken, waarbij gericht wordt op provinciale taken. In deze motie staan namelijk vier zaken aangegeven. Sport, cultuur, recreatie en OV. En in deze vier thema's lopen momenteel al provinciale beleidskaders en programma's, zoals Sport en bewegen geeft energie. Cultuur- en erfgoedprogramma Voor jong & altijd. Omgevingswetprogramma Recreatie en Toerisme 2022-2025. Over het OV zijn momenteel meerdere uitvoeringsprogramma's, onder andere de pilot met Gratis OV voor 66-plussers met alleen een AOW. Binnen deze beleidskaders en programma's staat exact geschreven wat de rol van de provincie is. Een aantal kernwoorden: proactief, deskundig, aanvullend, aansluiten, ondersteunend, aanjagend, stimulerend, coördinerend, samenwerkend en onderzoekend. En juist deze kernwoorden kunnen als bouwstenen worden gebruikt tijdens het onderzoek naar de provinciale U-Pas of het aansluiten bij bestaande initiatieven.

In onze provincie heeft ongeveer 10 procent van de inwoners moeite om financieel het einde van de maand te halen. Hieronder ook kinderen die in armoede leven. Laten wij als provincie zorgen dat deze inwoners ook mee kunnen doen. Laten we zorgen dat de werkzoekenden gratis met het OV naar sollicitatiegesprekken kunnen, zodat ze sneller een baan hebben. Laten we zorgen dat we alle kinderen een kijkje kunnen geven in onze prachtige culturele sector. Laten we zorgen dat iedereen een keer de prachtige recreatiegebieden die onze provincie heeft kan bezoeken. Laten we zorgen dat iedereen in

deze provincie weer het begingeluk krijgt waar iedereen verdient en de kwaliteit van leven verhoogt. Laten we zorgen dat niemand achterblijft. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Beltman. Dan is nu de partij GroenLinks aan de beurt. Meneer Oude Westelink. Sorry, Meneer Gilissen. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Gilissen.

De heer **GILISSEN**: Dank u wel, voorzitter. Dank naar de heer Beltman voor zijn mooie persoonlijke verhaal bij zijn maidenspeech. Ik wil hem daar ook graag mee feliciteren. Ik heb een vraag over de motie van de BBB en een aantal partijen. Want de kortingspassen zoals de heer Beltman die beschrijft, komen natuurlijk in heel veel soorten, variëteiten voor. Een voorbeeld is het model wat echt alleen maar toegeënt is op mensen met een minimum en de groep ook beperkt is tot mensen met een minimuminkomen. En je hebt ook het Rotterdamse model waar die pas ook als kortingspas voor iedereen toegankelijk is tegen ook een vergoeding. En daarmee denkt de VVD in ieder geval dat je de doelgroep behoorlijk zou kunnen vergroten en de pas ook aantrekkelijker maakt voor organisaties, om daar actief aan deel te nemen. Begrijp ik het nou goed van de indieners dat het de bedoeling is dat het onderzoek ook oproept naar de volledige breedte? Dus niet alleen kijkend naar de soort activiteiten, maar ook vooral: wat is even het kostenplaatje en ook het model waarin zo'n Provinciale U-Pas ook tot zijn recht zou kunnen komen?

De **VOORZITTER**: Meneer Beltman.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Beltman.

De heer **BELTMAN**: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat wij geen grenzen aan het onderzoek moeten stellen en ik denk dat wij het projectteam van de sociale agenda die dit op zich neemt, dat wij hen de vrijheid moeten geven om alles te kunnen doen die zij nodig achten om dit te bewerkstelligen.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel, meneer Beltman. Dan is nu inderdaad het woord aan GroenLinks. Meneer Oude Wesselink. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dank u wel, voorzitter. En ook mijn dank voor de persoonlijke en prachtige maidenspeech van de heer Beltman. Dank u wel voor de inzage in u als persoon en uw motivaties en waarden.

We zijn bij de kaderbrief aanbeland. Normaal gesproken een van de hoogtepunten van het politiek jaar, maar vandaag niet. Het is een kaderbrief op hoofdlijnen, zodat er ruimte is om keuzes te maken in het coalitieakkoord. En daar zijn wij echt ontzettend druk mee. En dat is ook de reden dat ik hier sta en niet mijn fractievoorzitter Marjolein van Elteren. De hoofdonderlaag van mijn fractie, Huib en Marjolein, zijn druk bezig met onderhandelen over waar wij de komende jaren aan willen werken en waar wij geld aan willen uitgeven. En daarom zal GroenLinks ook terughoudend omgaan met moties bij de kaderbrief. En dat is heel lastig, want sommige moties zijn wat ons betreft echt een goed idee. En uiteraard is er bij de begroting wel volop ruimte om over de dan voorliggende keuzes het debat aan te gaan. Deze kaderbrief schetst immers de uitgangspunten voor de begroting, die aangevuld zullen worden met het coalitieakkoord. En als tipje van de sluier, sommige onderwerpen van moties komen ook zeker aanbod bij het onderhandelingsproces.

Een aantal positieve punten uit de kaderbrief en andere ontwikkelingen dit jaar wil ik wel benoemen. Allereerst de indicatoren voor brede welvaart. GroenLinks is verheugd dat hier aandacht aan wordt besteed. En ook zien wij het covenant Duurzaam Bouwen als een zeer positieve ontwikkeling. En GroenLinks is van mening dat dat verder moet worden uitgebouwd en is blij dat het in elk geval voor 2024 geborgd is.

Tot slot is GroenLinks positief over investering in ICT. Maar ook dat de nachtbussen van de Syntus weer later dit jaar zullen gaan rijden. Ik sluit af. GroenLinks is tevreden over deze sobere kaderbrief en gaan deze steunen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Oude Wesselink. Dan kom ik bij de VVD. Meneer Janssen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Voorzitter, dank u wel. College, dank u wel voor deze kaderbrief. Al uitgebreid besproken in de verschillende commissies, dus ik ga niet herhalen wat we daar allemaal hebben gezegd. Wel het volgende is dat we zoals de heer Oude Wesselink al aangaf, een proces hebben wat een beetje parallel loopt met de coalitieonderhandelingen. We hebben daar in de Commissie BEM vragen over gesteld aan gedeputeerde Strijk. Begrepen dat het ook mogelijk is om bij de begroting het akkoord in de vorm van een begrotingswijziging ook de begroting in te verwerken. Waarbij natuurlijk ook wat hier in de kaderbrief aan beleidsvoorstellen- Want het is niet helemaal gelukt om een beleidsarme kaderbrief op te stellen. Dat heeft ook te maken met processen die doorlopen, buiten de processen die we hier organiseren. Dus daar kijken we natuurlijk reikhalzend naar uit. We zijn ook heel benieuwd wat in het coalitieakkoord komt te staan. We hopen er zelf ook iets aan bij te kunnen dragen.

Dan verder over de kaderbrief zelf. Het meerjarenbeeld heeft een beetje- Een ambigu beeld geeft dat. Aan de ene kant zien we nu nog goede zwarte cijfers onder de streep staan. Maar het College geeft ook al een paar winstwaarschuwingen naar de toekomst toe over investeringen die nog gedekt moeten worden binnen de programma's, maar ook de ontwikkeling in Den Haag rondom provinciefonds, belastinggebied en dat

soort zaken. Dus dat maakt wel dat we ook naar de toekomst toe heel behoedzaam moeten blijven met hoe we met onze financiën omgaan. En daar wil de VVD nog even aandacht voor vragen. Ik heb hierover gezegd wat ik wil zeggen en ben benieuwd naar de moties van de andere partijen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Janssen. Dan kom ik bij D66. Mevrouw De Widt, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt.

Mevrouw **DE WIDT**: Dank u wel, voorzitter. De periode na de verkiezingen. Interbellum, zo werd het vier jaar geleden al genoemd door ons park. Dan gebeuren er altijd bijzondere dingen. Daarnet werd het door meneer Janssen al een café na sluitingstijd genoemd. Ik hoop dat we dat snel achter ons laten, want dat is helemaal niet leuk. De kaderbrief nu deze ronde laat zien dat het hier gaat over de nieuwe bestuursperiode en is daarom een neutrale ondergrond. De brief geeft ons wel de houvast die we als PS op dit moment nodig hebben. Bedankt daarvoor. En alles wat D66 op deze ondergrond wil gaan doen – dat zijn best een paar uitdagingen – daar zijn we druk mee bezig aan de onderhandelingstafel. En daarover binnenkort meer.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw De Widt. CDA. Meneer Westerlaken, u heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Vier jaar geleden stonden we hier ook een kaderbrief te behandelen, want ook toen waren we van mening dat we nog niet een echte kadernota konden indienen, in verband met het toen recent afgeronde coalitieakkoord, de onderhandelingen. Nu zijn we nog niet eens zover dat we iets vanuit het coalitieakkoord hier al kunnen aanbieden. En dat is op zich jammer, maar tegelijkertijd is het ook wel prettig dat we deze kaderbrief hebben, omdat we daarin heel goede doorkijkjes hebben gekregen voor de komende vier jaar, die we heel goed kunnen hanteren bij de gesprekken die wij voeren over de financiën van deze provincie. Daarvoor dank. Want dat is naast het overdrachtsdossier natuurlijk een hele grote klus geweest en wij maken daar gretig en prettig gebruik van.

We hebben nu niet de algemene beschouwingen, de hoogmis van de Staten, maar die hebben we op het moment dat we de uitkomsten van het coalitieakkoord gaan bespreken. En die komen nog qua verwerking een keer terug bij de begrotingsbehandeling. Dus ik ga daar niet te veel over zeggen. Het enige wat ik nog wil zeggen, is dat ik ontzettend blij ben dat we weer een echte financieel woordvoerder hebben, die voor mij vanochtend de jaarstukken heeft gedaan. En volgens mij kunnen we daar nog lang van genieten. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Westerlaken. Dan kom ik bij de Partij van de Arbeid. Meneer Adriani, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Ik zei er vanmorgen ook al iets over en anderen zeiden het ook. Het is een beetje een gekke vergadering vandaag. Dus ik ga inhoudelijk over de kaderbrief niet te veel zeggen, anders dan- En dat sluit ook wel aan bij de woorden van de heer Janssen. Ik denk dat wat die kaderbrief ons leert, is dat we

eigenlijk echt naar twee tijdslijnen moeten kijken. Voor de komende vier jaar en misschien ook nog wel de paar jaar daarna zijn er wel middelen om mee te werken en ambities mee waar te maken. Maar als je kijkt over tien, over vijftien, over twintig jaar, met de investeringen die er dan op ons afkomen, maar ook met de risico's die daar in de betrouwbare Rijksbijdrage of de onbetrouwbare Rijksbijdrage zitten, dan komt er wel iets op ons af. Dus ik denk dat het goed is als we in de komende periode, de komende bestuursperiode, doen wat nodig is. Ik denk, ik gooi hem er nog een keer in. Maar ons ook oriënteren op, welke knoppen zitten er nu in die begroting om te zorgen dat we dat ook over vijftien jaar nog kunnen doen? Om ervoor te zorgen dat we niemand achterlaten, zoals de heer – Jochem, ik ben het echt kwijt, Jochem – zonet in zo'n mooie bijdrage zei. Die zorg is reëel, dus volgens mij hebben we alle informatie voorhanden om dat gesprek de komende twee, drie jaar met elkaar goed te voeren. Daar wilde ik het voor nu bij laten. Ik heb het vermoeden dat er nog best een behoorlijk aantal moties aankomt, dus ik denk dat ik in mijn tweede termijn meer dan twee minuten nodig ga hebben om daar dan ook nog weer iets zinnigs op te kunnen zeggen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Adriani. Partij voor de Dieren, meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u, voorzitter. Wat fijn dat de coalitiepartijen of de mogelijk toekomstige coalitiepartijen zoveel ruimte overlaten voor de oppositiepartijen. Dan is er wat meer tijd over, spreektijd.

De kaderbrief, dat is een brief en dat is geen kadernota. Tegelijkertijd staat er in de brief wel een soort basiskoers voor de komende jaren. Maar als wij terugkijken naar de afgelopen vier jaar, dan zien wij dat de realisatie van de NNN-gebieden en de groene contour ver achterblijft. De OV is afgeschaald, in plaats van de doelstelling van 20 procent groei. En de opwek van duurzame energie komt moeilijk van de grond. De KRW-normen hebben we nergens gehaald en de bodemdaling gaat net zo hard als in 2019. Intussen komen er een paar nieuwe opgaven bij, waaronder de stikstofaanpak en de biodiversiteitscrisis. En logischerwijs is een kaderbrief zonder coalitieakkoord niet het instrument of het moment om nieuw beleid te bespreken. Maar we zien met de kaderbrief wel een basiskoers waarvan wij denken dat die onvoldoende is voor de opgaven die nu voorliggen. Zo wordt er in de kadernota ook gevraagd om een extra bijdrage voor de EBU, Economic Board Utrecht, voor het betere netwerk en lobbywerk. Want – dat staat in de stukken – de EBU is niet in staat om hun taken voor lobby en economie minimaal uit te voeren. En steeds meer economen geven aan dat nog meer groei van de economie eigenlijk niet zo bijdraagt aan brede welvaart. Nog meer bedrijven, nog meer inwoners, nog meer activiteiten en nog meer druk op de schaarse ruimte in onze provincie. Waarom gaan wij dan gewoon door met dit systeem? Op welke manier draagt die focus op economische groei plus de lobby van de EBU bewezen bij aan brede welvaart, vragen wij aan de gedeputeerde Strijk. Gedeputeerde Strijk gaf al aan dat het goed is dat er een gesprek komt over beter meten van brede welvaart. En dat is eigenlijk heel mooi, maar we willen graag nog een stapje verder gaan. We willen graag kijken in hoeverre strategieën zoals donuteconomie misschien een veel betere invulling zijn van het model wat nu steeds gehanteerd wordt van economische groei. En wij vragen een toezegging van de gedeputeerde om het nut van economische groei en alternatieven te evolueren.

Een andere rijdende trein is de Omgevingswet. Het ja-mits-regime heeft bij het waterschap HDSR inmiddels geleid tot heel veel vragen van medewerkers van het waterschap, omdat de waterkwaliteit en de natuur steeds het onderspit delven. Wij willen heel graag horen van de gedeputeerde hoe wij kunnen zorgen met de invoering van de

Omgevingswet dat natuur en waterkwaliteit en luchtkwaliteit niet steeds het kind van de rekening zijn omdat er onvoldoende mensen opkomen voor die belangen. Daar horen we graag van de gedeputeerde hoe daar het beste invulling aan gegeven kan worden. Tot zover. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Travaille. Dan kom ik bij de ChristenUnie. Mevrouw Rikkoert, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Nu met het knopje aan. Waar ik zojuist bij de jaarrekening lovend was over de resultaten, wil ik nu bij de kaderbrief aangeven: maar we zijn er nog lang niet. Er is wat de ChristenUnie betreft extra inzet nodig op in ieder geval een aantal punten en die geef ik graag bij deze mee.

Wat ons betreft, moeten we de agenda Vitaal Platteland uitbreiden tot een compleet uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied, dat integraal alle vraagstukken van onze regio aanpakt. Als we kijken naar de watertransitie, we moeten de waterhuishouding van ons land grondig aanpassen, zodat we minder last hebben van periodes met extreme droogte, zodat we clusterbuien beter kunnen opvangen. De bestrijding van invasieve exoten. We hebben deze taak van het Rijk gekregen zonder het bijbehorende budget. Het ziet ernaar uit dat we voor deze bestrijding nog heel veel extra geld nodig hebben. Dan de woningbouw in de A12-zone, realiseer die vooral zo snel mogelijk en blijf daarbij inzetten op de nabijheid. Wat betreft mobiliteit, niet alles kan qua geld en capaciteit. Dus er zijn een aantal knelpunten en dat vraagt om scherp kiezen voor lopen, fietsen en OV. En dan vooral in die volgorde. Wat ons betreft, gaan we volle vaart aan de slag met isoleren en besparen. En, als het gaat om de RESSen, dat is wat ons betreft het vertrekpunt en wat ons betreft, moeten we daar vooral tempo in maken. Tot slot, doorzetten op een open en transparante bestuursstijl, die de afgelopen jaren is ingezet. En neem ook de uitvoeringskracht- Dat we vooral in moeten zetten op die uitvoeringskracht, waarbij er nu ook een advies van de Raad van State naar buiten is gekomen.

Naar aanleiding van eerdere debatten, willen we nog een amendement en een motie indienen. Allereerst een amendement Gratis OV. Een amendement om de proef gratis openbaar vervoer voor 66-plussers met een krappe beurs 12 maanden te continueren en dat te realiseren binnen het bestaande OV-budget.

En een motie om te komen tot een vervolgaanpak voor doorgaande landbouwverkeer op alternatieve routes, voor de plaats waarbij het landbouwverkeer niet op de hoofdrijbaan mag rijden, maar door de bebouwde kom moet rijden van de dorpen en steden of daaromheen moeten rijden. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A4 van de leden Rikkoert (ChristenUnie), Vuuren (BBB), Hoek (50PLUS), De Jong (Volt), Breur (SP) inzake Continuering proef gratis OV voor 66-plussers met krappe beurs.

Verlenging proef met gratis Openbaar Vervoer

De provincie Utrecht continueert de proef met gratis Openbaar Vervoer voor 66-plussers met een krappe beurs met 12 maanden en met een positieve evaluatie van de huidige proef tot de start van de nieuwe vervoersconcessie;

De kosten hiervan voor de periode 9 december – 31 december 2023 worden ten laste gebracht van het verwachte begrotingsoverschot 2023;

De kosten hiervan voor 2024 en 2025 worden opgenomen in de begroting 2024 en 2025.

Aanleiding:

De huidige proef loopt tot 9 december 2023 en zal vervolgens worden geëvalueerd;

Wel wordt het meegenomen als wens/optie in de aanbestedingsprocedure voor de komende concessieperiode 2025 – 2035.

Beoogd effect:

- Bestrijding van vervoersarmoede bij de doelgroep en continuering van een op het eerste gezicht succesvolle proef.
- Stimuleren van het gebruik van het OV.

Argumenten:

- De huidige proef lijkt succesvol
- Nu stoppen met de proef en met de nieuwe concessie (vanaf 9 december 2025) weer opstarten zal tot onbegrip bij de gebruikers leiden (en hun mogelijk weer terugbrengen in de vervoersarmoede).
- Het opnieuw opstarten zal tot extra publiciteitsinspanningen leiden terwijl bij continuering kan worden doorgebouwd op de nu reeds gedane (publiciteits)inspanningen.
- Continuering van de proef zal voor de nieuwe concessiehouders een positieve stimulans zijn in het aanbestedingstraject.
- Dit voorstel kan binnen het huidige ov-budget worden uitgevoerd.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M23 van het lid Rikkoert (ChristenUnie) inzake Actualisatie van de nota Paralelwegen en landbouwverkeer.

Verzoek:

1. In vervolg op de “redeneerlijnen afwegingskader Plek Landbouwverkeer op Provinciale netwerk” te komen tot een vervolgaanpak voor het doorgaande Landbouwverkeer op alternatieve routes: voor de plaatsen waarbij het (doorgaande) landbouwverkeer niet op de hoofdrijbaan mag rijden maar door de bebouwde kom moet rijden van de dorpen en steden of er omheen moet rijden;
2. Dit samen met de betrokken gemeentes uit te werken in de gemeentelijke omgevingsplannen en de gemeentelijke wegenplannen;
3. Daar waar nodig en mogelijk subsidies te verstrekken aan de gemeenten om tot verbeteringen / aanpassingen te komen conform de bestaande subsidiekaders van de Provincie vanuit de daarvoor beschikbare (beschikbaar te stellen) budgetten en dit uit te werken in de begroting 2024 – 2027.

Aanleiding:

In de vergadering van de Statencommissie Milieu en Mobiliteit van 14 juni 2023 is het memo “toelichting en redeneerlijnen afwegingskader plek landbouwverkeer op provinciale netwerk” besproken. Op een aantal wegen is er geen plaats voor het landbouwverkeer op de provinciale wegen en moet het doorgaande landbouwverkeer via alternatieve routes rijden. Deze alternatieve routes lopen soms dwars door dorpen en over wegen die absoluut niet geschikt zijn voor de grote landbouwvoertuigen; zeker niet als deze wegen zijn ingericht als 30-km weg. Dit betreft o.a. de dorpen Cothen en Werkhoven.

Beoogd effect:

- Helderheid en eensgezindheid (provincie, gemeenten, agrarische sector) over wat de alternatieve routes zijn voor het doorgaande landbouwverkeer.
- Toewerken naar het verbeteren van deze routes (aanpassen of ontwikkelen van nieuwe routes) ten aanzien van ruimte en veiligheid;
- Vastlegging van de (alternatieve) routes in de gemeentelijke omgevingsplannen / wegenplannen.

Argumenten:

- In een aantal dorpen / steden is de (alternatieve) route voor het doorgaande landbouwverkeer zeer onveilig;
- Er zijn geen duidelijke kaders waaraan gemeenten moeten voldoen bij de ontwikkeling van de bebouwde omgeving t.a.v. het doorgaande landbouwverkeer; nu is het vaak een sluitpost en wordt de problematiek pas goed duidelijk na realisatie van plannen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Rikkoert. En uw amendement en motie zullen in het Stateninformatiesysteem worden gezet en maken onderdeel uit van onze beraadslagingen. Kom ik nu bij de fractie van Volt en geef ik graag het woord aan mevrouw Blekxtoon. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Blekxtoon.

Mevrouw **BLEKXTOON**: Dank u, voorzitter. Ook wij feliciteren de heer Beltman met zijn inspirerende maidenspeech. En verder wil ik graag persoonlijk een compliment geven aan de gedeputeerde voor de plaatsing van de Europese vlag hier in de Statenzaal. En wel op zo'n korte termijn.

Wat betreft de kaderbrief hou ik het kort. Dat komt later in het jaar aan de orde bij de begrotingswijziging. De kaderbrief is een gedegen stuk, waarvoor dank. Tegelijkertijd valt het Volt op dat Europa, net als in de jaarstukken, nauwelijks wordt genoemd. Ook hier slechts twee keer. Eén keer in het kader van wetgeving en één keer in het kader van financiering natuurbeheer, waarin verwezen wordt naar 65 procent financiering vanuit Europa. De vraag hier, net als bij de jaarstukken, is of dit de enige Europese financieringsmogelijkheid is die wordt aangegrepen door de provincie. Met de plaatsing van de Europese vlag in onze Statenzaal spreekt Volt de hoop uit dat er de komende vier jaar meer aandacht komt voor Europa. En dan ook in onze financiële verslaglegging. Wij kijken dan ook uit naar de bespreking hierover in de FAC. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Blekxtoon. JA21, meneer Berlijn. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, voorzitter. Gezien het ontbreken van een nieuw College, is het goed dat de kaderbrief zich beperkt tot autonome ontwikkelingen en bestaande plannen, ondanks de vele kwesties die spelen rondom het landelijk gebied. Toch vallen een aantal dingen op. Ten eerste de indexering van de tarieven van het agrarisch natuurbeheer. In de commissie heeft de gedeputeerde al verteld dat subsidies voor natuurbeheerders hierdoor niet stil kunnen komen te vallen. Mocht het Rijk niet betalen, dan gaat het de provincie wel zes jaar lang 1,8 miljoen euro per jaar kosten. We wensen het College in andere provincies dan ook veel succes in verdere gesprekken met het Rijk om dit gefinancierd te krijgen.

Ten tweede lezen we dat delen van kosten rondom de gebiedsgerichte aanpak Landelijk Gebied gedekt worden vanuit reserves. Dit laat nogmaals zien hoeveel druk er is om het UPLG tijdig rond te krijgen. Twee vragen aan de gedeputeerde: worden deze

reserves weer bijgevuld zodra er financiering vanuit het transitiefonds binnenkomt? En komt de dekking van de kosten voor de gebiedsgerichte aanpak in gevaar, als het vaststellen van de definitieve UPLG vertraging ondervindt?

En ik ga verder met een aantal observaties op de kaderbrief die we zijn tegengekomen. Een zorgelijke ontwikkeling vinden we de constatering dat er een sterke toename vanuit het Rijk is van specifieke uitkeringen. Daarmee bestaat het gevaar dat de provincie slechts nog een uitvoeringsbedrijf van Den Haag gaat worden. En daar hebben we al eerder voor gewaarschuwd en we zien graag een reactie van de gedeputeerde hierop.

De opcenten, toch een belangrijke inkomstenbron van de provincie, staan ook onder druk vanwege de toenemende elektrificatie van het wagenpark. Hoe gaan we de periode tot minimaal 2030 kunnen overbruggen zonder de autobezitter die nog niet de mogelijkheden heeft om elektrisch te rijden, niet verder te belasten?

Verder valt ons iets op dat eigenlijk in de gehele kaderbrief terugkomt, namelijk een reflex om telkens maar weer het aantal benodigde fte's op te hogen. Zo moet er een coördinator Veilige Publieke Taak komen en moet er twee fte bijkomen bij het programmateam Wonen en moeten er twee tijdelijke fte's voor inzet aan Procesmanagement ter ondersteuning van diverse projecten worden omgezet in structurele formatie. Ook de huidige capaciteit voor de definitieve inwerkingtreding van de Omgevingswet lijkt ontoereikend. Er wordt namelijk meer capaciteit gevraagd dan verwacht. Hoewel met de Omgevingswet meer legesinkomsten te verwachten zijn, is het zeker niet de verwachting dat de legeskosten de totale extra werkzaamheden zullen dekken. Als je zo'n bedrijf moet runnen, dan ga je snel failliet.

Het Rijk herneemt de regie op de ruimtelijke ordening via de sporen van de nationale programma's, de NOVEX-gebieden en het Ruimtelijk Voorstel. Deze werkwijze is nieuw, cyclisch en structureel. En deels kan dat binnen de organisatie worden opgevangen, maar – u raadt het vast al – deels betekent deze autonome ontwikkeling een verzwaaring van de taken, waarvoor extra mensen dienen te worden aangenomen.

Voor de integrale programmering van de energie-infrastructuur zijn met ingang van 2022 twee extra fte's toegekend, maar dit is nog niet voldoende. Vanwege de netcongestie zijn structureel vier extra fte's nodig. En deze vier worden gedekt met een bedrag van 520.000 euro. Dat is ongerekend 130.000 euro per fte's, omgerekend 6.000 euro per maand. Dat ligt toch fors hoger dan het gemiddelde salaris van een buschauffeur, waar een groot tekort aan is, maar dat terzijde. Dan de formatie Fiets. Kwamen we al eerder tegen. Vier fte moeten gecontinueerd worden. Dat waren er eerst tien, dus dat is een goede ontwikkeling. Ook bij het programma U-Ned lezen we dat de rek er echt wel uit is. Zo staat er dat er acute noodzaak is tot inzet van 16 extra fte. Bij de trambeheerorganisaties zijn ze wat minder ambitieus. Daar wordt slechts om een uitbreiding van 10,9 fte gevraagd. Om het programma Hollandse Waterlinies vanaf 2025 voort te zetten, is het voorstel om 3,5 fte structureel toe te kennen. Voor het cluster Interbestuurlijk Toezicht wordt structureel 1,2 fte extra beschikbaar gestel. En voor het invullen eigenaarsrol Verbonden Partijen is ook aanvullende capaciteit nodig. Dat gaat nog eens om 232.000 euro structureel. Ook hebben we nog een subsidiecoördinator nodig voor 144.433 structurele euro's. Verder hebben we nog een kwartiermaker nodig, maar die blijft gelukkig maar twee jaar, voor het bedrag van 143.759 euro. En voor de financieel strategische denkkracht is uiteraard ook extra capaciteit nodig. Structureel gaat het dan om 2 fte à 278.000 euro en incidenteel voor vier jaar een halve fte à 72.000 euro. Gelukkig wordt ook nog wel eens een fte uitgespaard. Maar voor het secretariaat van de commissaris is dan wel weer extra capaciteit nodig. Maar dat kunnen we volledig begrijpen. We snappen ook wel dat de commissaris niet eigenhandig die 1500 brieven per jaar de deur uit kan doen. Maar goed, het beeld is duidelijk. Iedereen wil eigenlijk uitbreiding van de formatie. En enerzijds is dat ook wel begrijpelijk, maar anderzijds leven

we in een werkelijkheid waar elke euro aan extra formatie door de belastingbetaler betaald moet worden. We willen hier dan ook nogmaals pleiten voor een sobere inrichting van het ambtenarenapparaat. En in plaats van telkens de portemonnee maar weer te trekken, zouden we ook onze prioriteit tegen het licht moeten houden en proberen te voorkomen dat ook wij schuldig zijn aan alsmaar uitdijende overheid.

Bij deze kaderbrief dienen wij een tweetal moties in. De eerste is de motie Op centen, dienen we samen met de PVV in. Het komt er kort op neer dat we de opcenten niet verder wil verhogen met het te verwachten inflatiecijfer van 3,2 procent, maar vast willen houden aan de geprognoseerde inflatie van 2,4 procent.

En de tweede gaat over het Kansenmakersteam. Daar willen wij geen uitbreiding van het Kansenmakersteam, omdat, één, geen dekking voor is en, twee, er verschillende gelijksoortige teams al flink uitgebreid gaan worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M24 van het lid Berlijn (JA21) inzake Kansenknaken.

Provinciale Staten van Utrecht in vergadering bijeen op 28 juni 2023.

Draagt GS op:

In ieder geval geen extra fte beschikbaar te stellen voor het Kansenmakersteam. De eventueel extra benodigde mankracht te halen uit de versterking van het Interbestuurlijk Toezicht of de uitbreiding van het programmateam versterking beleidsfunctie Wonen.

Duiding:

Er gevraagd wordt om een uitbreiding van 1,5 fte voor het Kansenmakersteam. Dit terwijl er gesproken wordt over een synergie met het programmateam versterking beleidsfunctie Wonen. Voor de versterking van dit programmateam wordt al 2 extra fte gevraagd en binnen het cluster Interbestuurlijk Toezicht is er ook 1,8 fte beschikbaar voor de wettelijke taak huisvesting vergunninghouders. Ook voor deze cluster wordt nog eens structureel 1,2 fte extra vrijgemaakt voor het cluster à 161.000 euro per jaar.

De provincie wil garant staan voor een bedrag van 850.000 euro voor de jaren 2024 en 2025 voor de cofinanciering van het Kansenmakersteam en daarna voor 425.000 euro structureel per jaar. Dit terwijl het nog niet duidelijk is of de provincie deze kosten kan dekken door een verhoogde uitkering van het provinciefonds.

Beoogd effect: Een besparing op de uitgaven van de provincie. Voorkomen van versnippering allerlei programmateams.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M25 van het lid Berlijn (JA21) inzake Opcenten.

Provinciale Staten van Utrecht in vergadering bijeen op 28 juni 2023.

Constaterende dat:

- Het autorijden steeds duurder dreigt te worden.
- Per 1 Juli de accijns op benzine en diesel flink wordt verhoogd.

Overwegende dat:

- Veel inwoners van de provincie Utrecht de auto voor dagelijks gebruik nodig hebben.
- Met het verhogen van de accijns op benzine en diesel automobilisten (weer) duurder uit zijn.

- Met de huidige inflatie de rijdende inwoners van de provincie Utrecht wel een kleine meevaller kunnen gebruiken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Stefan Berlijn, fractie JA21

De **VOORZITTER**: Dank u wel meneer Berlijn. En een tweetal moties bij deze ingediend en die zullen in het systeem gezet worden en maken onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dank u wel.

Dan kom ik bij de PVV en dan geef ik de heer Nagtegaal het woord. Meneer Nagtegaal, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Ik leg even de iPad zodanig neer dat hij er niet weer tussen zit. Gefaald. Voorzitter, ik kan heel kort zijn in mijn bijdrage. Voorzitter, stel je eens voor, je bent op een prachtige zomerdag lekker aan het recreëren met je vrienden, je geliefde of gezin bij een van onze mooie Utrechtse recreatiegebieden. Maar opeens, je onderbuik begint te rommelen. Een tergende buikkramp die door je kronkelende en lange organen raast. Je haast je in de richting waarvan je wellicht denkt dat er een bijna hemelse lozing kan plaatsvinden. Maar als kip zonder kop huppel je door de takken realiserend dat je geen kant op kunt. Wat moet ik nu, vraag ik dan bij mezelf. Je ziet een hoop takken die doet ogen als een vogelnest en krijgt een bijna oermenselijke drang om je ballast aldaar te lozen. En na een euforisch gevoel van opluchting, realiseer je opeens dat je geen toiletpapier hebt meegenomen. Voorzitter, de rest van dit verhaal kunt u zelf wel invullen. De PVV, JA21 en 50PLUS vinden het van uiterst belang dat er een integraal beleid en gesprek komt, als het gaat om het faciliteren en realiseren van meer toiletten, urinoirs en verschoontafels bij Utrechtse recreatiegebieden. En wij realiseren ons goed dat het College van GS hier al mee bezig is. Maar er mist wat ons betreft een stukje motivatie om dat nou echt direct op te pakken. We zien onze motie, die ik zo officieel indien, vooral als een aanvulling op het gevoerde beleid. En we beogen dat er snel meer concrete plannen liggen om meer sanitaire voorzieningen te realiseren bij recreatiegebieden. En u kunt de verdere argumenten lezen in onze motie. Deze motie met de toch wel onconventionele titel, Niet kakken tussen de takken, dien ik daarom nu officieel in, mede namens – zoals eerder genoemd – JA21, de heer Fiscalini, en 50PLUS, mevrouw Hoek.

En voorzitter, u vraagt zich vast af – en wellicht ook sommige Statenleden – waarom komt die Nagtegaal nou weer met zo'n gekke titel voor een motie? Ik wil vooral alle kudos geven aan de heer Fiscalini voor het verzinnen van deze titel. En ik kon u vertellen, we lagen echt in een deuk van de gedachte dat onze voorzichter de titel straks bij de stemmingen moet oplezen. Alleen daarom is het gewoon geniaal, vinden wij. Dus meneer Oosters, ik wacht met veel belangstelling op uw mooie articulatie van deze motie straks. Dank u wel. Dit was het eigenlijk.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M26 van de leden Nagtegaal (PVV), Fiscalini (JA21), Hoek (50PLUS) inzake Niet kakken tussen de takken.

Draagt GS op

1. In overleg te gaan met alle relevante partners (recreatieschappen, gemeenten, waterschap, Staatsbosbeheer, etc.) over de sanitaire

- voorzieningen bij (openbare) recreatiegebieden (toiletten, urinoirs en verschoontafels) en hoe deze, waar nodig, kunnen worden uitgebreid.
2. Hierover concrete doelen op te stellen om tot verbetering te komen van het huidige waarderingscijfer voor sanitaire voorzieningen.
  3. De subsidieverordening, die het toelaat om subsidie aan te vragen voor het plaatsen van meer toiletten, nogmaals onder de aandacht te brengen bij relevante partners.
  4. PS ruim voor de volgende Kadernota te informeren over de stand van zaken.

Duiding

In het onlangs gepubliceerde bezoekersonderzoek¹ kunnen we lezen dat het algehele waarderingscijfer voor sanitaire voorzieningen een schamele voldoende krijgt (5,7). Op een prachtige zonnige dag is er niets vervelender dan niet fatsoenlijk naar het toilet kunnen gaan. Ook kan het bijvoorbeeld voor jonge gezinnen vervelend zijn als men met niet-zindelijke kinderen geen kant op kunnen. Veel mensen moeten dan genoodzaakt wildplassen of - poepen. Dit heeft weer allerlei gevolgen voor de gezondheid van mens, dier en natuur.

De indieners van deze motie zijn op de hoogte van de inspanningen van dit college om meer sanitaire voorzieningen te realiseren en de eerdere (aangenomen) moties hierover. Met deze nieuwe motie vragen wij een nog meer integrale aanpak als het gaat om de sanitaire voorzieningen bij recreatiegebieden. Ook kan het college deze motie zien als steun voor de gevaren koers op dit punt.

Het college heeft eerder een aangenomen motie (M101/2019) afgedaan als afgehandeld. Maar de indieners van deze nieuwe motie missen daar toch concrete doelen bij. We missen vooral het antwoord op de fundamentele vraag; Waarom is het algehele waarderingscijfer voor sanitair zo opvallend laag vergeleken met de rest? M101/2019 vroeg om een inventarisatie, die heeft het college dan ook gegeven. Maar de vervolgstappen blijven uit als het gaat om het stellen van concrete doelen.

Vanuit het ambtelijk apparaat wordt aangegeven dat er n.a.v. M101/2019 blijvend aandacht wordt gegeven aan toiletten in openbare ruimte, dus ook recreatiegebieden. Ook stellen zij dat de subsidieverordening van de provincie de mogelijkheid biedt om voor het plaatsen van een toilet een subsidie te krijgen. De indieners van deze moties zouden dan ook graag zien dat deze subsidieverordening meer onder de aandacht wordt gebracht bij relevante partners in onze provincie.

Beoogd effect

De indieners van deze motie beogen een meer integraal gesprek als het gaat om de sanitaire voorzieningen bij recreatiegebieden. Op termijn hopen wij dat er concrete plannen liggen om het aantal toiletten, urinoirs en verschoontafels bij dergelijke gebieden uit te breiden en dat het waarderingscijfer op dit punt bij een volgend bezoekersonderzoek substantieel is gestegen.

En gaat over tot de orde van de dag.

De **VOORZITTER**: Ik ga mij voorbereiden, meneer Nagtegaal. Misschien een wat langere schorsing straks om voor de spiegel te oefenen. Dank u wel.

Een interruptie, mevrouw Veen, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Veen.

Mevrouw **VEEN**: Voorzitter, de heer Nagtegaal noemde zojuist een paar hele belangrijke onderwerpen als het gaat over recreëren, wat aan voorzieningen extra getroffen kan worden door onze provincie. Zo filosoferend over wat een mens allemaal kan overkomen tijdens het recreëren – met dank aan de beeldende omschrijving van de heer Nagtegaal – was er eigenlijk nog wel een probleem wat we collectief, wat met een

aantal Statenleden tot ons kwam, waarvan we dachten, dit mag eigenlijk ook wel- Verdient eigenlijk ook wel aandacht, als we het hebben over dit onderwerp. En dat is namelijk menstruatie. Daar heeft namelijk de helft van onze aardebewoners mee te maken. En dat wordt vaak een beetje lacherig en zenuwachtig ontvangen als het in een politiek huis over dit onderwerp gaat. Maar dat is wel degelijk van groot belang voor een heel groot deel van onze inwoners in onze provincie. Dus onze vraag is eigenlijk, we hebben een motie liggen, die geheel in de poëtische lijn van de heer Nagtegaal, Menstruatie in de recreatie heet. Maar misschien kunt u ook middels een toezegging- Deze motie heeft overigens steun van de PVV en van de VVD al. Anderen zijn natuurlijk welkom. Maar misschien kan de gedeputeerde met een toezegging aangeven dat er aandacht zal zijn voor deze problematiek voor menstruatiearmoede en het beschikbaar stellen van prullenbakken en menstruatieproducten bij recreatievoorzieningen, middels een toezegging.

De **VOORZITTER**: U mag er zo op reageren. Maar even dat ik het goed begrijp. U stelt een vraag via een interruptie aan het College en dient geen motie in.

Mevrouw **VEEN**: De vraag is of het middels toezegging kan worden toegezegd. En ik hou de motie voor de tweede termijn achter de hand.

De **VOORZITTER**: Dat begrijp ik. Maar dan heb ik het goed begrepen. Dank u wel. Meneer Nagtegaal reageert er nog even kort op.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Even voor de notulen, ik denk dat u net bedoelde dat de D66-fractie en de VVD stemt mijn motie. Want u zei, PVV en VVD. U bent niet van de PVV, denk ik.

Mevrouw **VEEN**: De motie die wij achter de hand hebben liggen, daar doelde ik op.

De heer **NAGTEGAAL**: Ik begrijp het. Een korte reactie hierop, voorzitter. Wij hadden het niet in de motie gezet en misschien komt dat wel omdat wellicht menstruatie niet in mijn leven een issue is. Maar ik onderschrijf het belang ervan en ik denk dat het inderdaad heel belangrijk is dat dat ook wordt meegenomen. Dus ik geef graag ook nog extra die toezeggingvragen door aan de gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dan gaan we zo met belangstelling luisteren wat de gedeputeerde daarop gaat antwoorden. Dan is de beurt aan de SGP. Meneer Van den Dikkenberg, u heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank u wel. Deze kaderbrief is een bijzondere kaderbrief. Het werd net al de bodem genoemd. Maar in mijn bijdrage zit een beeldspraak waarvan ik niet hoop dat we de bodem raken. Hij is beleidsarm en toch niet. En we begrijpen wat dat betreft ook best wel de situatie. Iets minder begrijp ik de debatbijdragen. Want als we als hoogste orgaan – ondanks dat een paar fracties met elkaar aan het praten zijn – maar vergaderen over de toekomst, dan moet je toch ook vrij zijn om te beslissen als hoogste orgaan wat het gemandateerd bestuur straks moet gaan doen. Daar hebben we natuurlijk alle mogelijkheden voor en juist zo'n vergadering waarin nog geen nieuw dagelijks bestuur zit die daarover oordeelt, moet dan ook de ruimte geven aan het hoogste orgaan om daar iets van te vinden.

Maar goed. Voorzitter, we begrijpen de voorstellen, de overzichten van investeringen. En wat wel bevreemdend is dan, is dat niet over je graf heen regeren vaak

gezegd wordt, maar dat er toch 70 fte in de plannen opgevoerd worden, waarvan 35 structureel. We onderkennen de grote opgaven die daaronder liggen, zoals de netcongestie, en zijn ook blij dat er eindelijk serieus gewerkt wordt aan de motie uit 2020 van de SGP, om met urgentie aan het energienet te werken. Voorzitter, wellicht waren we toen iets te vroeg, maar de meerderheid van de Staten ondersteunde ons toen dat er hard aan gewerkt moet worden. En we zien nu eindelijk de effectuering daarvan.

Toch is het niet altijd helder waarom het opgedragen budget wordt gekozen. Bijvoorbeeld de 10 fte op de strategie voor de MIRT, terwijl het MIRT-programma juist uitgekleeft wordt. Voorzitter, als je de provincie ziet als een schip – dan hoop ik dus niet dat we de bodem aan gaan raken – dan zorgt deze kaderbrief ervoor dat er geen lek ontstaat, worden zeilen uitgespannen om op een aantal briesjes te anticiperen, maar wordt een echte koersbepaling niet uitgezet. Dat wordt nu dus aan de tafel met de pratende partijen gedaan. Omdat we als SGP op enkele punten er wel belang aan hechten om niet stil te vallen op open zee, dienen we drie moties in.

Voorzitter, de eerste is de motie Grondstoffenmonitor. Omdat wij vinden dat circulaire ambities makkelijk te verwoorden zijn en over elkaar heen struikelen bijna en nog slecht praktisch van de grond komen, bieden we die motie in, om circulariteit in de praktijk te brengen. We doen een voorstel om de tijd te nemen om een grondstoffenmonitor in te richten voor provinciale organisatie. Niet per se ingewikkeld, maar wel de opmaat om het grondstoffengebruik centraler te kunnen sturen. En daarom dit verzoek, mede namens de fracties van BBB, ChristenUnie, D66 en GroenLinks.

Een tweede motie die we graag in willen dienen, gaat over archeologische vondsten en archeologisch publieksbereik. Want, voorzitter, we hebben het al eerder in de commissies gedeeld, hechten wij er waarde aan dat archeologie, waar we als provincie ook echt een taak in hebben, ook daadwerkelijk een plek heeft, dat inwoners ook terugzien wat wij met archeologie doen. Nu lijkt het een soort van verplicht nummertje bij projecten. Het verdwijnt ergens in een depot en je moet mazzel hebben om het terug te zien. En we zouden daar graag meer ruchtbaarheid aan geven. Periodiek zorgen archeologische vondsten voor veel enthousiasme, maar raken vervolgens in de vergetelheid. We beheren een depot en hebben een taak in de provinciale archeologie. En permanente aandacht zorgt ervoor dat een structurele borging en binding van inwoners met hun omgeving ontstaat en daarmee ook een waardering van de omgeving en ook het landschap waar dat verleden heeft plaatsgevonden. Voorzitter, daarin zit ook een lerende component. En ik zou graag zien dat we dus ook scholieren en kinderen betrekken bij opgravingen, om het enthousiasme voor de omgeving te bewaren. Die motie dienen we samen in met BBB en D66.

Een derde motie gaat over Werklandschappen van de Toekomst, om daaraan deel te nemen. Voorzitter, we staan aan de vooravond van grote investeringen in de revitalisering van het bedrijventerrein. Als provincie trekken we daar ook aan, soms direct, soms indirect. En omdat we hierin als maatschappij veel geld gaan investeren de komende jaren, lijkt het me goed voortijdig aan te haken op actuele kennisontwikkeling in triple helix van Werklandschappen van de Toekomst, waarin organisaties als IVN, kennisinstellingen, marktpartijen en overheden elkaar gevonden hebben en vinden, nog bezig zijn in opbouw, om daar actief kennis over te ontwikkelen. Hier komen die partijen bij elkaar in de triple helix en wordt er realistisch gewerkt aan toekomstbestendige bedrijfsterreinen en innovaties die daarop plaats kunnen vinden. En voorzitter, om daaraan deel te nemen, roep ik het College op om deel te nemen op het lagere ambitieniveau B. Het kan ook nog een niveautje hoger, maar die zou ik dan graag aan de onderhandelende partijen mee willen geven, als zij die ambitie hebben. Laten we vandaag vooral besluiten om er deel aan te nemen en daar budget voor vrij te spelen in de begroting. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M27 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Verleun (BBB), Kennedy (ChristenUnie), Harinck (D66), Matser (GroenLinks) inzake Grondstoffenmonitor.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 28 juni ter bespreking van het Kaderbrief;

Constaterende dat:

- Provincie Utrecht als opdrachtgevende en inkopende overheid slaagde de regie voert over het gebruik van grondstoffen;
- Grondstoffenkringlopen in 2050 bij voorkeur gesloten zijn, in 2030 voor 50% minder primaire grondstoffen gebruikt moeten worden;
- We midden in een transitie naar een circulaire economie onderweg zijn;

Overwegende dat:

- We veel grondstoffen gebruiken maar weinig inzicht hebben in de hoeveelheden;
- Inzicht in gebruik van grondstoffen helpt bij bewustwording van het gebruik ervan;
- Sturen op gebruik pas kan als inzicht in gebruik aanwezig is;

Verzoekt het college:

- In de kadernota 2025 een voorstel op te nemen van de wijze waarop we ons grondstoffengebruik kunnen monitoren
- Hier een financieel voorstel bij toe te voegen om het instrument daadwerkelijk uit te voeren en in te richten.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M28 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Vogel (BBB), Kamp (D66) inzake Leren van Archeologen.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 28 juni ter bespreking van het Kaderbrief;

Constaterende dat:

- Provincie Utrecht, lezende de jaarrekening 2022, hard werkt aan cultuur- en erfgoedbeleid;
- Het voor kinderen, jongeren en ouderen van groot belang is de geschiedenis van de leefomgeving te kennen;
- De provincie een provinciaal depot heeft waar bodemvondsten geregistreerd en bewaard worden;

Overwegende dat:

- Het publieksbereik van cultuur- en erfgoed veel bekendheid geniet;
- De Utrechtse archeologie minder publiek bekend is;
- Het uitgangspunt 'Learning by doing' ook op dit thema blijvend interesse kan opwekken bij jonge inwoners indien zij betrokken worden bij archeologische projecten
- Hierdoor binding aan de leefomgeving ontstaat met toegenomen waardering hiervan als gevolg;
- Reizende tentoonstellingen in gemeentekantoren, bij echte opgravingen scholieren betrekken en een wisselende tentoonstelling in het provinciehuis passende middelen kunnen zijn om het publieksbereik te verhogen;

Dragen het college op:

- In de begroting aanvullend op de middelen voor cultuur en erfgoed specifiek voor publieksbereik archeologie middelen te reserveren;
- Hiervoor €100.000 op te nemen in de begroting en dit te dekken uit het structureel meerjarig saldo;
- Een wisselende tentoonstelling te maken in het provinciehuis.
- Kinderen en jongeren te betrekken bij archeologie, bijvoorbeeld door aan te haken bij de Cultuureducatie.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M29 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Werklandschappen van de Toekomst.

Constaterende dat:

- Provincie Utrecht hard werkt aan het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen;
- Het ruimtegebruik op bedrijventerreinen in toenemende mate geïntensiveerd zal worden;
- Werklocaties in de provincie staan voor grote verduurzamingsopgaven;

Overwegende dat:

- In Nederland het programma Werklandschappen van de Toekomst als verbindend middel operationeel is;
- Samenwerking binnen een dergelijk programma voordeel oplevert door het versnellend leren van proefprojecten door het hele land;
- De deelname aan het programma werklandschappen van de toekomst op de lijst met controversiële onderwerpen is opgenomen;
- Deelname aan het programma gewenst is om onze provinciale inzet inzake de verduurzamingsaanpak efficiënt en doelmatig in te zetten;

Dragen het college op:

- Deel te nemen aan het programma 'Werklandschappen van de Toekomst' op het lagere ambitieniveau B;
- De benodigde middelen á 800.000 euro voor de periode 2023-2027 op te nemen in de begroting en dit te dekken uit het structureel meerjarig saldo.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer van den Dikkenberg. En uw moties worden in het Stateninformatiesysteem gezet en maken onderdeel uit van onze verdere beraadslagingen. Kom ik bij de SP. Meneer Breur, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

Motie M30 van de leden Breur (SP), Travaille (Partij voor de Dieren) inzake OV op volle sterkte.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 28 juni, Gehoord de beraadslagingen

Overwegende dat:

- De afschaling van de OV-dienstregeling zoals hij tijdens het corona-tijdperk gold, vooralsnog niet is teruggedraaid,
- Dat door deze afschaling reizigers uit het OV zijn afgehaakt (waaronder de 'rendabele' forenzen),

- Een betrouwbare dienstregeling waarin het OV frequent rijdt de aantrekkingskracht van OV vergroot en reizigers stimuleert om voor het OV te kiezen

Roepen het College van Gedeputeerde Staten op om:

- De dienstregelingen in het OV terug te brengen naar het niveau van 'voor corona',
- Hierbij evenredig in te zetten op OV in het buitengebied,
- De hiervoor benodigde kosten à €20 miljoen te verwerken in de begroting 2024.

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. En laat ik beginnen met complimenten uitspreken aan de heer Beltman voor zijn mooie maidenspeech. Ook een prachtig thema, zorg ervoor dat niemand of niks achterblijft. En in dat thema ga ik gelijk een daad stellen. U heeft vast gezien dat de Partij voor de Dieren nog drie seconden spreektijd over heeft, maar nog niet alles heeft gezegd wat ze wilde zeggen. Dus bij deze, mag ik namens die partij complimenten overhandigen aan gedeputeerde Schaddelee voor wat die doet met de fietsroutes.

En dan hebben we nog een vraag die toevallig ook nog overeenkomt met- Heeft de Partij voor de Dieren nog een vraag die toevallig overeenkomt met iets wat wij ook al jaren roepen en dat is inzetten op energiebesparing. En er zijn dus wijkgerichte programma's per gemeente voor woningisolatie. En dat kunnen wij als provincie stimuleren en richting geven. En net zoals wij voor de RES zulke afspraken maken over de opwek, kunnen we dat ook doen met besparing. Het is geen wettelijke taak, maar het zou wel helpen. En het leuke daarvan is dat het zomaar een aantal windmolens kan schelen. Dus tot zover hetgeen wat de Partij voor de Dieren nog had liggen. En dan ga ik nu over tot mijn eigen zaken.

Ik heb een tweetal moties voorbereid. Het zijn de eerste moties die ik indien deze Statenperiode. En als je je allereerste motie indient, laat dat er dan eentje van betekenis zijn. Laat mensen zien waarvoor je staat. Dus ik begin met een klassieker, OV op volle sterkte. We hebben wat afgeschaald in de coronatijd. En die afschaling zou ik graag liever gister dan morgen teruggedraaid zien hebben. En daarvoor heb ik een motie voorbereid die ook vorig jaar al een paar keer de revue is gepasseerd, waarin wij het College van Gedeputeerde Staten oproepen om de dienstregelingen in het OV terug te brengen naar het niveau van vóór corona, hierbij evenredig in te zetten op OV in het buitengebied en de hiervoor benodigde kosten van 20 miljoen te verwerken in de begroting. Deze mag ik mede indienen namens de Partij voor de Dieren en-

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Breur. Dan onderbreek ik gelijk even om mevrouw Flink het woord te geven die een interruptie heeft.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Flink.

Mevrouw **FLINK**: Dank u wel, voorzitter en dank aan heer Breur voor het indienen van een motie over het versterken van ons OV. OV gaat mij natuurlijk zeer aan het hart. Ik had wel een aantal vragen voor de heer Breur. U noemt een bedrag van 20 miljoen. Ik vroeg me af hoe u komt op het bedrag van 20 miljoen en uit welke pot u dat wenst te dekken. Het bedrag dat nu genoemd wordt in de motie is vooralsnog ongedekt in de motie. En daarnaast vroeg ik me af of de heer Breur het met mij eens is dat de stand van zaken vóór corona niet noodzakelijk is om naar terug te streven, maar dat het ook kan dat

juist de stand hoe we hem nu willen inrichten anders is dan drie jaar geleden vóór corona. Dat dat in drie jaar tijd toch best veranderd kan zijn. En of meer maatwerk daarin misschien juist wenselijk is. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dat zijn nogal wat vragen in één keer. Ik zal ze proberen allemaal te beantwoorden. Als ik iets vergeet, dan ga ik ervan uit dat u me eraan herinnert. Wat betreft het bedrag van 20 miljoen, dat is technisch gevraagd en dit is het bedrag dat uit de ambtelijke organisatie is gerold. Ik ga ervan uit dat dat getal klopt. En als dat getal niet zou kloppen, dan had ik een ander getal verwacht.

Waar dat uit gedekt moet worden, op dit moment heb ik nog geen specifieke dekking gegeven, in tegenstelling tot de motie die ik vorig jaar indiende. Toen stelde ik een verhoging van de opcenten voor. Alleen het jaar laat een behoorlijk positief resultaat zien, waar die 20 miljoen makkelijk uit kan. Dus ik denk wel dat er in het opstellen van de begroting voor het komende jaar nog wel ruimte is voor die 20 miljoen. En ik laat dan liever het College vrij om te kijken waar die het beste vandaan komt.

Mis ik dan nog een vraag? De vraag of het niveau van vóór coronatijd, dat dat het gewenste niveau is. Nee, mevrouw Flink. Ik zou het liefst een veel dichter OV-netwerk hebben met een veel frequentere richtlijn, die echt kan stimuleren om mensen de auto te laten staan, die echt kan zorgen voor mobiliteit voor iedereen. Maar dit zie ik als een belangrijke eerste stap en vandaar dat de motie is ingediend zoals ingediend.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Voldoende? Meneer Hossain.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Hossain.

De heer **HOSSAIN**: Dank u wel, voorzitter. Is de heer Breur zich er ook van bewust dat OV-professionals zelf ook vorige week nog bij de Dag van het OV eigenlijk concluderen dat die reizigers van vóór corona, die nu niet terug zijn gekomen, ook helemaal niet meer terug te winnen zijn? En dat we juist moeten inzetten naar een veel bredere integrale visie op hoe we nieuwe reizigers gaan verleiden. En dat teruggaan naar die oude situatie dat dus niet bereikt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dat is gedeeltelijk waar. Maar als we ook nieuwe reizigers willen aanspreken, dan hebben we nog steeds een goed dekkend OV-netwerk nodig. Dus of je de oude reizigers terugkrijgt of nieuwe reizigers verleidt, je hebt sowieso een goed OV-netwerk nodig.

De **VOORZITTER**: U vervolgt.

De heer **BREUR**: Ik vervolg inderdaad, want ik had nog een tweede motie. Die lijkt op de motie die de heer Nagtegaal zojuist heeft ingediend. Maar waar de heer Nagtegaal pleit voor een integraal beleid – waar ik ook van harte achter kan staan, dus bij deze zeg ik mijn steun voor zijn motie toe – gaat de motie die ik nu indien over een specifieke casus. Een casus is waar de laatste paar weken nogal wat om te doen is in de gemeente Stichtse Vecht, waar ook een petitie voor loopt die de nodige handtekeningen

heeft opgehaald. En waarvoor volgende week ook in de gemeenteraad van Stichtse Vecht een motie wordt ingediend. De acties die daar lopen, die ondersteunt mijn partij van harte. Mijn partij zal ook de motie in Stichtse Vecht indienen. Maar er is ook een rol van de provincie. En daarom pak ik ook dit podium om hier de motie in te dienen, waarin wij het College opdragen om in goed overleg met de stad Utrecht, gemeente Stichtse Vecht en de Stichtse Groenlanden te komen tot het plaatsen van voldoende permanent openbare toiletten in een vrij toegankelijk deel langs de grote Maarsseveense Plassen in 2024. En indien nodig bij de begroting 2024 hiervoor middelen beschikbaar te stellen. En voor deze zomer in 2023 in overleg met de hiervoor genoemde partijen tot tijdelijke toiletvoorzieningen te komen. En de eventuele kosten via de PNC-cyclus te verantwoorden. En ga maar weer over tot de orde van de dag. En ook deze motie mag ik mede indienen namens de heer Travaille van de Partij voor de Dieren.

Motie M31 van de leden Breur (Socialistische Partij), Travaille (Partij voor de Dieren) inzake Plassen bij de Maarsseveense Plassen.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 28 juni 2023, gehoord de beraadslaging,

Constaterende dat:

- Het vrij toegankelijk deel van de Maarsseveense plas bedoeld is voor dagrecreatie.
- Bij mooi weer, hier duizenden mensen gebruik van maken
- Er langs dit deel van de Maarsseveense Plassen geen openbare wc's zijn.
- Er in een paar uur 300 recreanten een petitie tekenden om daar wc's te plaatsen.

Overwegende dat:

- De behoefte aan openbare toiletten ook langs de Maarsseveense Plas dus groot is
- Veel dagrecreanten nu hun behoefte in de bosjes doen omdat toiletten ontbreken.
- Dit een bedreiging is voor de volksgezondheid
- Niet alleen mensen maar ook dieren hierdoor ziek kunnen worden
- De vervuiling afbreuk doet aan het goede recreatie aanbod in onze gemeente
- Er steeds meer mensen opzoek gaan naar gratis recreatie omdat ze minder te besteden hebben

Draagt het College op:

- In goed overleg met de gemeentes Stichtse Vecht en Utrecht, en de Stichtse Groenlanden (Staatsbosbeheer) te komen tot het plaatsen van voldoende openbare toiletten in het vrij toegankelijk deel langs de grote Maarsseveense Plas.
- Indien hierbij kosten voor rekening van de provincie komen, deze op te nemen in de begroting.

En gaat over tot de orde van de dag.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel, meneer Breur. En meneer Nagtegaal heeft nog een vraag voor u. Meneer Nagtegaal.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Dank, voorzitter. Aan de ene kant steun ik natuurlijk ook wat u hiermee probeert te bereiken. Alleen als ik nu zelf zou denken, wellicht heb ik een beetje het gras onder uw voeten gemaaid met de motie die ik dan heb ingediend samen met Ja21 en 50PLUS, alleen is het dan nu niet eigenlijk gek dat u dan ook om een Statenuitspraak eigenlijk vraagt voor specifiek Maarsseveense Plassen? Is dat dan niet een beetje lullig voor al die andere recreatiegebieden waar mijn motie dan ook over gaat. En die gaat ook over Maarsseveen. Dus is het dan niet een beetje een soort overbodige motie geworden? Ik voel me er een beetje ongemakkelijk bij, maar dat is wel een beetje hoe ik er nu over denk.

De **VOORZITTER**: Meneer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Ik zie de moties juist als elkaar versterkend. Ik ben van harte met u eens dat er gewoon een goed beleid is voor sanitaire voorzieningen bij recreatiegebieden, zoals we die bij de Haarrijnse Plassen kennen en bij Loosdrecht. En waar ik vaak kom, bij Kwintelooyen, zijn ook toiletten. En waarom daar wel en op andere plekken niet? Waarom ik nu de Maarsseveense plassen eruit haal, is omdat daar nu specifiek een petitie voor loopt. Kennelijk is daar – en no pun intended – de behoefte erg hoog. Dus daar wil ik graag zo snel mogelijk actie op. En dan steun ik u ook met op zoveel mogelijk plekken, of eigenlijk in alle recreatiegebieden, moeten die voorzieningen komen. Maar daar specifiek de Maarsseveense Plassen is nu enorme vraag zichtbaar en daar acteer ik graag op.

De **VOORZITTER**: Mooi. Heel kort nog, meneer Nagtegaal.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Voorzitter, ik steun de intenties volledig van de SP-fractie. Alleen is dan eigenlijk die motie die uw fractie geloof ik dan in Stichtse Vecht gaat indienen volgende week niet al genoeg? En is deze motie dan niet een soort dubbelop-verhaal? Dat is een beetje mijn laatste vraag. En voor de rest, ik steun de intenties van de SP. En we kijken wat wij met de motie doen. Maar dat was een beetje de laatste vraag.

De **VOORZITTER**: Helemaal duidelijk. Maar meneer Breur zijn afweging denk ik verteld al.

De heer **BREUR**: Om die vraag nog wel te beantwoorden, ieder vertegenwoordigend orgaan roept zijn eigen bestuur tot zaken op. Dus de motie van Stichtse Vecht roept het College van Stichtse Vecht op. En hier in de provincie roep ik Gedeputeerde Staten op. Dus dat is het verschil. En wellicht dat er in de gemeente Utrecht ook een dergelijke motie komt en daar zal het College van de gemeente Utrecht worden opgeroepen.

De **VOORZITTER**: Goed. Een mooi kijkje onder motorkap. Maar voldoende. Mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. Ik wil vragen aan meneer Breur, ik ben er natuurlijk van op de hoogte, maar de Maarsseveense Plassen vallen eigenlijk onder het

waterschap Stichtse Groenlanden. Bent u daarvan op de hoogte? Bent u ook op de hoogte dat er toiletten zijn? Bent u er ook van op de hoogte – dat is eigenlijk het punt – dat er voor die toiletten betaald moet worden. Dat is eigenlijk de bottle voor een aantal mensen. Bent u daarvan op de hoogte? Dus het is een oproep eigenlijk zou het dan moeten zijn, als ik dat mag zeggen, voorzitter, nog even, dat het eigenlijk gericht moet zijn naar het waterschap Stichtse Groenlanden.

De **VOORZITTER**: Het is of het waterschap AGV of het recreatieschap Stichtse Groenlanden, vermoed ik.

Mevrouw **HOEK**: Stichtse Groenlanden, laat ik het zo zeggen.

De **VOORZITTER**: Meneer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter en mevrouw Hoek, voor uw vraag. Ja, ik ben op de hoogte dat de Stichtse Groenlanden daar een rol hebben en daarom staat er ook in de motie dat ook met hen het gesprek moet worden aangegaan. Wat betreft de toiletten die er zijn, die zijn in het betaalde gedeelte en niet in het vrij toegankelijke gedeelte. En nou is het zo dat je niet van het vrij toegankelijke gedeelte even snel naar het betaalde gedeelte mag voor je behoefte. Dat is ook al in Stichtse Vecht gevraagd, van, is dat mogelijk? Maar dat is dus niet toegestaan. Ik ben me ook bewust dat er een pannenkoekenhuis is die-

De **VOORZITTER**: Het is een enorm belangrijk probleem, maar ik wil ook echt even beperken. Volgens mij is het helder waarom u de motie heeft ingediend. Mevrouw Hoek heeft nog een verhelderingsvraag gesteld. En u bent denk ik klaar met uw betoog.

De heer **BREUR**: Als u verder niets wil horen over het pannenkoekenhuis, ben ik klaar.

De **VOORZITTER**: Ik ga er een keer graag samen met u naartoe. Maar buiten de vergadering.

De heer **BREUR**: Nog één kleine opmerking, naar aanleiding van de inbreng van mevrouw Veen over het menstrueren bij het recreëren. Niet iedereen die menstrueert identificeert zich als vrouw en daarom wil ik in aanvulling wat zij zegt er ook voor pleiten om, als je dan hygiënebakken neerzet, dat dat niet alleen in de damestoiletten moet zijn.

De **VOORZITTER**: Goed. En daar is mevrouw Veen het vast mee eens.

Mevrouw **VEEN**: Daar ben ik het natuurlijk enorm mee eens. Kort wil ik daar wel zeggen dat ik ook niet het woord vrouw heb genoemd in mijn bijdrage.

De **VOORZITTER**: Mooi. Ik ga snel een ander het woord geven, niet na de heer Breur te hebben bedankt voor zijn inbreng. Kom ik bij Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Breukelen.

De heer **VAN BREUKELLEN**: Dank u wel, voorzitter. De sfeer zit er nog goed in, zo te merken. Als eerst wil ik de heer Beltman feliciteren. Is hij nog in de zaal? Helaas.

Alsnog wil ik hem feliciteren met zijn prachtige maidenspeech natuurlijk.

Wat een prachtige kaderbrief. Jammer dat het geen politiek spektakelstuk kan worden, bij gebrek aan een coalitie natuurlijk. Het zittende College en de ambtenaren hebben duidelijk hun best gedaan. Ik lees al dat ik weer wat extra geld kwijt ben aan opcenten. Belastingen verwarmen mijn rechtse hard natuurlijk zeer, vooral wanneer de betaalbaarheid van het dagelijks leven al in het geding komt. Kunnen we straks met de U-Pas ook misschien tanken? Maar misschien is dat niet nodig als de belastingdruk niet zo erg stijgt. Prachtig dat er nog enkele zekerheid wordt geboden in een brief die vol onzekerheden staat. Ik heb in de commissie al aandacht gevraagd voor de onzekerheid bij punt 1. Beginnen we bij onzekerheid één, de onzekerheid aan de inkomstenkant. Daar is heel veel onzekerheid, veroorzaakt onder andere door – ja, het staat er echt – elektrische auto's, die leveren te weinig opcenten op. Zoals de heer Berlijn al noemde, mag de traditionele automobilist hier niet voor gaan betalen. Ook een nieuwe verdeelsleutel in het provinciefonds en het creëren van een nieuw provinciaal belastinggebied zorgen voor onzekerheid.

Er bestaan, zoals te lezen in punt 1.2 ook nog onzekerheden aan de lastenkant. Ook logisch, gezien het gebrek aan coalitie. Maar waar ik specifiek aandacht voor wil vragen, is de onzekerheid die het Rijk biedt. De taken die zij neerlegt bij de provincie zijn turbulent en subjectief en bieden geen houvast voor de provincie en haar begroting. De provincie mag en moet eigenlijk daar ook over de inkomsten en de onzekerheden aan de uitgavenkant zeer mondig zijn tegenover het Rijk.

Netcongestie staat ook genoemd in de kaderbrief. Vooral interessant wanneer elektrisch vervoer gestimuleerd wordt en een doel op zich geworden is. Het stroomnet heeft nu al problemen vanwege elektrificatie veroorzaakt door klimaatbeleid. Hoe voorziet het College dat dit probleem opgelost wordt, wanneer wetgeving die het stroomnet zwaarder zal belasten ook op de agenda staat? Helaas heb ik geen motie voor u klaarliggen, maar zal wel zeker een aantal ingediende, waaronder de Opcenten motie, steunen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Breukelen. En dan geef ik nu graag het woord aan mevrouw Hoek, van de 50PLUS-partij. Mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. Om nog even op de toiletten terug te komen, ik heb daar tijdens de commissievergadering al heel erg voor gepleit, om in ieder geval, als ze wat gaan doen, ondanks het feit dat de gedeputeerde vorige week zei, we gaan de moties niet uitvoeren, om de TOP. En TOP staat voor Toeristische Overstapplaats, voor degenen die dat nog niet weten. Daar komen de mensen na hun reis, zetten daar de auto neer, gaan wandelen, fietsen of wat dan ook doen, komen weer terug. En dan gaan ze de reis weer terug naar huis, maar dan zou het heel fijn zijn dat daar dan in ieder geval wel een toiletvoorziening is. Daar kan je het aansluiten op het riool, want het is vaak allemaal stedelijke begrenzing. Dat als eerste, voorzitter.

Voorzitter, 50PLUS had een motie over gratis- De continuering van de proef gratis OV. Wij hebben dat samengevoegd met de motie van- 50PLUS heeft dat samengevoegd met de motie van de ChristenUnie. En ik hoop dat gewoon dit breed gedragen gaat worden door de Staten. Daar gaat het om, als we het dus doortrekken nog even, totdat de evaluatie heeft plaatsgevonden, dat we de reizigers die we nu met heel veel moeite weer in de bus hebben weten te krijgen na de corona, de bus kunnen blijven gebruiken. En als na de evaluatie besloten wordt van, we gaan ermee door, dan zijn we die reizigers niet kwijt, maar die blijven dan. En hopen we dan maar dat het meer wordt.

De tweede motie- Dit was trouwens een amendement. En de tweede motie, voorzitter, is – ik heb het net al een beetje aangekondigd – de verkeersveiligheid. De gedeputeerde heeft er ook al wel op gereageerd, zo van, er is geen achterhoud, er zijn eigenlijk geen onveilige plaatsen. Maar beleving is toch anders. En ongelukkig geeft dat ook aan dat er toch wel een aantal plaatsen zijn die gewoon meer aandacht behoeven, om te kijken, hoe kunnen we die veiligheid optimaliseren? Dus daar gaat onze motie over. Verkeersveiligheid budget voor calamiteit. Dus wij vragen om een extra budget te reserveren in de kaderbrief, om acute veiligheidsproblemen in het verkeer snel op te lossen. 50PLUS is van mening dat daar te weinig aandacht voor is en dat we ons niet moeten verschuilen achter het feit dat er geen geld voor zou zijn. Ik heb hier geen bedrag genoemd nog hoeveel dat zou moeten zijn dan. Maar als deze motie wordt aangenomen, dan is het vervolg dat we bij de begroting met een voorstel komen van – als het tenminste niet ingevuld wordt en als er niets mee gedaan wordt – dan komen wij bij de begroting erop terug, maar dan wel ook met een bedrag. Dat is deze motie. Maar ik denk niet dat ik die aan u moet geven, of wel?

De **VOORZITTER**: Doe maar wel.

Mevrouw **HOEK**: Maar ik mag er geen handtekening meer op zetten, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dat mag.

Mevrouw **HOEK**: Dan doen we dat even. Zo. En deze heeft u al van de ChristenUnie gekregen.

De **VOORZITTER**: Het amendement.

Mevrouw **HOEK**: Het amendement. Die heeft u.

De **VOORZITTER**: Dan klopt de boekhouding weer. Dank u wel, mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M32 van het lid Hoek (50PLUS) inzake Verkeersveiligheid extra budget voor calamiteit.

Verzoek 1. Extra budget reserveren in kaderbrief om acute veiligheidsproblemen in het verkeer snel op te lossen.

Aanleiding
Verkeersveiligheid

Er zijn de laatste jaren zeer ernstige verkeersongevallen geweest in de provincie Utrecht met zwaar gewonden en zelfs doden als gevolg. Om meerdere doden en gewonden te voorkomen wordt er gevraagd om snelle aanpassingen. Steeds wordt er verwezen naar het reguliere onderhoudsprogramma en dat er dan pas aanpassingen mogelijk zijn.

Beoogd effect

Om meerdere doden en gewonden te voorkomen wordt er gevraagd om snelle aanpassingen.

Argumenten

Tot nu toe is de ervaring van 50PLUS dat er geen budget is voor dit soort broodnodige snelle aanpassingen. Steeds wordt er verwezen naar het reguliere onderhoudsprogramma en dat er dan pas aanpassingen mogelijk zijn. Hierdoor vallen er onnodig meer slachtoffers.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is hiermee de inbreng in de eerste termijn vanuit uw Staten voltooid bij de kaderbrief. En kijk ik naar de leden van het College. De gedeputeerde Strijk is gelijk bereid om tot antwoorden over te gaan. Hij heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Dank u wel, voorzitter. En ook namens het College. Ik was onder de indruk meneer Beltman van uw maidenspeech. Het is sowieso een prachtige traditie om meerderen van u elke keer even te horen spreken over waar de ziel zit, waarom je doet wat je doet. Maar u raakte mij ook, hoe u als dertienjarige Spiegelenaar eigenlijk uw levensmotto al tegenkwam. U gaf ons nog wat bespiegelingen hoe u naar de politiek heeft gekeken in de afgelopen jaren. Hoe u inspiratie vond bij Sjaak en Clara. En uw drijfveren nog eens mooi neerzetten – de kleinschaligheid, het maatwerk, het werken op basis van vertrouwen – mooi neerkomend in dat motto, we moeten zorgen dat niets of niemand overblijft. Prachtig om dat zo van u te horen. Gefeliciteerd met uw maidenspeech.

Voorzitter, wij hebben als College anderhalve maand geleden best even geworsteld, hoe gaan we die kaderbrief nou vormgeven? Omdat wij eerder dachten dat er rond deze tijd misschien een nieuw College zou zijn, die de kaders voor een nieuwe begroting meegaf. En wij voelden toen aankomen dat het misschien wel wat langer kon duren. En we hebben geworsteld met, hoe ga je dat nou doen? We hebben dat geprobeerd vorm te geven in de kaderbrief door vier categorieën te onderscheiden. De ontwikkelingen die wij zien, die autonoom zijn, waar we niks aan kunnen doen. Die komen op ons af. We kunnen daar van alles misschien van vinden, maar ze komen gewoon op ons af. Dat is een gegeven. Autonoom, categorie A. Categorie B noemen wij ontwikkelingen. Dat is een oordeel van het College, waarvan wij zeggen: die vergen eigenlijk geen uitstel. We moeten er nu echt iets over zeggen, anders zitten ze niet in die begroting 2024 en kan je geen zekerheid geven aan onze eigen organisatie of aan bepaalde spelers buiten. De categorie C hebben wij benoemd, dat kan wel even uitstel dulden, hoeft niet per se nu besloten te worden. Maar het nieuwe College moet er wel op vrij korte termijn een besluit overnemen, in een integrale afweging. Het woord integraal betekent dat u het hele speelveld overziet. U kent al uw wensen, waar allemaal geld voor gevraagd wordt. En als het dan zo zou zijn dat u minder geld ter beschikking heeft dan al die wensen zouden kosten, dan moet u kiezen. En dat moet het nieuwe College doen, daarna uw Staten uiteindelijk natuurlijk accorderen, als het College daar een voorzet voor doet. En dan categorie D is langere termijn ontwikkelingen die eraan komen, die wel iets gaan betekenen voor de financiën, die u steeds in uw achterhoofd moet hebben.

Lastig is dat wij straks een aantal moties tegenkomen die het College misschien inhoudelijk soms best wel sympathiek vindt, maar die toch passen in categorie C. Daar zouden wij hem onder rubriceren. Dit College kan daar geen oordeel over vellen. Wij denken dat het nieuwe College daar heel snel in die integrale afweging tot een oordeel moet komen of zij dat wel of niet aan u gaat voorstellen. Dus u zult een aantal keren merken in de opbouw van de redentatie van het College bij ons advies op een motie, noem ik het maar even, categorie C, een nieuwe ronde. Kan soms ook nog een inhoudelijke reden bij zijn, dat we zeggen: het is wel sympathiek of we zouden het sowieso misschien minder mooi vinden. Maar dan nog – oordeel Staten, roepen we dan maar – we hebben

niet voor niks ook in deze kaderbrief een aantal dingen gewoon niet besloten, omdat wij vinden dat het niet meer aan dit College is om daar besluiten over te nemen. Dus u hoort mij straks een aantal keren zeggen bij motie, dit is zo'n categorie C.

Misschien ook wel goed, volgens mij heeft iedereen dat ook wel scherp, maar er werd door een aantal mensen gezegd: het gaat hier over een kaderbrief. Dat klopt. Die kaderbrief is dus vooral informerend, om u te schetsen wat de financiële ontwikkelingen op korte en langere termijn zijn. Maar er zit wel een Statenvoorstel bij. En dat Statenvoorstel daar neemt u dus een besluit over. En dan stelt u de autonome ontwikkelingen vast en stelt u ook vast dat er budgetten worden neergezet – als u ermee instemt althans – volgens categorie B. En die gaan dan de begroting in. En in de commissie hebben we eerder gezegd, ik kan mij zeer goed voorstellen, dat zal ook zeker zo zijn, dat een nieuw College bij het College-uitvoeringsprogramma met een begrotingswijziging zal komen. Daar ga ik niet meer over. Dus die gaat u ongetwijfeld krijgen in de toekomst.

Dan wat inhoudelijke vragen, voor ik aan de moties toekom, die nog aan mij gesteld werden. De heer Travaille. Die daagde mij toch nog een keer uit op een discussie die we ook in de commissie al wel een beetje hebben gevoerd. Waarom nu geld voor de EBU en waarom zit het College hier toch in dat dat goed is? En ik wil het nog wel een keer proberen goed neer te zetten. De Economic Board is een netwerk. Dat is een netwerk van organisaties, bedrijven, instellingen uit de provincie Utrecht – de regio Utrecht, moet ik zelfs zeggen, want ook de regio Hilversum zit daarbij – die werkzaam zijn in het onderzoek, kennisinstellingen, in het onderwijs – universiteit, hogeschool en mbo-instellingen – ondernemers, grotere ondernemers in het Utrechtse, en overheden. En die vier die zijn bij elkaar gegaan om, laten we zeggen, wij willen met elkaar ons druk maken dat deze regio bekendstaat, maar ook bekend blijft staan – daar willen we in investeren – dat dit de regio is van gezonde mensen in een gezonde leefomgeving, in een gezonde samenleving. En wij koppelen daar ook innovatieclusters uit voort. Dus wij willen dan vooral op deze groepen innoveren. En daar willen wij goed in zijn in deze regio. We kunnen niet alles. Er zullen andere regio's misschien heel erg goed in nanotechnologie of in waterstoftechnologie. Wij zijn goed in de gezonde mensen, gezonde leefomgeving en de gezonde samenleving. Het is een netwerk, dat betekent gewoon letterlijk bij elkaar komen, organiseren. En de provincie vindt dat zo belangrijk, dat wij dat willen ondersteunen. Dat het netwerk gewoon gefaciliteerd wordt. En daarmee denken wij dat we een beter en scherper profiel krijgen – ik zal het deze keer heel goed tegen Volt zeggen – in Brussel, bij Europa, in Europa, in Europa, maar ook in Den Haag. Wij willen gewoon onszelf positioneren. Dit is waar deze regio van is en wij vinden dat belangrijk. Net als Brainport, roep ik dan altijd maar, gewoon bekend te staan, waar zijn wij van? En dat is niet tegenstrijdig, deze gewenste nieuwe ontwikkelingen en innovatieclusters met brede welvaartsontwikkeling. Sterker nog, wij denken dat gezonde mensen in een gezonde leefomgeving en een gezonde samenleving daar perfect in passen. Dat is de opbouw zoals het College die ziet.

Volt, ziet u kansen voor financieringsmogelijkheden uit Europa verder? U wilt dat nog een keer benadrukken. Ik denk dat het echt goed is om dit ook goed te bespreken, als wij de nieuwe Europastrategie voor de komende vier jaar vaststellen. Gaan we in het najaar doen, met de nieuwe gedeputeerde voor Europa. En dan lijkt mij dit een mooi punt om ook nog eens naar te kijken.

JA21, de heer Berlijn vraagt mij: deelt het College de zorgen over de toename van het aantal specifieke uitkeringen, de SPUK's? Ja, die delen wij, schrijven we ook op. Meerdere redenen. Ze vragen best wel veel administratieve last, hebben we ook gezien met de rapportage die de accountant daarover gaf. En het doet inderdaad iets af aan de zelfstandigheid van ons als zelfstandig bestuursorgaan met een gekozen volksvertegenwoordiging. Gelukkig hebben wij ook heel veel eigen middelen vanuit de

motorrijtuigenbelasting of het provinciefonds, maar we zien de trend. Dus wij delen daar de zorg die u beschrijft. Met betrekking tot de stelpost die u even aanhaalde van salarissen, vind ik het wel belangrijk om te melden dat zo'n bedrag wat u daar ziet staan, inclusief alle overhead ... (291:02) die rusten op het moment dat je hier een medewerker in dienst hebt. Dat is dus niet alleen maar het salaris. Daar zitten ook de sociale lasten bij en de pensioenvoorziening, maar ook gewoon een werkplek. Het feit dat zo iemand hier moet werken en een computer heeft, dat er verwarming is, dat je een kop koffie drinkt, dat zijn ook kosten die vastzitten aan het in dienst hebben van een medewerker en zo'n stelpost die u noemt. Dus u kunt hem niet even delen door twaalf en dan zeggen: dan is dat het salaris.

En daarnaast heeft u- Op een aantal punten vraagt u, waar komt nou al die extra informatie vandaan? Ik ga weer even terug naar de hoofdlijn, dat wij als College ook hebben gezegd: het lijkt ons goed om in de FAC straks ook met u te kijken hoe u verder kunt sturen op die doorontwikkeling van die formatie. Dus die toezegging blijft gewoon staan. Ik denk toch dat we in deze kaderbrief goed hebben kunnen aangeven waarom wij soms intensiveren op een bepaalde taak, waarom wij denken dat daar meer menskracht voor nodig is. Waarom wij soms iets wat meerjarig incidenteel was gedekt, denken, dat moet je nog wel doorzetten nu. Ik heb ook uitgelegd de vorige keer waarom wij toch soms meerjarig incidenteel geld hebben toegekend. Dat daar ook soms redenen bij zitten, maar die willen we dan doorzetten. En soms zijn het ook echt gewoon nieuwe taken die we op ons af zien komen. En die hebben we dan ook wel gewoon te organiseren. Dus wij leggen dat toch wel steeds uit per onderdeel. En dan moet ik maar even horen waar u er meer over wilt weten. Maar als het gaat over- Ik hoorde u zeggen dan, bijvoorbeeld het toezicht op verbonden partijen, die zit dan weer in mijn portefeuille bij Bestuur. Op het moment dat wij mogelijk een trambedrijf verzelfstandigen, dat wij mogelijk investeren in Stedin – het moet allemaal nog wel besloten worden – maar als je dat soort zaken doet en je gaat dit soort bedragen in een dochteronderneming wegzetten of in de deelneming wegzetten, dan moet je daar ook goed toezicht op hebben. En dat zijn dan bijvoorbeeld voorbeelden van extra fte.

De **VOORZITTER**: Meneer Berlijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp de beantwoording van de gedeputeerde heel goed, maar het gaat me om de tendens, eigenlijk de reflex die elke keer opgeroepen wordt om maar bij verzwarende van taken of uitbreiding van taken als enige oplossing naar uitbreiding van fte te gaan kijken. Ik werk in het onderwijs en daar komen ook heel veel taken bij, maar er komt niet meer personeel bij. En ik denk dat er misschien een keer gewoon kritisch gekeken kan worden, van, is dat nu echt allemaal wel- Ik ga ervan uit dat dat gedeeltelijk wel gedaan wordt. Maar als lerende organisatie die u ook voorstaat, denk ik dat het helemaal geen kwaad kan om die tendens misschien weleens te onderzoeken en in ieder geval te herkennen in die kaderbrief en daar eens werk van te maken, van, is dat nu echt allemaal wel zo een-op-een nodig, elke taak die erbij komt, daar bij wijze van spreken een fte extra vrijgemaakt wordt? Het gaat me om de tendens en het zien daarvan en daar iets mee doen.

De **VOORZITTER**: Meneer Strijk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Dank u wel. Ik denk dat in de commissie BEM daar vooral het gesprek over voert met de heer Janssen en de heer Van den Dikkenberg, die ook erg

aandrongen om dus goed na te denken hoe wij in onze PC-documenten een plek geven aan de sturing op het aantal medewerkers wat wij hier hebben. En toen hebben we daar ook over gesproken. En ik zal de toezegging nog herhalen, heb ik net ook bij de jaarstukken gedaan, wij hebben dus toegezegd dat wij graag met u op zoek gaan hoe wij daar u meer stuur op geven, met steeds het respect voor de verantwoordelijkheid die GS daarin heeft. Maar ik begreep ook goed dat punt. Dus als die trend die u signaleert misschien ook rust kan vinden in deze toezegging, dan helpt dat misschien.

En dan de heer Van den Dikkenberg over het MIRT. Daar komt straks mijn collega Schaddelee even bij u terug. En dan kom ik gewoon toe aan de moties die ik had liggen.

Allereerst motie 25 over de opcenten. Het College heeft ervoor gekozen in deze kaderbrief om het beleid wat wij hebben rondom bepaalde zaken gewoon te continueren, door te trekken. En wij hebben in de afgelopen Collegeperiode de opcenten voor de motorrijtuigenbelasting geïndexeerd, volgens de voorspelling die het Centraal Planbureau in het Centraal Economisch Plan in de Voorjaarsnota meegeeft. Dat doen we al de tijd. We kunnen ook wel zeggen dat in de afgelopen jaren de inflatie uiteindelijk hoger heeft uitpakkt dan die voorspellingen van het Centraal Planbureau, maar wij gaan toch ook nu weer in de consistente lijn door met te kijken naar het CEP, het Centraal Economisch Plan. Dus het College ziet geen reden om ervan af te wijken. Het is een bestendige gedragslijn. Het is eventueel aan een nieuw College om daar een andere lijn in te zetten. Dat kan natuurlijk. Maar zo hebben wij hem ingevuld en daarmee ontraad ik de motie. Ik noem hem dus eigenlijk categorie C. Het is een nieuw beleid, dat moet dan een nieuw College maar besluiten. Dus ontraden we echt wel, omdat het een wijziging van de gedragslijn is.

Motie 27, vraagt u niet direct geld voor. Het zou wel zo kunnen zijn dat dat in de toekomst gaat gebeuren. Gaat over een motie Grondstoffenmonitor. Het is haalbaar om hiermee aan de slag te gaan en om dit te doen. En u vraagt ook om een voorstel bij de kadernota 2025, dus volgend jaar. Kan het nieuwe College goed meenemen. En aangezien het College de wens hierachter goed begrijpt en het ook vooralsnog een onderzoeksopdracht is om dat verder uit te werken, kunnen we deze wel zo positief adviseren, zoals die hier ligt. Dan komt die terug.

Motie 29, Werklandschappen van de Toekomst. Ondanks dat ik ook deze sympathiek vind en zeker begrijp, maar dat gold voor heel veel financiële zaken in categorie C, ga ik hem toch met deze duiding wegzetten. Dit is nou zo'n voorstel waar u extra geld vraagt, waarvan het College zegt: daar moet het nieuwe College binnenkort maar over besluiten. Misschien brengt u het niet alleen hier bij GS onder de aandacht, maar ook bij de formerende partijen. Maar wat het College betreft, zeggen we: hier oordeelt Staten, wat ons betreft, past die een categorie C, daar moet een nieuw College binnenkort over besluiten. Dat was het, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Strijk. Dan kijk ik naar de gedeputeerde. Mevrouw Sterk. Sorry. Ik zie meneer Van den Dikkenberg nog. Voor meneer Strijk, denk ik. Gaat uw gang, meneer Van Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik wilde deze gelegenheid om toch nog een keer te debatteren met meneer Strijk ook me niet laten ontglippen. Want hij zegt van, het College moet maar besluiten. Maar volgens mij zitten we hier als Staten om te besluiten wat het College uit moet voeren. En ik hoor graag uw oordeel of dat die motie uitvoerbaar is. Want dat is volgens mij het advies wat u mee moet geven, of dat een motie uitvoerbaar is of niet. Niet of dat die wenselijk is of niet. Dat kunnen de fracties zelf

bepalen in het dualisme. Dus ik ben heel benieuwd of dat de motie uitvoerbaar is, zodat de fracties zelf een afweging kunnen maken om hiermee verder te gaan of niet.

Gedeputeerde **STRIJK**: Net als bij de motie Werklandschappen- Daar kon ik net zeggen dat die gewoon uitvoerbaar is, bij de Grondstoffenmonitor. De motie Werklandschappen van de Toekomst zou uitvoerbaar zijn, dat is het issue niet. Maar het College geeft even in de bredere bespiegeling aan dat er tal van zaken goed uitvoerbaar zijn, waarvan wij toch niet aan u hebben voorgesteld dat te doen. Dus wij geven u slechts ons advies daarin mee. En dan zeggen we, u moet het zelf besluiten. Maar wij zouden zeggen het is categorie C.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Sterk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Dan waren er nog een aantal vragen door JA21 gesteld over de kosten die we nu maken in het kader van het gebiedsprogramma in de relatie tot het transitiefonds. En of de gelden die we uit de reserves halen nu, of die dan worden bijgevuld vanuit het transitiefonds. Dat zal inderdaad gebeuren. En of er vertraging ontstaat als er geen geld komt of later geld beschikbaar komt. En het moment dat het beschikbaar komt – wij denken dat dat de tweede helft 2024 zal zijn – dan kan er inderdaad een discontinuïteit ontstaan in de processen die we dus nu in de gebieden ook aan het voeren zijn en de gebiedsprocessen. En dat is inderdaad een risico, als die middelen voor de proceskosten niet beschikbaar gaan komen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Van Essen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dank, voorzitter. Volgens mij drie vragen aan mij gericht. Een vraag van de Partij voor de Dieren in eigen persoon over het ja-mits- dan wel nee-tenzij-principe over de Omgevingswet. En de vraag hoe wij kunnen zorgen dat het niet ten koste gaat van waarden van natuur, waterbodembodem, milieu. Die bescherming die staat bij ons in de Omgevingsvisie natuurlijk hoog in het vaandel en ook in Omgevingsverordening. En heel belangrijk is natuurlijk hoe dat in die verordening staat opgenomen. Wat je ziet, is bijvoorbeeld bij de NNN-bescherming u natuurlijk ons de opdracht heeft gegeven om, bijvoorbeeld als het gaat om die Meerwaardebenedering, zaken juist wat aan te scherpen. Dus bij de eerstvolgende wijziging voor de Omgevingsverordening of straks in de Omgevingswet wordt dat aangescherpt. Dat is vooral bepalend. Dus ik herken dat er natuurlijk vaak wordt gezegd van, nee-tenzij en ja-mits, maar als u kijkt hoe wij dat in onze verordening vertaald hebben, dan is het niet zo dat de Omgevingswet een enorme koerswijziging is. Zeker niet. Sterker nog, als u besluit om zoals in dit geval voor het NNN tot juist een wat aanscherping, dan is dat het geval.

Kom ik bij de andere vraag van Partij voor de Dieren, gesteld via de SP. Dat ging over de wijkgerichte programma's Energiebesparing. Eigenlijk de vraag of daar nou werk van gemaakt wordt. Jazeker. Er is natuurlijk naar aanleiding van het initiatiefvoorstel van de VVD een onderzoek uitgevoerd, een ... (300:32). En dat was een van de onderdelen die daar ook in aan de orde kwam en die ook wordt uitgevoerd. Uiteraard ook zal dat verder zijn beslag moeten krijgen onder een volgend College. Maar dat biedt daar zeker al aanknopingspunten voor. Dus dat onderzoek zal daar zeker bij benut worden en ik denk dat u een volgende College kunt uitdagen om dit verder op te pakken. U zegt daar wel bij, kan dat ook windmolens besparen? Dat is natuurlijk de vraag. Want als je van

gasgestookte woningen naar bijvoorbeeld elektrisch gestookte woningen toegaat, dan vraagt het juist meer elektriciteit, die ook weer op een of andere manier duurzaam opgewekt dient te worden.

Tot slot de vraag van Forum voor Democratie over hoe GS de relatie ziet eigenlijk met de druk op netcongestie als gevolg van elektrische mobiliteit. En als elektrische mobiliteit gestimuleerd kan worden, of dat dan ook tot extra elektriciteitsvraag leidt. Ja, dat is zo. Of dat ook effect kan hebben op het elektriciteitsnet, zeker, dat is zo. Je ziet natuurlijk ook wel dat er soms ook wel kansen liggen. We hebben natuurlijk – ik denk een van de trotsen in onze provincie op het gebied van innovatie – is natuurlijk juist op het benutten van elektrische auto's juist voor stabilisering van het elektriciteitsnet. Door die accu juist ook als een batterij te gebruiken. Op zich een veelbelovende technologie, die misschien nog wel enigszins in de kinderschoenen staat, maar waar we in provincie Utrecht zeker ook koploper in zijn. Dus het biedt uitdaging, maar is wellicht ook een kans.

De **VOORZITTER**: Dank u wel meneer Van Essen. Kom ik bij meneer Van Muilekom.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Dank u wel, voorzitter. Meneer Beltman, u raakte mij wel een beetje met uw woorden over dat er niemand achter mag blijven en iedereen mee moet kunnen doen. En ik denk dat dat een hele mooie is. Ik denk dat het ook heel erg raakt aan de principes van onze sociale agenda. Dus wat dat betreft, denk ik dat het heel mooi is. En ik denk ook – ik herhaal uw woorden een beetje – dat u zegt van, ga eens kijken wat er allemaal is. Wat werkt, wat werkt niet? Ik hoorde ook een voorbeeld uit een andere gemeente. Dus geef me de ruimte om gewoon eens in beeld te brengen, wat loopt er allemaal? En daar kunnen dingen in zitten, gericht op ons takenpakket, waar we iets mee zouden kunnen doen. Of misschien wel helemaal niks, dat kan ook een antwoord zijn. Maar ook wel dat er misschien gemeenten zijn die zeggen, we willen wel wat, naar hoe kunnen we aanhaken bij iets anders? Dus wat dat betreft, dat oriënterend onderzoek kan ik omarmen. Dank je wel.

Ik heb hier een hele mooie kleurige motie, motie 101. Die heeft de keurige titel Meer toiletten erbij maakt iedereen blij. En onder andere indienster mevrouw Hoek en ik zie ook nog de naam André van Schie staan en twee anderen. Dat is een beetje het toilettenverhaal van vandaag. We zijn er volop mee bezig. En welke titel jullie er ook allemaal aan willen geven, we hebben een verordening- We hebben middelen beschikbaar in onze verordening dat partijen, de terreineigenaren, wie dan ook, er gebruik van kan maken. En het thema is continu in de verordening als criterium van dat je iets gaat doen dat anderen er geen last van hebben. Het klinkt een beetje heel gek als criterium. Dus in die zin, als er een gemeente is die denkt dat hij een toiletvoorziening ergens wil plaatsen of doen, kan hij gewoon een beroep doen bij ons op de middelen die daarvoor beschikbaar zijn. Dus wat dat betreft- En als ik dan de moties even lees, de motie van onder andere de PVV, meneer Nagtegaal en anderen, dan denk ik, ik ga er niks extra's door doen. Dus eigenlijk is die overbodig. Ik kan hem ook omarmen. Maar eigenlijk is het gelijklopend haast aan de motie 101. En als ik dan de motie zie van de heer Breur van de SP over – ik hou de titels even voor me – dan denk ik van, de gemeenteraad in een Stichtse Vecht is ermee bezig. Zijn ze van plan om hier invulling aan te geven. Kunnen ze een beroep doen op de subsidieverordening die wij beschikbaar hebben gesteld tot eind 2025. Dus in die zin, omdat wij nu actie ondernemen, daarom moet ik uw motie ontraden. Dat is een beetje het gekke ervan. Maar het is zo van, de gemeente kan gewoon een beroep doen op die subsidieverordening. En het punt is wel, dat geldt voor heel veel terreineigenaren en -beheerders, die zijn zelf primair verantwoordelijk voor die

sanitaire voorzieningen.

En mevrouw Veen die stelde nog even de menstruatiearmoede aan de orde. Het geldt met alle toiletvoorzieningen zo, het is geen provinciale taak. Wij doen het. En we kunnen iedere keer wat erbij doen. En de volgende keer is het van, de zon neemt toe en we moeten ook zonnebrandolie ter beschikking stellen. Dus we moeten even heel goed kijken hoe we dat doen. Maar tegelijkertijd is het ook – en dat vind ik wel interessant – in de Tweede Kamer is ook een voorstel aangenomen om juist voor die menstruatiearmoede ook middelen beschikbaar te stellen. En daar hebben ze eigenlijk een vorm voor gekozen, dat ze zeiden van, we willen eigenlijk gratis middelen beschikbaar stellen voor mensen met een kleinere beurs en dat via de voedselbanken te doen. Dus dat is een manier om- Maar goed. Ik vind het best een ingewikkelde hoe we dit verder invulling moeten geven.

En verder is het zo dat we de punten die aangereikt worden, zullen we ook bij de recreatieschappen onder de aandacht brengen. Want ook die recreatieschappen die hebben gewoon een taak om sanitaire voorzieningen gewoon te organiseren en te regelen.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank. Dan denk ik dat dat op dat onderdeel een toelichting van uw kant is op de moties. Meneer Nagtegaal.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Dank, voorzitter. Ik snap aan de ene kant – dat had ik ook een beetje verwacht – wat de gedeputeerde doet, is een beetje de motie overbodig verklaren. Ik heb ook ergens in de motie staan: ook kan het College deze motie zien als steun voor de gevaren koers op dit punt. Dus de gedeputeerde zou ook kunnen zeggen: we nemen hem over. Hoe ik het zou interpreteren, ik hoef gedeputeerde niet te vertellen hoe hij zijn werk moet doen, maar in overleg te gaan met alle relevante partners. Dan dus zou je dus kunnen denken, ik ga eens een keer hier op het provinciehuis een bijeenkomst organiseren. Nodig ik al die gemeenten uit, al die beheerders van die treinen uit, om samen aan een hele grote ronde tafel te gaan zitten. Doe dat hier in de Statenzaal anders. Dat willen wij best wel faciliteren. Om dan samen te praten van, hoe kunnen we dit verbeteren? Dat is eigenlijk ook wat die motie een beetje concreet vraagt. En dan ook misschien samen doelen daarna op te stellen. Dat is het tweede dictum, de subsidieverordening. Om die dan ook even erin te gooien en te zeggen: jongens, jullie kunnen hier geld voor krijgen. Wisten jullie dat? En dan ons uiteindelijk voor de kadernota van volgend jaar daarover te informeren. Ik zit nu eigenlijk een beetje uiteen te zetten wat de heer Van Muilekom kan doen, maar dat is eigenlijk een beetje wat ik wil meegeven. Kunt u daarop reageren?

De **VOORZITTER**: Maar u hebt verder geen vraag? U constateert van dat dat het toch zinvol is om de motie straks bij de stemming goed in de gaten te houden. Dank u wel. mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. Ik ben heel verrast dat de motie van 50PLUS, mede ingediend door D66, VVD en DENK. 30 oktober 2019, bijna vier jaar geleden. Dat is inderdaad de strekking, is helemaal bijna exact van wat we nu vandaag weer zitten te bespreken. Maar ik wil toch van de gedeputeerde weten, vragen, een paar weken geleden in een commissievergadering heeft u heel uitgebreid- Of was dat ook alweer een Statenvergadering? De tijd gaat zo snel, voorzitter. Heeft u een heel betoog gehouden dat de motie 101 – ik had gehoopt dat die nummer 100 had gekregen, maar goed, werd

nummer 101 – niet dat u die niet gaat uitvoeren. Wat gaat u nu zeggen? Wederom, van alle kanten wordt het weer gevraagd. En het is gewoon een noodzakelijk kwaad, het is gewoon noodzakelijk.

De **VOORZITTER**: Concrete vraag.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: We hebben dat in de commissie ook behandeld en toen heeft ook een partij gevraagd van, Wij willen resultaten zien. En toen heb ik ook gezegd van, één, wat meneer Nagtegaal zegt, zorg dat het bekend is. Dat is een hele goede. Zorg dat het bekend is. Het gebeurt ook al. Als het onvoldoende is, dan moeten we daar iets meer nog aan doen. En daarnaast houden we ook bij en willen we ook richting de Staten terugkoppelen van, we hebben een verordening en hoeveel van die sanitaire voorzieningen zijn er ook voor elkaar gekomen? Dus in die zin, wat dat betreft, volgens mij loopt het. En het is eigenlijk best wel jammer dat u allemaal het gevoel heeft dat er te weinig gebeurt, terwijl er best wel heel veel gebeurt. Maar als u zegt moet, er moet meer aandacht komen, prima.

De **VOORZITTER**: Dat is in ieder geval helder. Die zou u kunnen geven, vanzelfsprekend, die extra aandacht. Mevrouw Hoek, tot slot, op dit punt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. Er staat ook in: de Provinciale Staten in het eerste kwartaal van 2020 over de voortgang van de inventarisatie – want er wordt gevraagd: wilt u een inventarisatie doen – te informeren en eventueel financiële consequenties te betrekken bij de Voorjaarsnota 2020. Mijn vraag is dan aan u, zal ik dan nu maar straks weer, niet bij de Voorjaarsnota, want dat is al voorbij, maar bij de begroting dan maar weer komen met misschien wel iedereen, met een motie om het- Of moeten we er een amendement van maken? Want een amendement moet uitgevoerd worden en een motie niet altijd. Geeft u mij maar advies, ons allemaal.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek, ik laat de gedeputeerde er nog even op reageren. Maar dan vraag ik hem om zijn betoog verder af te ronden.

Mevrouw **HOEK**: Kort nog even voorzitter. Een amendement moet uitgevoerd worden.

De **VOORZITTER**: Ik zie, u praat langs elkaar heen. De gedeputeerde zegt, de motie 101 is volop in uitvoering genomen. Ik kan u resultaten laten zien. Dat wil ik ook zien. En u zegt, hij is niet in uitvoering genomen. En ik stel voor dat de gedeputeerde, wat hij toezegt, de gelegenheid neemt om in een van de volgende commissievergaderingen even te vertellen wat er precies gebeurd is.

Mevrouw **HOEK**: Nee. Voorzitter, mijn vraag is nu, ik wil een advies hebben van de gedeputeerde bij de begroting, want er is geld voor nodig. En ik zeg zelf, een amendement, want dat moet uitgevoerd worden. En we hebben inmiddels de ervaring dat moties niet altijd uitgevoerd worden. Dus om geen risico te lopen dat het niet uitgevoerd wordt, geeft u ons nu het advies – mij of iedereen, dan kunnen we het in gezamenlijkheid doen – kom met een amendement?

De gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Nee, want ik vind dat een getuige van wantrouwen. U heeft een motie, die is aangenomen. Er zijn middelen voor beschikbaar gesteld. We doen alles om het publiciteit te geven. De heer Nagtegaal geeft aan, doe dat nog een keertje. En dan doen we dat ook gewoon. Dus wat dat betreft, u kunt er van mij

op aan dat er alles aan gedaan wordt om het bekend te maken, zodat er optimaal mogelijk gebruikt wordt gemaakt. Dus ik heb daar geen amendement voor nodig.

De **VOORZITTER**: Goed. Dank u wel. Meneer Nagtegaal. Nog even kort.

Mevrouw **HOEK**: Staat genoteerd. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dat is de tweede interruptie bij hetzelfde onderwerp. Maar heel kort.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Ik zie het eigenlijk als een soort van voortschrijdend inzicht dat de heer Van Muilekom niet ingaat op wat ik net allemaal zei, alleen dat weet ik nou eigenlijk niet zeker. Wij willen echt best als fractie misschien zelf allemaal al die mensen uitnodigen, dat u hier dan bij zit in die Statenzaal. Wil ik best regelen. Alleen dit is eigenlijk een beetje, wat ik nu net zei, is eigenlijk hetgeen wat deze motie dan als verzoek heeft. Dus ik zou heel graag ook willen dat de gedeputeerde er wel even op ingaat.

De **VOORZITTER**: Heel kort, gedeputeerde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Laten we afspreken, we zullen er even over nadenken hoe we de publiciteit eraan geven en dat we u daar even nog over informeren. En als u denkt dat er nog een bijeenkomst nodig is, dan mag u dat organiseren.

Ik heb nog een motie over archeologie, dat is even een ander onderwerp. Ik ben blij dat een aantal partijen aandacht vragen voor archeologie. En ik lees hem ook zo van, zorg nou dat de jongeren – kinderen, jongeren – archeologie, dat ze er kennis mee maken, dat ze de verhalen ook- Want ik kende Vijfheerenlanden, Vianen, dat er een vondst was. Daar kwam een heel verhaal omheen, wat is hier nou aan de hand geweest? Dus ik wil hem positief omarmen. Ik zou willen vragen aan u om – in het najaar komt er een kaderstelling voor het nieuwe cultuur- en erfgoedprogramma – om dan even- Ik laat hem meenemen dat het een van de kaders is die we ook invulling zullen geven in het kader van het nieuwe cultuur- en erfgoedprogramma. Maar het punt is wel, en ik weet even de hoe-vraag- Kinderen uitnodigen bij een opgraving, soms ook allemaal verzekeringstechnische toestanden en zo, maar dat is uitvoering. Dus laten we dat even buiten beschouwing laten. Ik heb er nog één, voorzitter, Kansenknaken. Dat gaat even over de investeringen in de kaderbrief die we doen voor een aantal zaken die met woningbouw te maken hebben. Eentje is gewoon versterking, het structureel maken van formatie die we keihard nodig hebben bij nieuwe taken die we gaan krijgen op het gebied van woningbouw. Ook in het kader van de nieuwe wet Regie op de volkshuisvesting. Dat is één. Die mensen zijn keihard nodig. Twee, nieuwe taken op het gebied van IBT op het gebied van asielopvang. Hebben we ook nodig. En een derde is, we hebben nu een Kansenmakersteam. Dat functioneert heel goed. Die werkt voor de gemeente, vooral in het kader van de vraagstukken die de gemeenten hebben, hoe gaan we met de asielopvang om? Het wordt zeer gewaardeerd. We hebben de inzet om dat team goed in stand te houden en dat willen we met Rijksmiddelen doen en met gemeentelijke middelen. Waarvan we eigenlijk zeggen, wij willen gewoon proactief zorgen dat in deze provincie hier aandacht voor is. En daarom staan wij garant ervoor dat het team nu in de steigers kan blijven staan en in de kaderbrief staat. Dat was het, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Schaddelee.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dank u wel, voorzitter. Voor mij geen toilettenmoties. Maar ik dacht wel van, wat nou als je moet in het OV? Maar op dat idee is gelukkig nog niemand gekomen. Ik heb één vraag en ik heb drie moties en een amendement wat ik zal bespreken.

De eerste was een vraag van de heer Van den Dikkenberg, dat ging over de formatie die nodig is voor U-Ned. En u refereerde daar even aan het stilvallen van het MIRT. Dat is inderdaad misschien goed om daar heel kort eventjes bij stil te staan. Wij hebben natuurlijk vorige week in het nieuws gehad – en daar bent u ook over geïnformeerd – dat er een aantal MIRT-projecten in de pauzestand zijn gezet. Dat heeft te maken met heroriëntatie bij het Rijk. Maar het is wel goed om even te benadrukken hier, dat dat niet gaat over MIRT-projecten die wij onder handen hebben in de U-Ned-samenwerking. Want binnen U-Ned zijn we vooral aan het studeren op de OV-schaalsprong en de grote woningbouwopgave rond de steden Utrecht en Amersfoort. En we hebben vorig najaar afspraken gemaakt rond die twee MIRT-studies die daar lopen. En via U-Ned moeten we daar ook gewoon opleveren qua capaciteit om tot snelle realisatie te komen.

En verder – en dat het bruggetje naar de motie en de amendement, staan ook helemaal in lijn met het voorstel van de heer Van den Dikkenberg – niet teveel over mijn graf willen heen regeren, maar een paar dingen aan oordeel Staten willen geven. Waarbij ik me overigens wel vrij voel om iets te zeggen over de praktische uitvoerbaarheid. En daar begin ik bij amendement 4. Dat gaat over de continuering van de proef met gratis OV. Het is misschien goed, allereerst is de kanttekening dat er nu natuurlijk wordt voorgesteld via dit amendement om die proef door te trekken, nog voordat er een evaluatie heeft plaatsgevonden van die pilot. Het is niet uit te sluiten dat we komend najaar een evaluatie krijgen van die pilot die zegt van, het was op zich een briljant idee, maar vorm het een beetje om naar dit of betreft nog eens een andere doelgroep daarbij. Dit is misschien dan een slim alternatief om dat ook via te regelen. Ik zou u erop willen attenderen dat het misschien wel goed is om te kijken van, kunnen we nou nog dingen die uit die evaluatie komen betrekken bij eventueel de voortzetting van deze pilot? Dan wordt er een aantal dingen in het amendement gevraagd. En de eerste gaat over het doortrekken van de periode 9 december tot 31 december. Die kan ik gelijk al toezeggen, omdat we dat de afgelopen dagen zelf technisch al hebben besloten met elkaar. Het is namelijk niet zo handig om een proef midden in een maand te laten stoppen. Dus de proef met gratis OV zal niet stoppen op 9 december, wat aanvankelijk de bedoeling was, maar op 31 december. En daar is financieel ruimte voor.

De **VOORZITTER**: Meneer Oude Wesselink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dank u wel, voorzitter. Gedeputeerde Schaddelee geeft aan dat er wel mogelijkheden zijn om nog tijdens de looptijd van eventueel een verlengde proef nog aanpassingen te doen, naar aanleiding van de evaluatie. Eerder deze maand gaf hij juist aan om daar duidelijk niet voorstander van te zijn, omdat het juist toch echt belangrijk is eerst de resultaten af te wachten. Hoe zit dat precies? Is de gedeputeerde van mening veranderd of zijn er nieuw inzichten gekomen?

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Voorzitter, de gedeputeerde Mobiliteit is altijd volstrekt consistent in wat hij zegt en in wat hij vindt. Maar ik noemde het nu als

kanttekening. Dus ik verwijs inderdaad even naar wat ik ook in de commissie hierover heb gezegd. Het is een kanttekening die ik nu meegeef bij dit amendement. En het is aan u om dat te wegen. Aan dit amendement zouden wij oordeel Staten willen meegeven. Dus het is aan u of hier voor- of tegenstemt. Maar er zitten denk ik twee dingen in het amendement die gaan over de dekking. Het eerste deel ging over de dekking tot en met 31 december. Daar heb ik al van gezegd van, wij hebben besloten om de proef in ieder geval te laten doorlopen tot einde van dit boekjaar. En dat is financieel te verantwoorden. Dat past gewoon. Als we het daarna willen verlengen, dan is de inschatting dat dat ongeveer 1 miljoen euro per jaar kost om het te verlengen. Maar daar zit een voorbehoud in, want de vragen we nieuwe afspraken met de huidige OV-bedrijven, zoals we dat ook hebben gedaan voor deze pilot. En daar maken we prijsafspraken binnen. En dat zal een bepaalde bandbreedte hebben. Maar de inschatting is dat het om en nabij de 1 miljoen euro per jaar zou kunnen zijn. En een idee voor dekking zou kunnen zijn dat we mogelijk dat kunnen dekken uit de ruimte die er ontstaat binnen programma 6, Bereikbaarheid OV, doordat we het afgelopen voorjaar relatief veel ritten hebben gehad die uit zijn gevallen, die we dus niet hoeven te betalen. En daarnaast hebben we ook de boetes die we aan de OV-bedrijven opleggen. En het zou kunnen dat er daardoor dus binnen programma 6 ruimte kan bestaan voor de dekking. Maar dat is denk ik goed omdat inderdaad bij de begroting nader uit te werken. Dus dit amendement is oordeel Staten.

Dan heb ik motie 23, dat is ook oordeel Staten. En dat gaat over de actualisatie van de nota paralelwegen en landbouwverkeer. Ook hier heb ik een kanttekening bij, namelijk dat wij hiermee wel heel erg treden in dat wat eigenlijk gemeenten moeten doen. Want deze motie gaat voor het grootste deel over alternatieve routes voor dat landbouwverkeer, die eigenlijk altijd over gemeentelijke wegen gaan. Dus de vraag is een beetje van, is het nou wijs om als Staten te zeggen van: we vinden dat we die alternatieve routes over gemeentelijke wegen helemaal moeten faciliteren? Desalniettemin is dit natuurlijk wel iets waarover wij in gesprek zijn al met gemeenten. En het is denk goed – en dat kan ik u wel toezeggen, ook als deze motie niet wordt aangenomen – dat wij u komend najaar per brief informeren over, hoe verlopen die gesprekken? En ook even dat probleem wat preciezer te adresseren. We hebben in de commissie M&M sprekers uit Cothen en Werkhoven. Ik denk dat het vooral op die twee plekken speelt, maar misschien zijn er nog wel andere plekken. Maar dan kunnen we even adresseren van, om welke gemeente gaat het nou? En kunnen we ook oplossingsrichtingen in beeld brengen. Dat zou volgens mij prima via een brief-

De **VOORZITTER**: Mevrouw Flink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Flink.

Mevrouw **FLINK**: Dank, voorzitter en dank aan de gedeputeerde voor de toezeggingen en de uitgebreide beantwoording. Wij zien graag meer informatie daarover tegemoet. Ik had nog een aantal vragen over de beantwoording van de gedeputeerde-

De **VOORZITTER**: Een interruptie is het, mevrouw Flink. Dus het is meestal één vraag.

Mevrouw **FLINK**: In lijn van deze motie. Eén vraag. De motie roept op voor gesprekken met die gemeenten aan te gaan en er staat, in het kader van- En de gedeputeerde zegt, dat is goed, want het gaat over de gemeentelijke wegen. Maar volgens mij roept de motie juist op om te kijken naar alternatieven voor het landbouwverkeer op de gemeentelijke wegen. En ik vroeg me af of die gesprekken dan ook konden gaan over mogelijkheden om juist over provinciale wegen, dus de

paralelwegen of de hoofdwegen te rijden, in plaats van alleen de alternatieve route over de gemeentelijke wegen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de gedeputeerde.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Voorzitter, dat is wel een lastige, omdat we juist in het afweegkader natuurlijk heel erg in beeld hebben gebracht van, wat zijn eigenlijk de mogelijkheden en de beperkingen op onze provinciale wegen? Daar hebben we al een toetsingskader nu voor ontwikkeld, op basis waarvan we zeggen van, een aantal provinciale wegen zou het wel kunnen. Soms vraagt dat een kleine aanpassing van die provinciale wegen. Op sommige plekken zou dat via de parallelweg komen. Maar we hielden in dat afweegkader ook een soort restcategorie over, waarbij we zeiden van, daar is eigenlijk bijna niet een zinnig alternatief te bedenken, anders dan de huidige route die vaak over gemeentelijke wegen gaan. Ik zou niet willen uitsluiten dat we alsnog bij die alternatieve route misschien op een provinciale weg uitkomen. En het is misschien ook nog wel goed – een reactie op de vraag van mevrouw Flink – toe te voegen dat wij ook wel in die gesprekken meenemen richting gemeentes dat wij daar subsidieregelingen voor hebben. Dus het is ook weer niet dat wij helemaal met lege handen komen, maar we hebben subsidieregelingen die hier mogelijk op van toepassing kunnen zijn. En dat zullen we ook actief aanbieden bij de gemeenten.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Voldoende. Er is ook nog een tweede termijn, mevrouw Flink.

Mevrouw **FLINK**: Ik heb een korte reactie daarop. Kan ik daarmee eigenlijk uit het antwoord van de gedeputeerde halen dat de motie overbodig is en niet heel veel toevoegt, omdat die gesprekken dus al lopen? En als het over een landbouwweg gaat, dan zijn daar al mogelijkheden tot gesprek voor.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Voorzitter, ik laat dat beetje aan oordeel Staten. Ik doe er nu deze toezegging bij. En op het moment dat de motie wel zou worden aangenomen, dan is dat een wat dwingendere opduw om met een vervolgaanpak te komen. En een vervolg aanpak gaat denk ik iets verder dan de brief die ik nu net heb toegezegd.

De **VOORZITTER**: Mooi. Mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. Mijn vraag aan de gedeputeerde is, u zei zojuist van, daar gaat eigenlijk de gemeente over, over de smalle wegen en grote voertuigen en dergelijke. En er is wel een verordening van, het mag niet breder zijn dan zo breed voor de provinciale wegen. Maar zoals u weet, zijn er gebieden, waar ik vandaan kom, heb je hele smalle wegen waar je niet eens kunt passeren. Nu zijn er bedrijven, agrarische bedrijven, die overgaan naar een grondbedrijf. Daar hebben ze hele grote-

De **VOORZITTER**: Heeft u een vraag? Komt die?

Mevrouw **HOEK**: De vraag, daar kom ik aan. Dan heb je veel grotere voertuigen die eigenlijk ook niet op die smalle wegen kunnen. En wil je dat omzetten, die vergunning of de bestemming van zo'n bedrijf, dat dient ook goedgekeurd te worden door de provincie. En daar speelt de provincie dan een rol om te kijken, kan dat wel, een agrarisch bedrijf omzetten naar een grondbedrijf. Dat kan niet vanwege de infrastructuur. Hoe gaat

u daar dan mee om? Wat zou u daar dan in adviseren, of uw ambtenaren adviseren? Dat is mijn vraag, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Het is wel een beetje een als-dan-vraag, voorzitter. En volgens mij zit in de basisopleiding voor politici dat je daar dan niet te veel op in moet gaan. Maar volgens mij zit in principe altijd bij ruimtelijke vragen, de ruimtelijke toetsing die we als provincie doen, ook de mobiliteitstoets. Dus de vraag van, past dit qua mobiliteitsafwikkelingen, dat ziet vaker op het aantal voertuigbewegingen en niet zozeer op de breedte en de omvang en dergelijke. dergelijk. Maar ik zou me kunnen voorstellen dat dit daar een plek krijgt. Maar ik denk niet dat het heel vaak voorkomt dat wij dit soort ruimtelijke keuzes moeten maken.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Aandachtspunt is gemaakt.

Mevrouw **HOEK**: Heel kort. Want voorzitter, de gedeputeerde kan er dus eigenlijk niet een duidelijk antwoord op geven. Zou u het willen uitzoeken en schriftelijk deze vraag willen laten beantwoorden?

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Laten we zeggen dat als hier iets over te melden is, dat we dat in de brief, die ik zojuist toezei, dat we het daar dan in meenemen.

De **VOORZITTER**: Mooi. U vervolgt.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dan ga ik naar motie 30. En voorzitter, de SP stelt nooit teleur. Die hebben een kloppend hart voor super goed OV. In die goede oude SP-traditie past deze motie natuurlijk helemaal. Maar de andere kant van die traditie is dat ik ook die moties meestal dan moet afwijzen. Er zijn twee dingen die ik daar toch op moet zeggen. Want dit is niet een oordeel Staten-motie, maar ik zou deze toch willen ontraden. En dat heeft een aantal redenen. De eerste reden is eigenlijk dat u zegt van, dat kost 20 miljoen. Ik heb in de schriftelijke beantwoording bij de kaderbrief al gezegd dat het inmiddels 22 miljoen is. Dus het bedrag zal niet helemaal toereikend zijn. U noemt ook in een van uw bullet dat u evenredig wil inzetten ook op OV in het buitengebied. Dat maakt het ook wel een beetje lastig, omdat we in steden veel meer hebben afgeschaald dan in het buitengebied. Dus moeten we dan opschalen tot we in het buitengebied het helemaal op 100 procent hebben, maar in stedelijk gebied nog niet? Dan krijg je denk ik ook een beetje scheefgroei. Maar de crux is wat mij betreft – en dat werd ook door mevrouw Flink bijvoorbeeld al gezegd – is opschalen een doel op zich of niet? Volgens mij moet je altijd de reizigers centraal zetten en de vervoervraag die er is vanuit reizigers. En daar heb ik ook oog voor het argument dat de SP vaak terecht inbrengt, dat daar ook een vraag is die kan ontstaan op het moment dat je een goed aanbod biedt. Dan kan je die vraag ook wel extra genereren. Maar volgens mij schieten we met dit voorstel echt door in een richting waarbij je subsidie gaat geven op het rondrijden van lege bussen. En dat willen we ook niet. Dus volgens mij zouden we echt de lijn moeten bestendigen die we de afgelopen twee, drie jaar als provincie hebben gehanteerd, om het OV weer corona uit te krijgen. Of het corona het OV uit, maar net hoe je het beziet. Maar in ieder geval, om steeds heel goed beschouwend van, wat is de OV-vraag, zoveel mogelijk op te schalen en te zorgen dat er een goed OV-product is. Dus deze zou ik helaas willen ontraden.

En tenslotte, voorzitter, zou ik dat ook willen doen met motie 32. Dat gaat over

Verkeersveiligheid. Verkeersveiligheid, ik heb dat net al een beetje in verband gebracht met een karikatuur. En voorzitter, het spijt me toch, maar deze motie verzoekt extra budget vanwege acute veiligheidsproblemen. Ik zou echt willen benadrukken: er is geen sprake van een acuut veiligheidsprobleem door gebrek aan geld. Dat is echt niet waar. En laten we dat elkaar ook alsjeblieft niet aanpraten. Helemaal ook omdat, als een van de argumenten wordt gezegd van, daardoor vallen er onnodige slachtoffers. Wat mij betreft is dat absolute onzin. Ik zou dat verre van mij willen werpen. En budget is echt nooit de reden om aanpassingen niet te doen. Dus deze motie zou ik om die reden willen ontraden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik of er nog behoefte is aan een tweede termijn vanuit u, Staten. Ik ga even de partijen af. Meneer Adriani?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Voorzitter, zou ik- Ordevoorstel om even tien minuten te schorsen, omdat er toch een aantal moties en amendementen pas vanmiddag voor het eerst op onze bureautafel terechtgekomen zijn, om even een moment te hebben om met fractie te overleggen hoe we daarmee omgaan.

De **VOORZITTER**: U krijgt ook nog een schorsing voor de stemverklaring. Maar u wil hem voor de tweede termijn hebben?

De heer **ADRIANI**: Als u in de tweede termijn alvast wilt horen wat de Partij van de Arbeid ervan vindt, wel.

De **VOORZITTER**: Maar als u een schorsing vraagt, krijgt u een schorsing. Hoeveel minuten?

De heer **ADRIANI**: Tien.

De **VOORZITTER**: Tien minuten. Gaan we om half vijf verder.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u vragen om uw plek weer in te nemen? Dames en heren, ook een kleine GroenLinks-fractievergadering wordt ontbonden.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde is de tweede termijn van agendapunt 11, de kaderbrief. En het woord is aan de fracties die in de tweede termijn nog iets willen toevoegen. Eerst kijk ik naar de BBB, meneer Verleun.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun.

De heer **VERLEUN**: Dank u wel, voorzitter. Wij willen graag nog reageren op onze eigen motie, de PUP. Daar zou ik graag het woord willen geven aan Jochen Beltman. En daarna willen we ook nog reageren op de motie over de archeologie van de SGP. Daarvoor wil ik het woord geven aan de heer Vogel.

De **VOORZITTER**: Meneer Beltman, als eerste en daarna meneer Vogel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Beltman.

De heer **BELTMAN**: Dank u wel, voorzitter. Graag zou ik alle indienende partijen bedanken voor het indienen van de motie. En ik wil de gedeputeerde bedanken voor zijn positieve advies met betrekking tot de PUP en de constructieve houding van GS. En graag wil ik afsluiten, voorzitter, met het antwoord van de gedeputeerde Van Muilekom, die hij op de vraag gaf tijdens een interview op 21 februari jongstleden, wat zijn opvolger wil meegeven. Blijf continu kijken naar wat je kunt doorontwikkelen, maar kijk ook goed wat er al in gang is gezet. Gooi dat niet zomaar in de prullenbak. Blijf aandacht geven aan het gedachtegoed van onze sociale agenda. De provincie Utrecht is er voor iedereen. Breng wel een stuk vernieuwing. Wees kritisch, toon ambitie, blijf mensen en organisaties inspireren. Dat advies zullen we zeker onthouden. Dank u wel voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel meneer Beltman. Meneer Vogel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Vogel.

De heer **VOGEL**: Dank u wel, voorzitter. Het is belangrijk dat met name de jeugd beseft wat onze historie is. Door archeologie aanschouwelijk te maken, zal het besef komen wat er in het verleden gepasseerd is. Dit verleden was niet altijd even rooskleurig. En dat doet men beseffen in wat voor een welvaart wij nu leven. En daarom steunen wij van harte de motie van de SGP. Sterker nog, we dienen hem mede in. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Vogel. Kom ik bij de fractie van GroenLinks. Meneer Oude Wesselink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Dank u wel, voorzitter. GroenLinks heeft geen vraag aan het College, maar wel aan de ChristenUnie – als dat mogelijk is – ten aanzien van hun ingediende motie Paralelwegen. We hebben een poging gedaan om te lezen wat de motie beoogt, maar daar zijn we niet helemaal uitgekomen. We lezen dat ChristenUnie een vervolgaanpak wenst. Maar mij is onduidelijk wat die vervolgaanpak precies omhelst. En ook argument 2 vind ik een lastige. Daar stelt ChristenUnie dat er geen duidelijke kaders zijn waar gemeenten aan moeten voldoen bij de ontwikkeling van de bebouwde omgeving. Mijn vraag is, wat voor kades wenst de ChristenUnie dan? Moeten wij regels opleggen aan hoe gemeente richtlijnen voor wegontwerp toepast? En is überhaupt wel een mogelijkheid van kaders, of is het eigenlijk ook zo dat elke situatie zo uniek is, dat je beter – naast deze besproken beleidsuitwerking bij de commissie – beter maatwerk kan toepassen? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even naar mevrouw Rikkoert, of ze daar gelijk op wil reageren. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. De vraag wordt gesteld, wat is eigenlijk de meerwaarde van dit amendement? Als we kijken bij Werkhoven en Cothen was in eerste instantie het logisch van, doe maar op de provinciale weg en dan gaan wij daarover. Daar is voor gekozen, dat kan niet. En dan gaan ze door het centrum heen, met alle nadelen van dien. En dan is het eigenlijk een soort status quo, zo blijft het. En eigenlijk wil je met gemeente, met elkaar in gesprek, hoe ga je nou om in zo'n situatie, als

dat zich voordoet? En daar wil je eigenlijk kaders voor. Wat als het niet op de provinciale weg kan, wat ga je dan doen? En je ziet aan de andere kant ook het voorbeeld daar dat er een weg was waar dat vervoer overheen mocht en vervolgens is er een woonwijk naast geplaatst. Ook in dat soort situaties wil je eigenlijk dat vóór zijn. En het zou goed zijn als daar de provincie wat sturender en in ieder geval met gemeentes in gesprek gaat hoe daarmee om te gaan.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel voor de toelichting. Dan ga ik naar de VVD, meneer Janssen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: De heer Hossain wil iets zeggen over het amendement Gratis openbaar vervoer.

De **VOORZITTER**: Meneer Hossain.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Hossain.

De heer **HOSSAIN**: Dank u wel, voorzitter. Ik had een vraag. Want naar mijn idee weten we nog vrij weinig over de proef, behalve het aantal aanvragen. En hebben we dus eigenlijk geen idee hoe effectief die proef gratis OV is, laat staan dat we een bredere afweging hebben kunnen maken ten opzichte van bijvoorbeeld andere vormen van bestrijding vervoersarmoede, zoals in het landelijk gebied. Dus ik vroeg me af waarop de conclusie in het amendement of in de motie van ChristenUnie, dat de proef succesvol lijkt, gebaseerd is. Wat ons betreft, moeten we dat netjes afronden, die evaluatie. En staan we er wat dat betreft dus een beetje kritisch tegenover. Maar ik ben heel benieuwd of ChristenUnie iets weet wat ik niet weet. Dank u.

De **VOORZITTER**: Kijk, mevrouw Rikkoert, u dient een paar moties in en u krijgt alsmaar het woord. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Zo gaat dat. In ieder geval al bedankt voor de toezegging aan de gedeputeerde dat we tot en met het einde van het jaar, dat de proef verlengd kan worden. Dus in ieder geval tot en met die evaluatie kunnen mensen er gebruik van maken. Dus niet dat er straks een gat is en als we toch kiezen van, er komt verlenging, dan moeten we al die mensen maar weer erg ergens vandaan zien te halen, of in ieder geval weer terug zien te vinden. Daar moeten we zuinig op zijn voor de mensen die daar nu gebruik van maken. En tijdens de commissievergadering was er eigenlijk best wel een brede steun over het feit dat dit wel een hele succesvolle pilot is, dat er veel gebruik van wordt gemaakt en dat dat een aanleiding kan zijn om dit te verlengen. En zijn we ook op tijd voor de volgende begroting.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom- Meneer Hossain, heel kort.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Hossain.

De heer **HOSSAIN**: Sorry. Toch even ter verduidelijking. Volgens mij weten we alleen de inschrijvingen, maar weten we niet hoeveel daadwerkelijk het gebruikt is. We weten ook niet wat het heeft gedaan met de vervoersvraag. Dus de meeste van die cijfers zijn volgens mij nog volstrekt onduidelijk. Ook ambtenaren die ik heb gesproken die

zeggen ook: dat weten we eigenlijk nog niet, alleen in ieder geval het is aangevraagd. Maar is alleen het aanvragen van zo'n pas al genoeg voor de ChristenUnie dan om te concluderen, dit is succesvol?

De **VOORZITTER**: Heel kort.

Mevrouw **RIKKOERT**: Voor ons is dat voldoende om in ieder geval daarin bij de begroting aan te geven, maak daar weer budget voor beschikbaar.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Kom ik bij de fractie van D66, mevrouw De Widt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt.

Mevrouw **DE WIDT**: Een kort punt nog door meneer Harinck.

De **VOORZITTER**: Meneer Harinck.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Harinck.

De heer **HARINCK**: Dank, voorzitter. Ook over het amendement voor gratis OV voor 66-plussers met een krappe beurs. Ook fijn dat is toegezegd dat het tot eind van het jaar in ieder geval kan lopen. Dat is prima. Maar mij rijst dezelfde vraag wel die meneer Hossain ook heeft gesteld, hoe weten we nou of deze pilot succesvol is geweest? Kunnen er zaken beter, bijvoorbeeld qua doelgroep of qua budget? Dat weten we pas op het moment dat al is geëvalueerd. En misschien dan nog iets principiëler, gaan we elke pilot voordat die is geëvalueerd automatisch verlengen? Wat D66 betreft niet. Daarom stemmen wij ook tegen. Dank.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij het CDA. Meneer Westerlaken, geen behoefte meer. Partij van de Arbeid, meneer Adriani.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Dank, voorzitter. Ik kom nog terug op drie moties waar we of dreigen van mening te veranderen of waar we nog vragen over hebben. De eerste twee moties pak ik even samen. Die vat ik maar even samen als de toiletmoties. En daarbij moet het me van het hart dat de joligheid waarmee daar in de eerste termijnen over gedebatteerd is, wat mij betreft én geen recht doet aan het belang van het onderwerp, maar ook niet echt een goede uitstraling is naar inwoners die naar dit debat zitten te kijken. En de manier waarop de totstandkoming van de titel van de motie van de PVV en de argumentatie eronder, ik heb daar geen goed woord voor over.

De **VOORZITTER**: Meneer Nagtegaal.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Voorzitter, ik wil hier lichtelijk op ingaan. Ik zei het net al tegen iemand anders ook: het is echt mijn doel om over vier jaar het hier wat minder stoffig te maken, wat minder saai te maken. Want soms als ik men hier hoor praten zit ik echt bijna in slaap te vallen. En ik probeer met die joligheid een beetje het hier luchtig te maken in het huis. En ik hoop dat ik ooit de heer Adriani kan laten lachen.

De **VOORZITTER**: Goed. Is een mooie doelstelling. Meneer Adriani vervolgt zijn betoog.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani.

De heer **ADRIANI**: Volgens mij ziet u mij vaak lachen, maar er zit wel een grens wat mij betreft aan de joligheid. Tegelijkertijd heb ik de gedeputeerde horen zeggen, ik doe eigenlijk op dit moment al alles wat ik kan doen om dit voor elkaar te krijgen. Ik heb hem één ding niet horen zeggen. En daarom vraag ik daar nog naar. U bent ook bestuurder in het recreatieschap of in een aantal recreatieschappen. En daar bent u natuurlijk als bestuurder in de positie om hier uitvoering van op de agenda te zetten en dat dat ook onderwerp van de uitvoeringsagenda van het recreatieschap te maken. En doet u dat ook? Die vraag die zou ik nog graag willen stellen.

De derde motie waar ik het over wilde hebben, is, ik kom weer bij mevrouw Rikkoert – dat komt misschien ook omdat het allemaal zo laat is ingediend, anders hadden we dat vooraf kunnen doen – uw motie Landbouwverkeer gaat uit van de premisse dat het op de provinciale weg niet kan en dat wordt door de gedeputeerde bevestigd, redenerend vanuit het afwegingskader wat opgesteld is. Maar wij hadden bij dat afwegingskader echt nog wel veel vragen en die hebben we eigenlijk nog steeds wel. Want wij zijn niet overtuigd dat met het aanleggen bijvoorbeeld van de missing links van parallelwegen of met het af schalen naar 60, ook al kun je niet 100 procent voldoen aan de weginrichting, dat je niet toch ook op provinciale wegen oplossingen kunt vinden. En onze vraag is, bent u bereid uw motie zo aan te passen, dat hij niet alleen maar ziet op maatregelen op gemeentelijke wegen, maar dat hij ziet op oplossingen op het onderliggende wegennet van provinciale en gemeentelijke wegen? Zodat we daar echt nog een keer met een brede blik naar kunnen kijken.

De **VOORZITTER**: Mag u opnieuw even kort op reageren.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Ik zou deze vraag ook eventjes door willen schuiven naar de gedeputeerde. Want hij heeft ons de toezegging gedaan dat er een brief komt met een terugkoppeling van de gesprekken met gemeenten en de oplossingsrichtingen die daar uitkomen. En wat mij betreft, zou dat heel goed kunnen gaan over beide zaken. Dus over niet alleen de gemeentelijke wegen, maar ook, hoe gaat dat samenspel dus met de provincie? Dat zou wat mij betreft prima zijn. Maar ik hoor daar graag nog even de reactie van de gedeputeerde op.

De **VOORZITTER**: Dat gaan we zo vragen aan meneer Schaddelee. Prima, dank u. Partij voor de Dieren, meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dank u wel. Ik heb een mooie toelichting gekregen van de heer Strijk op mijn punt. Dat ging over economische groei en de noodzaak daartoe. Alleen in zijn toelichting ging hij vooral in op het nut van de EBU. En ik gebruikte vooral de EBU om te laten zien dat we heel automatisch altijd weer in een model springen van economische groei. En mijn verzoek aan de gedeputeerde was of wij een evaluatie zouden kunnen zien van het nut van economische groei als basis onder onze aanpak binnen de provincie en dat afzetten tegen alternatieven, zoals bijvoorbeeld de donuteconomie. Dat is eigenlijk de uitnodiging aan de gedeputeerde.

Voor wat betreft de- Wilt u meteen? Voor wat betreft het punt wat we maakten met betrekking tot de risico's die er zitten in Omgevingswet, de risico's voor waterkwaliteit, natuur, luchtkwaliteit, daarvoor wil ik gedeputeerde Van Essen graag uitnodigen om kennis te nemen van de ervaring die daar opgedaan is bij het waterschap HDSR, waarbij de keur al helemaal ingericht is op de Omgevingswet en waar dus de problemen eigenlijk

zich aan het opstapelen zijn. Daar kunnen we gewoon makkelijk van leren.

Voor wat betreft de toelichting van de gedeputeerde voor het openbaar vervoer, hij gaf aan dat het belangrijk is om daar ook goed te kijken naar de vraag. Wat is de vraag aan OV? Maar is hij het met ons eens dat asfalt leidt tot meer auto's en dat een goed ingericht OV uiteindelijk leidt tot meer OV-reizigers?

Dan tenslotte nog een kleine suggestie voor de heer Van Breukelen, die mij altijd weer inspireert om even iets dieper te gaan dan ik eigenlijk van plan was. Hij had het over zijn rechtse hart, maar beseft hij dat zijn hart links zit in zijn lichaam? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Travaille. Mevrouw Rikkoert, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Zoals ik net al, zei bedankt voor de toezegging als het gaat om amendement nummer 4, dat het gratis OV voor 66-plussers met een smalle beurs tot en met 31 december in ieder geval wordt verlengd. Er zijn veel reacties op het amendement. Maar er is op dit moment financiële ruimte binnen bereikbaarheid. En als we er nu geen gebruik van maken, dan valt het terug naar de algemene middelen en zijn we het kwijt voor goed OV. Dus dat lijkt me in ieder geval zinvol om in ogenschouw te nemen.

En dan nog als het gaat om landbouwverkeer, net gaf ik al aan in reactie op de PvdA dat wij zojuist een toezegging hebben gehoord. En we horen graag nog even van de gedeputeerde of die dat in een wat breder spectrum mee wil nemen en dat ons in een brief wil terugkoppelen.

De **VOORZITTER**: Meneer Harinck wil nog interrumpen. Gaat uw gang.

Mevrouw **RIKKOERT**: Overigens- Sorry.

De **VOORZITTER**: Ik had nu meneer Harinck even het woord gegeven.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Harinck.

De heer **HARINCK**: Dank, voorzitter. Wat we dus met dit amendement gaan doen, is dus een pilot verlengen zonder dat we de evaluatie nog hebben. Dus mijn vraag aan de ChristenUnie is, is de ChristenUnie van plan om bij volgende pilots op andere onderwerpen ook die te verlengen zonder dat we de resultaten al hebben?

De **VOORZITTER**: Mevrouw Rikkoert.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Ik heb zonet gehoord van iemand uit mijn fractie: wat als moet je niet beantwoorden. Maar in dit specifieke geval vinden wij het wel heel belangrijk dat het wordt voortgezet en dat het aantal aanmeldingen voor ons al voldoende is om hier een vervolg aan te geven. Plus, wat ik net ook aangaf, er is nu budget beschikbaar deze ronde. Laten we daar gebruik van maken. Dat.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Volt, Mevrouw Blekxtoon. Meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u, voorzitter. Twee reacties. Eén op motie 30, OV, van de SP. Wij onderstrepen de ambitie van de motie. Tegelijk vinden we de motie wat kort door de bocht gaan en denken we dat het beter zou zijn het bredere verhaal aan te haken., inclusief moderne vormen van deelmobiliteit en poolactoren om mensen het OV in te krijgen. We willen ook niet zozeer terugkijken, maar vooral vooruit. OV als echte toekomstbestendige dienstverlening voor de hele provincie, ook kleine kernen, en toegankelijk voor iedereen, daarbij beantwoordende aan de huidige en toekomstige vragen. We zullen daarom de lijn van de beantwoording van Gedeputeerde Staten volgen. Over motie 29 hebben we nog een vraag. Werklandschappen van de SGP. Volt ondersteunt de oproep om te bekijken hoe de provincie Utrecht kan deelnemen aan de Werklandschappen van de toekomst, maar roept op om vooral te kijken naar het hoogst haalbare ambitieniveau. We vragen Gedeputeerde Staten om een reactie over de haalbaarheid om een hoger ambitieniveau na te streven en SGP waarom er is gekozen voor ambitieniveau B. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter?

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Dikkenberg.

Meneer **VAN DEN DIKKENBERG**: Zou ik meteen erop reageren?

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Dat ik voor ambitieniveau B heb gekozen, is omdat er een aantal partijen momenteel praten en ik het te ambitieus vond om in één keer 2,4 miljoen aan die partijen te vragen. Tenminste, indirect aan die partijen te vragen. Waardoor ik gezegd heb van, deze kans mogen we echt niet missen. Daarom dien ik hem ook nu in en niet op een ander moment, om aan te haken. En is dit ambitieniveau voldoende, om in ieder geval aan te haken bij die kennis en innovatie die ontwikkeld wordt en dat naar ons toe te trekken en daarvan te profiteren. Vandaar.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Voldoende? Meneer Berlijn, JA21. Geen behoefte meer. PVV, meneer Nagtegaal.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Dank, voorzitter. Ik wil de motie gewoon in stemming brengen. En ik wil toch even erbij zeggen dat ik het aan de ene kant wel jammer vind, de reactie van het College. Ik heb in mijn politieke leven alleen maar ervaring met wethouders en misschien zijn gedeputeerden toch anders. De gedeputeerde kwam met motie 101, staat gewoon in mijn motie, dat dat een soort voortborduring daarop is. Ik had ook nog erin gezet dat sanitaire voorziening in dat afgelopen bezoekers onderzoek een 5,7 heeft. Dat is het laatste cijfer van allemaal. Dat vind ik toch een beetje jammer. Dan mis ik toch een beetje een soort daadkracht erbij. En ik hoop dat die daadkracht wel leeft in ieder geval bij de Staten, bij de Statenfracties. En als laatst wil ik ook meegeven natuurlijk dat ik het ook heel belangrijk vind dat dit onderwerp meegenomen wordt in de coalitieonderhandelingen. Dus dat wil ik ook meegeven aan bijvoorbeeld de heer Van Schie of andere fracties die daarin bezig zijn. Conclusie, ik wil hem gewoon in stemming laten brengen.

De **VOORZITTER**: Prima. Dank u wel, meneer Nagtegaal. Dan de SGP, meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, wij hebben voor de tweede termijn geen bijdrage, anders dan bedanken voor de beantwoording die gegevens misten. Dank u wel

De **VOORZITTER**: Dank u wel. SP, meneer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. De heer Schaddelee en ik hebben een mooie traditie rond deze motie. En een onderdeel van de traditie is ook dat de heer Schaddelee het steeds vervelender vindt om hem te ontraden. Het is jammer dat dit waarschijnlijk de laatste keer is dat ik met hem te maken heb. Want nog een paar keer de motie indienen, zou het voor hem misschien zo vervelend vinden om hem te ontraden, dat hij hem uiteindelijk omarmt. Maar bedankt voor de beantwoording en tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Breur. Meneer Van Breukelen, Forum, geen behoefte meer. Mevrouw Hoek, 50PLUS.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Geen reactie, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik nog even naar de Collegeleden. Ik begin bij de heer Strijk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Hoewel dit niet Financiën betreft, maar Economie, voorzitter, waar ik op mag reageren. Partij voor de Dieren die vraagt wat ik een toezegging wil doen dat wij een evaluatie gaan houden over het nut van de economische groei in de relatie van de meerdere opgaven die in de provincie spelen. Ik wil u dat niet toezeggen. Ik kijk gewoon even naar de praktische werkdruk die er binnen het team Financiën en Economie zit. Ook wel het feit dat deze gedeputeerde binnenkort daar niet meer op stuurt. Dan vind ik dat u dat maar even moet doen met mijn opvolger. Ik kan heel makkelijk iets toezeggen wat ik niet zelf heb uit te voeren.

Als ik gewoon kijk naar de praktische uitwerking van wat wij bij Economie doen, zien we drie hoofddossiers. Het gaat over het arbeidsmarktbeleid, het gaat over de ruimte voor bedrijven – of het nou kantorenmarkt is, bedrijventerreinen of de retail – en het gaat over ons innovatiebeleid. Daarmee zeg ik niet dat de principiële discussies over bijvoorbeeld de donuteconomie hartstikke interessant zijn om te voeren, economische ordeningsprincipes. Op Rijksniveau, Europees niveau, denk ik, ook echt hele belangrijke discussies om met elkaar te voeren. Maar op het regionaal niveau van ons economisch beleid, minder relevant. Dus ik wil u vragen, als u dit wilt voeren, dan zult u het echt even aan mij moeten vragen met een motie nu. Dan ga ik die ontraden. Of stel hem aan mijn opvolger.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Ik zie aan mevrouw Sterk geen beantwoording meer aan Meneer Van Essen. Meneer Van Muilekom.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde VAN **MUILEKOM**: De heer Adriani attendeerde mij erop dat ik ook DB-lid het recreatieschap, dat is helemaal terecht. En ik wil gewoon toezeggen dat ik in de eerstvolgende vergadering hen deelgenoot zal maken van het belang van voldoende toiletten in de recreatiegebieden.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Meneer Schaddelee.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dank u wel, voorzitter. Richting de heer Breur, ik weet het niet. Misschien stem ik de volgende keer wel gewoon een keer mee. Laten we eens gek doen. De gedeputeerde Mobiliteit blijft in ieder geval consistent in wat hij vindt, heb ik eerder vandaag al gezegd. Dus dat is ook op dit onderwerp. Alhoewel, u mag daar natuurlijk bepaalde spijt veronderstellen in de toon die daar soms onder klinkt. Volgens mij is het wel belangrijk – en ik denk dat dat ook niet wil – dat we met elkaar lege bussen subsidiëren. En dan kom ik ook een beetje op het punt dat de heer Travaille maakte. Ik denk dat ik het in grote lijnen eens ben met wat u zegt, als u zegt van, als je meer asfalt aanlegt, dan heb je een bepaalde latente vraag die je daarmee faciliteert. En wat in zekere zin zorgt voor aantrekking. En datzelfde principe hanteren wij wel degelijk ook in het OV. Want volgens mij, de meeste bussen daar zit nog plek in. Dus in die zin zijn er nog meer dan genoeg lege stoelen. En wij monitoren dat ook behoorlijk. Het is alweer een poosje geleden. Maar er is wel degelijk ook een tijd geweest dat wij hier naast het provinciehuis, zeker op spitstijden, gewoon een aantal reservebussen hadden klaarstaan, die acuut gebracht werden naar plekken waar overvolle bussen rondreden en mensen bij haltes bleven staan. Dus je probeert daar wel zo goed mogelijk op te acteren. Maar nogmaals, volgens mij moet je altijd oppassen dat je ook weer doorschiet, zeker als het 20 miljoen kost, 22 miljoen, dat is best veel geld. En volgens mij kunnen we daar in het OV ook wel andere dingen voor, dan alleen maar weer terugveren naar het niveau van vóór corona. Want die vraag is er gewoon niet op dit moment in de mate zoals die er toen was. Maar volgens mij moeten we wel – en dat doen we zeker – de vinger altijd aan de pols blijven houden. Ik zie een vraag.

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: De heer Schaddelee zegt: we kunnen daar misschien wel heel veel andere goede dingen voor doen. Wat voor suggestie zou de heer Schaddelee doen om het OV te verbeteren?

De **VOORZITTER**: Dit zijn nou niet echt van die vragen die de duur van de vergadering enorm bekorten. Dus ik zou meneer Schaddelee ook niet willen aanmoedigen om-

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ik zou hier natuurlijk een paar hele interessante toezeggingen over kunnen doen, voorzitter, maar laat ik mijn opvolger op opvolgster dat niet aandoen. Maar laat ik me ertoe beperken dat ik daar graag eens met de heer

Travaille onder het genot van een kop koffie later dit jaar over door filosofer. Want ik denk dat daar best wel een hoop hele goede bestemmingen voor te bedenken zijn. Laten we het daartoe beperken.

Dan heb ik nog een laatste vraag, voorzitter, en dat ging over het landbouwverkeer. De motie van de ChristenUnie vraagt om een plan van aanpak. Ik denk dat – en daar ga ik heel erg mee in wat de PvdA daarop vroeg – ik denk dat zo'n plan van aanpak zoals die in deze motie omschreven was, wel wat beperkend is. Want die stuurt inderdaad heel erg op, ga op die gemeentelijke wegen een plan van aanpak maken en ga dan als provincie eventueel een beetje meebetalen aan het opsizen van die gemeentelijke wegen. Volgens mij is het doel wat we hiermee beogen de overlast in woongebieden terugbrengen, dus de leefbaarheid vergroten, en tegelijkertijd breder echt oog houden voor verkeersveiligheid. En dat is ook de reden dat wij nu zeggen van, het is niet op alle plekken op provinciale wegen een goed idee om landbouwverkeer te laten rijden. Want dat gaat gewoon ten koste van de verkeersveiligheid. Maar volgens mij is het goed om oog te houden – en dat zit denk ik wel een beetje in die toezegging en ook in de gesprekken die we met gemeenten kunnen voeren, maar ook zoals we hem volgens mij in dat afweegkader al hebben staan nu – dat wij zeggen van, bij die alternatieve routes moeten we kijken naar de mogelijkheden op gemeentelijke wegen, maar ook wel kijken naar mogelijkheden die er op de provinciale wegen zijn, maar bijvoorbeeld in de vorm van missing links. En wat mij betreft, zou onder zo'n plan van aanpak wat in die motie staat, dat ook verstaan kunnen worden.

De **VOORZITTER**: Meneer Adriani.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Adriani.

Gedeputeerde **ADRIANI**: Ik ga kijken of u me deze ruimte geeft. Zou ik graag op een interruptie op de heer Schaddelee aan mevrouw Rikkoert willen vragen of ze gegeven dit antwoord bereid is haar motie aan te passen.

De **VOORZITTER**: U hebt het nu toch al gedaan. mevrouw Rikkoert.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt, voorzitter. Wij zijn eigenlijk naar aanleiding van deze toezegging ook bereid om onze motie in te trekken.

Amendement A23 van het lid Rikkoert (ChristenUnie) maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dan is dat duidelijk. Dan is de motie ingetrokken. En dank ook aan de gedeputeerde dat hij met zijn beantwoording dat resultaat heeft weten te bereiken. Dan zijn wij aan het eind gekomen van de beraadslagingen over agendapunt 11. En dan resteert er in ieder geval nog één punt ter discussie op onze agenda en dat is een debat. Ik moet het goed zeggen. Is de behandeling van een aantal actualiteitenmoties rond het UPLG. Vanochtend hebben we dat met elkaar afgesproken. Het is nu bijna vijf uur. Mijn idee is – maar ik leg het even in uw midden – dat we, wetende dat behandeling van actualiteitenmoties ook in de wijze waarop we dat doen een zekere beperkende factor hebben, als het gaat om de tijdsbesteding daarvan – dat we die moties nu zouden kunnen behandelen. De gedeputeerde in staat kunnen stellen om daarop te antwoorden. Ook de partijen die daar nog iets aan willen toevoegen de gelegenheid te bieden en ook de

indieners nog het laatste woord te geven. En dat we daarna, na een door u aan te geven schorsing, tot de stemverklaringen en de stemmingen over zouden kunnen gaan. Allemaal voordat het diner een aanvang neemt. Dat is mijn idee. Maar dan zou het wel kunnen zijn dat de maag nog even blijft knorren tot een uur of half zeven, verwacht ik. Maar als u ermee eens bent om het zou te doen, dan is het denk ik voor iedereen het meest plezierig dat de avond dan ter eigen besteding is op dat moment. Akkoord. Gaan we dat doen.

De discussie wordt gesloten.

12. [Bespreking moties UPLG](#)

De VOORZITTER: Dan begin ik met agendapunt 12 en dat is de bespreking van de ingediende actualiteitenmoties UPLG. En dan moeten we even kijken voor de boekhouding. Ik heb er drie. De eerste is motie Stikstofreductie in 2030 & 2025, ingediend door JA21, SGP, BBB en 50PLUS. Dat is de ene. Dan heb ik motie Leefbaarheid van het landelijk gebied, ingediend door de SGP, PVV en de JA21. En de motie 3, moties Stoppen met afplaggen, ingediend door de SGP. Heb ik ze dan allemaal gehad? Mooi. Dan ga ik ze ook in die volgorde aan de orde stellen. Wetende dat de gedeputeerde in één keer op de inbreng van de indieners zal reageren van alle drie de moties.

De motie Stikstofreductie 2030 & 2025. Wie mag ik daarvoor het woord geven? Meneer Fiscalini gaat hem- Doe maar. Dat is misschien wel mooi, dat u als indiener even achter het spreekgestoelte gaat staan. Meneer Fiscalini heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini.

De heer **FISCALINI:** Dank u wel, voorzitter. Omwille van de tijd en onze spreektijd zal ik het kort houden. We hebben een motie ingediend over het UPLG. In het UPLG zat een mooie tabel, als het gaat over stikstofreductie. Daarin wordt gesteld dat tegen 2030 dan maar liefst 74 procent van het areaal gevoelige stikstofhabitat binnen Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde moet zijn. 74 procent stikstofreductie in 2030. Waar komt dit dan precies vandaan? Voorzitter, dit komt vandaan uit het coalitieakkoord van de Tweede Kamer. Echter bevinden wij ons op de helft van de zittingsperiode van de huidige Tweede Kamer. Maar tot op heden is er nog steeds geen wetsvoorstel ingediend om het percentage aan te passen van 50 procent in 2030 naar 74 procent in 2030. Wat schrijft de wet voor? De wet schrijft dan voor dat 50 procent van dit areaal in 2030 voldaan moet worden aan deze norm en 74 procent pas in 2035. En dit roept de vraag op, waarom streven we als provincie niet naar dezelfde doelen als in de wet staat? Wij pleiten er daarom ook voor om de Koersnotitie Utrechts Landelijk Gebied aan te passen, zodat de genoemde jaartallen en percentages in overeenstemming zijn met de wet. Laten we streven naar 50 procent in 2030 en 74 procent in 2035.

Het is dan ook bemoedigend om te zien dat wij niet de enige provincie zouden zijn. Andere provincies, waaronder Zuid-Holland, Flevoland, Limburg en Gelderland, die hebben al stappen ondernomen om hun programma's Landelijk Gebied in lijn te brengen met de wet en hebben 2035 gekozen als streefjaar. Laten wij als Utrecht hun voorbeeld volgen. Dank u wel.

Motie M33 van de leden Fiscalini (JA21), Van den Dikkenberg (SGP), Verleun (BBB) inzake Stikstofreductie in 2030 & 2035.

Provinciale Staten van Utrecht in vergadering bijeen op 28 juni 2023.

Constaterende dat:

CONCEPT

- De Koersnotitie Utrechts Programma Landelijk Gebied in Tabel 1 en onder paragraaf 4.3 stelt dat in 2030 74% areaal met stikstof gevoelige habitats binnen Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde moet zijn.
- De wet vraagt om 50% van het areaal in 2030 en 74% van het areaal in het 2035.

Overwegende dat:

- De huidige 2e kamer al over de helft van haar zittingsperiode heen is.
- Er nog geen wetsvoorstel ligt om het percentage bij te stellen van 50% in 2030 naar 74% in 2030.

Verzoeken het college van GS:

- De Koersnotitie Utrechts Landelijk Gebied zo aan te passen dat de genoemde jaartallen en percentages in tabel 1 en paragraaf 4.3 overeenkomen met de wet: 50% in 2030 en 74% in 2035.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Fiscalini. Dan zou ik nu de tweede motie aan de orde willen stellen en dat dat is de motie Leefbaarheid van het landelijk gebied, ingediend door SGP, PVV en JA21. Meneer Van den Dikkenberg gaat hem indienen. Meneer Van den Dikkenberg, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

Meneer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, als u het goed vindt, doe ik ze allebei tegelijk. Dan hoef ik maar één keer te lopen. De motie Leefbaarheid landelijk gebied. Voorzitter, ik kan het heel kort houden. Maandagavond hebben we intens gedebatteerd over het UPLG. En eigenlijk bevat me deze opzet wel, dat je debatteert in de commissie en dan vrij kort daarna de besluitvorming hebt. Want dan hoef je niet bijdrage te herhalen en nog een keer met de gedeputeerden te gaan wisselen wat je al gewisseld hebt, alleen een Statenuitspraak te vragen. De motie Leefbaarheid landelijk gebied gaat erover dat we graag in beeld hebben, voordat we de intensieve verbouwing van het landelijk gebied gaan starten, wat de mogelijke sociaaleconomische gevolgen zijn op het landelijk gebied, in verschillende scenario's uit te werken. Ik heb bewust geen vormen genoemd en het vormvrij gelaten. Maar dat er in ieder geval een grondige analyse plaatsvindt van de eventuele gevolgen voor agrariërs, voor toeleverende sectoren, voor de leefbaarheid, in de zin van sponsors die wegvallen bij sportclubs, et cetera. Dus het hele totaalplaatje van als de economische draagkracht wegvalt. Voorzitter, die motie dien ik samen in met de Partij voor de Vrijheid, JA21 en BBB.

Motie M34 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Nagtegaal (PVV), Fiscalini (JA21), Zagt (BBB) inzake Leefbaarheid van het landelijk gebied.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 28 juni ter bespreking van het Utrechts Programma Landelijk Gebied.

Constaterende dat:

- Provincie Utrecht hard werkt aan het uitwerken van het Utrechts Programma Landelijk Gebied;
- Het Utrechts Programma Landelijk Gebied veel doelen kent waarvan de gevolgen nog onvoldoende in kaart zijn gebracht;

- Het Utrechts Programma Landelijk Gebied grote sociaaleconomische gevolgen gaat hebben voor het landelijk gebied;

Overwegende dat:

- De landbouwsector een sociaaleconomische drager is van het landelijk gebied;
- De sociaaleconomische zekerheid voor het landelijk gebied op dit moment onvoldoende wordt geborgd door het Utrechts Programma Landelijk Gebied;
- Het vooraf duidelijk moet zijn wat de gevolgen van het Utrechts Programma Landelijk Gebied zijn voor de leefbaarheid van het landelijk gebied;

Dragen het college op:

- Scenario's uit te werken wat de sociaaleconomische gevolgen zijn voor het landelijk gebied bij het uitvoeren van het Utrechts Programma Landelijk Gebied

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Meneer **VAN DEN DIKKENBERG**: De tweede motie die ik bij deze in wil dienen, is de motie Stoppen met afplaggen. Die komt daaruit voort dat in het UPLG een extra opgave staat voor onder andere moerasnatuur, natte natuur en dat daar ook afplaggen in voorkomt. En wij vinden dat water en bodem ook daadwerkelijk sturend moet werken, ook in de keuzes die gemaakt worden, afplaggen onomkeerbaar is en het daarom niet te rijmen is, als je ook kijkt naar de klimaatopgaven die wij hebben, dat je gaat afplaggen. Want één hectare afplaggen – hebben we uit laten rekenen door een bodemkundige – levert een CO₂-uitstoot op, waarmee je 520 keer de wereld rond kan rijden met een benzineauto. Er zijn weinig mensen die in hun leven 520 keer de wereld rondrijden. Maar de CO₂-uitstoot van een hectare afplaggen is enorm. Veengrond kun je ook voor de rest niks mee. Dat vergaat gewoon, heeft geen constructieve waarde, heeft geen handelswaarde. Dus wij zouden mee willen geven: dat is de eenmalige uitstoot en de meerjarige uitstoot betreft methaan, omdat je korter onder maaiveld het raakvlak tussen water en voedinghoudende bodem hebt, waardoor je meer methaanuitstoot hebt in de natuurgebieden. En daarom roepen wij op om – en die doe ik samen met de BBB – niet af te plaggen en in eigen natuurbeheerplannen uiterst terughoudend te zijn met afplaggen, in gesprek te gaan met natuurbeheerders om te spreken over de onwenselijkheid van afplaggen, en alternatieven te zoeken in de beheermogelijkheden. Dank u wel, voorzitter.

Motie M35 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Vogel (BBB) inzake Stoppen met afplaggen.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 28 juni ter bespreking van het Utrechts Programma Landelijk Gebied;

Constaterende dat:

- De Provincie Utrecht in het UPLG bodem en water sturend werkt en daarmee de bodemstructuur, bodemleven en bodembiodiversiteit wil behouden en versterken.
- Veengrond door het hoge organisch stofgehalte niet geschikt is voor constructieve toepassingen en slecht verwerkbaar is;
- Uit onderzoek blijkt dat het afplaggen van een veenbodem veel uitstoot van broeikasgassen met zich meebrengt;
- Natuurherstel ook plaatsvindt zonder dat afplaggen plaatsvindt;

Overwegende dat:

- Vanwege het onomkeerbare effect van plaggen uiterst kritisch naar de noodzaak gekeken moet worden;
- Afplaggen van veengrond vaak op weinig tot geen draagvlak kan rekenen van bewoners en boeren;
- De afgeplagde grond niet meer inzetbaar is voor landbouwactiviteiten, waardoor de grond niet meer inzetbaar is voor extensivering;
- De negatieve gevolgen klimaat-technische gevolgen nauwelijks meegewogen worden in realisatie van natuurprojecten waardoor uitstoot van CO₂, methaan en lachgas mogelijk toeneemt;

Dragen het college op:

- In de eigen natuurbeheerplannen uiterst terughoudend te zijn in het afplaggen van veenbodems;
- In gesprek te gaan met natuurbeheerders om te spreken over de (on)wenselijkheid van afplaggen;
- In samenwerking met natuurorganisaties en boerenorganisaties op zoek te gaan naar goede alternatieve beheermogelijkheden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van den Dikkenberg. Dan zijn de drie moties ingediend en toegelicht. En zou ik gedeputeerde Sterk willen vragen om daarop te reageren. U heeft het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Dank u wel, voorzitter. Ik wil toch nog even beginnen met degenen die vandaag hun maidenspeech hebben gehouden, daarmee te feliciteren. Ik heb het al vaker gezegd, ik heb het zelf ook ooit meegemaakt op een andere plek, maar het voelt toch een beetje alsof de kop er af is als je dat eenmaal hebt gedaan en of je echt voluit mee kan doen. En je moet je dan ook gaan voorbereiden op soms lastige interrupties. Dus heel veel succes daarmee.

Ik loop de drie moties langs in de volgorde waarin ze net ook zijn ingebracht. Als ik begin bij de eerste motie, die gaat over die stikstofreductie. Aankomende dinsdag zullen wij als GS het UPLG 1.0, zoals we dat noemen, vrijgeven, om daarmee die naar het Rijk te sturen en ook om daarmee de participatie verder door te zetten met alle gebiedspartners, dus met gemeentes, waterschappen, landbouworganisaties en ook de natuurorganisaties. En daarmee is ook gezegd dat het UPLG nog alles behalve dan in beton is gegoten. Want er zit nog heel veel ruimte in om met elkaar te gaan kijken, hoe willen we dat nou uiteindelijk vormgeven en wat moet daarvoor gaan gebeuren? En op basis van die participatie die wij zelf hier in de provincie vormgeven, maar natuurlijk ook nog de besluitvorming die op dit moment in Den Haag loopt, daar is de uitkomst op dit moment natuurlijk ook nog niet bekend van, wordt uiteindelijk een definitief besluit genomen over dat doelbereik van wat we moeten doen in die NPLG. Waarschijnlijk in het voorjaar van 2024, is mijn inschatting. Ik ga er overigens vanuit dat de indieners van deze motie het eigenlijk hebben over het UPLG en niet zozeer over de Koersnotitie, want die gaan we natuurlijk niet indienen. Maar ik zie al knikken dat dat daarmee bedoeld wordt. Maar wat ik eigenlijk nog veel belangrijker vind en dat heb ik ook in het debat benadrukt, is dat wij natuurlijk het kunnen gaan hebben over data die we misschien moeten gaan

bereiken. We hebben het allemaal op papier en daar kunnen we allemaal naartoe rekenen, met percentages van hoe dat eruit zou moeten zien. Wat volgens mij veel belangrijker is – en daar hebben we volgens mij ook afgelopen week een debatje met de BBB over gehad – is dat we nou eindelijk eens gaan beginnen. Dat we gewoon eens gaan praten met elkaar in de gebieden, wat betekent dit nu precies? Hoe haalbaar zijn die doelen? Wat is daarvoor nodig? Welke kennis hebben we nog daarbij nodig? En dat we op die manier gaan kijken hoe die maatregelen met elkaar optellen – water, klimaat en wat het ook weer doet dan met de stikstofreductie – en waar we dan uiteindelijk uitgaan komen. En eerlijk gezegd, zou ik het liever daar met u over hebben, dan weer hebben over of we in een koersdocument of in een UPLG, hoe u het ook wil noemen, een datum wel of niet moeten gaan aanpassen.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik zocht naar de punt. Meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, de gedeputeerde wil het niet over data hebben, maar het is de landelijke CDA-fractie die begon met heronderhandelen van 2030 over het regeerakkoord, om het daarop over te breken. Juist op data. En een van de randvoorwaarden die ze daarbij meegaven, waren de akkoorden vanuit de provincie. En volgens mij is het UPLG een heel duidelijk signaal vanuit de provincie, als we dat opsturen. En de gedeputeerde zegt dat ze wil wachten op data vanuit Den Haag en besluitvorming uit Den Haag. Maar die baseren dat op besluitvorming hier. Dan is het toch van belang om hier besluitvorming te plegen en te zeggen van, we volgen de wet, dus 2035? In plaats van te zeggen van, we gaan voor 2030. Want u wilt beginnen, maar volgens mij is de stap niet zozeer het beginnen, maar is de stap, beginnen met het winnen van vertrouwen om überhaupt de processen in te kunnen. En dat zou je met een besluit zoals we hier voorleggen, zeker doen.

De **VOORZITTER**: Goed. Misschien denken de andere heren op hetzelfde punt. Dan geef ik u eerst het woord en dan kan de gedeputeerde gelijk reageren. Meneer Fiscalini.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. Wij roepen in deze motie niet op dat we niet moeten beginnen. Dat staat er ook helemaal niet. Wij willen gewoon dat we ons aan de wet houden. En de wet zegt – is heel duidelijk – 2035.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Travaille.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: De gedeputeerde zegt terecht, we moeten gaan beginnen en vooral beginnen met praten met elkaar. Dat denken we dat helemaal klopt. Maar wij zijn vooral heel benieuwd, wie gaat er met wie praten en waarover en wie nodigt wie uit? En wij zoeken eigenlijk een plek waar dat is vastgelegd op een manier dat wij dat ook goed kunnen zien.

De **VOORZITTER**: Mooi. De gedeputeerde, op deze vraag.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Die laatste vraag die gaat een beetje buiten volgens mij het bestek van deze motie, zeg ik dan. Daar hadden we volgens mij maandagavond uitgebreid over kunnen spreken. En u zult daarover ook iets vinden als we het UPLG uitbrengen. Over die andere twee vragen, ik sta hier niet namelijk landelijk CDA, ik sta hier als lid van het College. En u weet ook dat er nog geen nieuw akkoord ligt. Dat is iets wat het volgende College moet gaan doen. Dus die vraag, daar kan ik verder niet zo heel veel mee. Wat ik wel weet, is dat wij natuurlijk in dat NPLG een doelstelling hebben gekregen, die een andere is dan die die in de WSN staat. Die gaat puur over die Natura 2000-gebieden en die KDW die we daar moeten behalen. In het NPLG gaat het over de stikstofdeken. En dat is natuurlijk toch een andere aanvliegeroute. En ik ben het met u eens dat het ontzettend belangrijk is om vertrouwen terug te winnen. Ik vraag me alleen wel af of we nou het vertrouwen terugwinnen als we een tekst aanpassen in het UPLG. Volgens mij gaat het om een veel wezenlijkere vraag, dat de agrarische sector het gevoel heeft dat we met hen meedenken over hoe wij enerzijds de natuur kunnen herstellen en anderzijds ook voor hen een perspectief kunnen schetsen wat duurzaam is, waardoor ook de jonge boeren het gevoel hebben dat ze weer toekomst zien. En dat is een gesprek, dat moeten we met elkaar gaan voeren. En ik hoorde gelukkig Koos, ons Statenlid – of commissielid, moet ik zeggen, want hij is geen officieel Statenlid – dat ook beamen. Volgens mij moeten we nog liever vandaag dan morgen daarover beginnen. En dan gaan we ook kijken wat we met elkaar kunnen bereiken. En ik zou zeggen: schouders eronder.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Ik kijk even – want het zijn twee debatjes – dus ik kijk even eerst naar de heer Van den Dikkenberg en de heer Fiscalini. Meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, Ik sprak de gedeputeerde ook niet aan als vertegenwoordiger van het landelijk CDA, maar ik gaf het wel aan dat die aangegeven hebben dat er een aantal randvoorwaarden zijn. En daar moet aan voldaan worden. En je hoort ook van heel veel boeren dat die ook een paar randvoorwaarden hebben, voordat ze alles op tafel leggen. En dat is onder andere PAS-melders en dat is onder andere 2035. En daarom is het een belangrijke stap, denk ik, willen we snel resultaten hebben en de natuur dus ook verbeteren en versterken, om ook een stap tegemoet te doen in de wenselijkheid daarvan. En als we zeggen van we volgen de wet en daarmee dat we 2030 2035 maken, dan denk ik dat we praktisch sneller meer stikstof reduceren, dan dat we vasthouden aan het wenselijke doel.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik kijk even of meneer Fiscalini daar nog iets aan wil toevoegen. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. De gedeputeerde heeft het erover dat ze het vertrouwen wil winnen van de boeren en samen met de boeren- En een perspectief bieden voor de jonge boeren. Daar zijn wij het helemaal mee eens. Maar bent u het dan- Hoe kijkt u er dan tegenaan als u een doelstelling naar voren haalt wat niet in de wet staat? Mensen die een perspectief willen, die willen dan ook wel de tijd hebben om goed

beslissingen te kunnen nemen. En als je dan een deadline helemaal naar voren haalt, dan heb je minder tijd voor iets. En hoe kijkt u daar tegenaan?

De **VOORZITTER**: Mevrouw Sterk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, wat ik net al aangaf, is dat we natuurlijk in dat NPLG, waar dit UPLG op is gebaseerd, dat wij proberen om daar een aantal doelen te halen, om daarmee ook geld binnen te kunnen halen, om ook echt hier dingen te kunnen gaan doen. En die doelen liggen op natuur, die liggen op water en die liggen op klimaat. En binnen natuur liggen die dus ook op stikstof. De water- en de klimaatopgave zijn vele malen groter dan de stikstofopgave en die moeten ook eerder gerealiseerd zijn, ook als je naar de wetten kijkt. Dus als we daarover in gesprek gaan wat daarvoor nodig is, dan koppel je uiteindelijk die stikstofreductie vanzelf mee. En daarom vind ik het ook minder interessant eigenlijk op dit moment, om dan te zeggen, we moeten dat aan gaan passen. Ik wil graag dat geld krijgen om hiermee een slag te kunnen maken. Daarvoor worden een aantal vragen gesteld, die we op dit moment invullen. Maar ik heb net ook aangegeven, we gaan nog een heel proces in. Er komt toch een heel participatieproces hier in de provincie met al die partijen. Er komt ook nog een gesprek met het Rijk over dat NPLG. En we gaan pas een definitief besluit nemen begin volgend jaar. Dus volgens mij hebben we nog een hele weg met elkaar te gaan. Ik zou heel graag nu zorgen dat we iets hebben wat we in kunnen leveren bij het ministerie, om in ieder geval een claim te kunnen leggen op een aantal middelen, zodat we snel aan de gang kunnen. En laten we met elkaar dat participatieproces doorlopen om te kijken wat dat uiteindelijk betekent – want u komt zelf ook nog in besluitvormende zin aan het woord als Provinciale Staten – wat het betekent uiteindelijk aan het begin van 2024.

De **VOORZITTER**: Goed. Misschien, want er staan nog andere belangstellenden. Een laatste woord, want anders-

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. We hebben het hier niet over klimaat of water. Daar ben ik het helemaal mee eens. Maar we hebben het hier puur alleen over stikstof en de stikstofreductie. In de wet staat 2035 en wij willen gewoon dat we ons aan die wet houden. Maar zegt de gedeputeerden nu dat als we 2035 invullen, dat we dan geen subsidie krijgen? En als dat zo is, zou ik graag willen zien waar dat dan staat. Dat we geen subsidie krijgen, als we ons aan de wet houden van 2035. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Even op dit punt, mevrouw Sterk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, wij hebben natuurlijk de vraag gekregen vanuit het Rijk dat wij de doelen die in het NPLG staan moeten uitwerken, om op basis daarvan aanspraak te mogen doen op de middelen uit het transitiefonds. Dat is wat we nu hebben gedaan in de vorm van het programma. Dat is wat wij hopen in ieder geval – in een eerste concept, nogmaals, het is een conceptversie en het is nog geen vastgestelde versie – die hopen we te gaan indienen bij het Rijk. En dan hebben we dus misschien nog wel bijna een jaar waarin we het nog gaan hebben hierover met alle partijen. En ik ben benieuwd wat het Rijk daarop zegt, ik ben benieuwd wat het ministerie daarop zegt. En wat ik ook probeer aan te geven, u isoleert nou heel sterk één bepaalde reductie. Terwijl, ik zeg volgens mij, het is een integrale aanpak. Het zou best heel goed kunnen dat wij, als we

een aantal van die maatregelen aanpakken, dat die stikstofreductie daar gewoon vanzelf in meegaat. Dat staat wel in het stuk.

De **VOORZITTER**: Nee. Even van de orde. Meneer Travaille, want die was blijkbaar niet tevreden met uw antwoord op de participatie. Dat klopt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Dat is correct, voorzitter. U zegt heel duidelijk, we moeten met elkaar in gesprek gaan. En dat gaat vooral over klimaat en dat gaat over water en misschien ook over stikstof. Maar u zegt ook, u had het maar gisteren of bij de commissie moeten vragen hoe het zit, wie met wie in gesprek gaat. Maar deze vraag stellen wij keer op keer. En andere partijen zoals Volt stelt deze vraag ook. Wie gaat er met wie in gesprek? En hoe richten we dat op een goede manier in? We willen heel graag daar echt een concreet antwoord op. En als daar nu geen antwoord op is, dat is ook geen problemen, maar geef dan alsjeblieft aan wanneer dat hier wél een antwoord op is.

De **VOORZITTER**: Goed. De gedeputeerde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, ik heb het daar met Volt inderdaad maandagavond over gehad, want die stelde die vraag ook. En toen hebben we samen geconstateerd dat daar een afspraak over is gemaakt in de vorige Statenvergadering, namelijk dat we met elkaar het gaan hebben over die participatie. En wat ik u in ieder geval kan aangeven, is dat wij in oktober en in november met de partijen gaan praten. Misschien trouwens ook nog wel september, ligt er een beetje aan hoe snel dat- En u wordt waarschijnlijk in oktober geconsulteerd ook weer over het UPLG. Want als wij het UPLG vrijgeven om het te kunnen versturen aan het Rijk en ook voor het participatieproces, krijgt u het natuurlijk ook onmiddellijk. U bent de eerste die dat krijgt. En dat betekent gewoon dat het op de volgende commissievergadering wordt gezet en dat we het er dan ook weer over hebben. Hebben we het niet meer over het koersdocument, maar over het hele programma. En die participatie, als wij wat meer duidelijkheid hebben over wanneer we met wie praten, wil ik u daar best in de commissievergadering – want dat zal daar wel aan voorafgaan, want die is volgens mij begin september – daar het nodige over melden. Die toezegging wil ik u best doen. Maar veel meer kan ik er op dit moment nog niet over zeggen, want we zijn eerst heel hard bezig om dat document af te krijgen, zodat we iets in kunnen sturen op 1 juli.

De **VOORZITTER**: Goed. U hebt nu een toezegging op zak en het was al een dubbele interruptie. Voldoende? Maar echt kort.

De heer **TRAVAILLE**: Want ons punt is niet dat we niet geïnformeerd worden, maar we willen graag meedenken over hoe dat ingericht wordt. Dus niet een bericht van, het zit er zo in en dit is het. Maar we willen heel graag meedenken als PS-leden.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde heeft dat goed gehoord, denk ik. Meneer Verleun.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun.

De heer **VERLEUN**: Dank u, voorzitter. De motie gaat over de reductie aan de hand van de KDW. Nou hebben wij plusminus twee weken geleden een prachtige webinar gehad van Statenlid.nu, waarin een hele mooie presentatie werd gegeven door Wim de Vries, hoogleraar aan Wageningen. En die zegt er ook keihard: voor de gebiedsprocessen is die KDW- Die werkt niet. Dat is voor landelijk gebied prima, voor landelijk niveau. Maar voor gebiedsprocessen is die niet werkzaam. Omdat er veel te veel ruis op zit, er zit veel te veel onzekerheid in. Dus ik vraag me juist af, als in het UPLG staat dat er met die KDW gewerkt wordt, is daar geen ander instrument voor? Kan daar niet met een ander instrument gewerkt worden?

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, u heeft natuurlijk een heel terecht punt. Het is voor Agrarisch veel makkelijker om op een soort emissie te sturen, dan dat ze sturen op een percentage. En dat is ook waarom we proberen straks in het UPLG – en dat kunnen dus ook de afspraken zijn die je op polderniveau met elkaar maakt – dat je gewoon afspreekt, zoveel procent- Of moet ik dus niet zeggen, zoveel procent, maar: dit absolute aantal willen wij gaan reduceren. Dus dat je het echt in een getal uitdrukt en niet zozeer in een percentage. Want dan inderdaad kun je veel beter kijken wat je- Daar kun je ook makkelijker op sturen natuurlijk uiteindelijk als agrariër. We zijn bezig met die pilot rond die duurzame melkveehouderij, waarin je dus die doelen gaat vaststellen. Die doelen zou je ook heel goed vast kunnen stellen in een getal, in plaats van in een percentage. Die getallen moeten uiteindelijk natuurlijk wel optellen tot het halen van die 46 procent die erin staan. Maar het doet wel recht denk ik aan de knoppen die een agrariër heeft om aan te draaien.

De **VOORZITTER**: Meneer Verleun.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun.

De heer **VERLEUN**: Dank u, voorzitter. Maar dan mijn vervolgvraag is daarop van, waarom dan zo keihard vasthouden aan die 2030, terwijl die knoppen er allemaal nog niet zijn? We weten nog niet hoe we die knoppen in gaan richten. Dat vergt best wel tijd, voordat we die knoppen kunnen ontwikkelen. Waarom dan zo keihard vasthouden aan 2030, terwijl we eigenlijk perspectief willen voor de sector? En ik ga daarom eventjes in op de vraag van de heer Fiscalini van JA21. Ik heb daar namelijk geen duidelijk ja of nee op gezegd, waarom staat er 2030 in? Is dat alleen wegens financiële redenen, dat we meer geld willen? Waarom staat er 2030 zo hard in?

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Om op die laatste vraag dan meteen maar in te gaan, we hebben gewoon het NPLG- De vraag gekregen aan de provincies om een gebiedsprogramma op te stellen. In het NPLG staan een aantal doelen. Overigens niet alleen water en klimaat, zoals meneer Travaille net noemde, maar nadrukkelijk ook natuur. En in die natuur zit ook die stikstof. Die eigenlijk drie grote thema's. Wij hebben daar als provincie van gezegd: wij vinden landbouw ook een belangrijk thema, die op gelijke hoogte als die andere drie doelen zou moeten staan. Dus we hebben als vierde doel nog eens een keer landbouw toegevoegd. Dat is niet iets wat het Rijk van onze vroeg, maar hebben wij wel gedaan. Omdat we die balans willen houden tussen enerzijds natuurherstel, maar ook dat duurzame perspectief. En in het NPLG staat nu eenmaal dat we die doelen moeten halen. En je moet die doelen halen om een beroep te mogen doen op die middelen uit het transitiefonds. En dat is waarom ik me daar vooralsnog aan zou

willen houden. En nogmaals, ik heb het net ook betoogd, we gaan nog een heel participatieproces in en we gaan nog heel goed luisteren naar heel veel partijen. We gaan nog met u in gesprek hierover, als het hele UPLG er ligt. En uiteindelijk wordt er pas een definitief besluit genomen begin volgend jaar, is mijn inschatting.

De **VOORZITTER**: Goed. Misschien, als u het goed vindt, meneer Verleun, dan ga ik ook even de anderen- Duidelijk. Ik geef wat ruimte, omdat het een belangrijk debat is juist over deze motie. Mevrouw Van Gilse.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Gilse.

Mevrouw **VAN GILSE**: Dank voor het woord, voorzitter. Als ik het zo begrijp, gaat het dus vooral om de financiën. En het lijkt me ook erg belangrijk dat we als provincie de juiste middelen hebben om die belangrijke opgave aan te pakken en er ook te zijn voor het landelijk gebied. Alleen ik kan mij niet voorstellen dat als wij de wet volgen, dat we dan helemaal geen geld uit dat transitiefonds krijgen. Weet u wat precies de consequenties zouden zijn hoeveel we dan misschien wel of niet zouden kunnen krijgen? En of het wellicht een optie is – het is nu natuurlijk nog een concept – om hierin wel gewoon de wet te volgen en mochten daar enorme consequenties uit blijken, kunnen we altijd nog in een andere versie wellicht het aanpassen. Is dat mogelijk?

Gedeputeerde **STERK**: Zo ken ik de VVD ook, dat ze altijd goed omgaat met financiën. Ik denk dat ze het daarom ook met mij eens is dat het belangrijk is dat we die financiën krijgen en dat we geen risico moeten gaan lopen dat we die financiën mogelijk niet krijgen. En dat is precies wat mijn betoog is vandaag, namelijk: laten we nou niet op het laatste moment een risico lopen dat we mogelijk een afkeuring krijgen voor een bepaalde maatregel, omdat we niet het juiste doelbereik hebben. Dat wil zeggen dat je het op een bepaald moment denkt te gaan halen. Wat ik me zou kunnen voorstellen – wij gaan natuurlijk volgende week het programma naar het Rijk sturen – ik zou me heel goed kunnen voorstellen, als hier een uitspraak ligt van de Provinciale Staten, en dat is natuurlijk aan u, en u zegt daarin dat dat een belangrijke notie is, dat ik dat in de brief meegeef, dat dat iets is wat u graag zou willen en dat ik dat op die manier onder de aandacht breng van het Rijk. Die toezegging zou ik willen doen. Maar ik zou vooralsnog zelf vast willen houden – en dat is ook mijn betoog geweest – aan hoe we het op dit moment hebben geschreven, ook juist vanwege de financiële degelijkheid, zeg ik dan maar even in VVD-termen.

De **VOORZITTER**: Tot slot, mevrouw Van Gilse. Kort.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Gilse

Mevrouw **VAN GILSE**: Dank, voorzitter. En ik probeer even te begrijpen hoe de toezegging precies is ingestoken. Dus dat de gedeputeerde hieruit haalt dat we als Staten belangrijk vinden dat we de wet volgen en dat dat dus in de begeleidende brief terecht komt.

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, wij hebben natuurlijk dit koersdocument aan u als Staten gestuurd, ook om te horen of te constateren wat u daarvan vindt. Ondertussen zijn wij wel doorgeslagen met de UPLG en dat is nu bijna af. Ik denk dat het goed is dat wij, als er een uitspraak ligt, nogmaals. Van de Staten, dat wij dat meegeven met wat wij op dit moment als UPLG indienen. En dat is nog geen definitief besluit. Want het definitieve besluit wordt pas volgend jaar genomen. Dus we gaan nog in dat hele proces. En dat de wens, als dat zo zou dat dat de wens is van de Staten, dat we dat gewoon ook benoemen in de brief en dat we daar dus ook over in gesprek gaan met het Rijk.

De **VOORZITTER**: Mooi. Meneer Overkleeft.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Overkleeft.

De heer **OVERKLEEFT**: Dank, voorzitter. Een vraag voor de indieners. Als zij erin slagen de datum te verleggen naar 2035, wat is er dan precies gewonnen? Want de doelen veranderen niet, de ambities veranderen niet, de maatregelen veranderen niet, de integraliteit van de opgave verandert niet en de urgentie verandert niet. Dus wat neemt u dan precies mee naar huis, als u die datum naar 2035 weet te verleggen?

De **VOORZITTER**: Meneer Fiscalini, daarop.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. Volgens mij veranderen we de doelen juist wel want nu moet er 74 procent gereduceerd worden voor 2030 en anders wordt het 2035. En we houden ons dan gewoon aan de wet.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Dikkenberg die wil ook daar nog iets over zeggen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, het was een vraag aan de indieners, dus ik denk: ik kan dat ook.

De **VOORZITTER**: U ziet een kans.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Inderdaad. Wat haal je dan mee? We werken momenteel met een sector samen aan plannen om de stikstof te reduceren. En 2030 is heel snel, zeker als je naar financieringsmodellen van boerenbedrijven kijkt. Dus primaire bezwaren ook van boerenbedrijven bij het coalitieakkoord en later ook bij de plannen, is van, als je die vijf jaar zomaar naar voren trekt, dan betekent dat nog veel meer voor de boeren en haal je ook een bom onder het model van, met natuurlijk verloop kun je die al oplossen, met mobiliteit kun je een deel oplossen. Dus de opgave op het boeren erf wordt alleen maar groter om onder de KDW te komen. Op het moment dat je hem vijf jaar strekt, heb je vijf jaar meer boerenverloop, dus eigenlijk de pensionering neemt toe. Dus kun je met natuurlijk verloop in gebiedsprocessen ook meer comfort voorgeven. Heb je vanuit de mobiliteit, omdat dan de fossiele brandstoffen nog veel meer uit faseren, heb je ook een grotere opgave te pakken. En daarmee geef je wat meer comfort in de gebiedsprocessen en dus ook bij de boerensector, dat het brede gedragen wordt en dat je de tijd ervoor hebt om ook in je financieringsmodel daar serieus op aan te passen.

De **VOORZITTER**: Goed. Dat wordt weer een debat in een debat. Dus u hebt een vraag gesteld en volgens mij bent u al goed bediend door twee antwoorden. Misschien wil meneer Verleun als ook nog een kleine duit in-

De heer **VERLEUN**: Als mede-indiener.

De **VOORZITTER**: U ziet meneer Van den Dikkenberg dat voordoen.

De heer **VERLEUN**: Als een kleine aanvulling op de andere partijen. Ik heb het net in mijn vorige betoog ook gezegd. Er wordt door hoogleraar aan Wageningen ook gezegd dat die KDW geen goed instrument is om te peilen waar we staan, of we te hard

gaan of dat we te langzaam gaan. Dus er moet eerst een fatsoenlijk meetinstrument komen om te bepalen hoe erg die depositie is, hoe erg die emissies zijn, voordat we kunnen zeggen van: in deze polder moeten er 10, 100 of 150 koeien weg. En daarvoor hebben we die extra jaren zeker nodig. Anders dan ruimen we een sector op, terwijl die niet opgeruimd hoeft te worden. Dat is de reden daarvoor.

De **VOORZITTER**: Laatste punt van meneer Overkleeft.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Overkleeft.

De heer **OVERKLEEF**: Dank, voorzitter. En hoe kijkt u dan naar het verband met de Kaderrichtlijn Waterdoelen en de Natuurhersteldoelen die eerder komen en die verband houden met elkaar? Die ook maatregelen zullen vergen die ook, zoals de gedeputeerde zegt, zullen bijdragen aan de reductie van de stikstof. Die urgentie, is die dan wel haalbaar in uw ogen?

De **VOORZITTER**: Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, doe maar weer. Er zit natuurlijk integraliteit tussen die doelen, waarmee je ook automatisch stikstofdoelen zult realiseren. Alleen als je op stikstof blind gaat varen – en dat is het probleem ook van die hele stikstofdeken, dat je niet meer naar de gebiedsaanpak kijkt, maar naar de stikstofdekeraanpak – dan ga je dus zaken versnellen die met andere maatregelen ook opgelost kunnen worden. Als je kijkt naar KDW of de KRW-doelen, dan heb je daar bepaalde – zoals de bufferstroken en dergelijke – die ook effect hebben op stikstofuitstoot, minder dieren, maar ook stedelijk water-effecten. En op het moment dat je dat helemaal ook alleen weer bij de agrarische sector legt, dan zijn we ook op de verkeerde route. Dus daarmee wil ik zeggen van, de snelheid waarmee bijvoorbeeld de vermessing en dergelijke uit het water wordt gehaald, dat is al moordend geweest en er ziet dat we nu steeds meer invloeden komen vanuit overstort en dergelijk vanuit stedelijk water. Wordt een fors grotere opgave om die eruit te halen. Dan hebben we wel een vraagstuk te pakken van, hoe snel gaat dat? En dat kun je niet alleen oplossen door koeien op te ruimen. Maar daarmee, die vertrouwensvraag van, geef die sector de tijd en de ruimte om samen die stappen te zetten, dat is de belangrijkste nu, waardoor je met 2035 sneller effect hebt praktisch dan op 2030 te blijven sturen.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik stel vast dat het punt van de actualiteitenmotie kraakhelder is. De gedeputeerde heeft daarop geantwoord en ik heb haar ook de toezegging horen doen dat, mocht de Staten deze motie aanvaarden, dat zij bereid is om die opvatting mee te geven bij de aanbieding van het UPLG. We kunnen daar nog heel lang nu over door discussiëren, maar volgens mij is dat even de samenvatting van wat tot nu toe gewisseld is. Dan zou ik willen vragen dat de gedeputeerde ook de andere moties becommentarieert. Niet een nieuw betoog, maar u gaat zeggen dat u het met mij eens bent.

De heer **FISCALINI**: Ik had eigenlijk nog een interruptie op de gedeputeerde, het antwoord dat ze gaf aan mevrouw Van Gilse. Namelijk over de financiële degelijkheid, namelijk de NPLG is niet bindend. De wet wel. En wij zullen dan graag wel willen zien, over de financiële degelijkheid en de subsidie, waar staat dat in de NPLG, dat als wij 2035 invullen, dat we dan geen subsidie krijgen? Dat zouden we graag willen weten van de gedeputeerde. En hoe kijkt u er dan tegenaan dat de andere provincies wel 2035 invullen?

De **VOORZITTER**: Goed. Maar volgens mij heeft de gedeputeerde deze vraag al beantwoord, in mijn beleving. Ik heb het antwoord gehoord, maar misschien wil de gedeputeerde het nog even herhalen.

Gedeputeerde **STERK**: Ik redeneer niet vanuit waarom het niet zou mogen, maar wat er van ons gevraagd wordt. En van ons wordt gevraagd om een NPLG in te vullen met maatregelen, met een financiële verantwoording voor die maatregelen, om daarmee aanspraak te kunnen maken over dat transitiefonds. En die maatregelen die daarin staan, die hebben een bepaalde einddatum. Daar houden wij ons aan, om in aanmerking te komen voor die middelen. En nogmaals, het is geen eindbod wat wij neerleggen. Het is eigenlijk een beginbod wat wij neerleggen, waarbij we ook nog met de gebieden gaan praten, waarbij we ook nog het gesprek met het Rijk aangaan en waar het Rijk volgens mij ook daar op hun niveau nog een gesprek te voeren heeft. En uiteindelijk stellen wij het vast begin volgend jaar, voorzitter.

Overigens nog even op die KDW. Die KDW, wat we daar ook van vinden, het blijft nog steeds ook heel relevant voor de vergunningverlening. Dus als wij ook die Pasmelders willen helpen, dan zullen we toch nog steeds moeten redeneren volgens het systeem wat we daar nu voor hebben. En dat is nou eenmaal die KDW. En u weet ook dat men in Den Haag aan het kijken is of er een andere manier zou kunnen zijn om dat vast te stellen hoe het met die staat van de natuur is, die ook gebruikt kan worden bij vergunningverlening. Daar wachten wij ook op. Maar dat is niet iets wat wij als provincie zelf zomaar kunnen doen of toe besluiten, want dan zouden we geen enkele vergunning meer kunnen verstrekken.

De **VOORZITTER**: Goed. Voldoende voor dit stuk. U kunt straks allemaal nog het laatste woord – niet allemaal – maar u krijgt allemaal nog even de gelegenheid om te reflecteren op hetgeen de gedeputeerde over alle drie de moties heeft gezegd. En de andere twee gaat ze nu behandelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde **STERK**.

Gedeputeerde **STERK**: Zeker, voorzitter. Dan de motie over de Leefbaarheid landelijk gebied. En daarin wordt gevraagd om scenario's uit te werken, wat nou precies de sociaaleconomische impact is. En volgens mij zit het debat vooral in het woordje vooraf wat er onder het tweede blokje in uw motie staat. Wat wij doen, het is misschien nog eens even goed toch om dat te herhalen, dat was ook een vraag van Volt maandagavond, wat is dat nou precies, die SEIA, wat gaat er gebeuren? Ik wil daar vier dingen over zeggen.

Het eerste is dat we natuurlijk beginnen met die foto. We moeten gewoon weten, voordat we die maatregelen nemen, wat is de situatie op dit moment?

Het tweede wat we gaan doen, is dat wij met de belanghebbenden in de gebieden een proces starten met ondersteuning van de WUR, dus de Universiteit in Wageningen, om te kijken wat nou de verwachte sociaalmaatschappelijke en ook milieueffecten zijn van het UPLG. En we willen in het najaar daartoe één of meerdere pilots gaan starten. Dat hangt een beetje af van hoeveel financiën we denk ik hebben en hoe we dat goed kunnen organiseren. Dus dat is het tweede.

Het derde wat we willen doen, is dat we een kwantitatieve methode willen ontwikkelen voor de financiële perspectieven van de agrarische sector. En dat betekent dat we de maatregelen willen gaan doorrekenen op het verdienmodel van de agrariërs. Daar gaan we ook de WUR bij vertrekken. En dat gaat dan eigenlijk over twee aspecten. Over de verschillende onderdelen van de landbouw, dus wat zijn de gevolgen voor de verschillende onderdelen van de landbouw, als we bepaalde maatregelen nemen? En het andere is van, hoe werkt dat nou door in die hele landbouwketen? En dat was ook een

vraag van de PvdA maandagavond, van, wat betekent dat nou ook voor die hele landbouwketen? Want daar heeft het natuurlijk ook impact op.

En het laatste wat ik daarover wil zeggen, is dat wij, als wij het UPLG gaan indienen, in de financiële paragraaf ook geld vragen voor de brede welvaart. Dus wij willen eigenlijk een soort van fonds waaruit we dus ook, als we met elkaar constateren dat de sociaaleconomische impact aanwezig is en dat we daar willen bijsturen en we hebben daar financiën voor nodig, dat we dan daar ook een beroep kunnen doen op delen uit dat transitiefonds wat we daarvoor apart willen zetten.

Dus volgens mij verschillen we niet van mening van wat we willen, alleen volgens mij gaat het over de timing. En wat u wil, is dat we dat vooraf gaan doen, die scenario's. Ik zou graag dat willen doen met de gebieden, als we het hebben over: hoe werken deze specifieke maatregelen nou in dit gebied uit? Wat betekent dat? En we rekenen dat door en waar is eventueel dan bijsturing op nodig? En daar kunnen we ook regelmatig over rapporteren en misschien wel één keer in het halfjaar, één keer in het jaar, zodat ook hier inzicht komt over wat de impact daarvan kan zijn.

De **VOORZITTER**: Volt is geen indiener, denk ik, van de actualiteitenmotie. Sorry, maar u hebt straks ook nog de gelegenheid om in de algemene ronde een opmerking te maken. Moet u even de microfoon aandoen.

De heer **DE JONG**: Voorzitter, toch nog even kort, want er is maandag een toezegging gedaan dat er een schriftelijke uitleg zou komen hoe dit hele instrument in de praktijk gaat uitwerken. En of dat ook niet alleen de agrarische ondernemers betreft, maar ook alle andere inwoners daarin mee worden genomen in de impactanalyse. En ik was even benieuwd of dit antwoord nu in de plaats van die toezegging komt.

Gedeputeerde **STERK**: Nee, dit is slechts een antwoord of een reactie op de motie die door de SGP is ingediend.

De **VOORZITTER**: Mooi. Meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik denk dat de gedeputeerde terecht constateert dat het vooral gaat over, wanneer doe je wat? Want de dingen die ze opnoemt die zijn volgens mij allemaal raak en moeten ook gebeuren. Maar hoe kunnen wij als Staten een goed besluit nemen als de sociaaleconomische gevolgen van dat besluit pas na het besluit in beeld worden gebracht?

Gedeputeerde **STERK**: Volgens mij ligt het er een beetje aan op welk niveau je nou precies gaat kijken naar wat de gevolgen zijn. En de gevolgen van maatregelen in het Veenweidegebied kunnen totaal anders zijn dan van wat de gevolgen zouden kunnen zijn in het Kromme Rijngebied, omdat dat te maken heeft met het type maatregelen wat je moet nemen. Dus volgens mij is het heel wezenlijk dat je dus met de bewoners gaat kijken, welke maatregelen moeten we hier gaan uitwerken en hoe willen we dat doen? Wat betekent dat? En wat betekent dat dan vervolgens voor de verdienmodellen van de agrariërs in dit gebied bijvoorbeeld? Dat is dan die kwantitatieve doorrekening die we zouden willen doen. En om dat nu vooraf te gaan doen- We beginnen wel met het ontwikkelen van die instrumenten die je nodig hebt. Dus in dat opzicht gaan we daar wel aan werken en het is ook echt nog niet zo dat de maatregelen al uitgevoerd worden. Want dat is het gesprek wat we in die gebiedsagenda's een plek willen geven. En als we die maatregelen in de gebiedsagenda's een plek geven, moet je dus ook iets kunnen zeggen over wat dat betekent voor de sociaaleconomische impact van die maatregelen. Maar om nu dat eerst te gaan doen en eigenlijk dan pas over maatregelen te gaan praten, dan

houd je het proces gewoon enorm op. En ik denk ook niet dat het zinvol is, omdat je volgens mij in dat gesprek over die maatregelen meer beeld krijgt over de impact van die maatregelen die je neemt en wat dat doet met zo'n gebied.

De **VOORZITTER**: Tot slot op dit punt, meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik denk dat we ook eens zijn dat we de processen niet op moeten houden. Want ik zei maandag ook al van, de energie loopt de gebieden momenteel heel snel uit. Dus we moeten zo snel mogelijk meters maken. Maar ik denk wel dat we, als we vooraf nu wijzigen in parallel aan- Want ik kan onmogelijk een besluit nemen over zo'n ingrijpend programma wat Nederland gaat verbouwen, Nederland breed, zonder te zien wat daar de sociaaleconomische gevolgen van zijn op bijna het hele rurale gebied van onze provincie en de andere provincies. En als we hem parallel aan kunnen maken, het is echt niet bedoeld om u te hinderen in gebiedsprocessen en weet ik veel, maar dat we wel, voordat we die besluiten zullen nemen, dat we daar een goed beeld op hebben wat mogelijke varianten zijn en dat in scenario's te gieten. Dat er geen exact maatregelenpakket is, neemt niemand u kwalijk. Omdat er hier processen dan lopen. Maar dat we wel een beeld hebben van, als we dit besluiten, kan het betekenen dat dit en dat betekent dat.

De **VOORZITTER**: Mijn verzoek was kort en het dat heeft weer een hele nieuwe betekenis gekregen. Dank. Meneer Westerlaken wil op ditzelfde punt iets zeggen, want dan geef ik hem daarvoor de gelegenheid en kan daarna de gedeputeerde reageren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Ik wil een vraag stellen aan de heer Van den Dikkenberg. Als ik het niet goed begrijp, moet u het direct aan mij uitleggen. Maar als ik u hoor zeggen dat er vooraf scenario's gemaakt moeten worden, dan komen er bij mij twee vragen naar boven. De ene is, hoeveel moet dat dan zijn? Want we weten niet wat er uit die gebiedsprocessen zullen komen. Dus dan moet je een enorme variatie aan scenario's hebben, om uit te rekenen wat de consequenties kunnen zijn. Dat is de ene. En de andere, als je met vooraf berekende scenario's en je beperkt ze tot een stuk of drie, dan stuur je ontzettend dat gebiedsproces en dat willen we ook niet.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, zeker. We willen dat gebiedsproces niet sturen. Maar het is wel zo, er komt straks vanuit Den Haag nieuw landbouwbeleid, wat invloed gaat hebben op verdienmodellen, wat invloed gaat hebben op keuzes die we maken in het UPLG. Dan wil je dat doorgewerkt hebben van, wat betekent dat dergelijke beleid voor eventuele maatregelen? En wat betekent dat voor onze gebieden? Wat betekent dat voor verdienmodellen? We hebben nu ook al soort van verdienmodellen in beeld gezien, een aantal. Dat gaat niet elke boer worden. Maar die verbredingsopties hebben al wel gezien van, wat stellen we dan ongeveer voor, waar sturen we op aan? Is dat sturend in de gebiedsprocessen? Ik denk het niet. Maar het laat wel zien van, we hebben er een denkoefening achter liggen. En met name over die

draagkracht en de vitaliteit van het landelijk gebied, denk ik dat we dat goed in beeld moeten hebben. Hoewel het nooit dekkend zal zijn. Dus het moet ook geen ontelbaar aantal zijn. Daarom heb ik hem ook bewust voor een vormvrij geformuleerd. Maar dat je wel daarin voeling mee kan krijgen. Want nu kunnen we alleen maar voeling krijgen met de doelen, maar niet met de gevolgen van de aanpak.

De **VOORZITTER**: Meneer Westerlaken, misschien nog.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Nog één opmerking. En dan ondersteun ik toch heel sterk wat de gedeputeerde zegt, we gaan beginnen aan die gebiedsprocessen en parallel daaraan gaan we kijken welke gevolgen dat heeft in het gebied. En dat kan met keuzeopties. En dan kun je ook meenemen wat er uit dat toekomstige landbouwbeleid nationaal naar ons toekomt. Dat pleit ervoor om dat gelijktijdig te doen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, alleen ik vraag wel of dat het parallel kan gebeuren aan de huidige planvorming, voordat wij het grote besluit over het UPLG nemen, waar die afwijkt van de Omgevingswet en de Omgevingsvisie. Want het wordt nog een moment dat we het besluit gaan nemen van, dit gaan we doen in het UPLG. En dan wil ik wel voor die tijd in beeld hebben wat daar dan de gevolgen van zijn, als we dat gaan doen...

De **VOORZITTER**: Dank ook aan de heer Westerlaken voor een stukje verheldering. Dus parallelliteit is het toverwoord.

Gedeputeerde **STERK**: Volgens mij zitten we echt heel dicht bij elkaar.

De **VOORZITTER**: Precies. Dat dacht ik ook.

Gedeputeerde **STERK**: Als ik het heel scherp zeg, dan zou ik zeggen: wij willen graag dat het uit de gebiedsprocessen komt en dat we daarmee gaan rekenen. En als ik het heel scherp zeg wat u dan zegt, maar ik wil het eigenlijk eerst weten, voordat- Volgens mij hebben we elkaar daar genaderd en zeggen we eigenlijk allebei: het is van belang dat we in het gebied weten wat de effecten zijn als we voorstellen om bepaalde maatregelen te nemen. Dat het duidelijk is en of we dat dan dus willen. Dus volgens mij moet je rekenen en tekenen tegelijk eigenlijk. Dus je bent dan tekenen in zo'n gebiedsproces en vervolgens ga je ook rekenen wat het betekent, voordat je besluit om die maatregelen in te zetten. Of dat allemaal lukt voordat wij hier dat UPLG begin volgend jaar hebben, dat waag ik te betwijfelen. Maar dit gaat ook veel meer over de gebiedsagenda's die je met elkaar bepaalt en die echt op polderniveau ook met elkaar moeten worden besproken. Dus wat ik u kan toezeggen is, dat wij aan zullen geven van hoe we dat precies vormgeven in de gebiedsprocessen. En de toezegging dat we geen besluit nemen over te nemen maatregelen, als we niet ook inzicht hebben in de sociaaleconomische impact daarvan. En nogmaals, dat doe je met dat gebied. Het is niet de provincie die dat besluit, maar dat wordt in het gebied vastgesteld en soms op die regiostuurgroep vastgesteld. Dus dat wil ik u toezeggen. Maar ik kan niet toezeggen dat we dat allemaal op orde hebben, voordat we het UPLG vaststellen, omdat ik u net ook aangaf dat we allerlei instrumenten aan het ontwikkelen zijn, zowel dat kwalitatieve als dat kwantitatieve instrument. En ik denk niet dat wij daarvan al, als we dat geïmplementeerd hebben, een duidelijk zicht hebben op alle maatregelen en alle impact die dat zou kunnen hebben.

De **VOORZITTER**: Nu echt tot slot.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik zal hem ook heel kort houden deze keer. Hoe kunnen we dan- Wat is onze betrokkenheid dan nog als Staten, op het moment dat wij u op pad sturen met een setje doelen, het landelijk gebied in? Hoe kunnen wij als Staten dan nog zien wat de gevolgen zijn van de besluiten die we nemen, voordat er maatregelen in de gebieden landen? Is er dan nog een moment als die gebiedsprocessen lopen dat we als Staten nog een klap moeten geven bijvoorbeeld op een gebiedsprogramma ergens?

Gedeputeerde **STERK**: De klap die u geeft, is de klap op het UPLG uiteindelijk. Dus het definitieve provinciale gebiedsprogramma, dat is waar u als Staten over gaat. Vervolgens met wat daarin staat, geeft u een soort van mandaat aan de gebieden om daar het gesprek aan te gaan. En dat moet uiteindelijk worden geaccordeerd door de regiostuurgroepen. De regiostuurgroep Oost en West, daarin zitten de overheden en de landbouworganisaties en natuurorganisaties. In principe gaan die erover of het doelbereik voldoende is en of je misschien moet schuiven soms tussen gebieden, of er misschien financiën bij moeten naar één gebied. Dus daar ligt de sturing. Volgens mij hoort hij daar ook, want daar heb je met alle gebiedspartners dit gesprek. En mocht men er daar niet uitkomen – we hebben ook met elkaar afgesproken, laten we hopen dat het eigenlijk niet gebeurt – dan moet het opgeschaald worden uiteindelijk naar provinciale niveau, waar wij zitten, de waterschappen en de gemeentelijke regio's.

En volgens mij moeten wij ons constant ook verantwoorden naar de Staten toe. En zoals u weet, wordt elk jaar waarschijnlijk opnieuw dat UPLG weer vastgesteld. Dus elk jaar moet u ook hier in de Staten daar weer opnieuw naar kijken.

En ik wil u ook toezeggen dat de volgende gedeputeerde, dat ik wil dat ik dat mee zal geven, dat u ook regelmatig gewoon geïnformeerd wordt natuurlijk over hoe het gaat.

En het lijkt me ook goed dat u ook als Staten in de praktijk gaat kijken wat er nou precies gebeurt. Wat is dat nou precies, zo'n gebiedsproces? Wie zitten daar nou aan tafel? Waar hebben we het dan over? Hoe ziet dat er dan uit? Ook om een beeld te krijgen bij wat we nu allemaal gaan doen in die uitvoering in deze provincie. Omdat het natuurlijk een ongelooflijk belangrijke ontwikkeling is die heel veel mensen aangaat en waar de Staat ook zeker gewoon goed bij betrokken moet blijven.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Dank u wel. De laatste motie.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde **STERK**.

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, dat gaat over de motie Stoppen met afplaggen. Dat afplaggen is natuurlijk gewoon soms een noodzakelijke natuurherstelmaatregel die je moet nemen in Natura 2000-gebieden, met name om te zorgen dat je op bepaalde habitatten, dat je die ook terugkrijgt in dat gebied. Maar wij zijn ondertussen ook wel bezig met een aantal zaken om dat scherper te sturen. Het eerste wat we gaan doen, is dat we een handelingskader Afplaggen van Natuurgronden ontwikkelen. Waarbij in het handelingskader als eerste de noodzaak wordt bekeken van, is het echt nodig dat we dit doen? Het tweede wat we vervolgens gaan doen, is dat we dan werken volgens regels, waarbij zo min mogelijk geplagd moet worden en ook op zo'n manier dat het zo min mogelijk broeikasuitstoot geeft. En het derde is dat we bezig zijn om factsheet te ontwikkelen over de relatie tussen enerzijds het afplaggen van natuurontwikkeling en het ontstaan van broeikassen. Dus daarmee proberen we een kader te bieden, waarbinnen het gesprek plaats kan vinden met natuurorganisaties of eventueel met agrariërs over, is het echt nodig? Aan welke voorwaarden moet ik dan voldoen? En dat je in ieder geval de noodzaak echt duidelijk maakt dat dit moet gebeuren. En dat is volgens mij wat u ook in uw motie zegt.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik kijk even- Want ik zie hier de indiener SGP, die zal ik dan eerst even het woord willen geven. Want u komt allemaal nog aan de beurt, voor de liefhebbers.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank. BBB is trouwens ook indiener. Maar mevrouw Sterk, de gedeputeerde, geeft aan over het afplaggen in natuurgebieden, die begrijp ik, de beheers-afplagmaatregel. Afplaggen is echter ook dat je bijvoorbeeld een teeltaardelaag of een veenlaag en ...(235:05) weghaalt bij inrichting van natuurgebieden. En volgens mij is dat niet een beheermaatregel, maar is het een keuze. En je ziet ook dat natuur gewoon goed gaat op gebieden waar dat niet gebeurt is. En daarvan zeggen wij van, zorg ervoor dat we met die inrichtingsmaatregelen zorgen dat de maatregelen getroffen worden om goede natuur te maken, maar niet die ...(235:24) eraf gehaald wordt, want die verdwijnt in de lucht, je hebt een enorme CO₂ uitstoot. En het is een onomkeerbaar iets, waarmee je ook voorkomt dat het ooit nog een keer terug kan komen in functie of wat dan ook. Dus het zijn twee facetten. Ik snap de eerste opmerking en ik zie ook dat er overlap in zit. Maar het zit ook een natuurrealisatie. Daar zit het tweede facet in. En ik zou de motie daarom willen adviseren aan de gedeputeerde om ook op de natuurrealisatie daarop te sturen.

De **VOORZITTER**: Mooi. En meneer Verleun. Sorry, want op mijn lijstje stond u nog niet als indiener. Gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun.

De heer **VERLEUN**: Dank u, voorzitter. Ik vergeef het u. De gedeputeerde zei of het noodzakelijk is om af te plaggen. Daarbij zou ik wel heel graag willen zien of dat het ook nuttig is om af te plaggen. Dat wordt namelijk wel tal van keren vergeten. Gisterenavond was er toevallig nog in Zuid-Holland een bijeenkomst voor de Provinciale Staten, daar zo rondom het onderwerp afplaggen. Mocht Utrecht aansluiten, dus daar ben ik nog even bij geweest. En daar zie je ook bij dat er een proefveld ligt, tegen Zegveld aan, dus op de grens met Utrecht, waar vijftien jaar geleden is afgeplagd, omdat ze bepaalde habitatypes wilden herstellen. Maar omdat die bodem daar te zuur is, er niks herstelt. Die planten komen er niet. Die zijn er nu niet in vijftien jaar gekomen en die komen er ook nooit. Dat heeft gewoon puur met het bodemtype te maken. Dus het moet ook zeker nuttig zijn om af te plaggen en dat wordt ook vaak vergeten. Dus mijn vraag is eigenlijk of de gedeputeerde zich dat realiseert.

Gedeputeerde **STERK**: Dat realiseer ik me zeker. En dat is ook denk ik waarom wij zeggen, we maken ook een factsheet. Waarbij ook duidelijk moet zijn wat de relatie is tussen dat afplaggen en broeikas effect, maar ook waarom je dat toepast. Dat moet ook natuurlijk echt nodig zijn. Je gaat niet afplaggen om het afplaggen, zeker niet omdat we natuurlijk weten dat we ook een grote behoefte hebben aan de agrarische grond, als we ook willen kunnen extensiveren.

Een ander vraagstuk is overigens denk ik ook soms niet alleen de boden, maar ook het beheer. En ik denk dat we daar ook nog wel wat verbeteringen kunnen doorvoeren, in het beheer van nieuwe natuurtypes, ook zoals deze afgeplagde gronden.

De **VOORZITTER**: Meneer Verleun.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun tot slot.

De heer **VERLEUN**: Tot slot. Het is meerdere keren gezegd, de onomkeerbaarheid. Die wil ik ook nog nogmaals aanstippen. Want een weg kan je weghalen, opnieuw bouwen of weghalen. Hetzelfde met huizen. Maar als je echt eenmaal die veengrond hebt weggehaald, dan doe je dat voor in de eeuwigheid. Dus dat zijn wel dingen die we ontzettend goed tussen onze oren moeten knopen. Dank je wel.

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, daar ben ik me zeer van bewust.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dan stel ik vast dat de gedeputeerde alle antwoorden heeft gegeven en de reactie heeft gegeven op de drie ingediende moties. Dat we met een soort nieuwe soort van debat rond de actualiteitenmotie ook al heel mooi interactie hebben gehad, denk ik, op de specifieke punten. Dus ik kan mij voorstellen dat de fracties die nu nog iets willen toevoegen vooral dat beperken tot wat ze zouden willen adviseren, als het gaat om het stemgedrag. Want dat maakt het dan denk ik helder. Het debat is volgens mij voor een goed deel geweest. Mevrouw van Elteren van GroenLinks. Sorry. U komt straks als indiener als laatste. Mevrouw van Elteren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Elteren.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Geen stemadvies van GroenLinks.

De **VOORZITTER**: Dank. Ik vergis me toch een beetje. Want meneer Verleun, maar die krijgt nu het woord, want ik weet dat hij ook nog een aankondiging te doen heeft om iemand het woord te laten voeren. Meneer Verleun, sorry.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun.

De heer **VERLEUN**: Dank u wel. Ik zat echt helemaal klaar in het startblok. Want naast de moties, willen wij rondom het UPLG nog een aantal kleine nuances plaatsen. Ten eerste, nog even terugkomend op de motie '30-'35 wil ik toch nog even genoemd hebben rondom het financiële argument, dat ook Zuid-Holland inzet op 2035, juist om perspectief te houden voor alle agrarische ondernemers. Maar die ook-

De **VOORZITTER**: Meneer Verleun, nu werkt u mij in de war. Want ik dacht dat u mevrouw Zagt zou aankondigen.

De heer **VERLEUN**: Ja, maar ik dacht ook dat we nog een-

De **VOORZITTER**: U hebt straks nog het laatste woord over-

De heer **VERLEUN**: Dan heb ik zo meteen nog een keer het laatste woord over de motie. En dan zou ik eigenlijk eerst willen vragen of mevrouw Zagt haar maidenspeech zou mogen houden.

De **VOORZITTER**: Ja. En daar geef ik haar graag de gelegenheid voor. Vanachter het spreekgestoelte, mevrouw Zagt. En u komt straks als laatste nog een keer aan het woord, meneer Verleun.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Zagt-Lokhorst.

Mevrouw **ZAGT-LOKHORST**: Dank u, voorzitter. Ik heb altijd gezegd: ik houd geen maidenspeech. Niet nodig. Dat is onzin. En hier staat het toch al best wel vol

eigenlijk. Vannacht heb ik dan ook zeer slecht geslapen en dat gebeurt me bijna nooit. Jullie moeten mij geloven als ik zeg dat ik mij niet kan herinneren dat ik slecht heb geslapen tijdens alle onzin die uit de Tweede Kamer kwam. Dus nu met minimale voorbereiding toch een maidenspeech, maar recht uit mijn hart.

Ik weet niet beter. Mijn overgrootouders waren boer, mijn grootouders waren boer, mijn ouders waren boer. Mijn oma is bijna 99 geworden. Mijn familie Schimmel wordt of werd bijna 100. Daardoor heb ik zelfs mijn overgrootouders gekend, ook alle broers en zussen van oma. Zij hebben bijna allemaal een boerderij gehad. Mijn vaderskant waren opa en oma wat moeilijker. Hierdoor heeft mijn vader zijn eigen varkensboerderij moeten oprichten, op de grond van de tante van mijn moeder. Ik weet niet beter dat mijn vader kwam uit stal als ik uit bed kwam voor school, hij ging werken, kwam thuis en op weer naar de stal. Hij moest er een baan bij doen om die boerderij op te zetten. Eerlijk gezegd, voelde het weleens of ik geen vader had. Maar hij bouwde wel iets moois op en hij zorgde dat ons niets ontbrak. Wij, zijn kinderen, werden groot. Ik had een relatie met een koeienboer. De rest wil niet zo'n leven als mijn vader. Altijd werken, geen tijd voor leuke dingen. Geen opvolger voor mijn vader dus. Dus besloot mijn vader mee te doen aan een opkoopregeling. Hij kon eindelijk de Nijmeegse Vierdaagse gaan wandelen en wij kregen een vader. Ik trouwde met mijn boer. Hij stamt ook af van alleen maar boeren. Om dit duidelijk te maken, zijn voorouders boerden op de grond van de energiecentrale nu in Diemen en moest daar weg in 1917. Zij kochten de boerderij waar wij nu nog mogen boeren. In 2017, nu alweer zes jaar geleden, vierden wij groot feest. 100 jaar families Zagt, boer op Amstelkade. Wij, mijn man en ik, kregen vier zoons, waarvan twee iets willen doen wat aanverwant is aan de boer. Twee willen heel graag boeren. Maar hoe kunnen wij zij met deze wetgeving en met name met deze UPLG boer maken? Ik zie er op dit moment echt geen mogelijkheid voor. Inmiddels doe ik weinig meer op de boerderij. De jongens doen mijn werk, ze doen het met liefde. Maar er is geen zekerheid of ze de boerderij überhaupt kunnen of mogen overnemen. Mogelijk is dus, als ze ongeveer 30 zijn, ze zich nog moeten laten omscholen. En dat doet pijn. Pijn in mijn moederhart. Ik zie ze nu gelukkig in hun boerenwerk. En wat wordt dat straks? Ben ik een klimaathater omdat ik boer? Ik vind van niet. Ik doe wel alles wat ik als burger doe volledig bedacht met het klimaat. Ik boer door één te zijn met het klimaat. Want ik hoop ooit eens kleinkinderen te mogen begroeten en zij hebben ook een goed en mooi klimaat nodig. Ik hoop jullie deze vier jaar te kunnen laten zien dat agrarische ondernemers niet grootvervuilers zijn, dat wij als burgers – ja, wij zijn ook burgers met zijn allen – moeten kijken naar wat wij met ons klimaat doen en onze medeburgers dit ook laten zien. Dit kunnen wij, omdat wij hier als Statenleden mogen zitten. Ik hoop jullie ook te gaan laten zien dat de agrarische ondernemers wél mee willen werken en denken om het klimaat te veranderen en op welke manier wij ze kunnen gaan helpen. Ik hoop jullie te laten zien dat het koersdocument UPLG het meest verschrikkelijkste document is wat de boer tot nog toe gelezen heeft. Zullen wij hier de aankomende vier jaar samen aan werken? Dan kan ik vannacht vast weer beter slapen. En met dit gezegd hebbende, snappen jullie nu waarom BBB deze motie Leefbaar landelijk gebied mee indient. Dank u wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Zagt en complimenten voor uw maidenspeech. GroenLinks had het woord gevoerd en de BBB komt straks als laatste nog aan het woord. Dus kom ik nu bij de VVD. Mevrouw Van Gilse.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Gilse.

Mevrouw **VAN GILSE**: Dank voor het woord, voorzitter. Allereerst wil ik de voorganger complimenteren met de maidenspeech. Verder, afgelopen week hebben wij het UPLG mogen bespreken in de commissie, met veel boeren in de zaal. En het UPLG is een document wat nu nog erg op hoofdlijnen is, maar waarvan de uiteindelijke versie heel veel zal gaan betekenen voor ons landelijk gebied en ook mogelijk gevolgen gaat hebben voor onze boeren. Maar omdat het nu nog zo op hoofdlijnen is, maakt het bijsturen nu nog lastig. Terwijl er wel heel veel zorgen leve. Wij als VVD vinden het ook erg belangrijk dat er wordt gekeken naar de sociaaleconomische gevolgen van deze plannen. En de beantwoording van de gedeputeerde op die motie hebben we gehoord en wij horen daarin dat ze wel hard bezig is om te kijken om op tijd die sociaaleconomische gevolgen in kaart te brengen. En ik hoop dat zij een toezegging kan doen wanneer ze ons van die gevolgen op de hoogte kan stellen en of wij daar als Provinciale Staten dan nog op kunnen bijsturen.

Daarnaast over de motie van de jaartallen. Over de jaartallen is al veel gezegd. We willen met zijn allen zo snel mogelijk aan de slag. Maar het is wel echt een andere boodschap waar je mee vertrekt of je de wet volgt of niet. En het is ook echt vervelend als achteraf zou blijken dat wij met te strakke doelstellingen onze gebieden in zijn gegaan. Het argument van de Financiën snap ik deels. Dat we wel echt voldoende geld moeten hebben om hiermee aan de slag te gaan in onze gebieden. Maar aan de andere kant is het ook wel echt heel erg belangrijk dat wij- Aan de andere kant vind ik het vervelend dat we ons door de financiën hierop laten leiden en ook omdat we nog geen consequenties zien van wat nou precies de gevolgen zijn als wij gewoon de wet volgen.

Daarnaast ten slotte over het afplaggen, vinden wij het goed om te horen dat de gedeputeerde daar kritisch naar laat kijken en een handelingskader op laat stellen. We vragen ons wel af wanneer wij als Staten mee worden genomen bij het handelingskader en wanneer en of wij kunnen kijken of dat inderdaad effectief genoeg zal zijn. Dus graag hoor ik dat nog van de gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Van Gilse. De heer Overkleeft van D66.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Overkleeft.

De heer **OVERKLEEFT**: Dank, voorzitter. En ik dank mijn collega's voor het debatje zojuist en ik snap hun zorgen. Toch zijn wij van mening dat we zo snel mogelijk aan de slag moeten en dat dat ook kan zonder dat we duidelijkheid hebben over wat het financieel allemaal gaat betekenen, zonder dat we misschien het ideale instrument in hand hebben. Voorlopig zullen we het moeten doen met de KDW. Er is voorlopig geen zicht op dat er een alternatief gaat komen wat net zo bruikbaar gaat zijn, zeker niet op korte termijn. En als wij daarop gaan wachten, verliezen we het momentum. Dat willen we te allen tijde voorkomen. Bovendien, alles is nog in ontwikkeling. In Den Haag is alles nog in ontwikkeling. Het UPLG is nog in ontwikkeling. We komen hier nog uitgebreid over te spreken de komende maanden in allerlei verbanden. En we beslissen er zelf ook nog over komend voorjaar als het UPLG aan ons wordt voorgelegd. Tot die tijd zouden wij zeggen, met alle urgentie, gewoon beginnen. En dat is het eigenlijk. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. CDA, meneer Westerlaken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter.

[Korte interruptie]

De **VOORZITTER**: ... alsnog de gelegenheid gelaten worden. En ik wil eigenlijk wel een beetje naar de afronding van het debat, want anders blijven we er echt in hangen. Meneer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank u, voorzitter. Ook het CDA maakt zich zorgen over hoe en wat er in het landelijk gebied gaat gebeuren als we het UPLG gaan uitvoeren. Ik heb daar in juni vorig jaar al een aantal noten over gekraakt. En ons stemgedrag sinds die tijd is er altijd op gericht geweest om ervoor te zorgen dat veranderingen in het landelijk gebied, de zogenaamde transities, op een geleide en op een goede manier gebeuren. Van onderaf, met medewerking van alle betrokkenen – dus de inwoners voor ons – en daar kunnen we niet voorzichtig genoeg mee zijn. Maar we zullen wel een keer moeten beginnen. En wij denken dan ook dat dit UPLG een hele goede start is om dat proces op gang te brengen en ervoor te zorgen dat het op een goede manier uitgevoerd wordt. En de data en jaartallen die daarbij gehanteerd worden, daar kunnen we nog uren bomen over opzetten. Maar dan brengen we 2035 niet dichterbij. Dus ik zou zeggen: gas geven en zorgen dat we zo goed mogelijk betrokken blijven als Staten bij het hele proces, maar wel op een zodanige manier dat wij het proces niet gaan zitten dwarsbomen. Want soms lijkt het daar wel een beetje op. De moties hoe wij daarover zullen gaan stemmen, dat kan ik u meedelen na het fractieberaad.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. PvdA, mevrouw De Boer.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Boer.

Mevrouw **DE BOER**: Dank u wel. De motie over- Ten eerste, ik heb ook genoten van de maidenspeeches vandaag. Dat wil ik alle mensen nog even meegeven. Het is heel mooi om te horen dat ieder een andere achtergrond heeft, waarom je dit werk met zoveel passie doet.

Over de motie 2030-2035 is de boodschap van de indieners duidelijk. Geef de sector de ruimte, van depositie naar emissie gestuurd, en dat kost tijd. Maar de boodschap van de gedeputeerde is ook duidelijk. We willen geen geld mislopen om de doelen te kunnen halen en voorlopig zitten we nog met de KDW-meting, in verband met de vergunningverlening. Vervolgens stelt de gedeputeerde voor dit signaal uit de Staten mee te nemen in de begeleidende brief. Dat zou een mooi compromis kunnen zijn.

Excuus. Dan ga ik over naar motie 2. Ik vond het een mooi moment voor een kuchje. De Partij van de Arbeid vindt de leefbaarheid van het platteland een heel belangrijk onderwerp. Om die reden heb ik ook afgelopen woensdag aandacht gevraagd voor de doelgroepen in de voedselketen, die ook getroffen worden door de transitie, maar die niet worden gecompenseerd, waaraan de gereputeerde ook al even refereerde. Ik vraag me wel af of het beschrijven van scenario's nu de beste oplossing is voor dit probleem. Liever zie ik dat er besef, aandacht en een plan voor is. En mede door de beantwoording van onze vraag uit de commissie en de reactie van de gedeputeerde vandaag, heb ik er vertrouwen in dat dit voldoende gaat gebeuren, parallel aan de ontwikkeling van de gebiedsprocessen.

Dan het afplaggen. Dat is een moeilijke materie. Ik heb me daar deze week nog proberen extra in te verdiepen. Voor zover ik heb kunnen nagaan, zijn er nog geen goede alternatieven voor afplaggen. Uitmijning bijvoorbeeld heeft niet hetzelfde effect en duurt veel langer, ongeveer twaalf jaar. In de publicatie die ik over dit onderwerp heb gelezen, lees ik ook dat afplaggen voor meer bodemdaling zorgt en juist minder draagkracht. Afplaggen of niet, hangt ook af van het doel. Wil je op die plek nat schraalland of kruiden en faunarijk grasland? Ik neem aan dat daar ook over wordt overlegd met de betrokkenen.

Dat zou ik nog wel graag even bevestigd hebben. Er zijn immers wel alternatieven voor het omgaan met het veenweidegebied. Denk aan blauwgraslanden of natte teelt. Het komt er eigenlijk op neer, hoe natter de grond, hoe minder stikstofuitstoot. En extensivering helpt ook. Eigenlijk hoor ik de gedeputeerde zeggen dat hier zorgvuldig mee wordt omgegaan en in overleg met de directbetrokkenen, zoals boeren en omwonenden. Het afplaggen is niet het doel op zich, nut en noodzaak moet duidelijk zijn. Als ik die bevestiging – u knikt al – dan is bij deze bevestiging geleverd. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw De Boer. Partij voor de Dieren. Maar heeft u nog spreektijd, meneer Travaille? Ik denk het van niet. Doet u de microfoon eens aan, dan weten we het gelijk.

De heer **TRVAILLE**: De teller loopt, dus er is toch wel-

De **VOORZITTER**: Twee zinnen. Echt heel kort.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Travaille.

De heer **TRAVAILLE**: Wij zijn vooral teleurgesteld dat we niet kunnen stemmen over het UPLG 1.0 zelf. Dat is eigenlijk denk ik ons kernpunt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. ChristenUnie. Mevrouw Kennedy.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Kennedy-Doornbos.

Mevrouw **KENNEDY-DOORNOS**: Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk kunnen wij ons wel aansluiten bij de bijdrage van de PvdA. Wij hebben veel sympathie voor alle drie de moties en vinden het dus ook heel goed hoe de gedeputeerde heeft gereageerd. Dat alle zorgen meegenomen worden, eventueel in een begeleidende brief. Maar met alle toezeggingen en alles wat de gedeputeerde ons heeft verteld, denken wij dus dat wij tegen deze moties zullen gaan stemmen, op voorwaarde dat al deze zorgen inderdaad meegenomen worden in het vervolgproces.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Kom ik bij de fractie van Volt. Meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong.

De heer **DE JONG**: Dank u wel, voorzitter. Allereerst, complimenten aan de maidenspeech van mevrouw Zagt. Misschien verschillen we van inzicht op onderdelen. We herkennen de passie en de drive voor de toekomst van onze kinderen. En ik weet zeker dat die drive ons kan verbinden in het politieke werk de komende vier jaar.

Voorzitter, Volt wil graag reageren op de drie ingediende moties. Allereerst 33, Stikstof '30-'35. Het is natuurlijk niet verboden om ambitieuzer te zijn dan de wet voorschrijft. Sterker nog, de wetgeving is het bare minimum. Om te komen tot de beste aanpak, moeten we vooral om ons heen kijken en kiezen voor het noodzakelijke tempo. Volt ondersteunt een ambitie die hoger ligt dan de wet voorschrijft en we kunnen onderweg altijd kijken hoe realistisch het in de praktijk is. Aan de slag dus.

Motie 34, Leefbaarheid landelijk gebied, SGP. Voorzitter, we hebben het onderwerp van de sociaaleconomische-impactanalyse aanhangig gemaakt in de laatste commissievergadering RGW. En zoals net weer herhaald, de Gedeputeerde Staten heeft Volt toen een toezegging gedaan. Er komt een schrijven waarin de toepassing van de sociaaleconomische-impactanalyse zal worden geëvalueerd en waar dan ruimte is voor een

geïnformeerd debat. Wij begrijpen in deze toezegging ook dat dit debat tijdig zal worden gevoerd en zinvol is en in de zin dat uitkomsten door GS ook in overweging zullen worden genomen. We vinden het nu dan ook passen om GS eerst de toezegging na te laten komen. Bovendien missen we in de motie het begrip van brede welvaart en vinden wij dat sociaaleconomische impact verdergaat dan alleen de agrarische gemeenschap, maar gaat over alle inwoners van en ondernemers in de gebieden. Voor nu wacht Volt dus het schrijven van GS af en zal niet meegaan met deze motie.

En tot slot, Afplaggen van motie 35, voorzitter. Volt is op basis van de motie niet overtuigd. We missen een dergelijk wetenschappelijke onderbouwing, temeer omdat we binnen het wetenschappelijk discours lopende discussies waarnemen, met soms conflicterende conclusies. We vinden dat een dergelijk onderwerp zich op dit moment meer leent voor informatiesessies en discussies binnen de commissies, om zo tot betere oordeelsvorming te kunnen komen. En daarna ziet Volt ook de noodzaak van deze maatregel voor natuurontwikkeling in bepaalde gebieden. We zien het handelingskader, zoals zojuist toegezegd door GS, met interesse tegemoet. Volt zal daarom vandaag de motie niet steunen.

Tot slot, één zin: Volt wil niet vooruitschuiven, maar vooruitdenken en vooral aanpakken. We volgen het UPLG kritisch, maar vinden tegelijk dat we snel aan de slag moeten. Er is geen tijd te verliezen. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik ga als laatste het woord geven, meneer Fiscalini, meneer Van den Dikkenberg en meneer Verleun. En de andere fracties ga ik nu nog even af. Dat is de PVV, meneer Nagtegaal.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Dank, voorzitter. Ik zie dat ik nog zeven minuten heb, dus hebt u even? Dat is een grapje. Het hele proces rondom de UPL, ik heb dat in de commissie- Ik heb daar mijn hele spreektijd, die negen minuten of vijf minuten dat het was, weet ik niet meer, heb ik opgemaakt ook aan de interrupties, aan een bijdrage. En daar zei ik bijvoorbeeld ook dat ik normaliter gewend ben, een beetje ook vanuit de gemeentepolitiek, dat bijvoorbeeld een raad toch iets meer input kan geven, als het gaat om dergelijke stukken. En bijvoorbeeld dat iets wel of niet een Raad- of Statenvoorstel is. Ik had dus liever ook gezien dat er nu een Statenvoorstel voorlag al eerder dan en dat je ook dingen kon amenderen. Omdat het dan toch een beetje voelt als mosterd na de maaltijd.

Er liggen drie moties voor. Nummer 33, die van JA21 en co die steunen wij. Ik doe dan nu eigenlijk al bijna de stemverklaring. De PVV die hekelde natuurlijk de gehele stikstofaanpak en onderschrijven ook niet de urgentie van de wet die er ligt. Ik geloof dat de indieners dat ook niet per se zien zitten. Desalniettemin stemmen wij wel voor, omdat we vinden dat het wel beter is dan het huidige.

Motie 34, daar doen we aan mee. Dat is klip-en-klaar. Daar had ik ook in de commissie toch wel een beetje een debatje met de gedeputeerde over. Werk nou eens een keer een scenario uit van – ik noemde als voorbeeld, stel dat nou 50 procent minder boeren in Utrecht – wat zijn dan de algehele gevolgen daarvan? Daar werd eigenlijk een beetje negatief op geantwoord, vond ik wel. En daarom steun ik ook deze motie en sta ik daar ook onder en onderschrijven wij die van harte.

Die laatste motie, Stoppen met afplaggen, ik kende het fenomeen eigenlijk niet. En toen me er toch een beetje in verdiept en ook de argumentatie van de SGP gehoord en ook van de BBB gehoord, concluderen wij ook dat wij voor die motie stemmen. Ik wil er wel nog even bij zeggen dat natuurlijk al dat gezwets over minder CO₂-uitstoot wij dat nou niet per se heel belangrijk vinden. Hoe meer CO₂, hoe beter, toch? Desalniettemin

stemmen wij wel gewoon voor die motie. Dus het is eigenlijk ook al een soort verkapte stemverklaring richting die moties. Dus dan hoeft dat straks eigenlijk niet meer. En ik wil het ook vooral hierbij laten verder.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij de SP, meneer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Dank u wel, voorzitter. Ik heb goed geluisterd naar de indieners en naar de gedeputeerde en daar zal ik nog even goed over nadenken. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kom ik bij Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Breukelen.

De heer **VAN BREUKELLEN**: Dank u wel, voorzitter. Op motie 33 moet ik mij helemaal aansluiten bij de PVV. Die hebben eigenlijk al het gras voor mijn voeten weggemaaid.

Over motie 34- Ik wil mevrouw Zagt nogmaals danken voor haar maidenspeech. We delen ook de zorgen over de leefbaarheid van het landelijk gebied en wij vinden de leefbaarheid van het landelijk gebied van groot belang. We begaan hier in Nederland en dus ook de hele provincie Utrecht een historische fout. Gemeenschappen worden weggevaagd en mensen met een levenslange binding met het platteland zien die band doorgesneden worden. Daarom zou ik nogmaals de gedeputeerde willen vragen om van tevoren, of minstens tijdens de ontwikkeling van het UPLG, in kaart te brengen welke sociaaleconomische gevolgen het UPLG zal hebben. Regeren is vooruitzien en niet halsoverkop beslissingen nemen om arbitraire doelen te halen.

En ook motie 35 krijgt steun van FvD. Gisteren sprak ik een biologische boerin die mij overtuigde van het belang van een organisch en levende bodem en het ecosysteem wat in deze levende bodem eigenlijk plaatsvindt. Dus het lijkt me niet ten behoeve van natuur als we dit afplaggen. Daarom steun ik voor deze motie.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Breukelen. Mevrouw Hoek, gaat uw gang.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Dank u, voorzitter. 50PLUS zal de motie Stoppen met afplaggen zeker steunen. Ik heb gezien wat er bij Tienhoven is gebeurd in het kader van een Europees project, 70 miljoen heeft dat gekost. Daar is ongeveer een heel groot gedeelte afgeplagd en onherstelbaar beschadigd en dat zal nooit meer goed komen. Dus ik heb gezien wat er kan gebeuren als het gewoon niet goed gebeurt of te intensief gebeurt.

De stikstofreductie zal 50PLUS ook steunen. En Leefbaarheid van het landelijk gebied ook. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Hoek. Dan, voordat ik de indieners, de laatste drie, het woord geef voor een afrondend statement, kijk ik nog even of de gedeputeerde nog behoefte heeft om- Er was één vraag, geloof ik.

Gedeputeerde **STERK**: Heel kort, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang.

Gedeputeerde **STERK**: Het waren er drie, volgens mij, vier dingen waar ik even kort iets over wil zeggen. We zullen continu natuurlijk het gesprek blijven voeren met u in ieder geval elke keer weer als we dat UPLG opnieuw vaststellen. En daarmee is ook meteen gezegd dat de suggestie die de Partij voor de Dieren deed, dat het niet wordt vastgesteld door Provinciale Staten, gewoon feitelijk niet klopt. Want ik heb steeds aangegeven, dit is een concept en de definitieve UPLG wordt door u vastgesteld, waarschijnlijk begin volgend jaar. Zodra het handelingskader klaar is, waar het gaat over die afplaggen, komt dat natuurlijk naar uw commissie toe. Dat geldt ook voor de toezegging die ik heb gedaan over de SEIA. Wat u daar verder mee doet, daar ga ik niet over en daar heb ik ook geen toezegging over gedaan. Ik heb puur gezegd, u krijgt die informatie van mij. Voor de helderheid.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan sluiten we af met de heer Fiscalini het woord te geven. Gaat uw gang, meneer Fiscalini.

De heer **POORT**: Voorzitter, interruptie van-

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Gilse.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Gilse.

Mevrouw **VAN GILSE**: Dank, voorzitter. Ik had aan de gedeputeerde eigenlijk een toezegging gevraagd over wanneer ze ons over die sociaaleconomische gevolgen op de hoogte brengt en of wij daar als Staat nog op kunnen bijsturen dan.

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, daar heb ik dus net op geantwoord, door te zeggen dat elke keer als dat UPLG opnieuw wordt vastgesteld, dan krijgt u ook inzicht in hoe het daarmee gesteld is en heeft u dus ook mogelijkheid om daar iets van te vinden. En verder vindt er natuurlijk ook bijsturing plaats, juist in die regiostuurgroepen waar al die gebiedspartners met elkaar spreken. En waar wij ook met elkaar hebben afgesproken dat je het landelijk gebied ook vitaal wilt houden en dat dat ook een van de belangrijke uitgangspunten is bij die hele transitie waar we met elkaar voorstaan.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Fiscalini. Mevrouw Van Gilse, we zitten echt helemaal aan het eind van het debat en het is al een rariteit dat de gedeputeerde ook nog weer in de tweede ronde komt. Dus het is volgens mij voldoende geweest. Meneer Fiscalini, gaat uw gang. Gaat uw gang, meneer Fiscalini.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Dank u wel, voorzitter. Allereerst, complimenten voor de maidenspeech, mevrouw Zagt. Ik kan dus eigenlijk constateren uit het antwoord van de gedeputeerde dat er nergens staat in het NPLG dat als wij ons Utrechts Programma Landelijk gebied 74 procent reductie invoeren op 2035, dat wij dan geen geld krijgen. Immers in Zuid-Holland, Limburg, Flevoland en Gelderland hebben ze ook 2035 in het Programma Landelijk gebied staan. Dus ik hoop dat daarmee andere fracties gerustgesteld zijn en toch wel voor de motie kunnen stemmen. Wat wel in het NPLG staat, is dat 74 procent stikstofreductie vaststaat in de wet. Dat staat letterlijk in de NPLG. Daarnaast hoorde ik de gedeputeerde ook zeggen dat het geen eindbod is, maar dat ze nog met de gebieden gaan praten en et cetera. Maar het praat volgens mij een stuk makkelijker als je degene met wie je praat wat meer perspectief en wat meer tijd kan geven en bieden. Dus laten we dan ook niet vergeten dat het gewoon kan en dat het

gewoon mag om 74 procent reductie in te vullen bij 2035. Want dat doen ze immers in andere provincies ook. Daarnaast heb ik nog een aantal sprekers horen zeggen dat ze graag willen beginnen, et cetera. Dat willen wij ook. Nergens in onze motie staat dat wij niet willen beginnen. Het enige wat in onze motie staat, is: laten we ons vooral aan de wet houden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Meneer Verleun.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun.

De heer **VERLEUN**: Dank u wel, voorzitter. Ik zou eerst even reageren op een aantal partijen die net wat vragen stelden of dingen gezegd hebben. Over het geld hebben we het genoeg gehad. Mevrouw De Boer zei ook nog – een klein beetje corrigeren – hoe natter de grond, hoe meer stikstofuitstoot. Dat gaat om CO₂ wat er dan uitkomt of methaan. Geen stikstof in dat geval.

Of de methodes wel voldoende zijn, ik zou u toch heel graag een keer willen uitnodigen om een keer bij die proefvelden te komen kijken. Dan kunt u dat met eigen ogen beleven hoe dat eruitziet. Dus ik denk dat we een keer een excursie gaan doen. Gisteren was het ook geweldig. Daar hebben we heel veel van geleerd.

De opmerking van de heer Overkleef, laten we het momentum gebruiken, zou ik toch nog de oproep willen doen: kunnen wij het over ons hart verkrijgen om mensen hun levenswerk te vernietigen, omdat we alleen een momentum willen gebruiken?

En tot slot zou ik nog toch willen zeggen, rondom het UPLG hebben wij ook nog overwogen om zelf twee andere moties in te dienen. Echte, gezien de korte tijd sinds maandagavond, hebben wij dat achterwege gelaten. We willen deze punten nog wel even kort benadrukken, als dat mag, voorzitter. Het zijn een paar zinnen.

Ten eerste heeft iedereen gezien hoeveel mensen er afgelopen maandag betrokken waren bij de vergadering. Deze mensen waren massaal gekomen omdat er vrijwel geen perspectief voor ze werd geboden. En ik hoop dat de gedeputeerde hier voorspoedig mee te werk zal gaan.

Daarnaast hebben we gisteravond het antwoord gekregen waarom het CO₂ wat vastgelegd wordt in het grasland niet wordt meegerekend in de klimaatopgave die er ligt. Dat was echt te kort dag om hier nog een motie voor te maken, laat staan om het technisch aan iedereen uit te leggen hoe dit in elkaar zit. Dus ik hoop in ieder geval dat we daarom met de gedeputeerde of de toekomstig gedeputeerde hier nog een keer mee om tafel kunnen zetten om dit probleem op te helderen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Verleun. Dan tot slot, meneer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dank u wel. U kent vast het verhaal wel van die vis en die fuik. Hij stak zijn neus met het indienen van een concept in de fuik en kwam er nooit meer uit. Want je moet dan namelijk achteruit gaan onderhandelen slash zwemmen en dat is heel lastig voor een vis. Voorzitter, daarom dienen we met overtuiging de motie in om 2030 2035 te maken. En ik zou ook het financieel argument – is al genoemd – het wordt als een soort van rug tegen de muur-argument genoemd van, anders krijgen we geen geld Ik denk dat de minister heel knap moet zijn om, als minimaal zes provincies en waarschijnlijk nog wel meer in een akkoord zeggen van, het wordt 2035, om dan te zeggen van: Utrecht, je krijgt geen geld omdat er 2035 in staat. Dat vind ik eigenlijk geen argument. Verschillende fracties zeggen – en dat gaf de heer Fiscalini ook

al aan – van, laten we niet wachten, maar laten we wel aan de slag gaan. Het is ook geenszins een oproep om te wachten en aan de slag gaan. Ik zou liever morgen nog in de gebieden aan de slag gaan. Want de gebieden waar daadwerkelijk nu aan de slag gegaan wordt met draagvlak uit de gebieden, daar wordt echt wat gedaan. In plaats van de gebieden waar gewacht wordt op actie vanuit de provincie. En dan noem ik bijvoorbeeld een Vijfheerenlanden, een Montfoort, een Binnenveld die zaten te peupelen, maar die heel erg er eigenlijk wel zin in hadden om aan de slag te gaan met de opgave, alleen die geremd worden door de traagheid. En volgens mij moeten we juist meters maken. Dus daar vindt u in mij een bondgenoot. Alleen het is wel goed om daar een paar randvoorwaarden bij te geven in dit concept UPLG.

Voorzitter, dan nog één opmerking voor Volt over de brede welvaart. We hebben bewust in de formulering het landelijk gebied genoemd, niet een agrarische sector, niet een- Maar gewoon het landelijk gebied. Dat is namelijk waar de opgaven gaan vallen. En volgens mij is dat bewust vormvrij opgeschreven, in de zin van dat we over de invulling van een sociaaleconomische analyse nog wel wat over brede welvaart op kunnen nemen. Alhoewel ik me afvraag of dat de afstand tot een café daadwerkelijk iets is waar we deze aanpak op moeten ijken. Het is namelijk wel een van de parameters uit de brede welvaartsmonitor van de provincie. Voorzitter, dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we weer terug bij het café na sluitingstijd. Dat past ook bij de fase van het debat, denk ik. Dank voor uw inbreng. Dank ook aan de gedeputeerde voor haar antwoorden. Dames en heren, daarmee is agendapunt 12 ook afgerond en hebben wij nog alleen de stemverklaring en de stemming te doen. En ik kijk even hoeveel tijd u voor de schorsing nodig wil hebben.

De heer **TRAVAILLE**: Voorzitter, punt van orde.

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille, u heeft een punt van orde.

De heer **TRAVAILLE**: De motie voor Oude Tempel daar hebben wij nog een aantal kleine wijzigingen in aangebracht. Die zijn inmiddels ook doorgestuurd naar de griffie.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M19A van de leden Batteau (Partij voor de Dieren), De Jong (Volt), Hoek (50PLUS), Verleun (BBB) inzake Behoud Landgoed Oude Tempel.

Verzoek

- Als Gedeputeerde Staten de consequenties en de mogelijkheden in beeld te brengen van het stopzetten van de plannen voor woningbouw op landgoed de Oude Tempel met inachtneming van de argumenten die hieronder zijn benoemd.
- Als Gedeputeerde Staten alternatieve woningbouwlocaties in beeld te brengen met potentiële opbrengst waar bos en natuur niet worden geschaad.
- Als Gedeputeerde Staten gemeente Soest te verzoeken geen onomkeerbare besluiten in relatie tot landgoed Oude Tempel te nemen of mogelijk te maken zolang bovenstaande verzoeken niet zijn uitgevoerd en de uitkomsten nog niet zijn teruggekoppeld aan de Provinciale Staten.

Aanleiding

In de Jaarstukken 2022 wordt ingegaan op de begroting en financiële stand van zaken van de verschillende projecten die vallen onder het plan 'Hart voor de Heuvelrug'. In de jaarstukken wordt ook verwezen naar de 'Tussenrapportage Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg' (oktober 2022) en de financiële

rapportage 'Mastergrondexploitatie Hart van de Heuvelrug en grondexploitatie Vliegbasis Soesterberg' (maart 2023).

Beoogd effect

Het behoud van de natuur en het bos op landgoed Oude Tempel en het afzien van woningbouw op deze locatie vanwege de negatieve gevolgen voor mens, dier en natuur.

Argumenten

1.1 Er bestaat grote maatschappelijke weerstand tegen de realisatie van woningbouw bij landgoed Oude Tempel.

Vele inwoners, actiegroepen en natuurorganisaties zetten zich al jaren in om landgoed Oude Tempel als bos en natuur te behouden. Het landgoed heeft een hoge ecologische en cultuurhistorische waarde en vervult een belangrijke recreatieve functie voor de inwoners van Soesterberg.

1.2 Het kappen van bos staat op gespannen voet met het klimaatakkoord, de doelstellingen voor de realisatie van meer natuur in onze provincie, de bossenstrategie, het bomenactieplan en de hoge ecologische/klimaatwaarden van volwassen bomen.

De provincie Utrecht loopt achter met de realisatie van haar doelen op het gebied van natuur en bomenaanplant. De kap van vele eeuwenoude bomen en het aantasten van essentieel leef- en foerageergebied van beschermde (minimaal 11 rode lijst-soorten) en niet-beschermde diersoorten staan hier haaks op.

Boomdeskundigen en wetenschappers hebben berekend dat de natuur- en klimaatwaarde van volwassen en veterane bom en dusdanig hoog is dat deze na kap niet gecompenseerd kunnen worden met 1,5-2,5 bomen, zoals gebruikelijk is, maar dat daarvoor op zijn minst 200-300 nieuwe jonge bomen nodig zijn: <https://pointer.kro-ncrv.nl/een-gekapte-boom-moet-ervangenworden-door-een-nieuwe-maar-gebeurt-dat-ook>

1.3 Woningbouw en verkeerstoename hebben grote negatieve gevolgen voor mens, dier en natuur. Woningbouw en daarbij behorende verkeerstoename op deze locatie leidt tot een aantasting/verslechtering/vernietiging van het bovengrondse en ondergrondse ecosysteem.

De kap van bomen op deze locatie leidt tot toename van hittestress, wateroverlast en luchtverontreiniging in Soesterberg en daarbuiten.

1.4 Belanghebbenden hebben om bovenstaande reden een bezwaar ingediend tegen de voorgenomen kap van bomen bij landgoed Oude Tempel bij het Europese Hof van de Rechten van de Mens; dit bezwaar is in behandeling genomen.

1.5 De realisatie van woningbouw bij Landgoed Oude Tempel gaat met financiële risico's gepaard en zorgt voor een negatieve balans voor het gehele Hart van de Heuvelrug-project. In de (voor publiek toegankelijke) Statenbrief staat het volgende:

- 'De mastergrex heeft naar de huidige inschattingen een verwacht resultaat op eindwaarde van ruim +/- € 11 mln. Dit is een teruggang ten opzichte van 2022 van ruim € 0,8 mln' (pagina 1).
- 'De vergroting van het financieel tekort binnen het Programma HvdH komt grotendeels door het project Oude Tempel en in mindere mate door de projecten Huis ter Heide West en Kamp van Zeist' (pagina 2).

2.1 Zowel provincie als gemeente Soest zijn betrokken bij de plannen voor woningbouw bij landgoed Oude Tempel.

Daarom dient er een overleg plaats te vinden met betrokken overheden om gezamenlijk tot een herziening te komen van de plannen voor Oude Tempel.

2.2 De provincie heeft een grote woonopgave en daarom dient er gezocht te worden naar alternatieve locaties voor woningbouw.

Het verdient de voorkeur om te bouwen waar reeds bebouwing is en natuur niet in het geding is. Er dient onderzocht te worden welke locaties als alternatief kunnen dienen binnen de gemeente Soest, zoals bijvoorbeeld het defensie terrein, en welke locaties als alternatief kunnen dienen binnen het project Hart van de Heuvelrug zelf, zoals bijvoorbeeld Kamp van Zeist.

Daarnaast is het zaak te kijken naar geschikte locaties voor woningbouw elders in de provincie .

- 3.1 Gezien de bovenstaande verzoeken is het bestuurlijk onverstandig om onomkeerbare besluiten te nemen voordat er duidelijkheid is over de herziening van de plannen rondom Oude Tempel.

Het is dan ook belangrijk dat GS aandringt bij de gemeente Soest om mogelijk voorliggende besluiten uit te stellen en dat provincie en gemeente eerst om tafel gaan om gezamenlijk tot een herziening te komen en van de plannen voor Oude Tempel. Om dat het hier gaat om een 3 zwaarwegende beslissing met een groot maatschappelijk impact is het daarnaast wenselijk dat de uitkomsten hiervan aan PS worden voorgelegd.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dus ik wijs alle leden erop dat er een nieuwe motie Oude Tempel in het SIS zit. Mooi.

De heer **JANSSEN**: Is dat mogelijk, voorzitter, om nog na de beraadslagingen moties te wijzigen? Vraagt onze fractie en een aantal fracties om mij heen.

De **VOORZITTER**: De griffier zegt tegen mij dat dat kan, toch? Daar gaan we. Moeten we hierover gaan debatteren?

De heer **POORT**: Maar misschien is het wel handig dat hij even toelicht wat het is.

De **VOORZITTER**: Meneer Travaille geeft aan dat hij zijn motie heeft gewijzigd. En die motie is ingediend en iedereen kan hem bekijken en kan er daarna over stemmen. Lijkt mij goed. Zijn er nog meer punten van orde? Meneer Nagtegaal.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Nagtegaal.

De heer **NAGTEGAAL**: Het punt inderdaad, voorzitter, even een soort procedureel iets, het lijkt mij handig ook misschien omdat sommige fracties nog moties willen bespreken, om eigenlijk gewoon eerst te eten en daarna te gaan stemmen. Want dat eten staat er al drie uur te verpieteren overal.

De **VOORZITTER**: Maar meneer Nagtegaal, dank voor deze inbreng. Verder geen andere opmerkingen? Mijn vraag was – want we hebben eerder een afspraak gemaakt dat we vóór het eten de stemmingen zullen hebben – hoeveel tijd voor de schorsing heeft u nodig?

De heer **NAGTEGAAL**: Voorzitter, punt van orde, ik doe eigenlijk een ordevoorstel. Kunnen we anders gewoon over stemmen?

De **VOORZITTER**: We gaan over een ordevoorstel stemmen. Wie wil eerst gaan eten? Mag ik daar de handen voor zien? We gaan dus eerst stemmen. Ik zie niet een begin van een meerderheid groeien, dus we gaan nu. En u kunt tijd winnen door een beperkte schorsing aan te vragen. Is een kwartier voldoende? Dan schorsen wij tot tien over half zeven.

De heer **WESTERLAKEN**: Voorzitter, ik denk toch dat het twintig minuten minimaal is.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, het is inmiddels kwart voor zeven. En wij hebben alle fracties denk ik terug, behalve het CDA nog. Dus de griffier loopt nog even bij het CDA langs. En dan gaan we aanstonds beginnen en heropen ik de vergadering.

[Onderbreking]

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

13. Stemverklaringen

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik heropen de vergadering. Aan de orde- Mag ik uw aandacht? Dank u wel. Aan de orde is agendapunt 13 en dat zijn de stemverklaringen. Te doen gebruikelijk loop ik zo alle fracties via de fractievoorzitter even af of er nog behoefte is om stemverklaringen af te leggen over de agendapunten en de moties en amendementen die zijn ingediend tijdens onze vergadering vandaag. U hebt als het goed is aangetroffen in het Stateninformatiesysteem de stemlijst en daar staan dus alle punten op waarover we zullen stemmen, alle moties op waar we over zullen stemmen en alle amendementen op. Ik wijs u erop dat het laatste in stemming wordt gebracht een actualiteitenmotie met het nummer 12, Ook onze transitie dierenwelzijn in het UPLG, ingediend door de Partij voor de Dieren, Volt, D66, GroenLinks, PvdA en de SP. U kunt zich herinneren dat in onze laatste Statenvergadering de stemmers staakten. En dan schrijft het reglement van orde voor dat de motie nog een keer opnieuw in stemming wordt gebracht. En dat is dus vanavond aan de orde. Dus daar wijs ik u op. Ik ga de fracties af om te kijken of er nog behoefte is aan stemverklaringen. De BBB, meneer Verleun.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M12 van de leden Batteau (Partij voor de Dieren), Overkleef (D66), De Boer-Leijnsma (PvdA), De Jong (Volt), Van Elteren (GroenLinks), Breur (SP) inzake 'Ook onze transitie': dierenwelzijn in het UPLG.

De Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering op 31 mei 2023.

Constateernde:

- Dat het Rijk een Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) heeft geïntroduceerd om te werken aan een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied;
- De provincie de regie voert op het opstellen van het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG), dat een provinciale vertaling is van de kaders en doelen vanuit het NPLG;
- De Dierenbescherming, Natuur & Milieu, Vogelbescherming Nederland, Natuurmonumenten en Caring Farmers de campagne 'Ook Onze Transitie' zijn gestart, om ervoor te zorgen dat dierenwelzijn een plek krijgt in de plannen en hand in hand gaat met het behalen van de natuur- en milieudoelstellingen in de provincies;

Overwegende:

- De kaders vanuit het Rijk duidelijk zijn waar het gaat om te realiseren stikstofdoelstellingen, maar nog weinig concreet zijn in de uitwerking op het gebied van andere doelen, waaronder dierenwelzijn;

- De huidige Startnotitie UPLG alsook de opzet voor Utrechtse Monitor Duurzame Melkveehouderij geen hoofdstukken bevatten met (een uitwerking van de) criteria voor dierenwelzijn;
- De organisaties achter 'Ook Onze Transitie' vrezen voor schijnoplossingen die het milieu, de natuur, de dieren en uiteindelijk ook de mens, niet verder helpen; en die agrarische ondernemers mogelijk veel tijd en geld gaan kosten;
- Voorkomen moet worden dat er geïnvesteerd wordt in maatregelen en scenario's die haaks staan op plannen voor een dierwaardige veehouderij die momenteel door het Rijk worden uitgewerkt;

Verzoekt GS om:

- Dierenwelzijn in elke fase van de vormgeving van UPLG en de gebiedsplannen *expliciet, structureel en concreet* een plek te geven in het beleid, alsook in de uitvoering van dat beleid in de gebiedsprocessen.

En gaat over tot de orde van de dag.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Verleun voor een stemverklaring.

De heer **VERLEUN** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. We willen graag een stemverklaring afgeven bij motie 20A, Openbare registratie belangenvertegenwoordiging. Wij willen graag zeggen dat we voor gaan stemmen. We zijn tegen de papieren rompslomp, maar we zijn in ieder geval genoeg gerustgesteld door onder anderen de gedeputeerden en aanpassingen in de motie. En we willen graag een stemverklaring afgeven bij motie 30. En daarvoor wil ik graag het woord geven aan de heer Van Vuuren.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Vuuren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Vuuren voor een stemverklaring.

De heer **VAN VUUREN** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. Als BBB zijn we uiteraard voor een sterk OV, en zeker ook in het buitengebied. Toch hebben we wat twijfels of die 22 miljoen doelmatig besteed gaat worden. Dus daarom zullen wij tegen deze motie stemmen. Maar we gaan graag met de SP en Partij voor de Dieren in gesprek over een goed plan voor een sterk OV. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat waren ze, meneer Van Leun? Dank u wel. GroenLinks, meneer Oude Wesselink.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink voor een stemverklaring.

De heer **OUDE WESSELINK** (stemverklaring): Dank u wel. Wij leggen vier stemverklaringen af. Als eerste over de Voortzetting proef gaat is openbaar vervoer. Dit is voor ons een dilemma. Ten eerste omdat dit vooruitloopt op keuzes die we moeten maken bij de vorming van een coalitie. En daarnaast vinden wij de evaluatie van proeven belangrijk. We hebben nu geen inzicht in behaalde resultaten. We gaan er graag mee door, maar wel nadat we de juiste beslisinformatie hebben. Dat is nu niet het geval en daarom zullen wij dit amendement op dit moment niet steunen.

De Oude tempel. Wij respecteren dat de besluitvorming bij Soest ligt en dit is slechts een verzoek om te kijken naar wat mogelijk is. Daarom gaan we voorstemmen.

Participatie en draagvlak, ingediend door JA21. Uiteraard is GroenLinks voor participatie, maar omdat de motie overbodig is beoordeeld, stemmen we toch tegen.

En tot slot wil ik voor een laatste stemverklaringen woord geven aan Imraan El Hamdaoui.

De heer **EL HAMDAOUI** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik zit hier nu wel, maar ik zou liever ergens anders willen zijn. Het is namelijk vannacht Offerfeest, een voor mij belangrijk feest, omdat dit de periode is voor familie en vrienden. En hoewel ik jullie echt heel aardig vind, zit ik toch liever bij mijn moeder en broertjes dan hier. Als Staten willen en zeggen wij dat iedereen welkom is en mee kan doen. En toch kan ik tijdens mijn beëdiging niet Allah noemen in plaats van God en wordt er tijdens voor mij belangrijk dagen vergaderd. Dat raakt mij. En dat onderstreept ook wel dat we nog grote stappen te zetten hebben als het gaat om inclusie. Ik ga daar op een laat moment graag met een Staten en organisatie over in gesprek. Dank u wel. En Eid Moebarak.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer El Hamdaoui. Kom ik vervolgens bij de fractie van de VVD, meneer Van Schie.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Schie voor een stemverklaring.

De heer **VAN SCHIE** (stemverklaring): Dank, voorzitter. Ik heb zelf een stemverklaring bij motie 19. En daarna hebben Janssen en die heer Gilissen nog stemverklaringen bij drie andere moties en agendapunten.

Bij motie 19, Landgoed Oude Tempel, begrijpen wij de wens om nog nader onderzoeken te doen. Dat is voor ons niet nodig, want alles is al onderzocht. En we willen er ook voor waken dat het eventuele aannemen van deze motie tot het gevoel leidt bij de bewoners van Soest in de omgeving Oude Tempel dat er iets verandert aan het besluit wat al genomen is en wat ook onherroepelijk is. Wij zullen dus tegen deze motie stemmen. Hij is onverstandig en zal ook de woningbouwambities van onze provincie niet verder helpen, mocht het tot andere inzichten gaan leiden, wat wij niet verwachten. Dan heeft de heer Janssen een stemverklaring bij de kaderbrief en bij de motie 25 van de opcenten.

De heer **JANSSEN** (stemverklaring): We hebben de kaderbrief ontvangen en beoordeeld. Wij zullen voor de kaderbrief stemmen. En de reden daarvoor is dat wij verwachten dat vanuit het coalitieakkoord nog aanvullingen op de voorstellen komen die in deze kaderbrief staan. Dus wij zien het ook meer als een soort technische kaderbrief en daarom zullen wij voorstemmen.

Dan motie 25 Opcenten. Een zeer sympathieke motie. Goede ideeën die erin staan. Alleen de koppeling met de uitgave exclusief vanuit de opcenten voor infrastructuur te bestemmen, die maakt hem technisch niet uitvoerbaar. Dus daarom zullen we helaas tegen moeten stemmen.

De heer **VAN SCHIE**: En tot slot heeft die Gilissen een stemverklaring bij motie 22 over de PUP.

De heer **GILISSEN** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. Dat iedereen mee kan doen in de provincie is natuurlijk belangrijk uitgangspunt, ook voor de VVD. We zijn de hoofdindieners van de motie dankbaar voor het comfort wat die heeft willen geven rondom het vraagstuk ook van de kerntaken en ook het feit dat gemeenten een belangrijke rol spelen bij de uitvoering van minimabeleid en kortingsspanssen. Dat is op dit

moment echter onvoldoende comfort voor mijn fractie. We zullen daarom ook tegen die motie stemmen. Maar we gaan het onderzoek, want er is een ruime meerderheid, met veel interesse bestuderen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. D66, mevrouw De Widt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt voor een stemverklaring.

Mevrouw **DE WIDT** (stemverklaring): Geen stemverklaringen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: CDA, meneer Westerlaken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken voor een stemverklaring.

De heer **WESTERLAKEN** (stemverklaring): Dank u, voorzitter. Wij hebben drie stemverklaringen. De eerste zal gegeven worden door de heer Koren over de Meerpartijenovereenkomst Zero Emissie bussen nieuwe OV-concessies.

De heer **KOREN** (stemverklaring): Dank, voorzitter. Ik heb tien jaar lang faillissementen mogen begeleiden vanuit een leasemaatschappij en ik denk echt dat hier de risico's onderschat worden. In ieder geval niet goed in kaart zijn gebracht. Dat zegt niet dat wij tegen randstellingen zijn, al helemaal niet tegen Zero Emissie bussen. Maar dat we op dit moment onvoldoende de impact voor onze weerstandsvermogen en financiën kunnen beoordelen. Dus daarom zullen wij tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

De heer **WESTERLAKEN** (stemverklaring): De volgende betreft motie 26. Ik ga de tekst, de titel, niet herhalen. Wij zullen voorstemmen. Maar wij zijn zeer ontstemd over de wijze waarop omgegaan wordt met de titels van een motie. Zeker als de achtergrond daarvan is dat iemand voor het blok gezet wordt.

En de laatste stemverklaring die gaat over motie 33. Daar gaan wij voorstemmen. Maar ik zeg er tegelijkertijd bij dat we dat eigenlijk, zelfs als die niet haalt, we ervan uitgaan dat de gedeputeerde de intenties van de motie mee zal nemen bij het indienen van het UPLG. En ik maak direct hierbij ook melding van het feit dat mevrouw Sterk de zaal zal verlaten bij stemming over moties 33, 34 en 35.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Daar bieden we haar straks gelegenheid voor. Partij van de Arbeid. Meneer Adriani.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Adriani voor een stemverklaring.

De heer **ADRIANI** (stemverklaring): Dank, voorzitter. Een paar stemverklaringen, te beginnen bij motie 19A, motie Behoud landgoed Oude Tempel. Die gaan wij niet steunen. Niet alleen omdat een aantal argumenten gewoon niet kloppen, maar vooral omdat het dictum nu smaller is dan de toezegging die de gedeputeerde gedaan heeft. Die heeft aangegeven ook te zullen kijken naar scenario's die meer te gast in het bos zijn. En die vinden wij belangrijk.

Het amendement Continuering gratis OV, dat is een van de drie kernpunten van onze verkiezingscampagne geweest en die zullen wij dus steunen.

De motie 26 en 31 zullen we na het debat niet steunen. Ook na de toezegging van de gedeputeerde om in zijn rol als bestuurder van het recreatieschap hier werk van te maken.

En dan tot slot motie- Welke is dat? Help me even. OV op volle sterkte, nummer 30. Waar we echt aan de zijde van de SP en de Partij voor de Dieren staan als het gaat om goed en goed bereikbaar en robuust openbaar vervoer, weten we niet zeker of terug naar vóór corona de beste oplossing is. Maar we gaan met veel belangstelling uitkijken of er in het nieuwe coalitieakkoord dingen zullen staan over het wel verder verstevigen van het openbaar vervoer.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan Partij voor de Dieren, meneer Travaille. Geen stemverklaringen. ChristenUnie, mevrouw Rikkoert.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert voor een stemverklaring.

Mevrouw **RIKKOERT** (stemverklaring): Bedankt, voorzitter. Allereerst een stemverklaring bij motie 19 over de Oude Tempel. Wij hechten veel waarde aan een betrouwbare overheid en een behoorlijk bestuur. Maar het is ook heel ingrijpend en moeilijk uit te leggen in deze tijd om zo'n eeuwenoud bos te kappen. Daarom zijn we voor het doen van onderzoek om de consequenties en scenario's in beeld te hebbe en om nog niets te doen wat onomkeerbaar is.

Dan nog wat betreft de toilettenmoties, daar zien wij de noodzaak voor toiletvoorzieningen in de recreatiegebieden. We zien alleen niet de toegevoegde waarde van deze moties naast de al eerder aangenomen moties. We hebben vertrouwen in hetgeen wat de provincie hierin al doet. En de provincie heeft hier dan ook een beperkte rol.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Volt, meneer De Jong.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jong voor een stemverklaring.

De heer **DE JONG** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. Volt heeft vijf korte stemverklaringen. Allereerst eentje voor mevrouw. Blekxtoon. Even je knopje indrukken.

Mevrouw **BLEKXTOON** (stemverklaring) Dank, voorzitter. Motie 22, Provinciale U-Pas. Volt is blij dat BBB ons punt uit ons verkiezingsprogramma heeft overgenomen. We ondersteunen het initiatief om mensen met weinig geld te helpen op waardige wijze mee te doen in onze samenleving. Wij dienen de motie dan ook van harte in.

De heer **DE JONG** (stemverklaring): Dank u wel. En dan gaan we naar amendement 4, Proef gratis OV. Voorzitter, Volt vindt het een logisch en waardige stap voor een kwetsbare groep in onze provincie en ook deze dienen we dus van harte mede in.

Motie 27, de Grondstofmonitor, is ook een mooi initiatief en onderdeel van onze route naar een klimaatneutraal 2040, mede op basis van een circulaire economie. We zullen de motie daarom steunen.

Motie 21, Participatie van JA21. Voorzitter, dit was voor Volt een moeilijke afweging. Wij zijn zoals bij iedereen bekend groot voorstander van goed georganiseerde burgerparticipatie. We maken ons ook hard voor lokaal eigenaarschap. Participatie moet wat ons betreft gaan over de vraag hoe we als provincie of als regio klimaatneutraal worden. De energietransitie heeft daarin een belangrijke plek. Volt wil niet vragen of

mensen een windmolen in de achtertuin willen, maar hoe we samen klimaatneutraal kunnen worden. Samen bedenken dat staat dan centraal, bijvoorbeeld middels een klimaatberaad. De huidige motie is wat ons betreft te nauw. De antwoorden van Gedeputeerde Staten vandaag gehoord hebbende, begrijpen we tevens dat er aan de meerwaarde van de motie wordt getwijfeld. Wij denken daarom dat het op dit moment het meest effectief is om de gesprekken met Gedeputeerde Staten aan te gaan in de commissie, zodat eventuele oplossingen goed kunnen aansluiten op de lopende processen. We kunnen na die discussies er altijd nog voor kiezen een voorstel te doen hier in de Staten.

En tot slot, motie 20, Registratie belangenbehartiging. We zijn blij dat Gedeputeerde Staten de motie in de huidige vorm omarmt en willen daarom alle partijen oproepen de motie in te stemmen, zodat we samen verder kunnen werken aan een bestuurlijke transparantie. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. JA21, meneer Fiscalini.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini voor een stemverklaring.

De heer **FISCALINI** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben geen stemverklaringen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. PVV, Mevrouw Van der Velde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van der Velde voor een stemverklaring.

Mevrouw **VAN DER VELDE** (stemverklaring): Dank u wel, voorzitter. Ik zou allereerst graag een stemverklaring geven bij amendement 4, de continuering proef OV voor 66-plussers met een krappe beurs. Wij willen graag gratis OV zien voor alle lage inkomens en niet alleen voor ouderen. Maar omdat dit natuurlijk een proef is, zullen wij voorstemmen. Verder heeft mijn collega, de heer Nagtegaal, ook nog een aantal stemverklaringen.

De heer **NAGETGAAL** (stemverklaring): Dank. Ik heb een stemverklaring- We hebben een stemverklaring bij motie 19, die van de Oude Tempel. We kunnen ons niet vinden in alle argumenten die de indieners hebben opgeschreven. Echter, het uiteindelijke doel van de motie steunen we wel en daarom stemmen we voor.

Motie 31, Plassen bij de Maarsseveense Plassen, we onderschrijven de intenties van de indiener en daarom stemmen we ook voor. Wel vinden we het een beetje ongemakkelijk. Wellicht is motie overbodig, maar we steunen hem desalniettemin wel.

Actualiteitenmotie 12, die eerder is gestaakt, daar hebben wij nog eens even goed over nagedacht. En we ondersteunen niet de overwegingen van de indieners. De PVV steunt onze boeren en daarom vinden we ook dat we moeten stoppen met al die stikstofregels. Maar als er dan iets is waar we als overheid bovenop moeten zitten, is dat dierenwelzijn. En daarom stemmen we wel voor.

En als afsluiter wil ik toch nog even een soort persoonlijke noot maken, als u mij toestaat. Ik ben na deze vergadering nog meer gemotiveerd om in dit huis een beetje verjonging en humorisering te brengen – ik weet niet of dat een woord is – maar ik hoop dat we dat over vier jaar bij elkaar te rade kunnen gaan en dat we hier iets meer kunnen lachen en iets minder stoffig en oud kunnen doen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. SGP.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg voor een stemverklaring.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG** (stemverklaring): Voorzitter, een paar stemverklaringen. Allereerst bij de kaderbrief. Het zijn niet allemaal onze keuze, maar we begrijpen ook dat de organisatie een fundament nodig heeft om een begroting te maken, die ook weer relatief is. Dus we zullen voorstemmen.

Dan de motie 24, de Kansenknaken, daar zullen we tegenstemmen. Want daar komt een landelijke dekking uit voort, hebben we gelezen in de stukken. Die moeten we zorgen dat we die binnenhalen.

Voor wat betreft de stemverklaring voor motie 25, sluit ik me aan bij de VVD.

En motie 26 en 31 zullen we niet steunen, omdat die overbodig is, als we de beantwoording van de gedeputeerde goed gehoord hebben. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. SP, meneer Breur.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur voor een stemverklaring.

De heer **BREUR** (stemverklaring) Dank u wel. Laat ik beginnen met de stemverklaring over de kaderbrief zelf. U weet dat openbaar vervoer een belangrijk thema voor ons is. En de versterking van het openbaar vervoer staat daar wat ons betreft onvoldoende in. En dat is reden om de kaderbrief niet steunen. Even kijken, heb ik nog meer verklaringen? Verder laat mijn stemgedrag zich niet verklaren. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Forum voor Democratie, meneer Van Breukelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Breukelen voor een stemverklaring.

De heer **VAN BREUKELLEN** (stemverklaring): Voorzitter, dank u wel. Bij motie 19, daar zullen wij voorstellen. Behoud van natuurgemeenschap en de leefomgeving zien wij als een belangrijke zaak. Hoewel wij vaak niet de motivatie van Partij voor de Dieren delen, delen we in dit geval zeker het doel van de motie.

Dan bij motie 20, Openheid van zaken. Ik weet even niet hoe die precies heet. Hoewel Forum voor Democratie openheid van zaken een belangrijke zaak vindt, draagt deze motie wat ons betreft hier niet voldoende aan bij en weegt het niet op tegen de eventuele schending van privacy. Ook is deze motie wat ons betreft praktisch niet genoeg uitvoerbaar.

Dan bij motie 22, zullen we met pijn in ons hart tegenstemmen. Voorzieningen zoals deze zien wij vaker of eigenlijk liever in handen van de gemeente en het Rijk. Daarbuiten zien we tegengaan van lastenstijgingen vanuit het Rijk als een beter alternatief voor armoedebestrijding. Dat was hem.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan 50PLUS, mevrouw Hoek.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek voor een stemverklaring.

Mevrouw **HOEK** (stemverklaring): Dank u, voorzitter. Geen stemverklaringen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan stel ik vast dat, voor zover u stemverklaringen wilden inbrengen, dat u dat heeft kunnen doen. Dank u wel.

14.

Stemming

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij over naar agendapunt 14. En dat zijn de stemmingen als zodanig. Vorige keer ging het heel goed. Dus nog even de drill, om het maar zo te zeggen. Stempasje in het apparaat en daar niet meer aanzitten. Ik heb begrepen dat bij een drietal moties mevrouw Sterk de zaal zal verlaten, maar dat doet zij dan ook met medeneming van haar stempasje.

Mooi. Dan hebben we dat gehad. Ik kondig het agendapunt aan waarover gestemd wordt of de motie of het amendement en daarna zeg ik: de stemming is geopend. En als ik zie, samen met de griffier, als u allemaal gestemd hebt, dan zeg ik: de stemming is gesloten. Op die manier. Mooi.

Statenvoorstel Meerpartijovereenkomst Zero Emissie-bussen nieuwe OV-concessies

Aan de orde is de stemming over het statenvoorstel.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we stemmen over agendapunt 9. Dat is het Statenvoorstel Meerpartijovereenkomst Zero Emissie bussen nieuwe OV-concessies. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Flink?

De stemming is gesloten. En we zien hierachter dat het voorstel is aanvaard met 42 stemmen voor en 7 daartegen.

De **VOORZITTER** constateert dat het statenvoorstel met de stemmen van BBB, GroenLinks, VVD, D66, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, JA21, SGP, SP en 50PLUS voor en CDA, PVV en Forum voor Democratie tegen is aanvaard.

Het statenvoorstel wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

Statenvoorstel Jaarstukken 2022-besluit

Aan de orde is de stemming over het statenvoorstel.

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij stemmen over agendapunt 10 en dat is het Statenvoorstel Jaarstukken. We gaan eerst over het Statenvoorstel als zodanig stemmen. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet het resultaat dat de jaarstukken zijn aanvaard met 47 stemmen voor en 2 daartegen.

De **VOORZITTER** constateert dat het statenvoorstel met de stemmen van BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, JA21, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en PVV tegen is aanvaard.

Het statenvoorstel wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

Motie 18 Toetsing op beleidsdoelen

Aan de orde is de stemming over de motie M18 van de leden Butterman (PvdD), de Jong (Volt), Hoek (50PLUS), Verleun (BBB) inzake Toetsing op beleidsdoelen.

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij stemmen over motie 18, Toetsing op beleidsdoelen, ingediend door de Partij voor de Dieren, Volt, 50PLUS en BBB. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u kunt met mij zien dat de motie is verworpen.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M18 is verworpen met de stemmen van BBB, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, PVV, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, CDA, PvdA en JA21 tegen.

Motie 19A Behoud Oude Tempel

Aan de orde is stemming over de motie M19A van de leden Batteau (Partij voor de Dieren), De Jong (Volt), Hoek (50PLUS), Verleun (BBB) inzake Behoud Landgoed Oude Tempel.

De **VOORZITTER**: Motie 19A, Behoud landgoed Oude Tempel, ingediend door de Partij voor de Dieren, Volt, 50PLUS en BBB. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet met mij dat de motie is aanvaard.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M19 is aangenomen met de stemmen van BBB, GroenLinks, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, JA21, PVV, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en VVD, D66, CDA, PvdA en SGP tegen.

Motie 20A Openbare Registratie Belangenvertegenwoordiging

Aan de orde is stemming over de motie M20A van de leden De Jong (Volt), Gilissen (VVD), Butterman (Partij voor de Dieren), Harinck (D66) inzake Openbare Registratie Belangenvertegenwoordiging.

De **VOORZITTER**: Motie 20A, Openbare Registers Belangenvertegenwoordiging, ingediend door Volt, VVD, Partij voor de Dieren en D66. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie met 40 stemmen voor en 9 daartegen is aanvaard.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M20A is aangenomen met de stemmen van BBB, GroenLinks, VVD, D66, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, PVV, SGP en 50PLUS voor en CDA, JA21, SP en Forum voor Democratie tegen.

Motie 21 Participatie en draagvlak

Aan de orde is stemming over de motie M21 van het lid Berlijn (JA21) inzake Participatie en draagvlak.

De **VOORZITTER**: Motie 21, Participatie en draagvlak, ingediend door JA21. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie is aanvaard met 25 tegen 24 stemmen.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M21 is aangenomen met de stemmen BBB, VVD, Partij voor de Dieren, JA21, PVV, SGP, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, D66, CDA, PvdA, ChristenUnie en Volt tegen.

Amendement 4 Continuering proef gratis OV voor 66-plussers met krappe beurs

Aan de orde is de stemming over het amendement A4 van de leden Rikkoert (ChristenUnie), Vuuren (BBB), Hoek (50PLUS), De Jong (Volt), Breur (SP) inzake Continuering proef gratis OV voor 66-plussers met krappe beurs.

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij stemmen over agendapunt 11 en dat is het Statenvoorstel kaderbrief 2024-2027. Wij gaan eerst stemmen over amendement 4, continuering proef gratis OV voor 66-plussers met een krappe beurs, ingediend door de ChristenUnie, BBB, 50PLUS, Volt en SP. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: Stemming is gesloten. En u ziet met mij dat het amendement is verworpen met 19 stemmen voor en 30 daartegen.

De **VOORZITTER** constateert dat amendement A4 is verworpen met BBB, PvdA, ChristenUnie, Volt, PVV, SP en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, D66, CDA, Partij voor de Dieren, JA21, SGP en Forum voor Democratie tegen.

Statenvoorstel Vaststellen kaderbrief 2024-besluit

Aan de orde is de stemming over het statenvoorstel.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we stemmen over de kaderbrief zelf, het Statenvoorstel. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u kunt zien dat de kaderbrief is aanvaard met 40 stemmen daarvoor en 9 daartegen.

De **VOORZITTER** constateert dat het statenvoorstel met de stemmen BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, ChristenUnie, Volt, SGP en 50PLUS voor en Partij voor de Dieren, JA21, PVV, SP en Forum voor Democratie tegen is aangenomen.

Het statenvoorstel wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd; de Provinciale Staten nemen mitsdien het besluit.

Motie 22 Provinciale U-Pas (PUP)

Aan de orde is stemming over de motie M22 van de leden Beltman (BBB), El Hamdaoui (GroenLinks), Blekxtoon (Volt), Hoek (50PLUS), Butterman (PvdD), De Boer (PvdA), Breur (SP), Kennedy (ChristenUnie), Veen (D66) inzake Provinciale U-Pas (PUP).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we stemmen over motie 22. Dat is de Provinciale U-Pas, PUP, ingediend door BBB, GroenLinks, Volt, 50PLUS, Partij voor de Dieren, PvdA, SP, ChristenUnie en D66. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat deze motie is aanvaard.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M21 is aangenomen met BBB, GroenLinks, D66, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, SP en 50PLUS voor en VVD, CDA, JA21, PVV, SGP en Forum voor Democratie tegen.

Motie 24 Kansenknaken

Aan de orde is stemming over de motie M24 van het lid Berlijn (JA21) inzake Kansenknaken.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we stemmen over motie 24, Kansenknaken, ingediend door JA21. de stemming is geopend.

Mevrouw Welschen moet nog stemmen. Dat heeft ze gedaan.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie is verworpen met 43 stemmen daartegen en 60 voor.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M24 is verworpen met JA21, PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, SGP en SP tegen.

Motie 25 Opcenten

Aan de orde is stemming over de motie M25 van het lid Berlijn (JA21) inzake Opcenten.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar motie 25, Opcenten, ingediend door JA21. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie is verworpen met 36 stemmen tegen en 13 daarvoor.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M25 is verworpen met BBB, JA21, PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, SGP en SP tegen.

Motie 26 Niet kakken tussen de takken

Aan de orde is stemming over de motie M26 van de leden Nagtegaal (PVV), Fiscalini (JA21), Hoek (50PLUS) inzake Niet kakken tussen de takken.

De **VOORZITTER**: Motie 26, Niet kakken tussen de takken, ingediend door de PVV, JA21 en 50PLUS. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie met 27 stemmen daarvoor en 22 daartegen is aanvaard.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M26 is aangenomen met GroenLinks, VVD, CDA, Partij voor de Dieren, JA21, PVV, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en BBB, D66, PvdA, ChristenUnie, Volt en SGP tegen.

Motie 27 Grondstoffenmonitor

Aan de orde is stemming over de motie M27 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Verleun (BBB), Kennedy (ChristenUnie), Harinck (D66), Matser (GroenLinks) inzake Grondstoffenmonitor.

De **VOORZITTER**: Motie 27, Grondstoffenmonitor, ingediend door SGP, BBB, ChristenUnie D66 en GroenLinks. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie is aanvaard met 48 stemmen voor en 1 daartegen.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M27 is aangenomen met BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, JA21, PVV, SGP, SP en 50PLUS voor en Forum voor Democratie tegen.

Motie 28 Leren van archeologen

Aan de orde is stemming over de motie M28 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Vogel (BBB), Kamp (D66) inzake Leren van Archeologen.

De **VOORZITTER**: Motie 28, Leren van archeologen, ingediend door de SGP, BBB en D66. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En deze is met algemene stemmen aanvaard, kunt u zien.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M28 met algemene stemmen is aanvaard.

Motie 29 Werklandschappen van de Toekomst

Aan de orde is stemming over de motie M29 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Werklandschappen van de Toekomst.

De **VOORZITTER**: Motie 29, Werklandschappen van de Toekomst, ingediend door de SGP. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En de motie is aanvaard met 45 stemmen voor en 4 daartegen.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M29 is aangenomen met BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, ChristenUnie, Volt, JA21, PVV, SGP, SP en 50PLUS voor en Partij voor de Dieren en Forum voor Democratie tegen.

Motie 30 OV op volle sterkte

Aan de orde is stemming over de motie M30 van de leden Breur (SP), Travaille (Partij voor de Dieren) inzake OV op volle sterkte.

De **VOORZITTER**: Motie 30, OV op volle sterkte, ingediend door de SP en de Partij voor de Dieren. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie is verworpen met 40 stemmen tegen en 9 daarvoor.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M30 is verworpen met Partij voor de Dieren, JA21, PVV, SP en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, ChristenUnie, Volt, SGP en Forum voor Democratie tegen.

Motie 31 Plassen bij de Maarsseveense Plassen

Aan de orde is stemming over de motie M31 van de leden Breur (Socialistische Partij), Travaille (Partij voor de Dieren) inzake Plassen bij de Maarsseveense Plassen.

De **VOORZITTER**: Motie 31, Plassen bij de Maarsseveense plassen, ingediend door de SP en de Partij voor de Dieren. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie is verworpen met 30 stemmen tegen 19 voor.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M31 is verworpen met VVD, CDA, Partij voor de Dieren, JA21, PVV, SP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, D66, PvdA, ChristenUnie, Volt en SGP tegen.

Motie 32 Verkeersveiligheid extra budget voor calamiteit

Aan de orde is stemming over de motie M32 van het lid Hoek (50PLUS) inzake Verkeersveiligheid extra budget voor calamiteit.

De **VOORZITTER**: Dan motie 32, Verkeersveiligheid extra budget voor calamiteit, ingediend door 50PLUS. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie is verworpen met 45 stemmen tegen en 4 daarvoor.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M32 is verworpen met PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en BBB, GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, JA21, SGP en SP voor.

Motie 33 Stikstofreductie in 2030 & 2035

Aan de orde is stemming over de motie M33 van de leden Fiscalini (JA21), Van den Dikkenberg (SGP), Verleun (BBB) inzake Stikstofreductie in 2030 & 2035.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu stemmen- Mevrouw Sterk is weg. Dan stemmen over de actualiteitenmotie behorende bij agendapunt 12 over het UPLG. Wij gaan eerst stemmen over motie 33, Stikstofreductie in 2030 en 2035 ingediend door JA21. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dit is bijzonder natuurlijk. En dan hebben we altijd even een intiem momentje tussen voorzitter en griffier van, wat betekent dit nu? Maar dat weten we. Hiervan geldt dat de motie opnieuw in stemming gebracht wordt bij de eerstvolgende Statenvergadering.

De motie wordt omwille van een even uitslag opnieuw in stemming gebracht bij de eerstvolgende Statenvergadering.

Motie 34 Leefbaarheid landelijk gebied

Aan de orde is stemming over de motie M34 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Nagtegaal (PVV), Fiscalini (JA21), Zagt (BBB) inzake Leefbaarheid van het landelijk gebied.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan gaan we stemmen over motie 34, Leefbaarheid van het landelijk gebied, ingediend door de SGP, PVV, JA21 en BBB. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat deze motie is verworpen met 27 daartegen en 21 stemmen voor.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M34 is verworpen met BBB, VVD, JA21, PVV, SGP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt en SP tegen.

Motie 35 Stoppen met afplaggen

Aan de orde is stemming over de motie M35 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Vogel (BBB) inzake Stoppen met afplaggen.

De **VOORZITTER**: Dan stemmen wij over motie 35, Stoppen met afplaggen, ingediend door de SGP en BBB. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: We hebben nog een lid- Nu is de stemming gesloten. En u ziet met mij dat deze motie is verworpen met 33 stemmen tegen en 15 daarvoor.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M35 is verworpen met BBB, JA21, PVV, SGP, Forum voor Democratie en 50PLUS voor en GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt en SP tegen.

Actualiteitenmotie 12 Ook onze transitie dierenwelzijn in het UPLG

Aan de orde is stemming over de motie M12 van de leden Batteau (Partij voor de Dieren), Overkleeft (D66), De Boer-Leijnsma (PvdA), De Jong (Volt), Van Elteren (GroenLinks), Breur (SP) inzake 'Ook onze transitie': dierenwelzijn in het UPLG.

De **VOORZITTER**: Dan is mevrouw Sterk terug. En wat belangrijk is, haar pasje is ook terug. Dus dat is goed. Dames en heren, dan gaan wij nu stemmen over de actualiteitenmotie 12, Ook onze transitie dierenwelzijn in het UPLG, ingediend door de Partij voor de Dieren, Volt, D66, GroenLinks, PvdA en de SP. En dat is de motie – u weet dat – die vorige keer in de Statenvergadering tot een staking der stemmen leidde. Dus ik breng hem opnieuw in stemming. De stemming is geopend.

De **VOORZITTER**: De stemming is gesloten. En u ziet dat de motie is aanvaard met 26 stemmen voor en 23 daartegen.

De **VOORZITTER** constateert dat motie M12 is aangenomen met GroenLinks, D66, PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie, Volt, PVV, SP en 50PLUS voor en BBB, VVD, CDA, JA21, PVV, SGP en Forum voor Democratie tegen.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, daarmee zijn we aan een eind gekomen van de stemmingen, zijn we ook aan het eind van onze vergadering gekomen. En als u mij toestaat, zeg ik dan nog heel kort iets tegen u.

15.
Sluiting

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dit is – in beginsel, moet ik daar altijd bij zeggen – de laatste vergadering van Provinciale Staten voor het zomerreces. Dus ik wil u allen een heel goed reces toewensen en die wensen ook laten uitstrekken naar alle mensen die ons ook weer vandaag fantastisch hebben ondersteund. De griffie en alle ondersteuning en de medewerkers in de organisatie die een goede vergadering mogelijk hebben gemaakt. Ik stel ook vast, dames en heren, dat – maar ook dat is een voorspelling – dat dit zomaar de laatste vergadering zou kunnen zijn waar u het huidige College tegenover u hebt gehad. Dat houdt een afscheid van het huidige College in. Dat gaan we niet vanavond doen, daar gaan we ook vanavond niet bij stilstaan. Want we willen op geen enkele manier een voorschot nemen op de uitkomst van de onderhandelingen. Maar laat ik wel gezegd hebben dat ik als voorzitter met ongelooflijk veel plezier met dit huidige College heb gewerkt, in een goede samenwerking met u, Provinciale Staten, en op een later moment zal ik daar graag op terugkomen. Ik dank u wel. Wens u straks smakelijk eten en voor daarna, wel thuis. Dank u wel.

De **VOORZITTER** sluit de vergadering om 19.19 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 28 juni 2023.

De voorzitter,

De griffier,

Toezeggingen

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM** zegt toe het recreatieschap deelgenoot te maken van het belang van voldoende toiletten in de recreatiegebieden.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe Provinciale Staten – in alle waarschijnlijkheid in oktober – te consulteren inzake het UPLG. Dit zal op de eerstkomende commissievergadering onder de aandacht gebracht worden. Ook zal de gedeputeerde Provinciale Staten inlichten tijdens een commissievergadering, voor wat betreft de participatie met betrekking tot het UPLG.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe dat zij het financiële aspect omtrent het UPLG, waaronder de consequenties voor het al dan niet aanhouden van de door de wet voorgestelde data binnen het NPLG, onder de aandacht zal brengen binnen het Rijk.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe de Provinciale Staten toe te lichten hoe het UPLG vormgegeven zal worden in de gebiedsprocessen en daarnaast geen besluit te nemen over maatregelen, indien er inzicht ontbreekt aan de sociaaleconomie impact ervan.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe de Provinciale Staten voldoende te informeren over de stand van zaken omtrent het UPLG, aangezien deze – naar verwachting van de gedeputeerde – jaarlijks vastgesteld zal worden. Hierbij zal verantwoording afgelegd worden naar de Staten.

Index

Amendement A3 van het lid Janssen (VVD) inzake Vervanging Financieel Systeem.....	24
Motie M18 van de leden Buttermann (PvdD), de Jong (Volt), Hoek (50PLUS), Verleun (BBB) inzake Toetsing op beleidsdoelen.....	27
Motie M19 van de leden Batteau (Partij voor de Dieren), De Jong (Volt), Hoek (50PLUS), Verleun (BBB) inzake Behoud Landgoed Oude Tempel.....	29
Motie M20 van de leden De Jong (Volt), Gilissen (VVD), Buttermann (Partij voor de Dieren), Harinck (D66) inzake Openbare Registratie Belangenvertegenwoordiging.....	34
Motie M21 van het lid Berlijn (JA21) inzake Participatie en draagvlak.....	40
Motie M22 van de leden Beltman (BBB), El Hamdaoui (GroenLinks), Blekxtoon (Volt), Hoek (50PLUS), Buttermann (PvdD), De Boer (PvdA), Breur (SP), Kennedy (ChristenUnie), Veen (D66) inzake Provinciale U-Pas (PUP).....	72
Motie M23 van het lid Rikkoert (ChristenUnie) inzake Actualisatie van de nota Paralelwegen en landbouwverkeer.....	78
Motie M24 van het lid Berlijn (JA21) inzake Kansenknaken.....	81
Motie M25 van het lid Berlijn (JA21) inzake Opcenten.....	81
Motie M26 van de leden Nagtegaal (PVV), Fiscalini (JA21), Hoek (50PLUS) inzake Niet kakken tussen de takken.....	82
Motie M27 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Verleun (BBB), Kennedy (ChristenUnie), Harinck (D66), Matser (GroenLinks) inzake Grondstoffenmonitor.....	86
Motie M28 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Vogel (BBB), Kamp (D66) inzake Leren van Archeologen.....	86
Motie M29 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Werklandschappen van de Toekomst.....	87
Motie M30 van de leden Breur (SP), Travaille (Partij voor de Dieren) inzake OV op volle sterkte.....	87
Motie M31 van de leden Breur (Socialistische Partij), Travaille (Partij voor de Dieren) inzake Plassen bij de Maarsseveense Plassen.....	90
Motie M32 van het lid Hoek (50PLUS) inzake Verkeersveiligheid extra budget voor calamiteit.....	94
Motie M33 van de leden Fiscalini (JA21), Van den Dikkenberg (SGP), Verleun (BBB) inzake Stikstofreductie in 2030 & 2035.....	118

Motie M34 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Nagtegaal (PVV), Fiscalini (JA21), Zagt (BBB) inzake Leefbaarheid van het landelijk gebied.....	119
Motie M35 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Vogel (BBB) inzake Stoppen met afplaggen.....	120
Statenvoorstel Meerpartijenovereenkomst Zero Emissie-bussen nieuwe OV-concessies....	10
SV Jaarstukken 2022.....	21
SV Kaderbrief 2024-2027.....	70